DANIEL DEFOE

Căpitanul Singleton

Editura Univers

clu

Daniel Defoe este, alături de doamna de La Fayette, marele inventator al romanului modern. Toţi romancierii englezi îi datorează cîte ceva.

Edmond Jaloux

CĂPITANUL SINGLETON

•

COLONELUL JACK LEI 24

clu

Editura Univers

Daniel Defoe

CĂPITANUL SINGLETON

În româneşte de ION CARAION

Bucureşti, 1972
Editura Univers

Coperta colecţiei: Vasile Socoliuc

DANIEL DEFOE
THE ADVENTURES
OF
CAPTAIN SINGLETON

CĂPITANUL SINGLETON

CAPITOLUL I

Despre originea mea – Cum am fost furat în frageda copilărie şi vândut unei ţigănci – La doisprezece ani, stăpânul unei corăbii mă duce cu el în Terra Nova – Suntem capturaţi de o corabie algeriană – Luaţi înapoi de portughezi – Mă ia în grija lui un bătrân pilot, cu care fac o călătorie şi mă apuc de furat – Sunt amestecat într-o răscoală şi coborât la ţărm împreună cu alţi cinci oameni din echipaj – Aici au loc negocieri –

Aşa cum se obişnuieşte în privinţa marilor personaje ale căror vieţi s-au dovedit vrednice de luat în seamă şi ale căror fapte merită a se aminti urmaşilor, ca să se stăruie asupra obârşiei lor şi să se dea toate lămuririle cu privire la familiile şi la istoricul strămoşilor lor; tot astfel, şi ca să fiu cât mai metodic, voi face şi eu, deşi – după cum o să vedeţi îndată – nu pot privi decât foarte puţin îndărăt în genealogia mea.

Dacă e s-o cred pe femeia căreia am fost învăţat să-i zic mamă, eram pe vremea aceea un băieţel de vreo doi ani, foarte bine îmbrăcat şi aveam dădacă o femeie care mă îngrijea şi care m-a luat la plimbare într-o minunată seară de vară, de-a lungul câmpiilor dinspre Islington, căci, spunea ea, trebuia să iau aer; cu dădaca mai venise şi-o fetiţă din vecini de vreo doisprezece sau treisprezece ani. Dădaca, fie că avea sau nu întâlnire, fapt este că s-a întâlnit cu un tânăr, ibovnicul ei, pe cât bănuiesc; acesta a dus-o într-o cârciumă să-i dea o gustare şi ceva de băut şi, pe când ei se veseleau acolo împreună, fata se juca afară cu mine, ţinându-mă de mână, prin grădină şi pe la poartă, uneori chiar mai departe, aşa încât scăpăm de

supraveghere; fata însă nu voia să-mi facă niciun rău.

Aşa stând lucrurile, iată că vine la noi una din acele femei care se îndeletniceau cu ademenirea copiilor. Asta era pe atunci o meserie blestemată şi se furau mai ales copii mici, foarte bine îmbrăcaţi, ori şi mai mari chiar, pentru a fi vânduţi la plantaţii.

Femeia, luându-mă în braţe, mă tot săruta şi se prefăcea că se joacă cu mine şi-o atrase astfel pe fată la o bună depărtare de cârciumă, până când, în cele din urmă, îi înşiră o poveste atrăgătoare, îndemnând-o să se întoarcă îndărăt la dădacă, să-i spună unde ne aflam noi şi cum o doamnă din lumea bună prinsese drag de copil şi-l tot săruta – dar că nu trebuia câtuşi de puţin să se teamă, căci eram pe acolo pe-aproape; şi uite-aşa, de îndată ce fata a plecat, femeia m-a tot dus cu ea.

De atunci, am fost dat pare-se pe mâna unei cerşetoare, care avea nevoie de un copil drăguţ să-l arate trecătorilor ca să le inspire milă, iar mai apoi unei ţigănci în grija căreia am rămas până la şase ani; femeia aceasta, cu toate că mă târa după ea de la un capăt la altul al ţării, nu m-a lăsat niciodată să duc lipsă de ceva, iar eu îi spuneam „mantă”, deşi îmi mărturisise până în cele din urmă că nu era mama mea, ci că mă cumpărase pentru doisprezece şilingi de la o altă femeie, care îi povestise cum ajunsesem pe mâinile ei şi tot ea îi spusese că numele meu e Bob Singleton, nu Robert, ci pur şi simplu Bob, căci se pare că niciuna din ele nu ştia cum fusesem botezat.

Nu are rost să mai înşir acum îngrozitoarea spaimă a stricatei ăleia de dădace care n-avusese grijă de mine şi care mă pierduse: nici ce pedeapsă a primit de la tatăl şi de la mama mea, pe drept cuvânt înfuriaţi, şi nici groaza acestora la gândul că singurul lor copil fusese răpit, căci eu n-am ştiut niciodată mai mult decât ceea ce v-am povestit, nici măcar cine or fi fost tata şi mama, aşa încât n-aş face decât o digresiune fără de rost vorbind despre aceste lucruri aici.

S-a întâmplat ca buna mea mamă, ţiganca, să fie judecată pentru vreuna din isprăvile ei mai de soi şi

spânzurată după aceea; oricum asta s-a petrecut la o vârstă prea fragedă pentru mine, când încă nu mă desăvârşisem în apucăturile tagmei hoinare, parohia în seama căreia fusesem lăsat şi de care zău că nu-mi mai pot aduce aminte a avut desigur grijă de mine, căci primul lucru pe care-l ţin minte este că mergeam la o şcoală parohială şi că preotul mă sfătuia adesea să fiu băiat de treabă; şi-mi tot spunea că deşi, nu eram decât un copil sărac, puteam ajunge om cumsecade, numai să-mi văd de carte şi să-l slujesc pe Dumnezeu.

Cred că am fost purtat adesea dintr-un oraş în altul, probabil după cum îşi disputau parohiile ultimul dintre domiciliile presupuse ale mamei mele. Cam în ce fel se întâmpla asta, eu habar n-am; dar ultimul oraş în care am fost lăsat, orice nume o fi avut, nu trebuie să se fi aflat departe de ţărmul mării, căci stăpânul unui vas prinzând drag de mine, a fost primul ins care m-a dus undeva în apropiere de Southampton, într-o localitate despre care mai târziu am aflat că era Bussleton, iar acolo m-a pus să fiu mereu cu ochii pe dulgheri şi pe oamenii care munceau la construirea unei corăbii a lui; iar după ce vasul a fost terminat, deşi nu aveam mai mult de doisprezece ani, m-a luat cu el pe mare, într-o călătorie spre Terra Nova.

O duceam destul de bine şi stăpânul meu era aşa de mulţumit de mine încât mă numea băiatul lui, iar eu i-aş fi spus tată, dar nu-mi dădea voie căci avea şi el copiii lui. L-am însoţit astfel în trei sau patru călătorii şi mă făcusem băiat voinic, când, întorcându-ne o dată în ţară de pe ţărmurile Terrei Nova, am fost prinşi de un vas corsar nigerian sau poate de un vas de război; ceea ce, dacă socoteala mea nu mă-nşeală, se petrecea cam prin 1659, căci, puteţi fi siguri, nu ţineam niciun fel de jurnal.

Eu nu am fost prea îngrijorat de nenorocirea abătută asupra noastră, deşi am văzut că turcii s-au purtat sălbatic cu stăpânul meu, care în toiul luptei fusese rănit la cap de o schijă; aşa cum am spus, mie nu prea-mi păsa, până ce nu m-am apucat să spun ceva privitor, pe cât mi-aduc aminte, la purtarea cu totul neomenoasă a turcilor faţă de stăpânul

meu, şi atunci m-au prins şi m-am bătut cumplit la tălpi cu o stinghie, aşa încât vreo câteva zile în şir n-am mai fost în stare nici să umblu şi nici măcar să mă ţin pe picioare.

De data aceea însă soarta a ţinut cu mine, căci pe când piraţii navigau cu corabia noastră remorcată în chip de pradă şi se îndreptau spre strâmtori, prin apropiere de golful Cadiz, două mari vase de război portugheze au atacat vasul corsar, l-au făcut prizonier şi l-au dus la Lisabona.

Aşa după cum nu fusesem prea îngrijorat de captivitatea mea, neînţelegându-i câtuşi de puţin consecinţele dacă ar fi fost să continue, tot astfel nu mi-am dat seama nici de însemnătatea eliberării mele; de fapt, pentru mine nici n-a prea fost eliberare, în orice caz nu atât cât s-ar fi cuvenit, căci stăpânul meu, singurul meu prieten pe lume, s-a prăpădit la Lisabona de pe urma rănilor căpătate în luptă, iar eu am recăzut în starea aceea de la început, adică am ajuns iar muritor de foame şi, pe lângă aceasta, mă aflam şi într-o ţară străină, unde nu cunoşteam pe nimeni şi nici nu ştiam măcar un cuvânt din graiul băştinaşilor. Totuşi am dus-o mai bine decât m-aş fi putut aştepta; căci după ce toţi oamenii noştri au fost lăsaţi să plece, fiecare unde voia, eu, care nu ştiam încotro s-o iau, am rămas câteva zile pe corabie până când unul dintre ofiţeri, observându-mă, s-a interesat ce tot învârte pe acolo câinele acela de englez şi de ce nu fusese şi el coborât pe ţărm.

Eu l-am auzit şi, fără să-i înţeleg cuvintele, am ghicit totuşi ce vrea să spună şi m-am speriat groaznic; căci nu ştiam cum puteam face rost de o bucată de pâine; dar cârmaciul corăbiei, un marinar bătrân, văzând cât eram de amărât, a venit la mine şi, vorbind pocit englezeşte, mi-a spus că trebuie să plec.

— Şi unde să mă duc? l-am întrebat.

— Unde vrei, mi-a răspuns el. Acasă, la tine în ţară, dacă vrei.

— Dar cum pot ajunge acolo?

— Păi ce, tu n-ai nici măcar un prieten?

— Nu, i-am răspuns, niciunul pe lume în afară de câinele

ăsta (şi i-am arătat câinele de pe corabie care, după ce furase o bucată de carne, o adusese lângă mine iar eu o luasem şi o mâncasem), căci el mi-a dovedit prietenie, aducându-mi ceva să mănânc.

— Bine, bine, îmi zise atunci bătrânul, de mâncat trebui să mănânci. Nu vrei să vii cu mine?

— Ba da, răspunsei eu, cu dragă inimă.

Pe scurt, bătrânul cârmaci m-a luat la el acasă şi s-a purtat cu mine îndeajuns de bine, deşi o duceam destul de prost; şi am locuit împreună vreo doi ani, timp în care omul îşi vedea de ale lui şi, în cele din urmă, a ajuns să fie ofiţer pe bord sau pilot sub comanda lui Don Garcia de Pimentesia de Carravallas, căpitan al unui galion sau carrack portughez, care se îndrepta spre Goa, în Indiile de Est; şi deîndată ce şi-a luat postul în primire, m-a dus şi pe mine pe bord şi m-a pus să am grijă de cabina lui în care strânsese din belşug băuturi, dulceţuri, zahăr, mirodenii şi alte merinde pentru tot timpul călătoriei, iar mai târziu încărca o însemnată cantitate de mărfuri europene, dantelă fină şi pânză de in precum şi postav, stofe de lână, ţesături şi altele, dându-le drept lucruri de îmbrăcăminte ale sale.

Eram prea tânăr într-ale meseriei ca să ţin vreun jurnal de călătorie, cu toate că stăpânul meu, care – deşi portughez – era niţel artist, mă îndemna s-o fac; dar faptul că nu înţelegeam limba era o piedică sau cel puţin îmi servea de scuză, totuşi, după câtva timp, am început să mă uit prin hărţile şi cărţile lui: şi deoarece puteam scrie cu o caligrafie mulţumitoare, pricepeam ceva latineşte şi prinsesem o spoială de portugheză, am căpătat şi unele cunoştinţe superficiale despre navigaţie, dar nu deajuns ca să mă susţină într-o viaţă de aventuri, cum avea să fie a mea. Pe scurt, am învăţat câteva lucruri practice în călătoria aceea cu portughezii; de fapt am învăţat să fiu un hoţ înrăit şi un marinar prost; şi cred că pot spune că dintre toate naţiunile de pe lume, portughezii sunt cei mai straşnici profesori în aceste două meserii.

Am pornit în drumul nostru spre Indiile de Est, trecând prin apropiere de coasta Braziliei; nu că asta ar fi fost calea

obişnuită a corăbiilor ce navighează într-acolo; dar căpitanul nostru, fie că aşa socotea el de cuviinţă, fie că se ţinea de poruncile negustorilor, se îndreptă mai întâi în partea aceea, unde în golful Tuturor Sfinţilor sau, cum îi zic ei în portugheză, Rio de Todos los Santos, am livrat aproape o sută de tone de mărfuri şi am încărcat o însemnată cantitate de aur, precum şi câteva lăzi de zahăr şi şaptezeci sau optzeci de baloturi mari de tutun, fiecare balot cântărind cel puţin câte 50 de ocale.

Aici, fiind cazat pe ţărm, din porunca stăpânului meu, aveam în grijă şi treburile căpitanului, deoarece acesta mă văzuse plin de zei în serviciul stăpânului; iar drept mulţumire pentru încrederea lui nemeritată, eu am găsit cu cale să pun deoparte, adică să fur, vreo douăzeci de galbeni din aurul pe care negustorii îl încărcau pe vas, şi asta a fost prima mea ispravă.

Am călătorit destul de bine de acolo până la Capul Bunei Speranţe; iar mie mi se dusese vestea că-s o slugă harnică şi tare credincioasă stăpânului meu (harnic eram eu, într-adevăr, dar cinstit, nici pomeneală); totuşi, ei mă credeau cinstit, ceea ce, în treacăt fie spus, era marea lor greşeală; şi tocmai ca urmare a acestei greşeli, căpitanul prinse o deosebită simpatie faţă de mine şi mă folosea ades pentru treburile lui personale; iar, pe de altă parte, ca răsplată a vredniciei mele care îi întrecuse aşteptările, am primit de la el unele favoruri. Astfel, chiar din porunca lui, am fost făcut un fel de ajutor de intendent pe lângă intendentul propriu-zis al vasului, în ceea ce privea proviziile necesitate de căpitan pentru masa lui personală; mai avea el şi un alt intendent pentru proviziile particulare, dar slujba mea era legată numai de ce avea nevoie căpitanul din magaziile corăbiei.

Oricum, aveam astfel prilejul să mă îngrijesc mai ales de slujitorul stăpânului meu şi să-mi fac rost de provizii îndestulătoare, ca să pot trăi mult mai bine decât ceilalţi inşi de pe corabie; căpitanul poruncea să i se aducă numai rareori câte ceva din magaziile vasului, aşa cum am spus, dar eu tot mai ciupeam de acolo ba una, ba alta, făcându-mi

singur parte. Am ajuns la Goa, în Indiile de Est, după vreo şapte luni de la plecarea din Lisabona şi am rămas acolo încă opt luni; timp în care, stăpânul meu aflându-se de obicei mai mult pe ţărm, eu nu aveam altceva de făcut decât să deprind tot ce e mai rău la portughezi, care sunt neamul cel mai viclean şi mai destrăbălat, cel mai neruşinat şi crud, dintre toate câte îşi zic pe lumea asta creştine.

Furtul, minciuna, înjurăturile şi strâmbul jurământ, adăugate la destrăbălarea cea mai dezgustătoare, erau purtarea de toate zilele, adânc intrată în firea echipajului corăbiei noastre; mai trebuie adăugat că în ciuda celor mai nesuferite lăudăroşenii despre curajul lor, de fapt erau cei mai desăvârşiţi fricoşi pe care i-am întâlnit vreodată; iar urmările laşităţii lor erau vădite în multe ocazii. Totuşi, mai găseai ici-colo printre ei şi pe câte unul mai puţin rău decât ceilalţi; şi, deoarece soarta mă aruncase în mijlocul lor, asta mă făcea să am cele mai dispreţuitoare gânduri despre ceilalţi, aşa cum şi meritau de fapt.

Eram ce-i drept, pe măsura tagmei lor, căci n-aveam în mine niciun simţ al virtuţii şi niciun sentiment religios. Nu auzisem niciodată prea mult despre una sau alta, în afară de ceea ce-mi spusese un bun paroh bătrân pe când eram copil de vreo opt-nouă ani, ba chiar eram pe cale să devin cât mai degrabă tot atât de rău cât poate fi sau a fost vreodată cineva. Soarta mi-a hărăzit desigur un astfel de început, ştiind că aveam de împlinit pe lume ceva ce nu putea fi dus la capăt decât de unul ca mine, în răspăr cu orice fel de simţ al cinstei; şi totuşi, chiar în starea aceea de ticăloşie înnăscută, nutream o silă atât de înrădăcinată faţă de dezmăţata josnicie a portughezilor, încât nu puteam decât să-i urăsc din toată inima, de la început şi apoi în tot cursul vieţii mele. Erau într-aşa hal de grosolani în stricăciunea lor, atât de josnici şi de perfizi, nu numai faţă de străini, ci şi între ei; atât de meschin slugarnici când se găseau puşi în inferioritate; atât de obraznici, de cruzi şi tiranici când se simţeau superiori, încât era în ei ceva care se împotrivea cu totul felului meu de a fi. Adăugând la asta că e în firea lucrurilor ca un englez să urască pe un laş,

toate la un loc mă făceau să am faţă de portughezi o silă aidoma aceleia pe care aş fi avut-o faţă de diavol.

Totuşi, după cum spune proverbul englezesc: „Cel ce s-a suit pe corabie cu dracu' trebuie să străbată apele cu el", mă aflam printre ei, şi nu-mi rămânea altceva de făcut decât să mă descurc pe cât puteam mai bine. Stăpânul meu se învoise, după cum am arătat mai sus, să îl ajut pe căpitan în treburile lui; dar eu, aflând mai târziu că stăpânul meu primea pentru aceasta de la căpitan câte o jumătate de galben pe lună şi că îmi trecuse şi numele în registrele corăbiei, mă aşteptam ca în Indii, atunci când pe vas avea să se plătească leafa pe patru luni, aşa cum se obişnuise întotdeauna, stăpânu-meu să-mi dea şi mie ceva.

Greşeam însă, căci omul meu n-avea deloc o astfel de fire: mă luase pe lângă el când eram în nenorocire şi înţelegea să mă ţină în aceeaşi stare, câştigând cât mai mulţi bani pe socoteala mea; lucru pe care începusem să-l văd cu alţi ochi acum; căci la început credeam, văzând nefericirea în care mă aflam, că, mă luase de milă pe lângă el, şi nu mă îndoisem nicicând că, de îndată ce avea să mă îmbarce pe corabie, îmi va da şi mie ceva pentru slujba ce îndeplineam.

El însă era, pare-se, de o cu totul altă părere; şi când am pus pe cineva să-i vorbească despre acest lucru, în momentul când s-au plătit simbriile pe corabie la Goa, l-a apucat o furie de neînchipuit şi m-a făcut câine englez, tânăr eretic şi a ameninţat să mă dea pe mâna Inchiziţiei. De fapt, din toate sudălmile ce se pot alcătui cu ajutorul celor douăzeci şi patru de litere ale alfabetului, numai eretic n-ar fi trebuit să-mi spună, căci, cum eu habar nu aveam despre ale religiei, nici măcar nu puteam deosebi un protestant de un papistaş sau pe vreunul din aceştia de un mahomedan, şi cu atât mai puţin aş fi putut fi eretic. Totuşi, n-a lipsit mult ca, aşa necopt cum eram, să fiu dus în faţa Inchiziţiei; iar acolo, dacă m-ar fi întrebat ce sunt, protestant sau catolic, aş fi răspuns DA la orice mi-ar fi spus ei mai întâi. Dacă s-ar fi întâmplat să mă întrebe întâi de sunt protestant, desigur că aş fi răspuns „DA", iar ei ar fi făcut din mine un martir

fără ca să ştiu de ce.

M-a salvat însă chiar preotul de pe bord sau – cum îi spuneam noi – capelanul vasului, căci văzând că eram un băiat cu totul neştiutor în privinţa religiei şi gata să fac sau să spun orice mi s-ar fi cerut, preotul îmi puse câteva întrebări despre religie şi în faţa răspunsurilor mele atât de naive, îşi luă asupră-i să-i asigure pe toţi precum că aş fi un bun catolic; căci capelanul spera să fie el unealta mântuirii sufletului meu; şi-l împăca ideea că asta avea să fie pentru el o treabă merituoasă; aşa că a făcut din mine, într-o săptămână, un papistaş la fel de bun ca oricare dintre ceilalţi.

Atunci i-am povestit necazul cu stăpânu-meu; cum, într-adevăr, mă scăpase dintr-o situaţie mizerabilă, luându-mă de pe bordul unui vas de război la Lisabona, şi cum îi eram îndatorat pentru că mă adusese pe puntea acestei corăbii: şi, că, dacă m-ar fi lăsat la Lisabona, puteam muri de foame sau cam aşa ceva; şi de aceea eram gata să-l slujesc de bună-voie; dar sperasem că pentru slujba mea avea să mă aibă cât de cât în vedere ori să mă încunoştinţeze câtă vreme se aştepta el să-l mai slugăresc pe degeaba.

Zadarnic însă, deoarece nici preotul, nici nimeni altcineva nu-i putea scoate din cap că eu nu-i eram slugă, ci sclav; că mă luase ostatec pe corabia algeriană; şi că eram de neam turc şi pretindeam că-s englez, numai ca să-mi obţin libertatea; şi acum voia să mă dea pe mâna Inchiziţiei, drept turc.

Asta mă înspăimântă de mă scoase din minţi; căci nu aveam pe nimeni care să garanteze pentru mine ce eram ori de unde veneam; dar bunul Padre Antonio, ăsta-i era numele, mă dezvinovăţi în privinţa aceasta într-un fel care scăpa înţelegerii mele; a venit la mine într-o dimineaţă împreună cu doi marinari şi mi-a spus că veneau să mă caute, să cerceteze, ca să poată depune mărturie că nu sunt turc. Stăteam uluit şi înspăimântat în faţa lor; şi nu-i înţelegeam; nici nu-mi puteam închipui ce intenţionau să-mi facă. Totuşi, dezbrăcându-mă pe de-a-ntregul, se arătară în curând mulţumiţi; iar părintele Antonio mă

povăţui să fiu liniştit, căci acuma puteau depune mărturie că nu sunt turc. Numai aşa am putut scăpa de această parte a cruzimii pe care o dovedise stăpânul meu.

Luasem hotărârea ca pe viitor, dacă puteam, să fug de el; însă nu aveam nicio posibilitate să fac acest lucru acolo; căci nu existau în port niciun fel de corăbii ale vreunui alt popor din lume, în afară de două sau trei vase persane de la Ormuz: aşa că, dacă aş fi încercat să plec de la el, m-ar fi prins pe ţărm şi m-ar fi adus cu forţa îndărăt pe punte; nu-mi rămânea deci alt leac decât răbdarea, dar stăpânul meu a făcut în aşa fel ca să se termine şi răbdarea cât mai curând; căci după cele petrecute, a început să se poarte ticălos de tot cu mine şi nu numai să-mi micşoreze raţiile de mâncare, dar să mă şi bată, şi să mă chinuiască barbar pentru te miri ce fleac; aşa, într-un cuvânt, viaţa mea a început să fie foarte nenorocită.

Marea asprime a purtării lui faţă de mine şi neputinţa de a-i scăpa din gheare mi-au aprins mintea, îndreptându-mi-o către tot felul de răutăţi; şi, mai ales, după ce cercetasem cu gândul toate celelalte căi de a mă salva şi le găsisem pe toate fără speranţă, m-am hotărât, ce mai încoace şi-ncolo, să-l ucid. Cu hotărârea aceasta drăcească în cap, îmi petreceam zilele şi nopţile tot punând la cale cum s-o aduc la îndeplinire, diavolul îndemnându-mă foarte fierbinte să trec la faptă. Eram însă lipsit cu totul de mijloacele trebuitoare; căci nu aveam nici puşcă, nici spadă, nici vreo altă armă cu care să-l atac. Mă gândeam mai curând dacă n-ar fi bună otrava, dar nu ştiam de unde să fac rost, sau dac-aş fi ajuns s-o capăt, nu ştiam cuvântul folosit pentru ea în acea ţară şi nici cum să întreb de aşa ceva.

În chipul ăsta am păcătuit, în gând faţă de el, de sute şi sute de ori; însă providenţa, fie de dragul său, fie de-al meu, îmi împiedica planurile şi niciodată n-am putut ajunge să trec la împlinirea dorinţei, aşa că am fost silit să trăiesc mai departe înlănţuit, până ce corabia, după ce îşi luase încărcătura, îşi deschise pânzele pornind înspre Portugalia.

Nu pot spune nimic aici cu privire la amănuntele călătoriei noastre; căci, după cum v-am pomenit, nu ţineam

jurnal; dar atâta lucru pot aminti, că, după ce ajunsesem o dată până la Capul Bunei Speranţe, cum îi ziceam, noi, sau Cabo da Bona Speranza, cum îl numesc ei, am fost împinşi din nou înapoi departe spre est de-o furtună violentă dinspre sud-vest, care ne-a ţinut şase zile şi şase nopţi departe de firul drumului nostru, după care, navigând împotriva vântului încă vreo câteva zile, am ajuns în cele din urmă să ancorăm pe coasta Madagascarului.

Furtuna fusese atât de violentă, încât corabia suferise o mulţime de avarii şi ar fi fost nevoie de câtva timp ca să fie adusă în bunăstare; aşa că, apropiindu-se mai mult de ţărm, stăpânu-meu mână corabia pe un drum foarte bun, unde pluteam pe o adâncime de douăzeci şi şase de stânjeni marini, la vreo jumătate de milă de ţărm.

Şi în timp ce corabia se afla acolo, avu loc o răscoală deznădăjduită a oamenilor, din pricina unei reduceri a raţiilor, şi lucrurile ajunseră la o asemenea încordare încât îl ameninţară pe căpitan că-l vor coborî pe uscat şi vor pleca înapoi cu corabia spre Goa. Eu doream din toată inima să facă acest lucru fiindcă îmi umblau prin cap numai răutăţi şi eram gata de orice ticăloşie. Aşa încât, deşi nu eram decât un băiat, cum îmi spuneau ei, totuşi am aţâţat lucrurile cât am putut mai mult şi m-am băgat până-ntr-atâta în belea, încât puţin a lipsit să n-ajung să fiu spânzurat încă din prima şi cea mai timpurie dimineaţă a vieţii; căci căpitanului îi ajunsese la ureche că exista un plan urzit de unii dintre oamenii echipajului ca să-l omoare; şi după ce reuşi, în parte cu bani şi momele, în parte cu ameninţări şi torturi, să-i facă pe câţiva să mărturisească amănuntele şi numele celor amestecaţi, aceştia fură prinşi pe dată, şi tot învinuindu-se unii pe alţii, nu mai puţin de şaisprezece inşi se pomeniră înhămaţi şi puşi în cătuşe, iar printre ei mă aflam şi eu.

Căpitanul, disperat de primejdia ce-l ameninţa, hotărî să-şi cureţe corabia de vrăjmaşi, astfel că ne judecă şi toţi, până la unu, furăm condamnaţi la moarte. Eram prea tânăr ca să-mi pot da seama de felul cum s-a petrecut judecata aceea, dar intendentul şi unul dintre canonieri fură

spânzuraţi pe loc, iar eu cu ceilalţi urma să ne aşteptăm la acelaşi lucru. Nu-mi aduc aminte cât de îngrijorat voi fi fost în privinţa soartei mele, ţin minte doar că am plâns din cale afară; căci pe atunci ştiam prea puţine despre lumea aceasta şi absolut nimic despre lumea cealaltă.

Totuşi, căpitanul se mulţumi să le facă de petrecanie celor doi: iar pe câţiva din ceilalţi, în urma umilei lor supuneri şi a făgăduielilor de bună purtare pe viitor, îi iertă; se porunci însă ca un număr de cinci, printre care mă găseam şi eu, să fie duşi la ţărm, pe insulă, şi părăsiţi acolo. Stăpânu-meu, se folosi de toată trecerea pe care o avea la căpitan ca să fiu iertat, dar nu putu obţine ce dorea, fiindcă cineva îi povestise căpitanului că eu eram unul dintre cei ce fuseseră aleşi să-l ucidă; şi când stăpânu-meu îşi exprimă dorinţa ca, dacă s-ar putea, să nu fiu părăsit la ţărm, căpitanul îi răspunse că n-aveam decât să rămân pe corabie, dacă aşa dorea el, dar în cazul acesta urma să fiu spânzurat; încât stăpânu-meu putea alege pentru mine ce credea că ar fi mai nimerit. Căpitanul era, pare-se, foc de supărat că eram şi eu vârât în banda trădătorilor, din cauză că el se purtase atât de binevoitor cu mine şi mă alesese să-l servesc, aşa cum v-am povestit mai înainte; şi poate că asta l-a şi îndemnat să-i ofere stăpânului meu o alegere atât de aspră, fie să mă lase pe ţărm, fie să mă spânzure pe puntea corăbiei; de fapt, dacă stăpânu-meu ar fi ştiut într-adevăr câtă bunăvoinţă aveam faţă de el, apoi chiar că n-ar fi mai stat prea mult la îndoială ce să aleagă pentru mine; căci mă hotărâsem cu toată îndârjirea să mă răzbun, de îndată ce aş fi avut prilejul. A fost, aşadar, o îndurare cerească pentru mine, că m-a ferit să-mi pătez mâinile cu sângele lui şi cred că asta m-a făcut să fiu apoi mai blând când era vorba de vărsare de sânge, decât aş fi fost altminteri. Cât despre faptul că eu eram cel care ar fi trebuit să-l omoare pe căpitan, în privinţa asta am fost nedreptăţit, căci nu eu fusesem alesul, ci tocmai unul dintre cei iertaţi, vinovatul având norocul să nu se descopere acest amănunt.

Acum urma să încep o viaţă bazată pe propriile mele

puteri, lucru pentru care eram foarte prost pregătit; aveam o purtare într-adevăr de destrăbălat, fiind îndrăzneţ şi afurisit când eram la stăpân, iar acum cu totul nepregătit pentru libertate; şi mă dovedeam gata de orice ticăloşie, atât cât se poate presupune că e înclinat spre ticăloşii un tânăr căruia nu i s-a sădit niciodată în minte vreun gând sănătos. N-aveam niciun fel de educaţie, aşa cum aţi mai auzit, iar puţinele întâmplări ale vieţii prin care trecusem fuseseră pline de primejdii şi de situaţii disperate; eram însă atât de tânăr, ori atât de neghiob, încât nu ştiam nici ce-i mâhnirea, nici frica, deoarece nu bănuiam unde duc toate astea şi ce urmări pot avea.

Acest fel de a fi, nesocotit şi nepăsător, purta de fapt în sine o fericire, căci mă făcea îndrăzneţ şi gata de orice nesăbuinţă, ferindu-mă de regretul care, altminteri, ar fi trebuit să mă cuprindă, când mă pomeneam în vreo încurcătură; o atare nerozie ţinea pentru mine loc de fericire, căci îmi lăsa gândurile slobode să caute mijloacele de scăpare şi izbăvire din nenorocirea în care mă aflam, oricât ar fi fost ea de mare, pe când ceilalţi tovarăşi de nefericire se simţeau atât de doborâţi de frica şi amărăciunea lor, încât se lăsau pradă deznădejdii şi nu se gândeau decât că vor pieri, că au să moară de foame, că vor fi sfâşiaţi de fiare sălbatice, omorâţi şi mâncaţi poate de canibali; ori se lăsau năpădiţi de alte asemenea gânduri.

Eu nu eram decât un tânăr de şaptesprezece sau optsprezece ani; dar aflând care urma să-mi fie soarta, m-am supus fără niciun semn de descurajare; am întrebat însă ce spunea stăpânu-meu despre asta şi povestindu-mi-se că se folosise de toată trecerea lui ca să mă poată salva şi cum îi răspunsese căpitanul, că trebuia ori să cobor pe ţărm, ori să fiu spânzurat pe punte, cum îi era mai pe plac, mi-am pierdut orice speranţă de a mai fi primit înapoi. În sinea mea nu-i eram prea recunoscător stăpânului meu că stăruise la căpitan pentru mine, ştiind că o făcea nu atât din bunăvoinţă în ceea ce mă privea, cât dintr-o bunăvoinţă faţă de el însuşi; adică pentru ca să nu-şi piardă câştigul agonisit prin mine şi care se ridica la vreo şase dolari pe

lună, punând la socoteală şi ceea ce primea de la căpitan în schimbul serviciilor mele.

Când am auzit că stăpânul meu părea atât de binevoitor, am întrebat dacă nu mi s-ar putea îngădui să-i vorbesc, şi mi-au răspuns că asta ar fi cu putinţă, numai dacă ar voi să coboare el la mine, fiindcă eu nu aveam voie să urc pe punte; aşa că atunci când mi-am arătat dorinţa de a i se aduce la cunoştinţă stăpânului meu să vină jos la mine, şi când el a venit, i-am căzut în genunchi şi l-am rugat să-mi ierte tot ce făcusem împotriva voinţei sale; şi, cu adevărat, hotărârea ce luasem de a-l ucide îmi apăsa greu pe conştiinţă în acel moment, aşa că eram cât pe-aci să i-o mărturisesc şi să-l rog să mă ierte, dar m-am stăpânit; mi-a spus că făcuse tot ce putea ca să obţină de la căpitan iertarea mea, dar n-a fost cu putinţă: şi nu ştia nicio altă cale pentru mine decât să am răbdare şi să mă supun soartei; iar dacă avea să se întâmple ca el să ajungă să stea de vorbă cu oamenii de pe vreo corabie de aceeaşi naţie cu ei, la Cap, apoi se va strădui să-i trimită să vină aici la ţărm şi să ne ia cu dânşii, dacă ne-or mai găsi.

Atunci m-am rugat să mi se îngăduie să-mi iau hainele cu mine pe ţărm. Îmi răspunse că-i era teamă că voi avea prea puţină nevoie de haine, deoarece nu vedea cum am putea rezista multă vreme pe insulă şi auzise că locuitorii insulei (deşi nu avea niciun motiv să facă o astfel de presupunere), erau canibali sau mâncători de oameni, iar nouă nu ne va fi cu putinţă, să trăim printre ei; i-am spus că nu mă temeam atât de mult de asta, cât mă temeam să nu mor de foame din lipsă de alimente; cât despre faptul că locuitorii erau canibali, părerea mea era că mai curând am putea să-i mâncăm noi pe ei, decât ei pe noi, dacă am fi în stare să ajungem a pune mâna pe dânşii; dar eram tare îngrijorat, i-am mărturisit, de faptul că nu aveam la noi niciun fel de arme cu care să ne apărăm, şi acum nu mă mai rugam de nimic altceva, decât să-mi dea o puşcă şi o sabie, ceva pulbere şi niscai gloanţe.

El zâmbi; răspunse că toate astea n-ar însemna nimic pentru noi, deoarece era cu neputinţă să ne închipuim că

am fi în stare să ne salvăm vieţile în mijlocul unui popor atât de numeros şi de disperat cum erau oamenii cei de pe insulă. I-am spus că totuşi măcar la atâta ne-ar ajuta, că n-am fi mâncaţi sau nimiciţi dintr-odată; aşa încât tare m-am rugat pentru o puşcă. În cele din urmă, mi-a spus că nu ştie dacă i-ar îngădui căpitanul să-mi dea o puşcă, şi că dacă nu-i îngăduie, de la el n-ar îndrăzni să facă una ca asta; dar îmi făgădui să-şi folosească trecerea pe care o avea ca să obţină pentru mine ceea ce doream, şi aşa şi făcu, iar a doua zi îmi trimise o puşcă şi ceva muniţii, dar îmi spuse de căpitan că nu admitea să ni se predea muniţiile, până ce nu vom fi fost cu toţii părăsiţi pe ţărm şi până ce el nu va fi gata să întindă pânzele. Dar îmi trimise şi puţinele haine pe care le aveam pe corabie şi care, de fapt, nu erau prea mare lucru.

Două zile mai târziu am fost coborâţi cu toţii pe ţărm; ceilalţi tovarăşi de osândă, auzind că eu aveam o puşcă, ceva pulbere şi nişte gloanţe, cerură voie să ia şi ei aşa ceva, ceea ce li se îngădui; şi astfel, am fost părăsiţi acolo pe ţărm, să ne descurcăm cum om putea.

În primele clipe ale sosirii noastre pe insulă, am fost peste măsură de îngroziţi la vederea barbarilor ale căror chipuri ni se păreau şi mai îngrozitoare decât în realitate, din pricina istorisirilor auzite de la marinari; dar când am ajuns să stăm de vorbă cu ei, am constatat că nu erau canibali, aşa cum ni se spusese, sau în orice caz nu dintre aceia care să se repeadă cât ai clipi la noi şi să ne înfulece pe loc; ci oamenii au venit şi s-au aşezat jos lângă noi, s-au minunat mult de hainele şi de armele noastre şi au făcut semne că vor să ne dea câte ceva de mâncare, din ceea ce aveau şi ei, la început numai rădăcini şi plante scoase din pământ, dar după aceea ne-au adus şi păsări şi carne din belşug.

Asta i-a încurajat foarte mult pe ceilalţi patru oameni care erau cu mine, căci puţin mai înainte fuseseră cu totul deznădăjduiţi; acum însă, începură să se arate foarte familiari cu ei şi le făcură semne, că dacă or să se poarte blând cu noi, aveam să rămânem să locuim împreună cu

dânşii, lucru de care au părut bucuroşi, cu toate că ştiau prea puţin despre nevoia care ne împingea să facem asta, sau cât de mult ne temeam de ei.

Totuşi, gândindu-ne mai bine, ne-am hotărât să nu rămânem prin părţile acelea decât atâta timp cât corabia va pluti în golf, iar apoi, făcându-i să creadă că plecasem cu corabia, aveam să ne ducem şi să ne aşezăm, dacă s-o putea, undeva unde nu se zăreau niciun fel de locuitori şi astfel să trăim cum s-o întâmpla ori să aşteptăm – cine ştie – trecerea vreunei corăbii care ar putea fi împinsă spre coastă, aşa cum fusesem şi noi.

Corabia ce ne coborâse rămase în continuare pe acolo încă două săptămâni, pentru ca să-şi repare avariile suferite cu ocazia ultimei furtuni şi să încarce lemne şi apă; în acest timp, barca venind des la ţărm, cei aflaţi pe ea ne aduceau diferite gustări, iar băştinaşii crezând că noi aparţinem fireşte vasului, erau destul de cuviincioşi. Locuiam într-un fel de cort pe ţărm, sau mai degrabă într-o colibă, pe care ne-o făcusem din crengi de copaci, iar noaptea ne retrăgeam uneori într-o pădurice, puţin mai îndepărtată din calea lor, ca să-i facem să creadă că ne-am întors pe puntea vasului. Totuşi, i-am găsit destul de sălbatici, de şireţi şi de ticăloşi în felul lor, arătându-se cuviincioşi numai de frică şi de aceea am ajuns la concluzia că, după ce va fi plecat corabia, aveam să le cădem curând în mâini.

Înţelegerea acestui lucru îi frământa pe tovarăşii mei de suferinţă până la disperare; iar unul dintre ei, un dulgher, în nebunia ce-l apucase, înotă în timpul nopţii până la corabie, deşi se afla în clipa aceea la distanţă de o leghe pe mare, şi zbieră într-un chip atât de vrednic de milă cerând să fie primit înapoi pe vas, încât căpitanul se înduplecă în cele din urmă şi-l primi îndărăt, cu toate că-l lăsă să înoate în apă trei ore înainte de a se învoi să-l ierte.

După asta, în condiţiile unei supuneri pline de umilinţă, căpitanul îl primi şi, într-un cuvânt, stăruinţa acelui om (care se rugase atâta să fie primit îndărăt, chiar dacă ar fi fost să-l spânzure de îndată ce-l vor fi avut pe punte),

fusese atât de cumplită, încât nu i se putuse rezista; căci, după ce înotase atâta vreme jur împrejurul vasului, n-ar mai fi fost în stare să ajungă înapoi la ţărm; şi căpitanul văzu prea bine că omul trebuia să fie luat pe bord, sau – altminteri – lăsat să se înece, iar toţi cei de pe corabie dovedindu-se gata să jure pentru buna lui purtare pe viitor, căpitanul se îmblânzi în cele din urmă şi dulgherul fu luat pe punte, însă mai mult mort decât viu, din pricină că stătuse în apă atât de multă vreme.

După ce omul fu primit, el nu încetă o clipă să-l bată la cap pe căpitan şi pe toţi ceilalţi ofiţeri, cu privire la noi, cei lăsaţi pe ţărm; dar de la început până la sfârşit căpitanul se arătă neîndurător; când veni timpul să se facă pregătirile de întins pânzele şi când se dădu ordinul de ridicat bărcile pe corabie, toţi marinarii într-un singur grup se urcară până la balustrada dunetei unde se găsea căpitanul împreună cu câţiva dintre ofiţerii săi şi, delegându-l pe şeful de echipaj să vorbească în numele lor, acesta se apropie, căzu în genunchi la picioarele căpitanului, şi îl rugă în cel mai umil chip cu putinţă, să-i primească înapoi pe corabie pe cei patru oameni, oferindu-se să răspundă de lealitatea lor, ori să-i ţină în lanţuri până vor ajunge la Lisabona şi acolo să fie predaţi justiţiei, mai curând decât – cum spunea el – să-i lase să fie ucişi de barbari sau sfâşiaţi de fiarele sălbatice. Trecu multă vreme până ce căpitanul să-l bage în seamă cât de cât, dar când o făcu, porunci ca şeful de echipaj să fie prins şi ameninţă să-l lege de cabestan pentru că vorbise în sprijinul osândiţilor.

CAPITOLUL II

Marinarii intervin să fim luaţi pe bord – La refuzul căpitanului, douăzeci şi trei dintre ei, bine înarmaţi, părăsesc corabia şi vin la noi pe ţărm – învoieli cu băştinaşii – Facem un canoe ca să ne salvăm – După felurite aventuri, pornim pe apă –

Văzând atâta neînduplecare, unul dintre marinari, mai îndrăzneţ decât ceilalţi, dar totuşi cu întreg respectul posibil faţă de căpitan, îl imploră pe Înălţimea sa, cum îi spunea el, să binevoiască a le îngădui la încă vreo câţiva dintre ei să se ducă la ţărm şi să moară acolo împreună cu tovarăşii lor sau, dacă va fi cu putinţă, să-i ajute a face faţă sălbaticilor. Căpitanul, mai degrabă întărâtat decât intimidat de ceea ce se întâmpla, veni la bara dunetei şi, vorbindu-le cu multă prudenţă oamenilor (căci, dacă le-ar fi vorbit aspru, două treimi dintre ei, de nu chiar toţi, ar fi părăsit corabia), le spuse că fusese obligat la această măsură severă atât pentru siguranţa lor cât şi pentru a lui: că răzmeriţa pe bordul unei corăbii însemna acelaşi lucru ca şi trădarea într-un palat regal şi că el nu putea răspunde faţă de proprietarii şi funcţionarii lui, încredinţând corabia şi mărfurile date în grija sa unor oameni care nutriseră gânduri dintre cele mai rebele şi mai negre; că ar fi dorit din inimă ca ei să fi fost pe ţărm oriunde în altă par-te, unde s-ar fi găsit într-o mai mică primejdie din partea sălbaticilor; că dacă el ar fi avut de gând să le facă de petrecanie, ar fi putut tot atât de bine să-i execute pe bord, ca şi pe ceilalţi doi; că ar fi vrut să se fi întâmplat asta în alt colţ de lume, unde i-ar fi stat la îndemână să-i predea justiţiei civile sau ar fi putut să-i lase printre creştini; dar că era mai bine să fie puse în primejdie vieţile lor decât viaţa

lui şi siguranţa vasului; şi că deşi nu ştia să fi meritat atâta rău din partea vreunuia dintr-înşii, încât ei să voiască mai degrabă să plece de pe corabie decât să-şi facă datoria, totuşi, dacă unii sau alţii erau hotărâţi să procedeze astfel în cazul când el nu consimţea să ia pe bord o bandă de trădători, care – după cum o dovedise în faţa tuturora – conspiraseră să-l ucidă, atunci desigur că nu avea să-i împiedice şi nici, pentru moment, nu le va lua în nume de rău stăruinţa, dar – chiar de-ar fi să nu rămână nimeni pe corabie în afara lui, tot nu avea să consimtă niciodată să-i ia pe bord.

Această cuvântare aşa de bine ticluită era în sine atât de rezonabilă, şi a fost rostită cu atâta sânge rece şi totuşi atât de îndrăzneţ încheiată cu o concluzie negativă, încât cea mai mare parte a oamenilor s-au lăsat convinşi pentru moment; totuşi, cum cuvântarea îi împărţise în mici grupuri n opoziţii, oamenii nu se liniştiseră timp de câteva ore; deoarece şi vântul se domolise pe înserat, căpitanul ordonă să nu se ridice ancora până a doua zi dimineaţa.

În aceeaşi noapte, douăzeci şi trei de inşi, printre care secundul canonierului, ajutorul de chirurg şi doi dulgheri, adresându-se secundului de vas, îi spuseră că deoarece căpitanul le dăduse voie să plece pe ţărm la camarazii lor, ei rugau să i se comunice a nu le lua în nume de rău că erau dornici să meargă şi să moară alături de aceia şi că gândeau că într-o asemenea situaţie disperată nici n-ar putea face altceva, decât să li se alăture; fiindcă, dacă exista vreun mijloc de a le salva vieţile, acela nu era altul decât a le spori numărul, făcându-i astfel îndeajuns de puternici ca să se poată ajuta unul pe celălalt şi să se poată apăra contra sălbaticilor, până când vor putea fi în măsură, cine ştie, cândva, să afle niscai soluţii de a scăpa de acolo şi de ajunge iarăşi la ei în ţară.

Secundul le răspunse în câteva cuvinte că personal nu îndrăzneşte să comunice căpitanului asemenea veşti şi regretă că n-au avut faţă de dânsul mai mult respect, încât să nu-i fi propus transmiterea unui astfel de mesaj; dar dacă sunt hotărâţi cu tot dinadinsul să întreprindă această

acţiune, el îi sfătuieşte ca în dimineaţa următoare, în zori, să ia şalupa şi, de vreme ce primiseră încuviinţarea, să plece lăsând în urmă o scrisoare cuviincioasă pentru căpitan, în care să-l roage să-şi trimită oamenii lui la ţărm, după şalupă, angajându-se ca s-o înapoieze în chip cinstit, iar secundul le făgădui la rândul lui să le păstreze taina.

Aşadar, cu o oră înaintea revărsatului de ziuă, cei douăzeci şi trei de oameni – fiecare dintr-înşii având câte o flintă, un cutlass[1], câteva pistoale, trei halebarde ori suliţe scurte şi o bună rezervă de pulbere şi gloanţe – fără alte provizii decât vreo douăzeci şi cinci de kilograme de pâine – în schimb cărându-şi cu ei toate lăzile cu haine, unelte, cărţi şi câte altele, s-au îmbarcat pe tăcute, fără a prinde căpitanul de veste decât după ce fugarii erau la jumătatea drumului care-i despărţea de ţărm.

De cum a auzit ce se întâmplă, căpitanul a trimis după ajutorul de canonier (în momentul acela canonierul şef era bolnav la el în cabina) şi i-a dat porunca să tragă în ei; dar spre amărăciunea lui, secundul, plecase cu fugarii, căci era şi el dintre ai lor; şi de fapt numai datorita lui putuseră pune mâna pe atâtea arme şi muniţii. Când află căpitanul cum stăteau lucrurile şi că nu mai era nimic de făcut, se mai domoli şi, fără să mai stăruie mult, îi chemă pe oamenii câţi mai rămăseseră, le vorbi cu blândeţe le spuse că era foarte mulţumit de priceperea şi credincioşia lor, a celor rămaşi, la bord; că avea să le împartă lor, în chip de încurajare, şi salariile oamenilor care plecaseră; de asemenea că pentru el era o mare satisfacţie că vasul scăpase de o gloata de răzvrătiţi ce nu avuseseră nici cea mai mică pricină de nemulţumire.

Oamenii păreau foarte satisfăcuţi şi mai cu seamă făgăduiala că vor primi salariile celor plecaţi însemna pentru ei foarte mult.

După aceea, scrisoarea lăsată de fugari a fost înmuiată căpitanului chiar de către servitorul său, căruia – după cât se părea – o încredinţaseră. Scrisoarea cuprindea cam aceleaşi lucruri pe care i le spuseseră secundului şi pe care

---

[1] Cuţit de abordare.

acesta refuzase a le transmite din partea lor; numai că la sfârşitul scrisorii îi declarau căpitanului că, deoarece le era lipsit gândul de vreo intenţie necinstită, nu luaseră cu dânşii nimic din ceea ce nu le aparţinea, afară doar de câteva arme şi muniţii, absolut necesare pentru a se apăra contra sălbaticilor, cât şi ca să vâneze păsări ori animale sălbatice pentru hrană, ca nu cumva să piară de foame; şi deoarece li se datorau drept simbrie sume însemnate, ei sperau că le va îngădui ca armele şi muniţiile să fie trecute în contul lor. Îi mai spuneau că, în ceea ce priveşte şalupa corăbiei, pe care o luaseră ca să-i ducă la ţărm, ştiau câtă nevoie are de ea şi doreau să i-o restituie; aşa că dacă binevoieşte să trimită după ea, aveau s-o predea în chip cinstit oamenilor săi, fără a încerca să aducă vreo vătămare vreunuia dintre cei trimişi s-o ia în primire, şi fără a se strădui în vreun fel să-i convingă ori să-i poftească pe careva dintr-înşii de a rămâne cu ei; iar la sfârşitul scrisorii, se rugau de căpitan cu toată umilinţa cuvenită ca, pentru apărarea şi siguranţa vieţilor lor, să binevoiască a le trimite un butoiaş cu pulbere şi ceva muniţii şi să le încuviinţeze a-şi păstra catargul şi pânza bărcii, pentru că, dacă le va sta în puteri, să-şi facă vreun soi de barcă, şi să poată porni pe mare ca să se salveze în ce parte a lumii o să-i îndrepte soarta.

La toate acestea, căpitanul care prin cele rostite câştigase o mare autoritate asupra celorlalţi oameni ai săi şi părea foarte calm în privinţa liniştii generale, deoarece era foarte adevărat că, dintre rebeli, cei mai înverşunaţi plecaseră, ieşi pe puntea din spate a vasului şi adunându-i pe toţi, le aduse la cunoştinţă cuprinsul scrisorii; le spuse oamenilor că, deşi nu meritau atâta omenie din partea sa, totuşi el nu voia să-i expună pe fugari mat mult decât voiseră ei înşişi să se expună şi era dispus să le trimită ceva muniţii; şi cu toate că nu ceruseră decât un butoiaş de pulbere, el avea să le trimită două butoiaşe precum şi alice, ori plumb şi tipare de turnat gloanţe, într-o cantitate potrivită, şi ca să-i facă să vadă că era mai omenos cu ei decât o meritau, porunci să li se trimită pe deasupra, un

butoi cu *arrack*[2] şi un mare paner cu pâine, ca provizii, până când aveau să fie în stare să se aprovizioneze singuri.

Restul oamenilor aplaudară generozitatea căpitanului şi, la rândul lor, fiecare dintr-înşii ne trimise câte ceva; pe la ceasurile trei după amiază, veni la ţărm o *pinassă* şi ne aduse toate aceste lucruri, de care ne-am bucurat foarte, iar noi am înapoiat şalupa după cum ne înţeleseserăm; cât despre oamenii care au venit cu *pinassa* căpitanul îi alesese pe aceia de care era sigur că n-ar fi fost în stare să treacă de partea noastră, şi, totodată le dăduse ordine hotărâte să nu cumva să aducă pe careva din noi îndărăt pe bord, sub pedeapsa cu moartea; şi, într-adevăr şi unii şi alţii ne-am respectat cuvântul dat, aşa că nici noi nu le-am cerut să rămână, nici ei nouă să plecam.

Eram acum o destul de numeroasă ceată, în total douăzeci şi şapte de oameni, straşnic înarmaţi şi aprovizionaţi cu de toate, afară de alimente; aveam printre noi doi dulgheri, un canonier şi – ceea ce făcea cât întreg avutul nostru – un chirurg sau doctor, adică de fapt pe-un fost asistent al unui chirurg la Goa, îmbarcat supranumerar pe vas. Dulgherii îşi aduseseră cu ei toate sculele, doctorul venise cu toate instrumentele şi medicamentele, aşa că – toţi la un loc – aveam de fapt o mulţime de bagaje, cel puţin puse laolaltă, deoarece unii din noi, în afară de hainele de pe ei, nu prea se puteau mândri cu nimic altceva, iar printre aceştia mă aflam şi eu; dar eu dispuneam de ceva ce lipsea oricăruia dintre ceilalţi, adică de cei douăzeci şi doi de galbeni de aur furaţi în Brazilia şi două monede de câte opt. Cele două monede de opt le-am arătat, ba le-am arătat şi un galben, dar nu mai mult, încât niciunul din ei n-a bănuit vreodată că aş fi avut mai mulţi bani, deoarece eram cunoscut ca băiat sărac, luat de milă, aşa după cum ştiţi, şi tratat ca un sclav, atât cât putea fi de rău tratat un sclav de către crudul meu stăpân, cârmaciul.

E uşor de închipuit că noi patru, cei care fusesem părăsiţi la început, eram bucuroşi acum de venirea celorlalţi, dar ce spun eu, ne simţeam într-al nouălea cer de bucurie, deşi la

[2] Alcool obţinut prin fermentarea orezului ori frunzelor de cocotier.

început ne-am cam speriat şi am crezut că veneau să ne ia înapoi ca să ne spânzure; dar ei se apucaseră să ne convingă repede că se găseau în aceeaşi situaţie ca şi noi, cu singura deosebire că-şi aleseseră singuri soarta, pe când soarta noastră ne fusese impusă.

Prima veste pe care ne-au adus-o, după ce ne-au povestit pe scurt plecarea lor, a fost că dulgherul nostru era pe bord, dar cum ajunsese până acolo nu ne puteam închipui, căci o ştersese de la noi pe furiş şi nu înţelegeam cum de fusese în măsură să înoate atât de bine încât să se aventureze până la corabia care se afla la o distanţă aşa de mare; ba chiar nici nu bănuisem că se pricepe cât de cât să înoate şi neştiind ce să mai credem despre cele întâmplate, ne-am închipuit că trebuie să se fi rătăcit prin pădure şi că o fi fost mâncat de animale sau că a picat în mâinile băştinaşilor şi l-au ucis: iar aceste gânduri ne umpleau de tot felul de temeri cu privire la faptul că poate cândva o soartă asemănătoare ne-ar fi fost dată şi nouă, adică să cădem mai curând sau mai târziu în mâinile locuitorilor insulei.

Auzind însă cum anevoie-anevoie fusese totuşi primit din nou pe bordul vasului, ne-am simţit mult mai împăcaţi decât înainte.

Şi fiind – precum am spus – în mai mare număr acum şi în situaţia de a ne putea apăra, cel dintâi lucru pe care l-am făcut a fost să ne legăm între noi că, orice s-ar întâmpla, nu ne vom despărţi, unii de alţii, ci vom trăi laolaltă şi vom muri împreună; că orice vânat bun de mâncat am ucide o să-l împărţim cu toţii; şi că în toate cele, ne va călăuzi părerea majorităţii şi n-o să stăruim nicicum asupra hotărârilor noastre proprii dacă majoritatea va fi împotriva; că vom numi dintre noi un căpitan care să ne conducă atâta vreme cât îi va fi voia; că atâta timp cât o fi în funcţie, o să-l ascultăm fără şovăire, sub semnul pedepsei cu moartea; şi că fiecare pe rând o să fie şef, dar căpitanul nu va putea nicidecum să acţioneze în nicio împrejurare fără avizul celorlalţi, ci numai după hotărârea majorităţii.

După ce am stabilit aceste rânduieli, ne-am hotărât să

luăm unele măsuri privitoare la hrana noastră şi să discutam cu locuitorii insulei în privinţa aprovizionării; cât despre hrană, ei ne-au fost la început foarte folositori, dar în curând ne-am săturat de dânşii, văzându-i un fel de oameni ignoranţi, lacomi, grosolani, mai răi decât locuitorii altor ţări pe care le întâlnisem; şi în curând ne-a fost limpede că de fapt grosul celor de trebuinţă urma să ni-l procurăm cu ajutorul puştilor, vânând căprioare şi pasări de toate soiurile, de care acel ţinut era îmbelşugat.

Am constatat că băştinaşii nu se tulburau prea mult şi nu se sinchiseau de noi; nici nu se interesau sau poate nici nu ştiau dacă avem să rămânem cu ei ori ba, şi cu atât mai puţin îi preocupa că vasul nostru plecase de tot, lepădându-ne acolo, aşa cum de fapt era cazul, căci a doua zi dimineaţă, după ce trimisesem înapoi şalupa, corabia a pornit-o spre sud-est şi după patru ore a dispărut din privirile noastre.

În ziua următoare, doi dintre noi s-au adâncit înăuntrul acelui ţinut, apucând un drum, iar alţi doi au luat alt drum, să vadă pe ce fel de meleaguri ne aflăm; şi în curând am descoperit că locurile erau foarte plăcute, roditoare şi bune de trăit în cuprinsurile lor; dar, precum am spus înainte, ţinutul era locuit de o adunătură de fiinţe pe care cu greu le puteai numi „omeneşti” ori în stare de a deveni sociabile în vreun fel oarecare.

Am descoperit că insula era plină de vite şi de roade; însă dacă ne puteam sau nu aventura ca să le luăm de pe unde se găseau, asta nu mai ştiam; şi cu toate că aveam mare nevoie să facem rost de provizii, nu ne-ar fi venit bine să asmuţim dintr-o dată asupră-ne un întreg popor de diavoli şi de aceea unii din grupul nostru se învoiră să încerce a vorbi cu careva dintre localnici, dacă se putea, ca să vedem cum trebuia să ne purtăm cu ei. Unsprezece dintre oamenii noştri, bine înarmaţi şi echipaţi pentru apărare, se înhumară la această treabă. Ei ne-au adus vestea că văzuseră câţiva băştinaşi care au părut foarte cuviincioşi faţă de dânşii, dar destul de timizi şi de speriaţi văzându-le puştile: era uşor de priceput că băştinaşii ştiau ce erau puştile şi la ce foloseau.

Le-au făcut semne să le dea ceva hrană, iar băştinaşii s-au dus şi au adus felurite ierburi şi rădăcini, şi de asemeni ceva lapte; era vădit lucru însă că nu aveau de gând să le dea, ci să le vândă, făcând semne că vor să ştie ce puteau căpăta din partea alor noştri.

Oamenii noştri au rămas încurcaţi, căci nu aveau nimic de oferit; totuşi, unul dintre ei scoase un cuţit şi-l arătă, iar lor le plăcu atât de mult, încât erau gata să se încaiere în lege pentru acel cuţit; văzând una ca asta, marinarul a vrut să facă o bună afacere cu pofala sa de cuţit şi tot lungindu-se la tocmeală, unii i-au oferit rădăcini, iar alţii lapte; în cele din urmă, unul i-a adus în schimbul cuţitului o capră, pe care marinarul a luat-o. Atunci un altul dintre oamenii noştri le-a arătat alt cuţit, însă băştinaşii nu aveau nimic destul de bun de dat în schimb, şi atunci unul dintr-înşii a făcut semne că se duce şi el şi va veni cu ceva, aşa că oamenii noştri au stat vreme de trei ceasuri în aşteptarea întoarcerii lui, până ce într-adevăr a revenit cu o văcuţă măruntă şi grasă, cu carne bună pe ea, pe care a dat-o în schimb.

Era o afacere bună, însă nenorocirea noastră era că nu deţineam niciun fel de marfă, căci de cuţite aveam tot atâta nevoie cât şi ei şi dacă n-am fi fost disperaţi de lipsa de hrană şi tare nevoiţi de a căpăta ceva de mâncare, ai noştri nu s-ar fi despărţit de cuţitele lor.

Totuşi, peste câtva timp am descoperit că pădurile erau pline de vieţuitoare pe care le puteam ucide ca să ne hrănim şi asta fără să ne facem vinovaţi faţă de ei; aşa că oamenii se duceau zi de zi la vânătoare şi niciodată nu dădeau greş, omorând câte o vietate de un fel sau altul; în ceea ce-i privea pe băştinaşi, noi nu aveam mărfuri de dat în schimb, cât despre bani, tot ce aveam la un loc nu ne-ar fi ajuns ca să ne hrănim cine ştie câtă vreme; totuşi, am convocat un consiliu general ca să vedem care ne erau banii şi să-i punem pe toţi laolaltă, ca să ne ajungă cât mai mult cu putinţă; când a venit rândul meu, am scos un galben şi cei doi dolari despre care v-am mai vorbit înainte.

M-am aventurat să le-arăt acel galben, ca să nu mă dispreţuiască prea din cale afară că adăugam atât de puţin la

rezerva generală şi ca să nu aibă pretenţia să mă percheziţioneze; şi s-au dovedit foarte cumsecade cu mine, în temeiul presupunerii că fusesem atât de credincios faţă de ei încât să nu le ascund nimic.

Dar banii noştri ne erau de prea puţin folos, căci localnicii nu le ştiau nici valoarea, nici folosul, nici nu puteau să preţuiască cum trebuie aurul faţă de argint; aşa că toţi gologanii noştri, care nu erau prea mulţi când i-am pus laolaltă, însemnau prea puţin pentru noi, dacă ar fi fost să ne cumpărăm cu ei provizii.

Următoarea preocupare era să plecam din acel loc blestemat şi să ştim încotro s-o apucăm. Când s-a ajuns să mi se ceară şi mic părerea, le-am spus că voi lăsa totul în seama lor şi, că mai curând aş vrea să-mi dea voie să mă duc în pădure să le fac rost de ceva de mâncare, decât să se sfătuiască tocmai cu mine, căci eu aveam să fiu de acord cu orice ar hotărî ei; dar nimeni n-a vrut să consimtă la asta, neînvoindu-se ca vreunul din noi să meargă singur în pădure căci, deşi încă nu văzusem nici lei, nici tigri, nu ne îndoiam totuşi că erau mulţi pe insulă, pe lângă alte vieţuitoare la ici de primejdioase şi poate chiar mai rele, după cum am constatat mai târziu pe propria noastră piele.

Am avut multe aventuri în pădure, umblând după provizii, şi adeseori ne-am întâlnit cu fiare sălbatice şi îngrozitoare, pe care nu ştiam cum să le numim; dar cum hoinăreau ca şi noi în căutare de pradă, şi nu erau dintre cele bune de mâncat, le deranjam cât mai puţin cu putinţă.

Consfătuirile cu privire la salvarea noastră din locul acela, consfătuiri de care – după cum am spus – ne ocupam acum, se sfârşiră doar cu atâta că, deoarece erau printre noi doi dulgheri, care aveau cu dânşii aproape tot felul de unelte, ar fi trebuit să încercăm a ne construi o ambarcaţiune cu care să pornim pe n are şi atunci ne-am fi putut, cine ştie, găsi drumul înapoi spre Goa sau acosta în vreun loc mai potrivit de unde ulterior să putem scăpa. Hotărârile consfătuirii nu erau de mare importanţă; totuşi, deoarece ele par a fi pregătitoare pentru multe aventuri mai importante care aveau să se petreacă sub conducerea

mea la mulţi ani după aceea, mă gândesc poate că n-ar fi neplăcut să relatez această scurtă poveste a viitoarelor mele cutezătoare acţiuni.

În ceea ce priveşte construirea bărcii n-am făcut nicio obiecţiune şi, de îndată, dulgherii s-au şi apucat de lucru: însă pe măsură ce înaintau, s-au ivit grele piedici, ca lipsa de joagăre, de cuie, de şuruburi şi de piroane trebuitoare la fixarea lemnăriei, lipsa de cânepă moale şi de gudron pentru călăfătuirea şi cătrănitul încheieturilor şi altele de soiul ăsta, în cele din urmă, unul din noi propuse ca, în loc să se construiască o barcă, o goeletă, o şalupă sau cum voiau să-i mai spună, lucru care se constatase cât e de greu, ar fi trebuii mai curând să facă o pirogă mare sau un canoe, ceea ce s-ar fi putut meşteri mai uşor.

Dar pe loc s-a şi făcut observaţia că n-am putea construi un canoe destul de mare ca să poată străbate marele ocean peste care trebuie să trecem spre a ajunge la coasta Malabarului; nu numai că n-ar rezista călătoriei pe mare, dar nu ar putea căra nici încărcătura, căci nu numai că eram douăzeci şi şapte de oameni, dar mai aveam şi o mulţime de bagaje cu noi şi trebuia să mai încărcăm şi altele încă dacă voiam să ne aprovizionăm.

Nu-mi propusesem niciodată până atunci să iau cuvântul în consfătuirile lor generale, dar văzându-i în încurcătură cu privire la natura vasului ce-ar trebui să construiască şi la felul în care ar trebui să-l facă; văzându-i nehotărâţi ce anume era sau nu era mai potrivit pentru noi, le-am spus că, după mine, ajunseseră la un punct mort în toate discuţiile lor; că bineînţeles nu trebuia să avem pretenţia de a ajunge până la Goa ori la coasta Malabarului într-un canoe, chiar dacă am fi încăput cu toţii în el şi chiar dacă vasul ar fi rezistat la apă, deoarece un canoe nu putea căra şi proviziile noastre şi mai cu seamă nu aveam cum transporta cantitatea de apă proaspătă necesară pe timpul călătoriei, ori, ca să ne aventurăm într-o astfel de încercare, însemna să mergem la pieire sigură; şi totuşi, eram de părere să construim un canoe.

Mi-au răspuns că înţelegeau perfect tot ceea ce le vorbi-

sem mai înainte, dar în schimb nu pricepeau câtuşi de puţin ce poate însemna faptul că după ce le arătasem pericolele şi neputinţa de a ne salva într-un canoe – totuşi îi sfătuiam să construiască unul.

La care le-am răspuns că, după mintea mea, scopul nostru nu trebuia să fie acela de a încerca să scăpăm de acolo într-un canoe, ci că – deoarece pe mare trebuie c-or mai fi plutind şi alte vase în afară de-al nostru, fiindcă doar nu toate populaţiile de pe meleagurile acelea erau atât de barbare încât să nu călătorească totuşi în vase de un fel sau de altul – scopul nostru era de fapt de a patrula de-a lungul coastei insulei, care era destul de lungă, şi de a captura primul vas ceva mai bun decât al nostru, iar după aceea, tot aşa, de la unul la altul, până ce o să facem rost în cele din urmă de un vas care să ne poată duce încotro vom voi noi.

— Minunat sfat, încuviinţă unul din ei.

— Admirabil sfat, adăugă un altul.

— Da, da, rosti un al treilea – era canonierul – câinele de englez ne dă un sfat grozav, numai că asta e calea cea mai sigură ca să ajungem la spânzurătoare. Tâlharul ne-a dat într-adevăr o povaţă diavolească, să ne punem pe hoţie şi, aşa de la un vas mic la unul mare, să ajungem piraţi de-a binelea, până când în cele din urmă vom atârna în spânzurătoare.

— N-ai decât să ne spui piraţi, dacă vrei, se amestecă un altul, şi dacă avem nenorocul să cădem în mâini rele poate că vom fi trataţi ca atare, dar nici că-mi pasă de asta; am să fiu pirat, ba mai mult, să fiu spânzurat ca pirat tot e mai bine decât să mor de foame aici, aşa încât eu cred că sfatul e cât se poate de bun. Şi astfel au început să strige cu toţii: „Hai să facem un canoe!”

Canonierul, pus în minoritate de ceilalţi, s-a supus şi el, dar când am ieşit din adunare a venit la mine, m-a luat de mână şi, privindu-mi în palmă, iar apoi uitându-mi-se drept în ochi, mi-a spus foarte serios:

— Băiete dragă, tu eşti născut să impui lumea de rele; ţi-ai început foarte devreme cariera de pirat; ia seama, tinere,

la spânzurătoare căci, ţi-o spun eu, eşti sortit să ajungi hoţ de mare faimă.

I-am râs în faţă şi i-am spus că nu ştiu ce o să ajung mai târziu, deocamdată însă, aşa cum stau lucrurile cu noi, nu mă dădeam îndărăt să iau prima corabie ce mi-ar ieşi în cale, ca să redevenim liberi; nu doream decât să zăresc una şi să pot ajunge la ca. Şi chiar pe când vorbeam, unul de-ai noştri Care stătea în uşa colibei, ne spuse că dulgherul, care se cocoţase pare-se ceva mai departe, pe colină strigase: „O pânză, o pânză!”

Am ieşit cu toţii numaidecât afară dar, deşi era senin, nu am putut zări nimic. Însă cum dulgherul continua să strige: „O pânză... o pânză!”, ne-am suit şi noi în fugă pe colină şi de acolo într-adevăr am văzut o corabie. Era însă mult prea departe ca să-i putem face vreun semnal. Totuşi am înălţat pe colină un foc mare, din toate lemnele ce reuşisem şa adunăm, iscând fum, cât mai mult fum cu putinţă. Vântul se potolise, era aproape calm, însă pe cât ne-am dat seama cu ajutorul unui ochean pe care canonierul îl avea în buzunar, pânzele corăbiei erau întinse şi ea se îndrepta spre larg, dusă de vântul de est-nord-est, nebăgându-ne în seamă semnalul, ci îndreptându-se către Capul Bunei Speranţe, aşa că n-am putut avea din partea ei niciun ajutor.

Ne-am apucat fără zăbavă de lucru la proiectatul canoe şi, după ce am ales un copac uriaş, potrivit gândurilor noastre, am trecut la faptă; cu trei topoare bune, am doborât copacul, dar asta s-a întâmplat abia după trecerea a patru zile de trudă, cu toate că muncisem din greu. Nu-mi amintesc ce fel de lemn era copacul acela, nici dimensiunile sale exacte, însă ştiu că era uriaş iar când i-am dat drumul pe apa şi am văzut că plutea bine şi sigur, ne-am simţit tot atât de îmbărbătaţi cum ne-am fi simţit altădată dacă am fi avut la dispoziţia noastră un bun vas de război.

Era atât de mare, că ne purta foarte uşor pe toţi, şi mai putea căra şi vreo trei tone de bagaje, aşa că am început a ne sfătui ce-ar fi s-o pornim de-a dreptul spre Goa; dar multe motive au pus stavila acestui gând, mai ales când am ajuns a-l privi mai îndeaproape: de pildă, lipsa de provizii şi

de butoaie pentru apă proaspătă; apoi nu aveam compas după care să cârmim, nici adăpost de izbitura valurilor din larg, ce ne-ar fi scufundat cu siguranţă: nici apărarea de arşiţă ori de intemperii, aşa că toţi se reîntoarseră în curând la planul meu de a patrula din loc în loc şi de a vedea ce s-ar putea ivi.

Prin urmare, ca să ne facem hatârul, într-o bună zi, am pornit-o cu toţii pe mare în canoe şi era cât pe-aci să ne ajungă în veci de veci, fiindcă după-ce ne-am suit şi am ajuns la vreo jumătate de leghe depărtare, întâmplându-se ca marea să fie destul de agitată, deşi nu prea era vânt, ba chiar nu era de loc, „barca” noastră se clătina pe valuri în aşa hal, de credeam care mai de care că până la urmă va ajunge cu fundul în sus; aşa încât ne-am pus laolaltă pe lucru ca s-o împingem ceva mai aproape de ţărm şi, mărindu-i viteza, a început să plutească mai sigur, iar după multă sforţare am adus-o din nou la ţărm.

Acum ne găseam în mare încurcătură; băştinaşii erau destul de cuviincioşi faţă de noi şi veneau adesea ca să stăm de vorbă; o dată au adus cu ei şi pe unul căruia îi arătau respect ca unui rege şi au aşezat între noi şi ei un par înalt, de care atârna un ciucure mare de păr, nu în vârf, ci puţin mai sus de mijlocul împodobit cu lănţişoare, scoici, bucăţele de alamă şi alte drăcovenii de felul ăsta; ceea ce, după cum am înţeles mai târziu, era un semn de prietenie şi de bună înţelegere cu noi; ne-au adus şi alimente din belşug, vite, păsări, ierburi şi rădăcini; cât dinspre partea noastră, eram cât se poate de ruşinaţi, căci nu aveam cu ce să le cumpărăm şi nu aveam ce le da în schimb; despre vreo înclinare la ei de a ne da acele lucruri pe degeaba, nici nu poate fi vorba. Pentru ei, banii noştri nu erau decât nişte fleacuri fără valoare, cum aveau să-i preţuiască. Aşa că eram pe cale să murim de foame. Dacă am fi avut doar câteva jucării şi brelocuri, lanţuri de alamă, bijuterii ieftine, mărgele de sticlă sau, într-un cuvânt, fleacuri dintre cele mai mărunte, care nu fac nici cât locul pe care-l ocupă în încărcătura unui vas, am fi putut cumpăra vite şi provizii suficiente pentru o armată, sau pentru hrănit chiar o flotă

de vase de război, însă pe aur sau argint nu puteam căpăta nimic.

Cu privire la treaba asta pluteam într-o mare confuzie. Eu nu eram decât un băietan tânăr, însă nutream părerea că ar fi fost mai bine să tragem în ei cu armele noastre de foc, să le luăm vitele şi să-i trimitem la dracu’ să-şi potolească foamea, decât să pierim noi de foame; dar nu luam în seamă faptul că asta ar fi putut scula a doua zi împotriva noastră zece mii de oameni de-ai lor; şi cu toate că am fi reuşit a ucide destui dintre ei şi poate că i-am fi speriat astfel şi pe ceilalţi, totuşi disperarea lor şi numărul nostru mic i-ar fi aţâţat într-atâta, încât mai curând sau mai târziu ne-ar fi nimicit pe toţi.

În toiul consfătuirii, unul de-ai noştri, care se îndeletnicise cu făcutul cuţitelor sau era un soi de lucrător în fier, tresări şi-l întrebă pe dulgher dacă nu cumva, printre toate sculele lui, i-ar putea face rost de o pilă.

— Da, îi răspunse dulgherul, pot, însă e cam mică.

— Cu cât e mai mică, cu atât e mai bună, se bucură celălalt.

Şi după aceea omul s-a apucat de lucru şi mai întâi a încălzit la foc o bucată de daltă veche şi ruptă, apoi a luat trei sau patru monede de câte opt şi le-a bătut cu ciocanul pe-o piatră, până ce au ajuns foarte late şi subţiri, apoi le-a tăiat în formă de păsări şi de animale, a făcut din ele lănţişoare pentru brăţări şi coliere şi le-a prefăcut în atâtea felurite născociri ale minţii lui că ar fi şi greu de povestii acum.

După vreo două săptămâni, în care timp devenise îndemânatic şi iscusit în această îndeletnicire, ne-a fost dat să vedem şi efectul plăsmuirilor lui; căci, întâlnindu-ne din nou cu băştinaşii, am fost uimiţi de neghiobia bieţilor oameni. Pentru câte o bucăţică de argint în formă de pasăre, am căpătat două vaci şi, ceea e era un cusur aducător de pagubă pentru noi, dacă pasărea ar fi fost de alamă ea ar fi valorat în ochii lor şi mai mult. Pentru câteva din brăţările făcute din lănţişor am căpătat atâtea provizii de toate soiurile, cât ar fi fost în Anglia valoarea a cincisprezece sau şaisprezece lire; şi, la fel s-a întâmplat cu

toate celelalte. Astfel, o monedă care nu valora pentru noi nici şase parale, preschimbată în jucării şi fleacuri, preţuia de o sută de ori mai mult decât valoarea ei reală şi puteam cumpăra cu ea orice ne cădea la îndemână.

Astfel ne-am dus viaţa mai bine de un an, dar în curând am început cu toţii să ne simţim obosiţi şi ne-am hotărât, orice-ar fi fost să se întâmple, să încercăm o evadare spre lume. Construisem nu mai puţin de trei foarte bune canoe; şi deoarece ţinutul acela era în general sub înrâurirea musonilor – aria „vânturilor negustoriei” cum i se mai spune – care suflă în cea mai mare parte a insulei vreme de şase luni într-o direcţie, iar celelalte şase luni în altă direcţie, am ajuns la concluzia că am putea rezista destul de bine pe mare. Dar, de câte ori ajungeam să privim chestiunea mai îndeaproape, ceea ce ne făcea să renunţăm la o asemenea aventură era lipsa apei de băut căci aveam în faţă o călătorie extraordinar de lungă şi niciun om pe lume n-ar fi fost în stare s-o ducă la bun sfârşit fără apă de băut.

Convinşi astfel de propria noastră raţiune să renunţăm la gândurile privitoare la acea călătorie, nu ne mai rămâneau de făcut decât două lucruri: să pornim pe mare în direcţie opusă, adică înspre vest şi să ne îndreptăm către Capul Bunei Speranţe, unde, mai curând sau mai târziu, aveam să ne întâlnim cu unele corăbii de-ale ţării noastre, ori să ne îndreptăm către continentul african şi fie să călătorim pe uscat, fie să plutim de-a lungul coastei spre Marea Roşie, unde aveam să găsim mai curând sau mai târziu o corabie, de orice naţie o fi să fie, care să ne ia şi pe noi: sau poate că am fi fost în măsură să-i luăm noi pe ei, ceea ce – fiindcă veni vorba – era lucrul cate mie îmi umbla neîncetat prin minte.

Iscusitul nostru cuţitar, pe care după aceea l-am numit întotdeauna argintar, a fost cel care a propus această soluţie: dar canonierul i-a spus că el fusese în Marea Roşie cu o goeletă din Malabar şi că ştia prea bine că dacă o luam către Marea Roşie, aveam să fim sau ucişi de sălbaticii arabi, sau prinşi de turci şi făcuţi sclavi, de aceea nu era de părere să apucăm o astfel de cale.

Eu am profitat atunci de o ocazie, ca să-mi dau iar cu părerea.

— De ce, le-am spus, să ne gândim că vom fi ucişi de arabi sau făcuţi sclavi de turci? Nu suntem noi în stare să înhăţăm aproape orice vas cu care ne vom întâlni în largul acelor mări şi, în loc să ne lăsăm prinşi, să-i prindem noi pe ei?

— Bine ai grăit piratule, răspunse canonierul (cel care mi se uitase în palmă şi-mi prezisese că o să ajung la spânzurătoare). Pot să spun în favoarea lui, rosti el, că vede lucrurile totdeauna la fel. Dar mă gândesc la conştiinţa mea, căci într-adevăr acum aceasta mi-e singura cale.

— Nu-mi spuneţi, m-am vârât eu în vorbă, că sunt pirat; trebuie să fim piraţi sau orice altceva, numai să ieşim cu bine din acest loc blestemat.

Pe scurt, au ajuns cu toţii – după sfatul meu – la concluzia că trebuie să patrulăm după orice vas ne-o ieşi în drum. Şi atunci, le-am spus, prima noastră preocupare este să aflăm dacă oamenii de pe insulă n-au cumva ei vreun fel de navigaţie şi anume cel fel de bărci folosesc; iar dacă au vreunele mai bune sau mat mari decât ale noastre, haide să punem mâna pe una dintre ele. De fapt, în primul rând, scopul nostru era să facem rost, dacă reuşeam, de-o barcă cu punte şi pânze, căci atunci ne putem păstra proviziile, ceea ce altminteri ar fi fost cu neputinţă.

Spre marele nostru noroc, aveam printre noi un marinar care fusese ajutor de bucătar; el ne spuse că avea să găsească o soluţie de conservat carnea de vită, fără butoaie şi fără saramura; şi a izbutit-o cu succes, conservând carnea la soare cu ajutorul salpetrului, căci salpetru se găsea din belşug pe insulă; aşa că, înainte de a fi găsit noi o cale de scăpare, uscasem carnea a vreo şase ori şapte vaci şi boi, precum şi a vreo zece-douăsprezece capre, şi carnea avea un gust aşa de bun, încât pentru a o mânca nici nu ne mai osteneam s-o fierbem, ci doar o frigeam la grătar sau o înfulecam uscată; dificultatea cea mai mare rămânea însă apa dulce, căci nu aveam niciun fel de vase în care s-o punem, cu atât mai puţin în ce s-o păstrăm de-a lungul

călătoriei pe mare.

Prima noastră călătorie urmând a fi însă numai de-a lungul coastelor insulei, am luat hotărârea să ne aventurăm chiar şi aşa – cu orice riscuri şi urmări – iar pentru păstrarea a cât mai multă apă proaspătă, dulgherul nostru meşteri un rezervor la un canoe, separându-l bine de rest, în aşa fel încât să-l facă etanş ca să poată ţine apa; pentru ca noi să putem păşi peste el, îl acoperi; era un rezervor atât de mare încât încăpea foarte bine în el un butoi de apă. N-aş putea descrie acest soi de puţ decât asemuindu-l cu acelea întâlnite în Anglia la micile ambarcaţiuni de pescari, în care vâslaşii îşi păstrează peştii vii; numai că al nostru, în loc să aibă găuri prin care să intre apa sărată, era făcut în aşa fel ca din nicio parte să n-o lase să intre; şi cred că a fost prima născocire de acest fel, pentru o astfel de întrebuinţare. Dar nevoia e un pinten către fel de fel de scorneli şi e mama invenţiei.

N-a fost nevoie decât de puţine consfătuiri ca să ne hotărâm, după aceea, asupra călătoriei noastre. Primul plan era doar s-o luăm pe lângă coastă în jurul insulei, atât pentru a vedea dacă nu putem pune mâna pe vreun vas potrivit ca să ne îmbarcăm cât şi ca să nu ne scape niciuna din ocaziile ce ni s-ar fi ivit să putem naviga până la continent; şi de aceea hotărârea noastră a fost să ne ducem spre ţărmul interior, adică pe ţărmul de vest al insulei, unde uscatul – cel puţin într-un punct – întinzându-se pe o mare distanţă către nord-vest, nu mai iasă chiar o extraordinar de mare depărtare între insulă şi ţărmul Africii.

O asemenea călătorie şi cu un echipaj aşa de disperat, cred că n-a mai fost făcută niciodată, căci e sigur că am ales cea mai proastă parte a insulei, dacă era vorba să ne uităm după vase de orice fel, mai ales după vase de-ale altor popoare, ruta aceea fiind cu totul în afara drumului lor; totuşi am pornit-o în larg, după ce ne-am luat cu noi toate proviziile şi muniţiile, toţi sacii şi tot calabalâcul. Înălţasem şi catarg şi pânze pentru cele două pirogi mai mari, iar pe-a treia o puneam în mişcare cât puteam mai bine cu ajutorul vâslelor: aşa că atunci când s-a ridicat un

vânt şi mai puternic, ne-am lăsat duşi de curent.

CAPITOLUL III

Urmarea călătoriei – Negoţul cu băştinaşii – Blândeţea lor – Debarcăm şi ne aşezăm tabăra la Punctul Disperării – Alte întâmplări şi aventuri pe insulă – Descoperim epava unui vas olandez – După o muncă de patru luni înjghebăm un vas potrivit să ne ducă mai departe – Plutim spre continentul african şi ajungem acolo cu bine –

Am plutit veseli înainte câteva zile, neîntâlnind nimic în drum care să ne întrerupă călătoria. Am văzut mai mulţi băştinaşi în mici canoe, prinzând peşte, şi uneori ne-am dat osteneala să ne apropiem îndeajuns de ei ca să stăm de vorbă, dar oamenii erau totdeauna timizi şi se speriau, luând-o spre ţărm de îndată ce încercam să micşorăm distanţa dintre noi, până când careva din grup îşi aminti de semnalul de prietenie pe care ni-l făcuseră băştinaşii din partea de sud a insulei, adică să ridicăm o prăjină înaltă; ne-a dat astfel prin gând că poate la ei aşa ceva însemna exact ceea ce înseamnă pentru noi un steag alb de pace, aşa încât ne-am hotărât să încercăm şi noi; aşadar, la cel dintâi prilej, când am zărit nişte bărci de pescuit de ale lor pe mare, am ridicat o prăjină în barca noastră fără pânză şi am vâslit spre ei. Deîndată ce-au văzut acea prăjină, ne-au aşteptat, iar când ne-am apropiat, au vâslit spre noi. Şi când au ajuns la noi, s-au arătat grozav de bucuroşi şi ne-au dat nişte peşti mari, – nu ştiam cum se numeşte peştele acela, dar era foarte bun. Ghinionul nostru însă era că iarăşi nu aveam să le dăm nimic în schimb, însă meşterul nostru, argintarul despre care am vorbit mai înainte, le-a fabricat două plăcuţe subţiri de argint, bătute, după cum vă

spuneam, dintr-o monedă de opt; erau două plăcuţe în formă de romb, mai lungi într-o parte decât în cealaltă şi cu o gaură la unul din colţurile cele lungi. Le-au plăcut atât de mult, încât ne-au făcut semn să mai stăm până ce şi-au aruncat iarăşi undiţele şi năvoadele şi ne-au dat la peşte cât am vrut noi să luăm.

În tot acest timp, eram cu ochii doar la bărcile lor, privindu-le foarte amănunţit şi examinând în ce măsură vreuna din ele erau sau nu potrivită scopului nostru; arătau însă ca vai de ele. Aveau pânzele dintr-o rogojină mare, numai una părea să fie dintr-o bucată de ţesătură de bumbac şi nici aia bună de ceva, iar frânghiile erau confecţionate din cârpe răsucite, fără pic de tărie, aşa încât am ajuns la concluzia că era mai bine de noi şi i-am lăsat în pace. Am ţinut-o înainte spre nord, tot prin apropierea coastei, timp de douăsprezece zile la un loc şi, cum vântul bătea dinspre est şi est-sud-est, am înaintat foarte repede. N-am văzut nicăieri oraşe pe ţărm, adeseori nu zăream pe malul apei, decât nişte colibe căţărate deasupra stâncilor, şi totdeauna în preajma lor o mulţime de oameni, pe care-i observam cum se adună să se holbeze la noi.

Călătoria asta a noastră era atât de ciudată cum n-a mai fost vreodată o călătorie omenească; o mica flotă de trei vase şi o mână de douăzeci-treizeci de indivizi, mai primejdioşi decât oricare alţii pe care populaţiile acelea îi vor fi avut vreodată în mijlocul lor; iar dacă ar fi ştiut ei cine eram, s-ar fi angajat să ne dea tot ce dorim, numai să scape de noi.

Pe de altă parte, nefericiţi; mai nefericiţi ca noi nici că se putea, căci călătoream, dar drumul nostru nu era nicidecum o călătorie; ne îndreptam undeva şi nicăieri; şi, cu toate că ştiam ce intenţionăm a face, de fapt nu ştiam ce făceam. Şi am mers aşa înainte, tot înainte spre nord, iar pe măsură ce înaintam, căldura creştea; începea chiar să devină insuportabila pentru noi cei de pe apă, fără niciun acoperiş care să ne apere de arşiţă ori de umezeală; pe lângă asta, eram acum în octombrie sau cam aşa ceva, la o latitudine sudică; şi cum ne apropiam de ecuator, se apropia şi

soarele de noi, zi de zi, până ce ne-am aflat în cele din urmă la latitudinea de 20 grade: şi deoarece trecusem tropicele cu vreo cinci-şase zile înainte, peste alte câteva zile soarele avea să fie la zenit, drept deasupra capetelor noastre.

Luând în seamă toate acestea, ne-am hotărât să căutăm un loc bun unde să tragem din nou şi unde să ne întindem corturile, până ce se mai potolea arşiţa. Parcursesem până atunci jumătate din lungimea insulei şi ajunsesem în acea parte unde ţărmul, întinzându-se către nord-vest, făgăduia să facă traversarea noastră spre continentul african mult mai scurtă decât ne aşteptam. Dar cu toate acestea, existau toate motivele să credem că aveam de străbătui vreo suta douăzeci de leghe.

Prin urmare, date fiind şi căldurile, ne-am hotărât să intram în port; în afară de asta, proviziile noastre erau şi ele pe terminate, nu mai aveam hrană decât pentru puţine zile. Aşadar, îndreptându-ne spre ţărm în zori de zi, aşa cum obişnuiam la trei-patru zile odată, ca să luăm apă proaspătă, ne-am aşezat jos şi ne-am sfătuit dacă să continuăm drumul ori să rămânem acolo; dar, din mai mult motive, prea lungi ca să le repetăm aici, nu ne-a plăcut locul acela, aşa că am hotărât să mergem mai departe alte câteva zile.

După ce vreo şase zile am navigat cu pânzele întinse către nord-vest-nord, cu un vânt puternic dinspre sud-est, şi am găsit, undeva departe, un mare promontoriu sau un cap de uscat, intrat adânc în mare; şi, cum doream din cale afară să ştim ce era dincolo de acel istm, ne-am hotărât să trecem de el înainte de a pătrunde în port; aşa că ne-am continuat drumul, vântul puternic continuându-şi-l şi el; au mai trecut însă patru zile până ce am ajuns la locul cu pricina. Este cu neputinţă de exprimat descurajarea şi tristeţea ce ne-a cuprins pe toţi când ne-am văzut ajunşi acolo; căci, după ce-am depăşit promontoriul, am constatat cu surprindere că de cealaltă parte ţărmul se îndepărta tot atât de mult, pe cât înaintase de partea aceasta, ba chiar cu mult mai mult; şi că – pe scurt – dacă voiam să ne

aventurăm a o tăia spre ţărmul Africii, apoi de aici trebuia să fi pornit, fiindcă dacă mergeam mai departe, lăţimea mării se marea din ce în ce şi cam cât putea să se lăţească, habar nu aveam.

În vreme ce meditam asupra noii noastre descoperiri, am fost surprinşi şi de-o vreme foarte rea, mai ales de nişte ploi violente, cu tunete şi fulgere, îngrozitoare cum nu mai întâmpinaserăm. În saramura aceea, ne-am grăbit să ajungem la ţărm şi, o dată la adăpostul promontoriului, ne-am tras fregatele într-un mic golf, unde am văzut că pământul era umbrit de copaci şi ne-am grăbit cât am putut să ajungem pe uscat, fiind din cale afară de uzi şi de obosiţi de arşiţă, tunete, fulgere şi ploaie.

Acolo ne-am spus că situaţia noastră era cu adevărat de plâns şi de aceea meşterul nostru, de care v-am povestit, a înălţat o cruce mare de lemn pe dealul care se găsea cam la o milă de capătul promontoriului, cu aceste cuvinte pe ea, dar scrise în portugheză:

„Capul Disperării. Isuse, fie-ţi milă!”

Ne-am apucat fără întârziere de lucru, ca să ne înfiripăm nişte colibe şi să ne zbicim astfel hainele; şi cu toate că eu eram tare tânăr şi nu aveam nicio îndemânare în lucruri de-alde astea, totuşi n-am să uit niciodată mica cetate pe care am ridicat-o, căci asta era de fapt şi nimic altceva; şi ne-am întărit-o cum se cuvenea, iar imaginea ei mi-i atât de proaspătă în minte, că nu mă pot opri s-o descriu pe scurt.

Tabăra noastră se afla în partea sudică a micului golf, adăpostită de un deal abrupt, care – deşi se găsea de cealaltă parte a golfului – nu era mai departe de un sfert de milă de noi, spre nord-vest către nord şi spre fericirea noastră sorbea din plin căldura soarelui tot timpul după-amiezii. Locul pe care ne aşezaserăm tabăra era străbătut de un mic pârâu sau poate de o şuviţă de apă dulce, care se vărsa în golf nu departe de noi; hăt spre răsărit şi miazăzi, vedeam vite păscând pe câmpuri şi prin lunci.

Acolo ne-am durat douăsprezece colibe mici, ca nişte corturi de soldaţi, făcute însă din crengi de copaci împlântate în pământ şi legate sus între ele cu nuiele de

salcie ori cu alte asemenea smicele şi curpeni găsite de noi prin jur; golful ne apăra spre nord, un pârâiaş ne apăra spre vest, iar părţile dinspre sud şi est erau fortificate de un banc de nisip care ne acoperea în întregime colibele; şi fiind îndreptat oblic dinspre nord-vest spre sud-est, el făcea din cetatea noastră un triunghi. În spatele bancului sau liniei de apărare, ni se înălţau colibele, având în spatele lor, la o bună distanţă, alte trei colibe. Într-una din ele, mică şi aşezată mai la o parte, ne-am astrucat praful de puşcă şi altceva nimic, de teama primejdiei; în cealaltă colibă ceva mai mare, ne pregăteam de mâncare, aşa că ne-am aşezat într-însa toate lucrurile trebuitoare; iar în a treia, cea mai mare dintre toate, stăm la masă, ne adunam la sfat ori ne odihneam şi ne distram, tăifăsuind unii cu alţii, îndeletnicire de fapt cu totul indiferentă pe atunci.

Era absolut necesar să intrăm în legătură cu băştinaşii, aşa că după ce artistul nostru, cuţitarul, meşterise din belşug o puzderie de pătrăţele de-acelea de argint, tăiate în formă de romb, am reuşit să încropim un soi de schimb cu negrii obţinând ceea ce doream, fiindcă într-adevăr nimicurile acelea le plăceau nespus de mult; şi ne făceam astfel rost de provizii din plin. Mai ales la început am căpătat vreo cincizeci de capete de vite negre şi de capre, iar ajutorul nostru de bucătar s-a îngrijit să le săreze şi să le conserve, ca pe-o mare rezervă de alimente; nici nu era prea grea treaba asta, sarea şi salpetrul fiind foarte bune, iar soarele grozav de cald, şi aşa am locuit acolo vreo patru luni.

Solstiţiul sudic trecuse, iar soarele se mutase înapoi spre linia echinocţiului, când am început a ne gândi la noua noastră aventură, aceea de a trece peste Marea de Zanquebar, cum îi spun portughezii, şi de a debarca, dacă o să se poată, pe continentul african.

Am vorbit despre asta cu mulţi dintre băştinaşii pe care i-am putut face să înţeleagă ce voiam; dar de la ei n-am reuşit să aflăm decât că exista o întinsă ţară a leilor dincolo de mare şi că până acolo era cale tare lungă; ştiam la fel de bine ca şi ei că era cale tare lungă, dar oamenii noştri

aveau păreri dintre cele mai felurite în privinţa asta; unii spuneau că ar fi un drum de o sută cincizeci de leghe, alţii că n-ar fi mai mult de o sută de leghe. Careva dintre ai noştri, având o hartă a lumii, ne-a arătat că nu erau decât cel mult optzeci de leghe. Unii spuneau că-n tot lungul drumului întâlneai insule unde ne-am putea aciua; alţii că nu întâlneai ţipenie de insulă; cât despre mine, eu habar n-aveam de nimic, nici aşa – nici aşa; dar auzeam tot ce se vorbeşte, fără să-mi pese dacă era aproape sau departe; totuşi, atâta lucru am aflat de la un bătrân care era orb şi pe care îl ducea de mână un băieţel, că dacă rămânem locului până la sfârşitul lui august, am putea fi siguri că vântul o să fie favorabil şi marea liniştită cât o ţine călătoria.

Asta însemna o oarecare încurajare; dar era totodată o ştire foarte neplăcută pentru noi, căci atunci soarele avea să se întoarcă din nou spre sud, adică tocmai ceea ce nu doreau ai noştri. În cele din urmă am convocat o adunare generală; dezbaterile au fost prea plictisitoare ca să merite a fi menţionate; amintesc doar că atunci când a venit rândul Căpitanului Bob (căci aşa mă numeau ei de când îmi asumasem această demnitate în [aţa unuia dintre conducătorii lor mai mari), eu de fapt nu eram de nicio părere; le-am spus deci că mie nu-mi păsa nici cât negrul sub unghie, dacă plecam sau rămâneam; eu n-aveam niciun fel de cămin şi pentru mine lumea întreagă era tot o apă şi-un pământ; aşa că i-am lăsat pe ei să hotărască definitiv.

Într-un cuvânt, oamenii au văzut clar că nu era nimic de făcut acolo unde ne aflam, fără o corabie; că dacă, la urma urmelor, treaba noastră nu era decât să mâncăm şi să bem, nici că am putea găsi pe lume un alt loc mai prielnic; dar dacă dimpotrivă treaba noastră era să plecăm şi să ajungem la noi acasă, în ţară, apoi nu puteam da de un alt loc mai prost decât cel în care ne găseam.

Voi mărturisi că mie-mi plăcea de minune ţara aceea şi că încă de pe atunci aveam unele idei ciudate, de a mă întoarce să-mi trăiesc zilele acolo; şi obişnuiam să le spun

că, de-aş avea doar o corabie cu douăzeci de tunuri, o goeletă şi-un echipaj bun pentru amândouă, nu mi-aş dori alt loc mai potrivit pe lume pentru a ajunge bogat ca un rege.

Dar să ne întoarcem la consfătuirile lor în privinţa plecării. S-a hotărât până la urmă să ne aventurăm în larg şi, de fapt, ne-am şi aventurai, însă destul de nebuneşte, căci peste ţinutul acela domnea un anotimp nepotrivit unei asemenea călătorii, deoarece aşa cum bat vânturile de la est în toate lunile din septembrie până-n martie, la fel bat cele dinspre vest în tot restul anului; şi vânturile ne suflau drept în faţă, aşa că de îndată ce cu ajutorul unei brize de coastă sau cam aşa ceva, străbătusem în linie dreaptă vreo cincisprezece sau – aş putea spune – douăzeci de leghe, adică tocmai atât cât trebuia ca să ne rătăcim, am constatat că s-a pornit un proaspăt suflu al vântului sau o briză de către mare, dinspre vest-sud-vest ori sud-vest către vest şi că vântul bătea mereu numai dintr-acolo; mai pe scurt noi nu puteam profita de el.

Pe de altă parte, canoele pe care le aveam nici nu urmau cu stricteţe direcţia vântului; dacă ar fi făcut-o, am fi putut înainta spre nord nord-vest şi am fi întâlnit în drum multe insule, după cum am şi descoperit mai târziu, dar noi n-am putut întâlni nimic de felul ăsta, cu toate că am încercat şi ne-am ruinat cu toţii de pe urma încercării noastre; căci plutind în linie dreaptă spre nord, cât mai pe direcţia vuitului, uitasem de forma şi poziţia insulei Madagascar; uitasem că noi porneam de la un promontoriu sau de la o limbă de pământ, situată cam pe la mijlocul insulei, care se întinde în largul mării până departe spre vest; şi că, după ce înaintasem ca la vreo patruzeci de leghe spre nord, acum ţărmul insulei se retrăgea iarăşi cu vreo două sute de mile spre est, aşa că în momentul acela ne găseam în largul oceanului, între insulă şi continent, la câte o sută de leghe distanţă de fiecare dintre ele.

De fapt, cum vântul sufla cu putere dinspre vest, ca şi mai înainte, aveam o mare liniştită şi am găsit că era destul de bine de mers cu vântul din spate şi astfel, luând la

remorcă barca noastră cea mai mică, am pornit-o spre ţărm, cu pânzele cât am putut noi de întinse. A fost o aventură îngrozitoare, căci dacă s-ar fi ridicat o cât de mică rafală de vânt, eram cu toţii pierduţi, canoele noastre fiind adânci şi nicidecum în stare să înainteze pe o mare furtunoasa.

Oricum, această călătorie dură în total unsprezece zile; şi, în cele din urmă, după ce ne consumasem cea mai mare parte din provizii şi până la ultima picătură de apă, am zărit, spre marea noastră bucurie, pământ, însă la o depărtare de zece-unsprezece leghe; şi cum în apropierea uscatului vântul s-a schimbat într-o briză de uscat şi sufla puternic împotriva noastră, a trebuit să mai treacă două zile până să ajungem la ţărm, pe-o vreme continuu excesiv de călduroasă şi fără nicio picătură de apă sau de vreo altă băutură, în afara câtorva stropi de licoare întăritoare, păstraţi încă de unul din noi într-o ladă cu sticle.

Toate acestea ne-au făcut să cam simţim gustul a ceea ce ne-ar fi pândit dacă ne-am fi aventurat înainte, cu un vânt slab şi pe-o vreme nesigură şi ne-a dezgustat de planul nostru de a ne îndrepta spre continent, cel puţin până când n-om avea niscai vase cât de cât mai ca lumea; aşa că iarăşi am debarcat şi ne-am aşezat tabăra, ca şi înainte, cât am putut mai bine, fortificându-ne împotriva oricăror surprize; însă băştinaşii de aici erau deosebit de curtenitori şi de departe mai cuviincioşi decât cei din partea de sud a insulei; şi cu toate că nu-i puteam înţelege ce spun, şi nici ei pe noi, totuşi am reuşit să-i facem să priceapă că eram navigatori şi străini şi că ne aflam într-o situaţie nenorocită, fiind lipsiţi de orice provizii.

Prima dovadă de bunăvoinţă din partea lor a fost că de îndată ce ne-au văzut venind pe ţărm şi începând să ne ridicăm locuinţele, careva din căpeteniile sau regii lor, căci noi nu ştiam cum să le spunem, coborî spre noi în tovărăşia, a cinci-şase bărbaţi şi a câtorva femei, aducându-ne cinci capre şi doi tăuraşi tineri şi graşi pe care ni i-a dat pe degeaba; iar când am vrut să le oferim şi noi câte ceva, căpetenia sau regele acela nu i-a lăsat pe

niciunul dintre ai lui să se atingă de nimic, ori să ia ceva de la noi. Peste vreo două ore, a venit alt rege, sau altă căpetenie, cu patruzeci sau cincizeci de oameni după sine; am început să ne cam temem de el şi am pus mâna pe arme; dar văzând aceasta, regele i-a pus pe doi dintre oamenii lui să meargă înaintea sa, ducând în mâini două prăjini lungi, pe care le ţineau înălţate drept în sus, cât puteau ei de sus, ceea ce am înţeles deîndată, că era un semnal de pace, iar cele două prăjini le-au proptit şi împlântat apoi în pământ; iar când regele şi oamenii săi au ajuns în dreptul prăjinilor, şi-au împlântat toate lăncile în pământ şi au venit mai aproape, neînarmaţi, lăsându-şi lăncile, precum şi arcurile şi săgeţile undeva îndărăt.

Asta, spre a ne convinge că veniseră ca prieteni, iar noi ne-am bucurat foarte mult; căci nu ţineam de loc să ne certăm cu ei, dacă ne puteam feri de aşa ceva.

Căpetenia lor văzându-i pe unii dintre oamenii noştri cum îşi înjghebau colibele şi că treaba lor era o treabă de mântuiala, le făcu semn câtorva din supuşii lui să vină să ne ajute. Pe dată, vreo cincisprezece-şaisprezece oameni au venit şi s-au amestecat printre noi, apucându-se a ne ajuta; şi într-adevăr, s-au dovedit lucrători mai buni decât noi, fiindcă ne-au durat la repezeală trei sau patru colibe, ba încă mult mai frumos construite decât cele încropite de noi.

După aceea ne-au trimis lapte, banane, pătlagină, dovleci şi o mulţime de rădăcini şi de verdeţuri care erau foarte bune, şi apoi şi-au luat rămas bun de la noi şi n-au vrut să ia în schimb nimic din ceea ce aveam. Unul de-ai noştri i-a oferit regelui sau căpeteniei acelor oameni o duşca, pe care el a băut-o şi i-a plăcut; şi a întins mâna să i se mai dea una şi i s-a dat – în urma cărei întâmplări, venea cu neşovăire la noi de două sau trei ori pe săptămână, aducându-ne întotdeauna câte ceva; iar o dată ne-a trimis şapte capete de vite negre, din care o parte le-am conservat şi uscat cum învăţasem mai înainte.

Şi aici nu pot să nu-mi amintesc de un lucru, care ne-a fost de mare folos după aceea şi anume felul cum carnea

caprelor lor, de altfel şi carnea de vită, dar mai ales cea de capră, după ce o uscam şi o conservam, devenea roşie şi tare la mâncat, cum e carnea de vită din Olanda; lor le plăcea atât de mult şi era pentru ei asemenea delicatesă, încât oricând după aceea erau dispuşi să facă negoţ cu noi în schimbul cărnii, neştiind şi neînchipuindu-şi măcar ce era; aşa că pentru zece-doisprezece pfunzi de carne de vită uscată şi afumată, ne dădeau câte un bou întreg, sau câte o vacă, sau orice doream noi.

La ei acolo am observat două lucruri foarte importante pentru noi, chiar esenţiale; am constatat în primul rând că aveau o mulţime de vase de lut pe care le foloseau ca şi noi în ne, numărate feluri; în special aveau oale de lut înalte şi adânci pe care le îngropau în pământ, ca să-şi păstreze rece şi plăcută apa de băut; iar celălalt lucru era că aveau canoe mai mari decât ale băştinaşilor din vecinătatea lor.

Asta ne-a îndemnat să ne interesăm la ei dacă nu cumva aveau alte vase mai mari decât cele pe care le vedeam acolo sau dacă nu cumva alţii dintre locuitorii insulei aveau aşa ceva. Ne-au mărturisit pe dată că ei nu aveau bărci mai mari decât acelea pe care ni le arătaseră; dar că, de cealaltă parte a insulei, locuitorii navigau pe vase cu punţi şi pânze mari, ceea ce ne-a hotărât s-o luăm pe lângă coastă, în jurul întregii insule, ca să le vedem şi noi, aşa că ne-am pregătit şi aprovizionat canoele pentru călătorie şi, într-un cuvânt, am pornit-o a treia oară pe mare.

Ne-a trebuit vreo lună sau vreo lună jumătate ca să ajungem la capătul acestei călătorii, în care timp am tras la ţărm de mai multe ori ca să luăm apă şi să căutăm provizii şi întotdeauna indigenii erau foarte darnici cu noi şi binevoitori; însă într-o dimineaţă devreme, când ne găseam la extremitatea cea mai de nord a insulei, nu mică ne-a fost uimirea să auzim pe unul din oamenii noştri strigând: „O pânză, o pânză!” şi-n curând am văzut un vas la o mare distanţă pe mare; dar după ce ne tot uitasem la el cu ocheanele şi încercasem în fel şi chip să deducem cam ce soi de vas era, nu ştiam nici noi ce să mai gândim, căci nu părea nici corabie, nici keci, nici galeră ori goeletă şi nici nu

semăna cu nimic din ceea ce văzusem noi până atunci; tot ce puteam înţelege era că se îndepărta de noi, îndreptându-se tot mai către larg. Pe scurt, nu peste multă vreme l-am pierdut din vedere, căci în situaţia noastră nu eram nicidecum în stare să urmărim ceva, şi nu]-am mai văzut niciodată, însă judecând în linii mari, şi din ceea ce am întâlnit asemănător mai târziu, putusem conchide că era vreun vas arab care plecase să facă negustorie pe coasta Mozambicului ori a Zanquebarului, cam prin aceleaşi părţi de lume pe unde ne-am dus şi noi ceva mai târziu, după cum o să auziţi.

Nu-mi aduc aminte ca băştinaşii peste care am dat în drumul nostru să se fi deosebit mult unii de alţii, fie ca statură, sau culoare, fie prin felul de a se purta şi îmbrăca, fie prin soiurile lor de arme ori prin altceva; şi totuşi, nu cred să fi avut vreo legătură unii cu alţii; dar erau extrem de binevoitori şi cuviincioşi cu noi şi cei dintr-o parte şi cei din partea cealaltă a insulei.

Ne-am continuat călătoria spre sud vreme de săptămâni, deşi cu mai multe întreruperi, abătându-ne pe uscat să facem rost de provizii şi apă. În cele din urmă, după ce înconjurasem un promontoriu care înainta în mare cam cu o leghe mai departe decât de obicei, am fost plăcut surprinşi de un spectacol care, fără nicio îndoială, fusese la fel de amar pentru cei în cauză, pe cât era de dulce când se arăta privirilor noastre. Era epava unei corăbii europene aruncată şi izbită de stânci, care se scufundase acolo, destul de adânc în mare.

Puteam vedea bine că, la reflux, o mare parte din corabie se afla pe uscat; chiar la flux nu era în întregime sub ape; şi ne dădurăm seama că nici nu se găsea mai departe de cel mult o leghe de ţărm. E uşor de înţeles pentru ce – mai ales că vântul şi apa ne-o permiteau – curiozitatea ne-a împins de-a dreptul către ea, ceea ce n-a însemnat vreo greutate şi, o dată ajunşi, am şi descoperit că era o corabie de construcţie olandeză, care nu putea să se fi aflat de prea multă vreme în starea aceea, deoarece o bună parte din pupa rămăsese teafără, cu catargul în picioare. Pe cât

părea, pupa se blocase între doi colţi de stâncă, ceea ce îi ajutase să reziste, în timp ce toată partea din faţă a corăbiei fusese sfărâmata în bucăţi.

N-am socotit că mai era de scos din acea epavă ceva care să merite osteneala noastră; dar ne-am hotărât să debarcăm şi să rămânem mai multă vreme pe acolo, încercând să vedem dacă nu am putea obţine unele lămuriri cu privire la povestea corăbiei; ba poate că nu eram lipsiţi nici de oarecari speranţe că am putea auzi ceva mai ieşit din comun în legătură cu oamenii ei şi cine ştie dacă pe unii nu ne era dat să-i găsim chiar aici pe ţărm, în aceeaşi situaţie ca şi noi şi ajutându-ne astfel să ne mărim numărul.

A fost pentru noi ceva care ne-a încântat inima, când, venind pe ţărm, am dat acolo peste toate urmele şi semnele unui adevărat şantier de dulgheri de corăbii; am găsit, astfel, un bloc şi nişte sănii de lansare la apă, am găsit schele şi scânduri, şi apoi bucăţi de scânduri, rămăşiţe de la construirea unei corăbii sau a unui vas, într-un cuvânt, o mulţime de lucruri care nu făceau de fapt decât să ne invite să ne apucăm de aceeaşi muncă, şi am ajuns în curând să înţelegem că oamenii de pe corabia eşuată se salvaseră venind la ţărm, poate în barca lor, iar apoi îşi construiseră o altă barcă sau o goeletă şi-o porniseră cu ea din nou pe mare; interesându-ne la băştinaşi încotro au luat-o, ei ne-au arătat spre sud şi sud-vest, de unde am putut înţelege cu uşurinţă ci plecaseră către Capul Bunei Speranţe.

Nimeni nu-şi va închipui că eram atât de proşti încât că nu pricepem că am putea folosi şi noi aceeaşi metodă pentru a ne salva; aşa că, în mare, ne-am hotărât ca înainte de orice să încercăm, dacă va fi posibil, să ne construim o ambarcaţie oarecare şi s-o pornim pe mare după cum ne-o îndrepta soarta.

În care scop, primul lucru ce aveam de făcut era să-i punem pe dulgheri să caute peste tot ce materiale, care ne-ar putea fi de folos, lăsaseră în urma lor olandezii; dulgherii descoperiră ceva de foarte mare folos – un cazan de topit smoala, cu puţină smoală în el, pe care l-am întrebuinţat

mult şi din plin, cu unul găsindu-mi destul de lucru la el.

Când ne-am apucat ca lumea de lucru, am văzut că planul nostru era foarte greu şi obositor; greu şi ca efort depus şi ca posibilităţi de realizare, căci nu aveam decât puţine unelte, fierăria ne lipsea cu totul, iar otgoanele şi pânzele de asemeni; aşa că, pe scurt, de orice lucru ne-am fi apucat, eram siliţi să facem totodată pe fierarii, pe frânghierii, şi pe fabricanţii de pânze, adică să îndeplinim de fapt vreo douăzeci de meserii din a căror dibăcie ştiam prea puţin sau chiar nimic; totuşi, nevoia da pinten minţii noastre ca să născocească, aşa că am scornit multe dracii pe care mai înainte le credeam cu neputinţă de făcut, într-o situaţie ca a noastră vreau să spun.

După ce amândoi dulgherii au căzut la învoiala asupra dimensiunilor a ceea ce vroiau ei să construiască, ne-au pus pe toţi ceilalţi la muncă, trimiţându-ne să mergem cu canoele ca să desfacem în bucăţi epava vechii corăbii şi să aducem din ea tot ce puteam găsi şi îndeosebi, dacă nu era imposibil, artimonul – cum i se spune catargului din spate – care rămăsese în picioare, ceea ce noi am reuşit cu mare greutate, după mai mult de douăzeci de zile de strădanie din partea a paisprezece oameni.

Am demontat în acelaşi timp şi am ales multă fierărie, şuruburi, ştifturi, cuie şi altele, din care meşterul şi artistul nostru, despre care v-am vorbit în repetate rânduri şi care ajunsese între timp foarte iscusit fierar, ne-a făurit piroane şi balamale pentru cârmă şi crampoanele de care aveam nevoie.

Dar ne lipsea o ancoră şi chiar dacă am fi avut-o, n-am fi fost în măsură să-i adaptăm şi un cablu, aşa că ne-am mulţumit să împletim cu ajutorul băştinaşilor câteva frânghii din materialul din care îşi făceau ei rogojini, iar din frânghiile alea am obţinut până la urmă un fel de cablu sau de parâmă, destul de trainic să putem lega nava de ţărm, ceea ce pentru moment ne-a mulţumit.

În fine, ce s-o mai lungim, am petrecut acolo patru luni în care – nimic de zis – am şi trudit pe ruptele; iar la sfârşitul celor patru luni ne-am lansat la apă fregata, care – ca s-o

spun pe scurt – avea multe defecte, însă, la urma urmelor n-a fost mai rea decât ne-am fi aşteptat să fie.

Era un fel de goeletă de aproape optsprezece sau douăzeci de tone încărcătură, iar dacă am fi avut catarge şi pânze, manevre fixe şi curente, frânghii de susţinere şi de manevră, cum se obişnuieşte în atari cazuri, ca şi toate cele de trebuinţă, vasul ne-ar fi putut purta oriunde ne-ar fi poftit inima; din toate materialele care ne lipseau, totuşi cel mai rău era că nu aveam gudron şi că aveam prea puţină smoală ca să putem cătrăni încheieturile şi asigura fundul; şi cu toate că am făcut şi noi ce-am putut, cu seu şi cu ulei, ca să obţinem un amestec mai corespunzător trebuinţelor, totuşi acesta n-a corespuns pe deplin scopului; când am lansat goeleta, era atât de plină de spărturi şi lua atât de repede apă, încât ne-am gândit că toată truda ne fusese zadarnică, deoarece foarte greu am putut-o face să plutească, iar cât despre pompe, nu aveam niciuna şi nici vreun mijloc de a executa o pompă.

În cele din urmă, careva dintre băştinaşi, un negru dintre cei mai tuciurii, ne-a arătat un copac al cărui lemn pus pe foc dădea un soi de răşină la fel de lipicioasă şi aproape tot aşa de tare ca gudronul şi, din răşina aceea, prin fierbere, am scos un soi de esenţă care ne-a servit drept smoală şi a corespuns într-adevăr scopului nostru, căci ne-am pus la punct vasul, acuma solid şi perfect legat, încheietură cu încheietură, aşa că smoala şi gudronul n-au mai trebuit. Iar taina aceasta m-a ajutat în multe alte ocazii de atunci înainte, prin ţinuturile acelea.

Astfel terminată, i-am făcut navei noastre un catarg foarte bun din artimonul corăbiei şi, potrivind cât mai bine pânzele, i-am adăugat apoi şi o cârmă şi o pârghie pentru cârmă, într-un cuvânt toate cele cerute de nevoile noastre; pe urmă am încărcat-o cu provizii şi ne-am luat pe bord câtă apă dulce am socotit noi că ne-ar fi necesară sau câtă ne-am priceput să depozităm, căci butoaie tot nu aveam, şi am pornit-o pe mare cu un vânt prielnic.

Se scursese aproape încă un an cu această muncă şi aceste hoinăreli, căci acum – după spusele oamenilor noştri

– eram pe la început de februarie, iar soarele se îndepărta repede de noi, ceea ce ne da o deplină satisfacţie, căci caidurile erau din cale afară de copleşitoare. După cum am spus, vântul bătea prielnic, deoarece – lucru pe care aveam să-l învăţ după aceea – de obicei, vânturile se schimbă brusc dinspre est, pe măsură ce soarele se îndepărtează de locuitorii acelor meleaguri, plecând spre miazănoapte.

Sfadele noastre erau acum pe ce drum ar fi mai bine s-o luăm şi poate că nicicând nu am fost mai nehotărâţi; după părerea unora trebuie s-o luăm spre est şi s-o ţinem drept înainte spre coasta Malabarului, alţii – care cântăreau cu mai multă seriozitate ce lungă avea să fie călătoria – clătinau din cap la propunere, ştiind foarte bine că nici proviziile noastre (îndeosebi cele de apă) şi nici vasul nu erau la înălţimea unei asemenea curse de aproape două mii de mile, fără niciun fel de ţărm la care să poposim în tot lungul drumului.

Oamenii n-avuseseră tot timpul în minte altceva decât o călătorie spre continentul african, unde ne aştepta o frumoasă şansă de a ne salva vieţile şi unde puteam fi siguri că o să ne îmbogăţim, ori încotro am fi luat-o, numai dacă eram în măsură să ne tăiem drum într-acolo fie pe mare, fie pe uscat.

În afară de asta, aşa cum stăteau lucrurile cu noi, nici nu prea aveam de ales în privinţa drumului căci, dacă ne-am fi hotărât pentru răsărit, era tocmai anotimpul cel mai neprielnic al anului şi deci ar fi trebuit să mai zăbovim până-n aprilie sau până-n mai, înainte de a ne încumeta pe mare. În cele din urmă, cum bătea vântul dinspre sud-est şi est-sud-est şi cum vremea era frumoasă şi promiţătoare, ne-am învoit cu toţii aceleiaşi propuneri de a ne îndrepta către coasta Africii. Prea multă vreme n-am pierdut nici cu sporovăielile privitoare la călătoria de-a lungul coastelor insulei, căci acum ne găseam tocmai în partea de insulă cea mai nepotrivită călătoriei plănuite; aşa că am cârmit spre nord şi, după ce am înconjurat Capul, am schimbat direcţia către sud, la adăpostul insulei, gândindu-ne să ajungem punctul vestic al uscatului care, după cum am

arătat mai înainte, înaintează atât de departe spre coasta Africii, încât ne-ar fi scurtat cursa cu aproape o sută de leghe. Dar după ce navigasem vreo treizeci de leghe, am găsit că vânturile erau variabile în apropiere de ţărm şi că suflau tocmai împotrivă-ne, aşa încât ne-am hotărât s-o tăiem drept, căci numai astfel vântul ni se arăta prielnic, iar vasul nostru nu era destul de bine echipat să poată rezista vântului ori să se îndrepte în indiferent ce direcţie altfel decât cu vântul bătând prielnic din spate.

Şi, după ce ne-am hotărât o dată şi în privinţa asta, am tras la ţărm ca să ne aprovizionăm iarăşi cu apă dulce şi cu felurite alimente, iar către sfârşitul lui martie, mai mult cu îndrăzneală decât cu discernământ, mai mult cu hotărâre decât cu judecată, am pornit-o pe apă, spre coastele Africii.

Cât despre mine, nu mă încerca nicio teamă de niciun fel, dat fiind că n-aveam în vedere decât să ajungem la o ţară sau alta, şi puţin îmi păsa care sau unde avea să fie ţara aceea, personal neavând pe atunci niciun fel de păreri despre ceea ce mi se deschidea în faţa ochilor şi nici prea multe gânduri despre ceea ce putea sau nu să mi se întâmple; dar cu atât de puţină minte câtă se poate presupune că ar avea cineva la vârsta mea, consimţeam la tot şi la toate cele propuse, oricât ar fi fost de riscante în sine şi oricât de improbabil succesul lor.

După cum din disperare şi totală neştiinţă fusese întreprinsă călătoria, tot aşa a fost dusă mai departe, nu cu prea multă hotărâre şi nu cu cine ştie câtă judecata; tot ce ştiam noi despre direcţia în care trebuia să cârmim era doar atât, că undeva cam spre vest, între două-trei grade latitudine nord ori sud, se afla punctul către care ne îndreptam; şi cum nu aveam cu noi nici măcar compas, în afară de unul mic, de buzunar, un compas de alamă nimerit întâmplător la unul din oamenii noştri, fireşte că nu puteam păstra direcţia precisă.

Totuşi, cum cerul a vrut ca vântul de miază-zi dinspre sud-est să continue a fi neprielnic, am socotit că orientarea nord-vest spre vest, care se găsea drept în bătaia vântului, era pentru noi tot atât de bună ca oricare alta, şi am mers

astfel înainte.

Călătoria a fost mult mai lungă decât ne aşteptam; de fapt şi vasul nostru, care nu avea o pânză de mărimea trebuitoare, înainta pe mare foarte încet şi greoi. De fapt, în cursul acestei călătorii nu am întâmpinat niciun fel de aventuri mai de seamă, fiind în afara oricărei ocazii în măsură să ne distragă; iar cât despre zărit vreun vas, departe de noi cel mai mărunt prilej de a saluta vreunul în toată călătoria noastră; n-am văzut nici ţipenie de vas, fie mic, fie mare, deoarece marea pe care pluteam se afla total în afara drumului oricărui negoţ, locuitorii Madagascarului neştiind nici ei despre ţărmurile Africii mai mult decât ştiam noi, ci doar atât că exista o ţară a leilor – cum o numesc băştinaşii – în direcţia aceea.

Navigam de opt sau nouă zile, cu vânt prielnic, când spre marea noastră bucurie, unul dintre oameni strigă: „Pământ!” Aveam motive serioase să fim bucuroşi de această descoperire, căci nu ne mai rămăsese apă decât pentru vreo două-trei zile, socotind în raţii mici. Totuşi, după ce am descoperit uscatul, deşi era dimineaţa devreme, până să ajungem la el s-a făcut aproape noapte, vântul slăbind aproape cu totul şi corabia noastră fiind, precum am mai spus, un navigator fără vlagă.

Am fost tare dezamăgiţi însă când am pus piciorul pe uscat şi am descoperit că, în loc să fi dat de continentul Africii ajunsesem doar pe o mică insulă, fără urmă de locuitor pe ea, sau cel puţin fără niciun soi de oameni cu care noi să ne fi putut întâlni; şi nici vite nu păreau să existe, poate câteva capre doar, dintre care noi n-am omorât decât trei. Totuşi, ele ne-au oferit carne proaspătă şi am găsit apă foarte buna; au mai trecut astfel încă cincisprezece zile până să ajungem la ţărmul continentului, unde în cele din urmă am acostat şi, ceea ce era deosebit de important pentru noi, am sosit acolo chiar când ni se terminaseră definitiv proviziile. De fapt, puteam spune că proviziile ni s-au sfârşit înainte de a ajunge pe coastă, căci în ultimele două zile nu mai avusesem drept decât la o jumătate de litru de apă. Spre marea noastră bucurie însă,

cu o seară înainte am zărit pământul, deşi încă la mare depărtare, şi având peste noapte norocul unei plăcute aripi de vânt prielnic, până dimineaţa am fost la două leghe de ţărm.

N-am şovăit o clipă să ancorăm în cel dintâi punct în care am nimerit, cu toate că dacă am fi avut răbdare, puteam găsi, puţin mai departe, un foarte frumos râu. Totuşi, ne-am fixat fregata cu ajutorul a doi pari mari pe care i-am înfipt ca pe nişte ţăruşi în pământ şi de care am ancorat-o; iar micilor frânghii slabe pe care, după cum am spus, le împletisem din material de rogojini, le-a fost dat să ne servească destul de bine la fixarea vasului.

După ce ne-am rotit puţin ochii asupra ţinutului am făcut rost de ceva apă dulce şi ne-am aprovizionat cu niscai lucruri de-ale mâncării, găsite foarte anevoie acolo, ne-am urcat din nou pe bord cu agoniselile noastre. Tot ce încropisem ca provizii erau câteva păsări vânate şi un fel de bizon sălbatic sau de tăuraş a cărui carne s-a dovedit însă bună. Aşa cum spuneam, cu această agoniseală încărcată pe vas, ne-am hotărât să plutim de-a lungul coastei care se întindea spre nord-nord-est, până ce o să găsim vreun golf sau vreun râu pe care să putem pătrunde înlăuntrul ţării, ori măcar un oraş, ori poate niscai oameni; căci aveam destule motive să credem că ţinutul era locuit, deoarece de mai multe ori văzusem focuri în timpul nopţii şi fum în timpul zilei, din toate părţile, la o mare depărtare de noi.

CAPITOLUL IV

Primirea ce ne-o fac băştinaşii – Ne hotărâm să străbatem ţara pe uscat – Cearta şi încăierarea cu negrii – Luăm şaizeci de prizonieri şi ni-i facem servitori în călătoria noastră – Eu sunt ales şeful expediţiei şi numit căpitan – Servitorii noştri negri ne procură o provizie de vite –

În cele din urma, am ajuns la un toarte întins golf, în care dădeau mai multe guri de râu sau mai multe râuri cu vărsare în mare, alcătuind alte golfuleţe, iar noi ne-am repezit cutezători în primul dintre cele întâlnite, văzând în jur câteva colibe şi, pe lângă ele, pe ţărm, câţiva sălbatici; am tras aşadar vasul într-un golf mai mic, pe partea de miază-noapte a golfului mare şi am înălţat o prăjină înaltă cu o bucata de pânză albă în vârf, ca semn de pace între noi şi ei. Ne-am dat seama că ne înţeleseseră de îndată, căci au venit în cale îngrămădindu-se ca o turmă spre noi, bărbaţi, femei şi copii, cei mai mulţi dintre ei goi puşcă. La început au stat uimindu-se şi holbându-se la noi, de parcă am fi fost nişte monştri şi arătau ca şi cum erau înspăimântaţi; dar ceva mai târziu am socotit că erau dispuşi a ne arăta prietenie. Cel dintâi gest făcut de noi, ca să-i încercăm, a fost de a ne duce mâinile la gură, ca şi când am fi vrut să bem, dându-le a înţelege prin asta că avem nevoie de apă. Lucru pe care l-au înţeles de îndată, căci trei dintre femeile lor şi doi băieţi au luat-o la fugă spre uscat şi s-au întors cam într-un sfert de oră cu mai multe oale de pământ, destul de frumuşele şi, pe cât bănuiesc, uscate la soare. Ni le-au adus pline cu apă, le-au aşezat pe

jos în apropiere de ţărmul mării şi le-au lăsat acolo, dându-se puţin îndărăt, ca noi să putem veni să le luăm, ceea ce am şi făcut.

La câtva timp după asta, ne-au adus rădăcini şi verdeţuri şi câteva fructe, de care soi nu-mi amintesc, şi ni le-au dat; dar cum noi nu aveam nimic să le oferim în schimb, am observat că nici ei nu erau darnici cum fuseseră cei din Madagascar. Totuşi, meşter-cuţitarul nostru s-a apucat de lucru, şi, cum pusese de o parte ceva fier din epava corăbiei, a făurit o mulţime de jucării, păsări, câini, ace, cârlige şi inele, iar noi l-am ajutat să le pilească şi să le facă să strălucească; iar când am înmuiat negrilor câteva din ele, atunci ne-au adus de toate, felurite daruri din ceea ce aveau şi ei, capre, porci şi vaci, şi am căpătat o sumedenie de alimente.

Debarcasem acum pe continentul Africii, ţinutul cel mai dezolat, mai pustiu şi mai inospitalier de pe lume, neexceptând nici chiar Groenlanda şi Nova Zemlia însăşi: cu singura diferenţă că aici, chiar şi în părţile cele mai păcătoase, am descoperit că se găseau locuitori, deşi – având în vedere firea şi apucăturile unora dintre ei – cred că ar fi fost mult mai bine pentru noi dacă ar fi lipsit cu totul.

Şi, ca adaos la exclamaţia pe care sunt în curs a o face cu privire la natura ţinutului, am luat chiar acolo una dintre cele mai necugetate, mai sălbatice şi mai disperate hotărâri din câte vor fi fost vreodată luate de oameni pe lume: anume hotărârea de a călători pe uscat prin inima continentului, de la coasta Mozambicului, aflată pe malul Oceanului de Est, până la coasta Angolei sau a Guineei, de pe malul Oceanului de Vest sau Atlantic, adică o întindere de cel puţin 1800 mile; călătorie în care aveam de îndurat călduri excesive, şi de mers prin deşerturi de nestrăbătut; niciun fel de vehicule, niciun soi de cămile ori de alte dobitoace, indiferent de ce fel, care să ne ajute la căratul bagajului, nenumărate întâlniri cu fiare sălbatice şi nesăţioase, lei, leoparzi, tigri, şopârle şi elefanţi; trebuia să păşim peste linia echinocţială şi aşadar aveam să trecem

chiar prin centrul zonei toride; aveam să întâlnim populaţii de sălbatici, barbari şi de un primitivism neînchipuit; şi trebuia de luptat cu foamea, de luptat cu setea; într-un cuvânt, potop de terori în stare să înfricoşeze până şi cele mai curajoase inimi închise vreodată în cuşti de carne şi oase.

Totuşi, fără a ne teme de toate acestea, am hotărât să ne aventurăm şi, în consecinţă, ne-am pregătit de călătorie, atâta cât ne-o îngăduia locul unde ne găseam şi cât părea să ne silească la drum puţina noastră familiarizare cu realităţile lui.

Cam trecuse ceva timp de când prinseserăm a ne obişnui să păşim cu picioarele goale pe stâncile, pietrişul, iarba şi nisipul ţărmului; dar, cum găseam că lucrul cel mai dăunător pentru noi era să umblăm ori să călătorim desculţi pe nisipurile uscate şi arzătoare dinlăuntrul ţării, ne-am echipat cu un fel de încălţări din piei de animale sălbatice, încălţări cu părul înăuntru şi care, fiind bine uscate la soare pe toate părţile exterioare, erau groase şi tari şi aveau să dureze mult. Pe scurt, după cum spuneam eu – şi consider şi acum foarte potrivită expresia – ne-am făcut nişte mănuşi pentru picioare şi am găsit că erau foarte confortabile.

Am stat de vorbă cu unii dintre băştinaşi care erau destul de prietenoşi, totuşi habar n-am ce limbă vorbeau. Am vorbit cu ei în măsura în care i-am putut noi face să ne înţeleagă, şi le-am pomenit nu numai despre proviziile ce ne trebuiau, ci şi despre intenţiile noastre; şi arătând cu mâinile înspre vest, i-am întrebat ce ţară se găsea în direcţia aceea. Ne-au spus prea puţine despre ceea ce ne interesa pe noi, doar atâta am înţeles din tot răspunsul lor, că într-acolo erau multe râuri mari; mulţi lei, tigri şi furioase pisici sălbatice, care până la urmă ni s-au arătat a fi doar nişte civete şi alte vietăţi de acest fel.

Iar când i-am întrebat dacă dintre ei călătorise careva în direcţia aceea, ne-au răspuns că „Da!”; unii merseseră încotro doarme soarele, vrând să ne spună prin asta că spre vest; dar nu ne puteau arăta şi cine fuseseră aceia. Când

le-am cerut pe cineva ca să ne călăuzească, au ridicat stingheriţi din umeri, aşa cum fac francezii când le e frică să întreprindă ceva. Când i-am întrebat iarăşi despre lei şi sălbăticiuni, au râs şi ne-au dat a înţelege că nu aveau să ne facă niciun rău şi ne-au indicat într-adevăr un bun mijloc de a ne purta cu ele: să aţâţăm un pui de foc, fiindcă întotdeauna focul le sperie şi le pune pe fugă; şi într-adevăr am văzut mai târziu că aşa era.

Cu încurajările acestea ne-am hotărât să purcedem la drum şi multe alte motive ne-au împins a o face, hotărâre pentru care – dacă lucrul în sine ar fi fost cu putinţă – n-aveam de ce merita chiar atâtea critici cât s-ar presupune; voi menţiona aici doar câteva din acele motive, ca să nu fac prea plicticoasă povestirea.

Mai întâi, uram complet lipsiţi de mijloacele de a ne duce la bun sfârşit eliberarea pe orice altă cale: ne aflam pe-un ţărm şi într-un loc îndepărtat cu totul de orice navigaţie europeană; aşa că nu ne-am fi putut gândi niciodată să fim salvaţi şi luaţi de vreunul dintre compatrioţii noştri, din acea parte a lumii unde ne aflam. În al doilea rând, dacă ne-am fi aventurat să plutim de-a lungul coastei Mozambicului şi de-a lungul dezolatelor ţărmuri ale Africii, înspre Nord, până ce am fi sosit la Marea Roşie, tot ce puteam spera o dată ajunşi acolo era să fini prinşi de arabi şi vânduţi ca sclavi turcilor, ceea ce nu era cu mult mai de preferat decât moartea. Nu puteam nici construi un vas care să fie în stare să ne poarte peste marea cea mare a Arabiei, până în India, şi nici nu puteam ajunge la Capul Bunei Speranţe, vânturile fiind prea schimbătoare, iar marea la acea latitudine prea bântuită de furtuni; dar ştiam în schimb cu toţii că dacă am fi putut străbate pe uscat continentul, atunci puteam ajunge la careva din marile fluvii care se varsă în oceanul Atlantic, şi că pe malurile lor eram în măsură să ne construim pe loc bărci care ne-ar fi putut duce în josul apei, chiar de-ar fi trebuit să mergem aşa mii de mile; n-aveam nevoie de nimic decât de hrană; hrana de care eram siguri că ne-o puteam procura cu puştile şi, pe lângă satisfacţia eliberării, am ajuns şi la

concluzia că nu era exclus ca fiecare din noi să facă rost şi de o cantitate de aur, care, dacă ne întorceam sănătoşi, avea să ne răsplătească din plin truda.

N-aş putea spune că eu, în vreuna din toate consfătuirile noastre, am apreciat vreodată greutatea ori meritul uneia sau alteia din aventurile întreprinse până atunci. Punctul meu de vedere de mai înainte fusese, pe cât socoteam, foarte bun, anume că ar fi trebuit să ajungem în Golful Arabiei, sau la intrarea în Marea Roşie; iar acolo, aşteptând să treacă ori să se înapoieze vreun vas din multele ce-şi au drumul prin părţile acelea să-l fi capturat cu forţa pe primul dintre cele ce ne-ar fi ieşit în cale, şi nu numai că ne-am fi îmbogăţit cu încărcătura lui, dar ne-am fi şi îndreptat apoi spre oricare parte a lumii am fi avut chef; când însă au ajuns a-mi vorbi despre un marş de două sau trei mii de mile pe jos, ori a-mi spune că trebuia să rătăcim prin deşerturi, printre lei şi tigri, apoi vă mărturisesc deschis că mi-a îngheţat sângele în vine; şi am folosit toate argumentele pe care le-am avut ca să-i conving să renunţe la acel proiect.

Ei însă erau cu toţii de cealaltă părere, încât aş fi făcut la fel de bine să-mi ţin gura; nu mi-a rămas decât a-i asigura că mă voi ţine de legea noastră dintâi, aceea de a ne lăsa conduşi de majoritate, şi aşa ne-am hotărât s-o pornim. Prima grijă a fost să luăm cu atenţie aminte şi să stabilim cam unde pe harta lumii ne aflam, ceea ce am şi făcut şi am văzut că ne aflam la latitudinea de 12 grade şi 35 de minute sud de ecuator. Lucrul următor era să observăm în hărţi spre a vedea unde se găseşte coasta continentului, care era ţelul nostru, şi ne-am lămurit că ea ar fi între 8 şi 11 grade latitudine sudică, dacă o luam spre fluviul Niger şi în spre ţărmul Guineei.

Ţinta ce-o urmăream era coasta Angolei, care aflându-se – după hărţile noastre – foarte aproape de latitudinea la care ne găseam, trebuia ca direcţia să ne fie spre vest; şi cum n-aveam nicio îndoială că vom întâlni râuri, eram siguri că ele ne-ar putea uşura călătoria, mai ales dacă ştiam descoperi mijloacele de a traversa marele lac, sau marea

interioară, căruia băştinaşii îi spun Coalmucoa şi din care se zice că şi-ar avea izvorul sau începutul fluviul Nil; dar ne făceam nişte planuri pripite (căci socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea din târg), aşa cum veţi vedea mai departe în povestirea noastră.

Alt lucru de luat în consideraţie era cum să ne cărăm bagajul, fără de care eram de la început hotărâţi să n-o pornim la drum; de fapt nici n-ar fi fost cu putinţă altfel, fără nişte bune mijloace de transport, căci până şi muniţia, absolut necesară şi de care depindeau atât subzistenţa, adică hrana, cât şi apărarea împotriva fiarelor şi a sălbaticilor, până şi muniţia noastră, zic, ar fi fost o încărcătură prea grea ca să ne-o putem căra singuri, de-a lungul unor ţinuturi unde arşiţa era atât de mare încât şi noi ne eram noua o destul de grea povară.

Ne-am interesat în ţinut şi am aflat că nu existau niciun fel de vite de povară; vreau să spun că nici cai, nici catâri, nici măgari, cămile sau dromaderi; singurul lor dobitoc de muncă era un fel de bivol sau de taur îmblânzit, asemeni aceluia pe care noi îl sacrificasem ca să ne hrănim: pe unii din taurii aceia – după cum am aflat – îi deprinseseră să vină şi să plece la chemarea lor şi ni s-a spus că îi puteam folosi la cărat poveri; băştinaşii recurgea la ei mai cu seamă pentru a traversa pe spinarea lor lacurile şi râurile, aceste dobitoace ştiind să înoate foarte bine.

Dar noi nu ne pricepeam de loc să-i îngrijim ori să-i mânăm şi nici măcar să le legăm samarele în spinare şi acest ultim neajuns de care ne-am dat seama în consfătuirea noastră ne punea în cea mai mare încurcătură; eu le-am propus, în cele din urmă, o soluţie convenabilă: aceea de a ne lua la harţă cu unii dintre băştinaşii negri, de a pune mâna pe vreo zece-doisprezece prizonieri dintre ei şi, făcându-i sclavi, de a-i obliga să ne însoţească în marea noastră călătorie, punându-i să ne care bagajele; ceea ce susţineam eu ar fi fost convenabil şi util în multe privinţe, atât ca să ne ajute, cât şi ca să tratăm printr-înşii cu ceilalţi băştinaşi.

Sfatul meu nu a fost acceptat de la început, dar băştinaşii

le-au dat în curând tuturor suficiente motive ca până la urmă să-l ia drept bun; de asemenea le-au dat şi ocazia de a-l pune în practică; căci cum neînsemnatul nostru negoţ cu băştinaşii fusese până atunci bazat pe încrederea în bunăvoinţa lor dintâi, în cele din urmă i-am descoperit cu ticăloşii; după ce cumpărasem nişte vite în schimbul jucăriilor meşterite, după cum am spus, de fierarul nostru, careva dintre noi totuşi nu s-a putut înţelege cu negustorul negru, care l-a scos de-a dreptul din fire, păstrându-şi lucrurile primite în locul vitelor, dar punându-şi în schimb tovarăşii să împrăştie vitele, chiar în faţa omului nostru, ca astfel să-şi râdă de el; şi cum, revoltat de măgăria asta, cel batjocorit a strigat chemând într-ajutor pe câţiva de-ai noştri care nu erau departe, negrul cu care se tocmea a aruncat o lance spre el şi lancea a fost trimisă cu atâta precizie, că dacă omul n-ar fi sărit cu mare agilitate în lături şi nu şi-ar fi ridicat pavăză mâna ca să întoarcă arma din drum în momentul când venea ţintă spre el, lancea l-ar fi lovit în plin, străpungându-i corpul; însă aşa n-a făcut decât să-l rănească la braţ; atunci omul nostru s-a înfuriat, a pus mâna pe puşcă şi a tras împuşcându-l pe negru drept în inimă.

Cei din apropierea negrului, ca şi toţi cei aflaţi împreună cu noi la oarecare distanţă, au fost îngrozitor de înspăimântaţi; în primul rând de ţâşnirea de foc; în al doilea rând de zgomot; şi, în al treilea rând, de faptul că l-au văzut pe semenul lor ucis, aşa încât au rămas prostiţi şi uluiţi, la început, câtva timp; dar după ce şi-au revenit cât de cât din spaimă, unul dintre ei, la o bună depărtare de noi, a scos un şuierat pătrunzător, care se pare că e semnalul dat de ei când pornesc la luptă: şi toţi ceilalţi, pricepând ce însemna acel şuierat, i-au răspuns adunându-se grabnic în jurul său, iar noi, neştiind ce avea să se întâmple, am stat liniştiţi locului uitându-ne unul la altul, ca o adunătură de neghiobi.

În curând ne-am lămurit, însă, căci peste încă două sau trei minute am auzit semnalul acela prelung şi pătrunzător, transmiţându-se din loc în loc, tot mai departe, prin toate cătunele lor; ba mai mult, chiar dincolo de golf în partea

cealaltă; şi am văzut deodată o mulţime de făpturi goale alergând, ca la o întâlnire, din toate părţile, spre locul unde şuierase primul dintre negri, şi cred că în mai puţin de o oră se adunaseră aproape cinci sute de inşi, înarmaţi unii cu arcuri şi săgeţi, cei mai mulţi însă cu lăncii, pe care ştiau să le arunce la o bună depărtare şi atât de bine, că ar fi lovit o pasăre în zbor.

Aveam doar foarte puţin timp de ţinut sfat, căci mulţimea negrilor creştea clipă de clipă; şi eu sunt într-adevăr încredinţat că dacă am fi întârziat mai mult, în scurtă vreme s-ar fi adunat acolo o mie. Nu aveam nimic de făcut, aşadar decât ori să fugim către corabia sau barca noastră, unde – ce-i drept ne-am fi putut apăra foarte bine, ori să înaintăm spre ei şi să vedem ce putea realiza în sprijinul nostru o salvă sau două de alice.

Ne-am hotărât cât ai clipi pentru alternativă, contând pe faptul că focul şi groaza de împuşcătura noastră îi va pune curând pe fugă; aşa că am înaintat cu toţii în linie şi am mărşăluit cu îndrăzneală spre ei; stăteau gata să ne întâmpine, contând – bănuiesc cu – pe faptul că or să ne nimicească pe toţi cu lăncile lor; noi am oprit şi, stând la o distanţă bună unul de altul, ca să ne întindem cât mai departe linia, i-am salutat cu o salvă de gloanţe care, în afara celor răniţi, despre al căror număr habar n-aveam, a doborât pe loc şaisprezece dintre ei, iar alţi trei fură atât de schilodiţi, încât au căzut la vreo douăzeci-treizeci de yarzi mai departe.

De îndată ce am tras, piepturile lor au slobozit cel mai groaznic urlet auzit până atunci şi de atunci încoace; un urlet scos în parte de cei răniţi, iar în parte de cei care-i plângeau, jelind trupurile ce zăceau fără viaţă înaintea ochilor lor.

După ce trăsesem, am stat locului neclintiţi, ca să ne încărcăm din nou puştile şi văzându-i că nu dau înapoi, am tras iarăşi în plin; la a doua salvă am ucis vreo nouă; dar cum nu mai erau atât de deşi ca la început, ai noştri n-au mai tras toţi, şapte dintr-înşii primind ordin să-şi rezerve încărcătura şi să înainteze de îndată ce vom fi tras ceilalţi,

iar ei între timp să-şi încarce armele; lucru despre care voi mai vorbi îndată.

Descărcând aşadar a doua salvă, am şi însoţit-o de chiotele noastre din răsputeri, iar cei şapte au înaintat spre sălbatici; restul dintre noi, rămaşi îndărăt, încărcând cu toată viteza, i-am urmat: dar când ne-au văzut înaintând iarăşi, negrii au luat-o la fugă ţipând, ca şi când ar fi fost vrăjiţi.

Când am ajuns pe câmpul de luptă, am găsit un mare număr de trupuri zăcând la pământ, cu mult mai mulţi decât puteam noi presupune că omorâsem sau rănisem, ba chiar mai mulţi decât numărul gloanţelor din puştile noastre; şi nu ştiam ce să credem despre una ca asta; dar în cele din urmă am descoperit cum stăteau lucrurile: am aflat că erau înspăimântaţi şi scoşi din minţi, ba şi mai şi, cred că unii dintre morţi, dintre cei morţi de-a binelea, pieriseră pur şi simplu de frică, fiindcă nu aveau nicio rană pe trup.

Dintre cei îngrozitor de speriaţi, după cum spuneam, o bună parte, pe măsură ce-şi veneau în fire, se apropiau de noi şi ni se închinau luându-ne drept zei sau drept diavoli – nu ştiu nici eu drept ce, şi pentru noi nici nu prea avea importanţă – unii îngenunchind, alţii aruncându-se cu totul la pământ, făcând o mie de gesturi, dar toate cu cea mai adâncă supunere. Îndată mi-a venit în minte că în clipa aceea s-ar putea, după legea armelor, să luăm şi câţi prizonieri voiam şi să-i punem să ne însoţească de-a lungul continentului, cărându-ne bagajele. De îndată ce le-am propus-o oamenilor noştri, au fost cu toţii de aceeaşi părere; prin urmare, ne-am asigurat de vreo şaizeci de indivizi tineri şi robuşti şi le-am adus la cunoştinţă că trebuie să meargă cu noi, ceea ce păreau foarte dispuşi să facă. Următoarea întrebare a fost cum trebuie trataţi ca să ne putem încrede în ei, deoarece descoperisem că nu semănau cu cei din Madagascar, ci erau îndârjiţi, răzbunători şi perfizi, din care eram siguri că nu vom avea niciun alt serviciu din partea lor, în afara acelora la care te poţi aştepta din partea unor simpli sclavi, adică nicio supunere

care să continue dincolo de timpul cât aveau să fie stăpâniţi de teamă, şi nici vreo muncă obţinută altfel decât prin violenţă.

Înainte de a continua povestirea trebuie să-i aduc la cunoştinţă cititorului că, din acel moment, am început să-mi dau mai bine seama de situaţia în care mă aflam şi m-am preocupat mai stăruitor de conducerea treburilor noastre, căci, deşi tovarăşii mei erau cu toţii oameni mai vârstnici ca mine, totuşi am început să-i găsesc lipsiţi de judecată, sau – cum aş spune eu acum – lipsiţi de prezenţă de spirit, când ajungeau să ducă la îndeplinire un lucru oarecare. Cea dintâi ocazie pe care am avut-o de a observa acest lucru mi-o oferise proaspăta lor încăierare cu băştinaşii când, în ciuda unei nimerite hotărâri de a-i ataca şi de a trage într-înşii, totuşi după prima salvă şi după ce văzură că negrii nu o luau la fugă, aşa cum se aşteptaseră ei, curajul a început să le slăbească şi, sunt convins, dacă barca ar fi fost mai la îndemână, ar fi tulit-o cu toţii.

Cu ocazia aceea am început încetul cu încetul să iau asupra mea conducerea, să-i îmbărbătez şi să le strig să încarce din nou armele şi să mai tragă o salvă, spunându-le că eram gata, dacă voiau să se lase conduşi de mine, să-i fac pe negri s-o ia destul de repede la goană. Am văzut că vorbele mele i-au îmbărbătat şi de aceea când au tras a doua oară, le-am arătat că aş dori să mai păstreze ceva gloanţe pentru o încăierare de sine stătătoare, aşa cum v-am povestit înainte.

După a doua tragere, m-am văzut într-adevăr pus în situaţia de a-i comanda, cum s-ar zice. „Acum, domnilor le-am spus eu – haide să scoatem şi noi un chiot”; aşa că mi-am deschis gâtlejul şi-am chiuit straşnic de trei ori, după cum fac marinarii noştri englezi în atari ocazii. „Şi acum urmaţi-mă le-am poruncit celor şapte care mă ascultaseră şi nu trăseseră şi vă garantez că o să lichidaţi cu ei”, lucru ce s-a şi adeverit căci, de cum ne-au văzut venind, au şi luat-o la fugă, după cum v-am mai spus.

Din ziua aceea, toţi nu mai voiau să-mi zică altfel decât „Señor Capitanio”, dar eu le-am spus că nu doresc să-i aud

numindu-mă astfel.

— Ei bine, propuse atunci, canonierul, care vorbea bine englezeşte, o să-ţi zicem „Căpitanul Bob” şi aşa mi-a rămas numele după aceea.

Nimic nu e mai adevărat în privinţa portughezilor decât că luaţi fie ca naţiune în bloc, fie ca indivizi în parte – sunt în stare să meargă înainte numai dacă sunt conduşi de cineva şi îmbărbătaţi, iar dacă acel cineva îi încurajează şi prin pilda lui, atunci au să se comporte destul de bine; în schimb, dacă e să urmeze doar propriul lor instinct, se prăbuşesc la iuţeală. Toţi ar fi luat-o cu siguranţă la fugă din faţa acelei adunături de sălbatici în pielea goală, deşi fugind nu şi-ar fi salvat vieţile, dacă cu – pentru a le susţine curajul – nu aş fi strigat şi chiuit şi n-aş fi făcut din toată întâmplarea aceea mai degrabă un joc decât o luptă.

Şi mai pe urmă am fost nevoit să procedez de multe ori la fel şi mărturisesc sincer că adeseori m-am mirat cum de a fost cu putinţă ca nişte oameni prin firea lor atât de neajutoraţi să aibă – la impas – curajul de a propune şi de a întreprinde cea mai disperată şi impracticabilă tentativă ce şi-au propus-o pe lume vreodată nişte făpturi omeneşti.

Ce-i drept, se găseau printre ei şi doi-trei oameni neobosiţi, al căror curaj şi a căror hărnicie era sprijinul tuturor celorlalţi şi, într-adevăr, aceia doi-trei le-au şi fost conducători la început; e vorba de canonier şi de fierar, căruia eu îi spun meşter făurar, iar al treilea dintr-înşii se purta destul de bine şi el, cu toate că nici pe departe nu le semăna primilor doi: era unul dintre dulgheri. Toţi trei erau cu adevărat viaţa şi sufletul celorlalţi şi curajului lor îşi datorau ceilalţi hotărârea pe care o arătau în orice împrejurare. Dar când au văzut că-mi iau şi eu asupră-mi un dram de răspundere, m-au îmbrăţişat şi m-au tratat cu o deosebită căldură, începând chiar din clipa aceea.

Canonierul era un admirabil matematician, un om învăţat şi un marinar desăvârşit. Conversaţiilor particulare cu el datorez eu acele noţiuni care au format mai târziu temeiul tuturor cunoştinţelor ce le-am avut vreodată despre navigaţie şi mai cu seamă în ceea ce priveşte geografia.

Descoperind din convorbirile noastre că eram realmente dornic să înţeleg şi să învăţ, el a pus în mintea mea temelia unor cunoştinţe generale, sădindu-mi idei neeronate despre forma pământului şi a mărilor, despre aşezarea ţărilor şi cursul fluviilor, şi tot el mi-a explicat ştiinţa sferelor şi mişcarea aştrilor, învăţându-mă – într-un cuvânt – o seamă de cunoştinţe astronomice pe care mai târziu le-am sporit singur.

Într-un anume chip, el mi-a îmbogăţit mintea cu aspiraţii şi cu o serioasă dorinţă de a învăţa tot ceea ce mi s-ar fi explicat, convingându-mă că nimic nu putea să mă pregătească mai ca lumea pentru faptele mari pe care vream să le întreprind, decât o treaptă de cultură superioară aceleia întâlnită îndeobşte printre marinari; tot el mi-a spus că a fi ignorant însemna să rămâi în mod sigur într-o situaţie de inferioritate printre oameni, în timp ce bogăţia cunoştinţelor era un prim pas către înaintarea în viaţă. Mă măgulea întotdeauna cu privire la capacitatea mea de a învăţa şi, cu toate că acest fapt îmi hrănea mândria, totuşi, cum purtam în mine o ambiţie secretă, impulsurile ce mi le da îmi aţâţau şi mai mult setea nesăţioasă de învăţătură, aşa încât m-am hotărât că, dacă vreodată m-aş întoarce îndărăt în Europa şi mi-ar rămâne cumva şi niscai bani, să-mi completez cu seriozitate cunoştinţele spre a deveni un marinar desăvârşit; dar apoi, când mi s-a ivit prilejul visat, nu ani mai fost consecvent în cele ce hotărâsem.

Dar, să revenim la povestea noastră: canonierul, când a văzut serviciile pe cate le adusesem în luptă şi când a auzit propunerea mea de a păstra un număr de prizonieri pentru marşul nostru şi ca să ne care bagajele, s-a întors spre mine şi, în faţa tuturor celorlalţi a spus:

— Căpitane Bob, eu cred că tu trebuie să fii căpetenia noastră, căci întreaga izbândă a încăierării de azi ţie ţi-o datorăm.

— Nu, nu, am ripostai eu, nu mă felicitaţi; dumneata, vei fi *Señor Capitanio* al nostru, dumneata vei fi general; eu sunt prea tânăr pentru aşa ceva.

Pe scurt, am căzut cu toţii de acord ca să ne fie conducător, dar el n-a vrut să accepte o asemenea însărcinare de unul singur, ci a ţinut să mă aibă de ajutor al său, iar toţi ceilalţi împărtăşindu-i părerea, am fost silit să consimt.

Prima sarcină pe care mi-au dat-o în acest nou post de conducere a fost una dintre cele mai grele din toate câte le puteau trece prin minte şi anume, să-i dirijez pe prizonieri; ceea ce totuşi am primit şi am adus cu voie bună la îndeplinire, după cum veţi auzi de îndată: dar chestiunea care s-a pus anticipat în discuţie era totuşi de o mai mare importanţă şi anume de a hotărî înainte de toate pe ce cale trebuia să pornim, şi apoi cum să ne asigurăm proviziile de călătorie.

Se găsea printre prizonieri un vlăjgan înalt, bine făcut şi frumos, căruia ceilalţi păreau să-i acorde un mare respect şi care – după câte am înţeles mai târziu – era fiul unuia dintre regii lor; tatăl său fusese, pare-se, ucis la prima noastră salvă, iar el era rănit, de un glonte la braţ şi de altul chiar în şold sau în pulpă, liana din şold fiind într-o pane cărnoasă a corpului, sângera foarte şi omul părea pe jumătate mort din pricina pierderii de sânge. Cât despre împuşcătura din braţ, glontele îi rupsese încheietura mâinii şi din cauza celor două răni era aproape ca şi invalid, aşa că la un moment dat eram gata-gata să-l alungăm şi să-l lăsăm să piară; dacă am fi făcut-o s-ar fi stins în câteva zile; dar cum am văzut că i se arăta un oarecare respect, mie mi-a trecut prin minte că am putea să-l vindecăm ca să ne fie de folos şi poate să-l numim mai mare peste ceilalţi. Aşa că l-am dat pe mâna chirurgului nostru şi i-am spus bietului nenorocit o seamă de cuvinte încurajatoare, adică am vorbit cu el prin semne, pe cât am putut mai frumos, ca să-l fac să priceapă că aveam să-l facem bine.

Asta a creat în minţile lor o nouă veneraţie faţă de noi, închipuindu-şi că aşa cum puteam să-i ucidem de la distanţă, prin ceva invizibil pentru ei – căci într-adevăr aşa le parca tirul nostru – tot astfel puteam să-i şi însănătoşim. Aşa încât tânărul prinţ, pentru că aşa l-am numit după aceea, a chemai la el vreo şase-şapte sălbatici şi le-a spus

ceva; ce le va fi spus noi nu ştiam, dar neîntârziat cei şapte au venit la mine şi au îngenuncheat în faţa mea, ridicându-şi mâinile în sus şi făcând semne de implorare, arătând spre locul unde zăcea unul din cei pe care i-am ucis.

A trecut multă vreme până ce eu sau vreunul dintre noi să-i putem înţelege; dar unul dintre sălbatici a alergat şi a ridicat un mort, arătând spre rana lui, care era la ochi, deoarece glonţul cu care fusese împuşcat în cap îi intrase prin orbită. Apoi altul a arătat spre chirurg şi, în cele din urmă, am descoperii că asta însemna că ar trebui să-l vindecăm şi pe tatăl prinţului, care era mort, fiind împuşcat în cap, cum am spus mai adineauri.

Noi le-am înţeles gândul şi nu am voit să le mărturisim că asta nu putem face, ci doar le-am adus la cunoştinţă că oamenii care fuseseră ucişi erau cei dintâi care ne atacaseră şi ne provocaseră, de aceea nu voiam nicidecum să-i înviem; şi că, dacă vreunul dintre ei ar mai face aşa ceva, îl vom omorî de asemenea şi nu-l vom mai lăsa să trăiască niciodată; dar dacă el – prinţul dorea să vină cu noi şi să facă aşa cum îi vom porunci, atunci nu-l vom lăsa să moară şi îi vom vindeca braţul. Prin urmare, auzind aceasta, el le-a poruncit oamenilor săi să se ducă să aducă un băţ sau un baston lung şi s-a întins la pământ. Când l-au adus, am văzut că băţul cu pricina era de fapt o săgeată; prinţul a luat-o cu mâna stângă, fiindcă pe cealaltă o avea beteagă şi, arătând cu săgeata în sus către soare, a rupt-o în două şi a îndreptat-o cu vârful înspre pieptul său, iar după aceea mi-a întins-o mie. Aceasta însemna, cum câte am înţeles mai apoi, că dorea ca soarele, căruia el i se închina, să-l lovească în piept cu o săgeată, dacă vreodată s-ar dezminţi în prietenia lui faţă de mine, iar faptul că mi-a dat mie vârful săgeţii era o mărturie că eu eram omul căruia îi jurase credinţă; şi nicicând vreun creştin n-a fost mai credincios jurământului său decât negrul acela, căci omul ne-a fost mai apoi slugă devotată luni multe şi grele.

Când l-am înfăţişat chirurgului, acesta i-a bandajat la repezeală rana din şold şi a descoperit că glontele zgâriase doar carnea şi trecuse, cum s-ar zice, pe lângă el fără să se

oprească în carne, aşa că în curând rana i s-a vindecat şi prinţul s-a făcut bine; în ceea ce priveşte braţul însă, chirurgul a descoperit un os rupt la antebraţ, adică între încheietura mâinii şi cot; l-a aşezat la loc şi l-a pus în scândurele, i-a legat braţul c-o eşarfă, atârnându-i-l de gât şi făcându-i semne că nu trebuie să-l mişte; povaţă de care el a înţeles ca să asculte cu atâta stricteţe, încât s-a aşezat jos şi nu s-a mişcat nici într-o parte, nici în alta până când nu i-a îngăduit-o chirurgul.

Mi-am dat multă osteneală ca să-l fac pe acel negru să priceapă ceea ce intenţionam noi şi la ce aveam de gând să-i folosim pe oamenii lui; şi îndeosebi ca să-l învăţ sensul celor ce spuneam noi şi să-l fac să deprindă câteva cuvinte, ca *da* şi *nu,* cu semnificaţia respectivă: de asemenea ca să-l ajut a se obişnui cu felul nostru de a vorbi; iar el era foarte doritor şi capabil să înveţe orice îl învăţam eu.

A fost lesne să-l fac să priceapă că ţineam să ne cărăm proviziile cu noi din prima zi; dar el ne-a făcut semne că nu era nevoie, deoarece aveam să găsim provizii îndestulătoare peste tot, vreme de patruzeci de zile. Ne-a venit foarte greu să înţelegem cum exprima el cifra patruzeci; căci omul nu cunoştea niciun fel de cifră, ci doar nişte cuvinte pe care le foloseau între ei şi prin care înţelegeau numărul respectiv, în cele din urmă, unul dintre negri, la porunca prinţului, a aşezat patruzeci de pietricele una lângă alta, ca să ne arate câte zile puteam călători cu certitudinea că vom găsi provizii îndestulătoare.

Apoi i-am arătat bagajul nostru, care era greu, în special pulberea, şi apoi alice, plumb, fier, unelte de dulgheri, instrumente marinăreşti, lăzi cu sticle şi felurite vechituri. A luat în mână câteva din aceste obiecte ca să le chibzuie greutatea şi a cam clătinat din cap, aşa că le-am spus oamenilor noştri că trebuia să se hotărască să-şi împartă lucrurile în pachete mici, ca să le facă mai uşor de purtat; ca urmare, aşa au şi făcut, ceea ce ne-a obligat să părăsim acolo toate lăzile noastre, care erau unsprezece la număr.

Apoi tânărul prinţ ne-a făcut semn că o să ne procure nişte bivoli, sau tăuraşi, cum îi numeam eu, ca să ne care

lucrurile, şi ne-a mai dat a înţelege că, dacă eram obosiţi, bivolii ne puteau purta şi pe noi în spinare; dar acest lucru nu l-am luat în seamă, doream să dispunem de dobitoace doar pentru că, în cele din urmă, când ele nu ne-ar mai fi putut servi la transport, puteam să le mâncam, dacă nevoia ne-ar fi împins la aşa ceva.

L-am condus apoi la barca noastră şi i-am arătat ce fel de lucruri aveam acolo; el a părut uluit la vederea bărcii, deoarece nu mai văzuse niciodată ceva asemănător, ale lor fiind ca vai de ele, cum nu mai văzusem noi niciodată: nu aveau nici proră, nici pupă şi erau construite numai din piei de capră, cusute între ele cu maţe uscate de capră şi de oaie şi tinse pe deasupra cu un fel de materie vâscoasă ca sacâzul şi uleiul, însă cu un miros greţos şi respingător; nişte bărcuţe amărâte şi nenorocite, cele mai proaste din câte am putut şi noi vedea în vreo parte a lumii; un canoe este pe lângă ele o invenţie nemaipomenită.

Dar, ca să ne întoarcem la ambarcaţiunea noastră, ziceam că la-am dus pe prinţ să i-o arătăm şi l-am ajutat să treacă bordul fiindcă el era invalid; i-am făcut semne că oamenii lui trebuiau să ne care lucrurile şi i-am arătat ce lucruri aveam; el a răspuns: *„Ce Señor”,* „Da, domnule”, căci îl învăţasem această expresie şi sensul ei şi, ridicând o legătură cu lucruri, ne-a făcut semne că după ce i se va vindeca braţul, ne va căra şi el câte ceva.

I-am răspuns tot prin semne că dacă îi va pune pe oamenii lui să care, noi nu-l vom lăsa pe el să se înhame la nimic. Adunasem toţi prizonierii într-un ţarc strâmt, cu gard de pari şi-i legasem cu frânghii de rogojini; deci când l-am coborât pe prinţ pe ţărm, am mers împreună cu el la dânşii, punându-l să-i întrebe dacă erau dispuşi să meargă cu noi până-n ţara leilor, el, prin urmare, ne-a ţinut o cuvântare lungă din care am putut înţelege cum le spunea că dacă erau de acord, trebuie să răspundă *„Ce Señor”,* explicându-le ce însemna asta. Ei au răspuns imediat *„Ce Señor”* şi au bătut din palme, înălţând ochii spre soare, ceea ce, după cum ne-a lămurit prinţul, însemna că jurau să fie credincioşi. Dar de îndată ce el ne spusese asta, unul dintre

ostateci i-a ţinut prinţului o lungă cuvântare, din care am înţeles, prin gesturile lui foarte caraghioase, că şi ei doreau ceva de la noi şi erau foarte îngrijoraţi în privinţa asta. Aşa că l-am întrebat pe prinţ, pe cât am putut de bine, care era lucrul pe care-l doreau de la noi; şi el ne-a răspuns prin semne că ostatecii ar fi vrut ca noi să batem din palme în faţa soarelui, adică să jurăm că nu o să-i ucidem, că le vom da *Chiaruck,* adică pâine, că nu-i vom lăsa să moară de foame şi că nu le vom îngădui leilor să-i mănânce. I-am încredinţat că le vom asigura toate acestea; atunci prinţul a arătat înspre soare şi a bătut din palme, în semn că aşa trebuia să fac şi eu, ceea ce am şi făcut, la care toţi ostatecii noştri s-au aruncat la pământ şi apoi, ridicându-se iar, au scos cele mai stranii, cele mai sălbatice strigăte pe care le-am putut auzi vreodată.

Cred că atunci a fost pentru prima oară în viaţa mea când m-a înfiorat un gând sacru; dar nu mi-am putut înfrâna unele emoţii şi aproape că m-au podidit lacrimile, dându-mi seama cât de fericit eram că nu mă născusem printre nişte astfel de fiinţe şi că nu eram atât de stupid, de ignorant şi de barbar ca ei. Gândul acesta a zburat şi el însă repede şi multă vreme după aceea n-am mai fost tulburat de niciun atare dubiu.

Când ceremonia a luat sfârşit, prima noastră grijă a fost să facem rost de ceva provizii atât pentru subzistenţa imediată a prizonierilor, cât şi pentru existenţa noastră; şi făcându-i prinţului nişte semne referitor la ceea ce gândeam, el m-a lămurit că, dacă aş vrea să îngădui unuia dintre prizonieri să se repeadă până în cătunul său, el ar aduce provizii şi ar veni şi cu nişte vite care să ne care bagajele. I-am arătat că nu prea eram dispus să am încredere în el şi că mă stăpâneşte bănuiala că ar putea fugi; atunci prinţul a făcut semne de mare fidelitate cu propriile lui mâini şi şi-a legat o frânghie în jurul gâtului, dându-mi mie celălalt capăt, sugerând că am dreptul să-l spânzur dacă omul nu mai vine înapoi. Aşa că m-am învoit, iar el i-a dat o mulţime de porunci şi i-a spus să plece, arătând totodată către lumina soarelui, ceea ce părea să

însemne că-i hotărăşte ora la care trebuie să se întoarcă.

Omul o luă la fugă de parcă ar fi fost nebun şi o ţinu tot aşa până ce îl pierdurăm din văz, fapt de pe urma căruia am înţeles că avea de străbătut cale tare lungă. A doua zi dimineaţa, la vreo două ceasuri înainte de timpul statornicit, prinţul negru – căci aşa îi spuneam eu mereu – făcându-mi semn cu mâna şi strigându-mă după cum îi era obiceiul, mi-a cerut să vin lângă el, ceea ce am şi făcut; arătând cu mâna înspre un mic deal de la vreo două mile depărtare, am văzut desluşit o mică cireadă de vite şi, însoţindu-le, câţiva oameni; prinţul mi-a dat de înţeles prin semne că era vorba de omul pe care îl trimisese şi de alţi câţiva alături de el, precum şi de vite pentru noi.

Şi-aşa, la ora hotărâtă, a sosit chiar la colibele noastre, aducând cu sine un mare număr de vaci, juncănaşi, vreo şaisprezece capre şi patru tăuraşi deprinşi să care poveri.

CAPITOLUL V

Ne continuăm drumul – Ne sunt de mare folos taurii ţinutului, ca animale de povară – Cum poţi naviga două sute de mile pe un fluviu înlăuntrul unei ţări – Ne opreşte din drum o uriaşă cataractă – Canonierul împuşcă un leopard de toată frumuseţea, spre marea groază şi uimire a negrilor noştri – Cum am procedat după ce am părăsit barca – Primejdioasă întâlnire cu sălbaticii –

Aveam acum provizii îndeajuns; cât despre pâine, eram siliţi să o înlocuim cu nişte rădăcini de care ne mai folosisem şi înainte. Ne-am gândit apoi să ne confecţionăm nişte saci mari ca raniţele soldaţilor, în care oamenii lor să ne care bagajele, şi ca să le uşurăm sarcina; iar după ce caprele au fost omorâte, am poruncit ca pieile să fie întinse la soare, iar în două zile au fost atât de uscate cât doream noi să fie şi am avut material cu ce să ne confecţionăm nişte saci mici, aşa cum aveam nevoie, şi am început să ne încărcăm bagajele în ele; când prinţul cel negru a descoperit la ce ne erau de folos şi cât de uşor erau de cărat a zâmbit uşor şi l-a trimis din nou pe om să mai aducă piei, venind el însuşi cu încă doi băştinaşi şi aducând cu toţii piei şi mai bine uscate decât ale noastre, de alte soiuri, cărora noi nici n-am fi ştiut ce nume să le dăm.

Cei doi oameni i-au adus prinţului cel negru două lănci, asemănătoare celor folosite de ei în lupte, dar mai frumoase decât cele obişnuite, fiind lucrate din lemn negru şi neted, la fel de bun ca abanosul şi terminate la vârf printr-un lung dinte de nu ştiu de ce fel de jivină; vârful acela era atât de bine fixat şi dintele atât de tare, deşi nu mai lung decât degetul mare al mâinii, şi pe deasupra aşa

de ascuţit, cum n-am mai întâlnit altundeva pe lume.

Prinţul nu a vrut să ia lăncile până ce nu i-am îngăduit-o eu, ci le-a făcut semn să mi le înmâneze; i-am permis totuşi să le ia, căci observasem la el dovezi ale unui caracter nobil.

Ne pregăteam de drum, când prinţul venind la mine şi arătând spre cele patru părţi ale lumii făcu semne că doreşte să afle încotro intenţionam s-o apucăm, iar când i-am arătat cu degetul către vest mi-a adus pe dată la cunoştinţă că exista un râu mare ceva mai departe spre nord, care ne-ar putea duce corabia cale de multe leghe în ţara dinspre vest. Am înţeles fără întârziere sugestia lui şi m-am interesat cam pe unde era gura nul ui, care – după cum mi-am dat seama repede de la el – se afla la depărtare de mai mult de o zi de mers, iar după socoteala noastră, am stabilit că trebuie să fie la vreo şapte leghe mai departe. Presupun că era vorba de marele fluviu menţionat de cartografii noştri în partea cea mai de nord a coastei Mozambicului şi numit acolo Qilloa.

Sfătuindu-ne deci aşa cum ne era obişnuinţa, ne-am hotărât să-l luăm cu noi pe prinţ şi atâţia prizonieri câţi puteam grămădi în fregată şi să intrăm în râu prin golf; iar opt dintre noi, care aveau să care armele, urmau să meargă pe uscat, ca să ne întâlnească pe malul râului, deoarece prinţul, căţărându-se cu noi pe o ridicătură de pământ, ne arătase foarte clar cursul râului, undeva la o distanţă mare înlăuntrul ţării; şi exista un loc de unde n-ai fi zis că până la râu e o distanţă mai mare de şase mile.

Mie mi-a revenit sarcina de a merge pe uscat şi de a fi căpitanul întregii caravane. Mă însoţeau opt oameni de-ai noştri şi treizeci şi şapte de prizonieri, fără bagaje, căci întreg bagajul ne era pe bord. Mânam cu noi şi tăuraşi; n-am văzut fiinţe mai blânde, mai cu îndemn la trudă şi mai gata să care orice. Negrii călăreau pe ei câte patru deodată, iar taurii mergeau de bună voie; şi mâncau din mâna noastră, şi ne lingeau picioarele şi erau la fel de supuşi ca un câine.

Mânam din urmă, de asemenea, şase-şapte vaci care

aveau să ne servească drept hrană: dar negrii noştri habar n-aveau de conservatul cărnii prin sărare şi uscare, până ce nu le-am arătat noi cum se face treaba asta, iar apoi au fost grozavi de dispuşi să se ocupe de ea în continuare, atâta timp cât nu ne-a lipsit sarea pentru aşa ceva, ba chiar să care sare de la drum lung, după ce-am descoperit că o să ni se cam termine.

Pentru noi cei de pe uscat a fost un marş uşor până la malul râului şi am ajuns acolo într-o singură etapă de o zi, având a străbate – cum amintisem ceva mai înainte doar şase mile englezeşti; însă până să ajungă şi ceilalţi la noi, pe calea apei, a durat nu mai puţin de cinci zile, deoarece în goli nu avuseseră vânt prielnic şi, din cauza unei mari cotituri a râului, drumul de înconjur fusese de vreo cincizeci de mile.

Ne-am petrecut vremea ocupându-ne de un lucru pe care i-l vârâseră în cap prinţului cei doi străini veniţi să-i aducă cele două lănci: am făcut „sticle” din pieile de capră, ca să cărăm în ele apă proaspătă, căci băştinaşii ştiau, se pare, că vom ajunge să ducem lipsa apei, iar oamenii s-au înhămat la asta cu atâta îndemânare, după ce au uscat pieile aduse de cei doi oameni încât, înainte de a sosi nava noastră, fiecare om avea câte o pungă în formă de băşică pentru cărat apă proaspătă, agăţată de umăr cu o curea făcuta din alte pici şi lată cam de trei inci, ca o bandulieră de puşcă.

Prinţul nostru, ca să ne asigure de credincioşia oamenilor săi în timpul marşului, poruncise să fie legaţi doi câte doi de încheietură numii, aşa cum încătuşăm noi, în Anglia, prizonierii, şi i-a făcut să înţeleagă atât de bine cât de rezonabil era acest lucru, încât i-a pus chiar pe ei să-l facă, numind patru dintr-înşii care să-i lege pe ceilalţi; noi însă i-am găsit atât de cinstiţi şi mai ales atât de supuşi faţă de prinţ, încât, după ce am ajuns ceva mai departe de ţara lor, i-am lăsat slobozi, deşi când ne-a ajuns el din urmă, a ţinut să-i lege din nou şi au continuat a merge aşa încă o bucată de drum.

Tot ţinutul de pe malul râului era un teren înalt, fără bălţi

şi mlaştini; era verdeaţă din plin şi belşug de vile care păşteau în toate părţile pe unde umblam şi încotro ne uitam; ce-i drept, pădure nu prea era, sau cel puţin nu prin apropierea noastră; dar mai departe am văzut stejari, cedri şi pini, dintre care unii foarte voinici.

Râul semăna cu un canal frumos şi deschis, lat cam cât Tamisa mai jos de Gravesend, iar o umflare puternică a apei, din pricina fluxului al cărui soroc era chiar atunci, a ţinut de-a lungul a vreo şaizeci de mile, canalul fiind adânc; pe o mare distanţă nu am dus lipsă de apă. Ca s-o scurtăm, e de spus că mergeam voioşi în susul râului, duşi de curent şi de vântul care încă mai sufla puternic dinspre est şi est-nord-est; am înaintat de asemenea uşor şi împotriva refluxului, mai ales atât timp cât râul a continuat să fie lat şi adânc; dar când am trecut de umflarea mareelor şi a trebuit să mergem împotriva curentului firesc al râului, am descoperit că era prea puternic pentru noi şi am început să ne gândim la părăsirea vasului, însă prinţul nu a vrut cu niciun chip să se învoiască la una ca asta, deoarece aflând că aveam pe bord o provizie bună de frânghii făcute din rogojini şi cârpe, aşa cum v-am descris mai înainte, le-a poruncit prizonierilor noştri de pe mal să vie să apuce de acele frânghii şi să ne tragă la edec de-a lungul malului; iar cum înălţasem şi pânza, ca să le venim în ajutor, oamenii alergau pe lângă noi cu o viteză destul de mare.

În acest fel fluviul ne-a dus către miază-noapte, după socoteala noastră aproape două sute de mile, iar apoi a început să se îngusteze rapid şi acum nu era mai lat decât Tamisa la Windsor, sau cam atâta; şi după încă o zi, am ajuns în dreptul unei mari căderi de apă sau cataracte, destul de vijelioase ca să ne înspăimânte, căci cantitatea de apă cădea dintr-o dată perpendicular în jos, într-o prăpastie mai adâncă de şaizeci de picioare, huind cu destulă sălbăticie ca să asurzească oamenii; la urechile noastre huietul cascadei ajunsese încă de pe când eram la vreo zece mile depărtare de ea.

Iată că ne aflam la un punct limită, iar ostatecii noştri îu fost primii care s-au dus la mal; ei munciseră din răsputeri

şi cu destul de multă voioşie, schimbându-se unii pe alţii, cei obosiţi fiind luaţi, rând pe rând, în corabie. Dacă am fi avut nişte canoe sau orice altfel de bărci care să poată fi trase de oameni, am mai fi putut merge încă două sute de mile în sus pe râul acela, însă nava noastră, mare cum era, nu putea să înainteze mai departe.

În tot lungul acelui drum, ţinutul fusese verde şi plăcut şi priveliştea era plină de vite (am văzut şi câţiva oameni, deşi nu mulţi), dar observasem acum un lucru nou, că oamenii acelor meleaguri nu se puteau înţelege cu prizonierii noştri mai mult decât ne înţelegeam noi, fiind – se pare – de neamuri diferite şi vorbind o altă limbă. Încă nu văzusem fiare sălbatice sau cel puţin niciunele care să se apropie de noi, decât cu două zile înainte de a ajunge la cascadă, când ni s-au arătat ochilor trei dintre cei mai frumoşi leoparzi ce s-au văzut vreodată, stând pe malul râului în partea dinspre nord, pe când prizonierii noştri erau toţi pe malul celălalt. Cel dintâi care i-a zărit a fost canonierul şi a alergat să-şi aducă puşca, vârând un glonte extraordinar în ea: apoi, îndreptându-se către mine, îmi spuse:

— Ei, Căpitane Bob, unde ţi-e prinţul?

L-am chemat pe prinţ.

— Acum, continuă el, spune-le oamenilor tăi să nu le fie frică; spune-le că vor vedea cum lucrul ăsta din mâna mea va vorbi cu foc către una din acele dihănii şi o va face să se omoare...

Bieţii negri arătau ca şi când ar fi urmat să fie ei cu toţii ucişi, în ciuda celor ce le spunea prinţul lor, şi stăteau cu ochii holbaţi, aşteptând rezultatul, când, dintr-o dată, canonierul trase şi, cum era un ţintaş bun, nimeri animalul cu două gloanţe drept în cap. De îndată ce leopardul se simţi lovit, se cabră pe cele două picioare din spate, sări drept în sus şi, aruncându-şi labele dinainte în aer, se prăbuşi pe spate, horcăind şi zbătându-se, pentru a muri după scurt timp, ceilalţi doi, înspăimântaţi de foc şi de zgomot, o luară la fugă şi se făcură nevăzuţi într-o clipită.

Dar cei doi leoparzi speriaţi nu erau nici pe jumătate atât

de năuciţi pe cât se dovediră prizonierii noştri: patru sau cinci dintre ei căzură din picioare de parcă ar fi fost ei cei împuşcaţi, iar mulţi, mulţi alţii se lăsară în genunchi, ridicând mâinile spre noi, fie ca să ni se închine, fie să ne roage să nu le luăm viaţa, nici noi nu ştiam prea bine de ce anume; i-am făcut semne prinţului să-i încurajeze, ceea ce el a şi încercat, şi totuşi abia cu mare greutate a reuşit să-i facă să-şi vină în fire. Ba mai mult, prinţul însuşi, cu toate cele ce i se spuseseră pentru a-l pregăti, când s-a tras cu puşca a tresărit de parcă ar fi fost cât pe-aci să sară în râu.

După ce-am văzut că dihania a fost ucisă, mare poftă mi-a venit să am pielea ei şi i-am făcut semne prinţului să trimită câţiva din oamenii săi să jupoaie leopardul de piele. De cum le-a spus doar un cuvânt, patru dintre ei, care se oferiseră, au şi fost dezlegaţi şi au sărit imediat în râu, înotând până la malul celălalt şi apucându-se de lucru, împreună cu el. Prinţul, având un cuţit pe care i-l dădusem noi, a meşterit la iuţeală patru cuţite de lemn cu atâta dibăcie, că niciodată în viaţa mea n-am mai văzut ceva asemănător; şi-n mai puţin de o oră mi-au adus pielea leopardului care era înfiorător de mare, căci de la urechi la coadă măsura vreo şapte picioare, iar lăţimea spatelui era aproape de cinci picioare şi avea pe tot întinsul nişte pete minunate. Pielea acelui leopard, am dus-o cu mine la Londra, mulţi ani mai târziu.

Acum, coborâţi pe uscat, ne găseam toţi la acelaşi nivel în privinţa medului de a călători, căci barca nu putea să plutească mai departe şi de cărat în spate era prea grea; însă constatând că râul mergea cale lungă mai departe, ne-am sfătuit cu dulgherii noştri dacă n-am putea să desfacem vasul în bucăţi şi să ne construim trei-patru barei mai mici, cu care să continuăm călătoria. Ei ne-au spus că am putea încerca aşa ceva, dar că ar dura foarte mult şi, după ce vom fi izbutit, n-o să avem nici smoala, nici gudron, ca să le facem etanşe, spre a nu pătrunde în ele apa, şi nici cuie ca să ţintuim scândurile; linul dintre dulgheri ne-a spus totuşi că, de îndată ce-om ajunge la vreun copac mare, undeva prin apropierea râului, el avea să ne cioplească un canoe

sau două, în a patra parte din timpul ce l-am fi irosit altfel, canoele acelea putându-ne servi la fel de bine în toate ocaziile în care am fi avut nevoie de o barcă şi că ele vor fi astfel făcute, că dacă ajungem la vreo cascada, să le putem totuşi ridica şi căra în spate, cale de o milă sau două, pe uscat.

Prin urmare, am renunţat la gândurile de a ne salva fregata şi, trăgând-o într-un mic golf sau mai curând de-a lungul unui braţ de apă, unde un pârâiaş se vărsa în râul cel mare, am pus-o la păstrare pentru cine avea să vină în urma noastră şi noi am pornit-o mai departe. De fapt, ne-am petrecut două zile împărţindu-ne bagajul şi încărcându-l pe spatele bivolilor noştri domestici şi-n spatele negrilor: pulberea şi cartuşele, lucrul de care aveam cea mai mare grijă, le-am aranjat astfel: în primul rând am împărţit pulberea în săculeţe mici de piele, adică în pungi de piei uscate, cu părul înăuntru, ca praful de puşcă să nu prindă umezeală, apoi, am vârât acele săculeţe în alte pungi din piele de bou, foarte groase şi durabile, cu părul în afară, ca să nu le pişte umezeala; şi treaba asta ne-a reuşit atât de bine, că în ciuda celor mai crâncene ploi, dintre care unele straşnic de mânioase şi care parcă nu se mai sfârşeau, ne-am păstrat întotdeauna pulberea uscată. Pe lângă pungile amintire, care conţineau principalul nostru depozit de muniţii, am împărţit pe cap de om câte un sfert de pfund de pulbere şi câte o jumătate de pfund da cartuşe pe care să le purtăm fiecare, tot timpul, la noi; şi pentru că atât ne era deajuns pentru urgenţele noastre, – din pricina căldurii – nu doream să avem de cărat o mai mare greutate eleat cea absolut trebuitoare.

Am mers mai departe pe malurile râului şi de aceea comunicam foarte puţin cu seminţia ţării; având şi barca încărcata vârf cu provizii, nu ne osteneam să mai alergăm după una-alta încoace şi încolo, dar mai apoi, când a fost a merge pe jos, eram adesea obligaţi să ne căutăm cele de hrană. Cea dimii aşezare la care am ajuns în lungul râului şi unde am poposit, a fost un cătun de negri, cu vreo cincizeci de colibe şi, clupa judecata noastră, cu vreo patru sute de

oameni, căci au ieşit toţi să ne vadă şi să se mire de noi. Când s-au ivit şi negrii noştri, localnicii au început să alerge la arme, crezând că eram niscai duşmani care veneau să-i atace; însă negrii noştri, deşi nu le puteau vorbi limba, le-au făcut semne că nu aveau la ei arme şi că erau legaţi doi câte doi, ca nişte prizonieri ce se aflau, iar în urma lor veneau oameni coborâţi din soare şi care puteau să-i omoare pe toţi şi să-i învie din nou, dacă aveau plăcere, dar că nu aveau să le facă niciun rău şi că soseau acolo cu gând de pace. De îndată ce au înţeles asta, ei au lăsat jos lăncile şi arcurile cu săgeţi şi au venit de-au înfipt doisprezece ţăruşi mari în pământ, în semn de pace, înclinându-se către noi în semn de supunere. Însă de îndată ce i-au văzut pe oamenii albi cu bărbi, adică vreau să spun cu mustăţi, au luat-o la fugă ţipând cu înspăimântare.

Ne-am ţinut la oarecare distanţă de dânşii, ca să nu devenim prea familiari; iar când apăream în văzul lor, atunci ne iveam doar câte doi-trei odată. Iar prizonierii noştri i-au făcut să priceapă că tot ceea ce avem de la ei sunt niscai provizii; aşa că ei ne-au adus nişte vite negre, căci era belşug de vaci şi de bivoli în toată latura aceea de ţară şi ne-au adus de asemenea un mare număr de cerbi şi de căprioare. Meşter-făurarul nostru, care făcuse şi avea acum o sumedenie de nimicuri lucitoare, mitocosite de el, le-a înmânat câteva fleacuri de acelea, bunăoară nişte plăcuţe de argint şi de fier în formă de romb sau de inimioară şi nişte inele, iar ei au fost foarte mulţumiţi. Ne-au adus şi felurime de fructe şi de rădăcini, la care noi nu ne pricepeam, dar pe care negrii noştri le-au înfulecat cu plăcere şi, după ce i-am văzut că mănâncă, le-am urmat şi noi pilda.

După ce ne-am aprovizionat acolo cu atâta carne şi atâtea rădăcini cât puteam noi căra, am împărţit poverile între negrii noştri, dând fiecăruia să care cam treizeci până la patruzeci de pfunzi, ceea ce socoteam că e o greutate destul de mare pentru o ţară caldă, dar, negrii nu s-au plâns de loc; uneori când începeau să obosească – se ajutau unul pe altul, ceea ce totuşi se întâmpla din când în

când, dar nu prea des; pe lângă asta, cum cea mai mare parte din bagajul cărat de ei îl alcătuiau proviziile noastre, greutatea se uşura pe zi ce trecea, ca şi coşul de pâine al lui Esop, până ce a fost necesar să ne aprovizionăm din nou. De altfel, când i-am încărcat, le-am dezlegat mâinile şi i-am legat doi câte doi de picior. În a treia zi de mers, după plecarea de acolo, voia şefului dulgherilor noştri fu să poposim în locul unde ajunsesem şi să ridicăm câteva colibe, căci descoperise nişte copaci care-i erau pe plac şi hotărâse să cioplească nişte canoe: că-d, după cum mi-a spus, ştia că o să avem de mers pe jos berechet, după ce o să părăsim râul, iar el socotea că nu trebuie să mergem pe uscat mai mult decât era strict necesar.

Nici nu dădusem bine ordinele pentru mica noastră tabără şi nici nu le îngăduisem negrilor să-şi lase poverile, când s-au apucat de treabă, să ne înfiripe nişte colibe; şi cu toate că erau încă legaţi, aşa cum v-am spus mai sus, totuşi au făcut-o cu atâta sprinteneală, că ne-au uimit. Acolo i-am şi descătuşat cu totul pe unii dintre ei, adică am renunţat să-i mai ţinem legaţi având cuvântul prinţului cu privire la lealitatea lor; iar o parte din aceşti negri au primit poruncă să ajute dulgherilor, ceea ce au făcut cu destulă îndemânare, arătându-li-se doar ici-colo câte ceva, iar pe alţii i-am trimis să vadă dacă nu puteau face rost de ceva provizii prin jur; în loc de provizii, trei dintre ei s-au întors cu două arcuri cu săgeţi şi cu cinci lănci. Nu au putut prea uşor să ne facă să înţelegem cum de ajunseseră în stăpânirea armelor, tot ce am priceput a fost că până la urmă luaseră prin surprindere nişte femei băştinaşe găsite în colibele lor, în timp ce bărbaţii le erau plecaţi de acasă, şi găsiseră arcurile şi lăncile în colibele de unde femeile şi copiii, văzându-i, fugiseră speriaţi ca din faţa unor hoţi. Ne-am prefăcut supăraţi şi l-am pus pe prinţ să-i întrebe dacă nu omorâseră vreo femeie, lăsându-i să creadă că, dacă au omorât pe cineva, noi îi vom face să moară şi ei, dar negrii noştri s-au apărat, spunând că-s nevinovaţi, aşa încât i-am iertat. Atunci ne-au înmânat arcurile şi lăncile, însă la un semn al prinţului le-am dat înapoi şi le-am dat voie să se

ducă să vadă cam ce puteau vâna pentru mâncare. Tot cu acel prilej i-am învăţat şi legea armelor, adică numai de vine careva să-i atace, ori îşi vădeşte gândul de a trage într-înşii, ori de a încerca indiferent ce violenţă asupră-le, atunci au dreptul să-l ucidă pe atacant, dar că nu trebuie să caute vreodată să ucidă ori să facă vreun rău cuiva care le oferea pacea ori îşi lăsa jos armele, şi nicidecum vreun copil sau vreo femeie şi asta oricât de grea ar fi fost situaţia în care se găseau. Acestea erau legile noastre de război.

Cei doi negri plecaţi să vâneze nu lipsiseră mai mult de trei-patru ore, când unul din ei apăru în goana mare, venind spre noi, fără arc şi săgeţi, strigând şi chiuind ca un apucat, înainte de a ajunge aproape: „Okoamo! Okoamo!” ceea ce părea să însemne „Ajutor, ajutor!” Ceilalţi negri s-au ridicat în grabă şi, doi câte doi, aşa cum puteau, au luat-o la goană după tovarăşii lor, să afle ce se întâmplase. Cât despre mine, nu mai înţelegeam nimic şi nici vreun altul dintre ai noştri: prinţul arăta ca şi când s-ar fi petrecut o adevărată nenorocire, iar unii dintre noi am pus mâna pe arme ca să fim gata la nevoie. Negrii au descoperit însă în curând ce era; şi am văzut că patru dintre ei s-au întors repede, cărând în spinare o mare greutate. Nu se întâmplase altceva decât că primii doi, cei plecaţi cu arcuri şi săgeţi la vânat, întâlnind în câmpie o mare turmă de căprioare, fuseseră destul de ageri să tragă în trei dintre ele; şi unul dintr-înşii venise atunci în fugă să ceară ajutor ca să le care. Era primul vânat bun de mâncat cu care ne întâlneam în tot marşul nostru, aşa că ne-am ospătat din plin; şi a fost şi prima oară când am început a-l convinge pe prinţul nostru să mănânce carne gătită în felul în care o găteam noi, pentru ca după aceea oamenii lui să se lase convinşi de pilda sa, deşi mai înainte nu mâncau carnea altfel decât crudă de tot.

Ce doream acum era să luăm cu noi nişte arcuri şi săgeţi, ceea ce am şi făcut; începusem să avem atâta încredere în negrii noştri şi să fim atât de familiari cu ei, încât adesea îi lăsam să meargă toţi sau cei mai mulţi dintre ei dezlegaţi, având siguranţa că n-au să ne părăsească şi că n-or să ştie

încotro s-o ia fără noi; un singur lucru totuşi am hotărât să nu le încredinţăm, şi anume încărcarea puştilor; ei au crezut întotdeauna că puştile noastre aveau într-însele o putere cerească, în măsură să trimită oricând foc şi fum, să vorbească printr-un îngrozitor zgomot şi să ucidă la distanţă, de câte ori am fi poruncit.

În vreo opt zile am terminat trei canoe şi i-am îmbarcat pe albi şi bagajul, împreună cu prinţul nostru şi cu câţiva dintre prizonieri. De asemenea am găsit că era nevoie să ţinem întotdeauna alţi câţiva dintre noi pe mal, nu numai ca să-i conducă pe negri, ci şi ca să-i apere de duşmani şi de fiarele sălbatice. În cursul acelui marş s-au petrecut o mulţime de mici incidente, pe care ar fi cu neputinţă să le însăilăm în această povestire; îndeosebi am văzut mai multe fiare sălbatice acum decât văzusem înainte, ne-am întâlnit cu câţiva elefanţi şi cu doi sau trei lei; aşa ceva nu zăriseră ochii niciunuia dintre noi mai înainte, şi am observat că negrilor noştri le era şi mai frică decât nouă, mai ales fiindcă nu aveau arcuri şi săgeţi sau lănci, arme familiare lor, pe care învăţaseră a le folosi încă de copii.

Dar i-am vindecat de spaimă fiind întotdeauna gata să intervenim cu armele noastre de foc. Totuşi, cum eram dornici a ne economisi pulberea, iar uciderea oricăreia din acele dihănii întâlnite nu ne-ar fi fost de niciun folos acum, având în vedere că înseşi pieile lor erau prea grele ca să le putem căra, iar carnea nu le era bună de mâncat, am hotărât să ţinem câteva din puştile noastre încărcate doar cu capse, iar fiarele, până şi leii, tresăreau totdeauna când auzeau pocnetul capselor şi o luau la fugă, ştergându-se la repezeală din faţa privirilor noastre.

Am trecut pe lângă o mulţime de băştinaşi în părţile acelea superioare ale râului şi am luat aminte că aproape la fiecare zece mile ajungeam la oameni de o altă seminţie, şi fiecare norod avea o altă limbă, sau poate că limba lor avea dialecte diverse aşa că nu se înţelegeau unii eu alţii. Peste tot întâlneam vite din belşug, mai cu seamă în apropierea râului: iar în cea de-a opta zi a celei de a doua călătorii pe apă am dat de o mică aşezare de negri care cultivau un fel

de cereale asemănătoare orezului, foarte dulci la gust; şi de cum am căpătat şi noi niscai cereale cât am putut căpăta de la oamenii locului, ne-am preparat din ele turte foarte bune şi, aţâţând un foc, le-am copt de minune pe pământul gol, în spuza, rămasă după ce trecuse focul; astfel, până una-alta, nu duceam lipsă de niciun fel de provizii din câte ne-am fi putut dori.

Ajutaţi de negri care ne remorcau, călătoream cu o iuţeală considerabilă şi, după socoteala noastră, nu se putea să fi parcurs mai puţin de douăzeci sau douăzeci şi cinci mile englezeşti pe zi, nul continuând să fie cam de aceeaşi lăţime şi foarte adânc pe tot drumul, până ce, în ziua a zecea, am ajuns la o nouă cataractă, o creastă de stânci înalte târându-se în lungul întregii albii a râului; apa se rostogolea în jos pe stânci de pe o treaptă pe alta, într-un chip ciudat, aşa că exista un lanţ continuu de cataracte de la o treaptă la alta, în felul unei cascade; şi aceste cascade erau uneori la un sfert de milă una de alta, iar zgomotul lor era înfricoşător şi învălmăşit.

Am socotit deci că drumul nostru pe apă ajunsese la un punct mort, însă trei dintre noi, cu ajutorul unei perechi de negri, luând altă cale şi căţărându-se pe dealuri ca să examineze cursul râului, au descoperit un alt curs favorabil, la vreo jumătate de milă de mers, şi care părea să ne mai poată duce o bună bucată de drum înainte. Încât ne-am pus cu toţii la lucru, am descărcat încărcătura şi ne-am tras canoele la ţărm, ca să vedem dacă le puteam căra în spate.

Dar încercând, am văzut că erau foarte grele; totuşi dulgherii noştri, cheltuind o singură zi de muncă, le-au cioplit până-ntr-atâta lemnăria părţilor exterioare, încât greutatea li s-a micşorat simţitor, fără a ştirbi cu nimic însuşirile lor de bune plute. Treabă în urma căreia zece oameni au ridicat în pari un canoe şi greutatea lui, pe umeri, li s-a părut acum o nimica toată, fiind uşor la cărat. Aşa că am pus câte douăzeci de oameni la fiecare canoe, ca să se poată schimba între ei zece cu zece; în felul ăsta ne-am cărat toate canoele şi le-am dat iarăşi drumul pe apă, apoi ne-am adus bagajul şi l-am încărcat din nou în micile noastre vase

şi toate acestea într-o singură după-amiază; iar a doua zi dimineaţă, devreme, am pornit-o din nou înainte. După ce am mai tras la edec încă vreo patru zile, canonierul nostru, care ne era cârmaci, păru să bage de seamă că parcă nu ne ţineam chiar de direcţia noastră, aşa cum ar fi trebuit, deoarece râul pe care mergeam cotea puţin către nord; şi omul ne-a atras atenţia, după cum se cuvenea. Totuşi nu eram dispuşi să pierdem de bunăvoie avantajul transportului pe apă, cel puţin atâta timp cât nu eram forţaţi la una ca asta; aşa că am tot împins din greu înainte, iar râul ne-a mai slujit încă vreo şaizeci de mile în continuare; dar după aceea am găsit şi noi că apa devenea foarte mică şi puţin adâncă, după ce trecusem de gurile mai multor pârâiaşe sau râuleţe ce se vărsau în râul – mamă, care – în cele din urmă – începu el însuşi să nu mai fie decât un pârâu.

Am tras la edec atunci când bărcile noastre n-au mai putut pluti şi am mers două zile, făcând la un loc vreo douăsprezece zile, în lungul ultimei părţi a râului, dat fiind că am uşurat bărcile scoţând din ele bagajul pe care l-am dat negrilor să-l care, dornici să ne fie nouă mai uşor, câtă vreme încă se mai putea; dar – ca s-o scurtez – la sfârşitul ultimelor două zile pe râu nu mai era apă nici cât să poată pluti o bărcuţă londoneză.

Ei, şi am pornit-o mai departe doar pe uscat, fără nicio nădejde că o să mai avem şansa vreunui transport pe apă. Întreaga noastră preocupare cu privire la apă era doar să ne asigurăm că vom avea o sursă de aprovizionare pentru băut şi de aceea, ori de câte ori ne apropiam de o colină, ne urcam în vârf ca să scrutăm ţinutul din faţa noastră şi să judecăm cât mai bine pe ce drum e mai bine să mergem, ca să ne menţinem în cuprinsul terenurilor celor mai joase şi cât mai aproape de vreun curs de apă.

Ţinutul a continuat să fie stăpânit de verdeaţă, bine acoperit de copaci şi împânzit cu râuri şi pârâiaşe şi cu destul de mulţi locuitori, încă vreo treizeci de zile de la părăsirea bărcilor, în care timp ne-a mers destul de binişor: nu căutam anume când să mergem şi când să odihnim, dar

o făceam după cum ne convenea şi după cum o cereau sănătatea şi înlesnirea oamenilor, şi a noastră şi a servitorilor.

Pe la mijlocul acestui drum, ne-am pomenit într-un ţinut jos şi plat, în care am dat de un mai mare număr de locuitori decât în orice altă parte de până atunci; însă ceea ce era mai rău pentru noi, am descoperit că aveam de-a face cu o populaţie fioroasă, barbară, perfidă şi care la început ne-a privit ca pe nişte tâlhari şi s-au adunat în mare număr să ne atace.

Oamenii noştri au părut dimii cuprinşi de o frică neobişnuită; şi însuşi prinţul nostru negru părea în încurcătură; eu însă i-am zâmbit şi, arătându-i puştile, l-am întrebat dacă socotea că puterea ce omorâse pisica pătată, (fiindcă aşa spuneau ei, în limba lor, leopardului), n-ar putea face să moară, dintr-o singură lovitură, o mie din aceste făpturi despuiate; atunci prinţul a râs şi a spus că da, el crede că ar putea. Ei bine, atunci, i-am adăugat eu, spune-le alor tăi să nu le fie frică de aceşti oameni, căci în curând le vom da să guste din ceea ce ştim noi, dacă încearcă să ne supere. Totuşi, am ţinut seama de faptul că ne aflam în inima unui ţinut vast şi că habar n-aveam de câţi oameni şi de câte noroade am putea fi înconjuraţi; iar mai presus de orice, nu ştiam cât de mult am putea avea nevoie de prietenia celor printre care ne găseam acum; aşa că, le-am poruncit negrilor să încerce toate metodele pe care le puteau ei încerca, spre a se împrieteni cu cei între care nimeriserăm.

Prin urmare, cei doi negri ai noştri care căpătaseră de la noi dreptul de a purta arcuri şi săgeţi, şi încă doi prizonieri cărora le-am dăruit cele două frumoase lănci ale prinţului, au pornit-o în frunte, împreună cu alţi cinci, ducând în mâini prăjini lungi, iar în urma lor, înaintau zece dintre oamenii noştri; au pornit-o către cea mai din apropiere aşezare de negri, iar noi stăteam cu toţii gata să le venim în ajutor, dacă ar fi fost vorba de aşa ceva.

Când au ajuns destul de aproape de colibele lor, trimişii noştri au înălţat glas şi au strigat către dânşii cât au putut de tare. La chemarea aceea, câţiva bărbaţi au ieşit afară şi

au răspuns, iar apoi, imediat, a apărut întreaga aşezare – bărbaţi, femei şi copii au răsărit de pretutindeni; cu prăjinile lor lungi în mâini, negrii noştri au înaintat puţin şi le-au înfipt pe toate în pământ, lăsându-le înfipte acolo, ceea ce în ţara lor era semnal de pace; dar ceilalţi n-au înţeles ce înseamnă asta. Cei doi arcaşi şi-au aşezat atunci arcurile şi săgeţile jos şi au păşit neînarmaţi şi le-au făcut semne de pace, pe care în cele din urmă ceilalţi au început să le înţeleagă şi, astfel, doi din oamenii lor şi-au pus şi ei jos arcurile şi săgeţile, înaintând spre noi. Ai noştri le-au făcut fel de fel de semne de prietenie ce le-au putut trece prin minte, ducându-şi totodată mâinile la gură, spre a le arăta că doreau de mâncare, iar solii băştinaşilor s-au prefăcut că-s mulţumiţi şi prietenoşi şi s-au întors la tovarăşii lor, cu care au stat de vorbă un timp; apoi iar s-au apropiat şi au făcut semne că vor aduce, înainte de scăpătat, ceva provizii; şi astfel, oamenii noştri s-au întors foarte mulţumiţi de data aceea.

Cu o oră înainte de scăpătat, s-au dus din nou la dânşii, la fel ca şi mai înainte, şi băştinaşii au venit, aşa cum îşi dăduseră întâlnire, şi au adus carne de căprioară, rădăcini şi cerealele acelea care se asemănau cu orezul (şi de care v-am pomenit eu înainte), iar negrii noştri aprovizionaţi cu jucării meşterite de cuţitarul nostru, le-au dat câteva dintre ele, de care au părut nesfârşit de mulţumiţi, iar băştinaşii au făgăduit ca a doua zi să ne aducă şi mai multe provizii.

Prin urmare, s-au dus din nou în ziua următoare, însă oamenii noştri au băgat de seamă că erau în mult mai mare număr decât înainte: totuşi, deoarece trimisesem în avangardă zece oameni cu puşti, gata pregătiţi, iar întreaga noastră oaste era şi ea pe picior de luptă, nu ne-au prea luat prin surprindere; e adevărat că nici trădarea inamicului nu a fost organizată cu atâta şiretenie ca în alte cazuri, fiindcă ei ar fi putut să-i înconjoare pe solii noştri, care nu erau decât nouă, cu aparente gesturi paşnice; dar când i-au văzut înaintând până aproape de locul unde fuseseră şi eu o zi înainte, tâlharii şi-au pregătit arcurile şi săgeţile şi s-au repezit asupra lor ca nişte furii, la care cei zece oameni ai

noştri au strigat solilor să se întoarcă, ceea ce s-au şi grăbit să facă, rămânând apoi cu toţii strânşi în spatele alor noştri. Dar în timp ce solii pe care-i trimisesem să trateze se retrăgeau, urmăritorii lor au înaintat slobozind asupră-le aproape o sută de săgeţi, cu care au rănit zece dintre negrii noştri, iar pe unul am crezut că-l uciseseră. Şi ajunşi în dreptul celor cinci prăjini înfipte în pământ, s-au oprit un timp şi s-au adunat jur-împrejurul lor, zgâindu-se şi atingându-le cu mâna, de parcă s-ar fi întrebat ce însemnau. Atunci noi, cei rămaşi mai în urmă am trimis pe unul să le spună celor zece oameni ai noştri să şi poftească să tragă în ei, câtă vreme, stăteau acolo înghesuiţi buluc şi să-şi încarce puştile şi cu ceva alice mici, pe lângă încărcătura obişnuită, asigurându-i că şi noi vom ajunge imediat la dânşii.

Prin urmare s-au pregătit, dar până să fie gata să tragă, gloata de negri se lăsase de nedumerirea iscată de prăjini şi începuse să se agite, ea şi când ar fi vrut să se apropie, deşi văzând mulţimea de oameni care stăteau la o oarecare distanţă în spatele negrilor noştri, sălbaticii nu prea ştiau ce să creadă; însă dacă nu ne înţeleseserăm înainte, re-am înţeles şi mai puţin după aceea; căci de îndată ce oamenii noştri i-au văzut că încep să înainteze, au şi tras în plin, unde era grămada mai deasă, aflându-se la o distanţă cam de o sută douăzeci de yarzi, pe cât am putut noi aprecia.

Ar fi cu neputinţă de exprimat spaima, ţipetele şi urletele acelor nenorociţi la pocnetul primei salve; am omorât şase din ei şi am rănit unsprezece sau doisprezece, pe cât mi-am putut da eu seama; căci, cum erau foarte înghesuiţi, iar alicele mici, aşa le spuneam noi, adică plumbii s-or mai fi risipit printre ei, aveam motive să credem că am rănit mai mulţi, socotindu-i şi pe cei aflaţi la mai mare distanţă; micile noastre alice erau turnate din plumb şi bucăţele de fier, din capete de cuie şi resturi de tot felul, făurite de vrednicia dibaciului nostru meşter.

La vederea celor ucişi şi răniţi, năuceala şi înfricoşarea făta de margini a celorlalţi era stârnită de gândul că nu ştiau ce anume îi putuse răni, căci de văzut nu vedeau

nimic altceva decât găuri, găurile din trupurile lor, cu care se aleseseră fără să ştie cum. În afară de asta, focul şi zgomotul uluiseră femeile şi copiii, scoţându-i din minţi de spaimă, aşa încât toţi alergau în toate părţile, holbându-se şi urlând ca nebunii.

Ceea ce însă nu i-a făcut s-o ia la fugă, aşa cum doream noi; şi nici n-am văzut pe vreunul din ei să moară de frică, lucru întâmplat la începuturile aventurii noastre; ne-am hotărât, aşadar, să tragem o a doua salvă şi apoi să înaintăm, cum făcusem şi în altă împrejurare. Dispunând ca să înainteze şi oamenii noştri de rezervă, ne-am înţeles să tragem doar câte trei deodată, dar să înaintăm asemenea unei unităţi care trage în pluton. Astfel, cu toţii în linie, am tras întâi trei din dreapta, apoi trei din stânga şi aşa mai departe; şi, de fiecare dată, omoram sau răneam câţiva dintre ei, însă tot n-o luau la fugă, deşi erau atât de înspăimântaţi că nu-şi mai foloseau nici arcurile şi săgeţile, nici lăncile; nouă ni se părea însă că numărul lor creşte văzând cu ochii; aşa ni se părea, judecând mai cu seamă după larma stârnită; încât am poruncit oamenilor noştri să oprească pentru o clipă, să tragă o salvă întreagă şi apoi să izbucnească în urlete şi chiote, aşa cum procedaserăm în prima încăierare; după care să înaintăm asupra lor, doborându-i cu muschetele.

Dar s-au dovedit mai iscusiţi decât manevra noastră, căci de îndată ce am tras o salvă întreagă şi am izbucnit în strigăte, au şi luat-o cu toţii la fugă – bărbaţi, femei şi copii – aşa de repede, că în câteva clipe nu se mai vedea nici ţipenie de sălbatic, în afara celor câţiva răniţi şi schilodiţi, care zăceau gemând şi ţipând, ici-colo, pe jos, cum le fusese dat să cadă.

CAPITOLUL VI

Călătoria continuă – Ajungem într-un întins pustiu de nisip – Aventuri în timpul străbaterii deşertului – Poposim pe malurile unui uriaş lac – Descrierea fiarelor de pradă –

După aceasta ne-am dus pe câmpul de luptă, unde am văzut că omorâsem treizeci şi şapte dintre ei, printre care şi trei femei, şi că rănisem şaizeci şi patru, dintre care şi două femei. Prin răniţi îi înţeleg pe cei care nu se mai puteau ridica şi pe care, cu sânge rece, după aceea, negrii noştri i-au ucis în mod laş, lucru pentru care ne-am supărat rău de tot şi i-am ameninţat că o să-i facem să meargă după ei dacă mai săvârşesc vreodată asemenea faptă.

Nu aveam ce jefui de la dânşii, căci toţi erau despuiaţi de-a binelea, aşa cum veniseră pe lume, bărbaţi şi femei laolaltă, unii dintre ei purtând pene înfipte în păr, iar alţii nişte brăţări în jurul gâtului, nimic însă altceva; negrii noştri au făcut totuşi rost de pradă şi de acolo şi au fost foarte mulţumiţi de ea, căci era vorba de arcurile şi săgeţile celor învinşi, şi au găsit mai multe asemenea arme decât ar fi avut ce face cu ele, toate aparţinând celor ucişi sau răniţi. Am ordonat să le culeagă şi ne-au fost foarte de folos mai apoi. În urma bătăliei, după ce dădusem negrilor noştri arcuri şi săgeţi, i-am trimis în pâlcuri să vadă pe ce mai pot pune mâna şi într-adevăr au găsit niscaiva provizii; dar ceea ce ne-a încântat mai mult decât toate e că au venit cu încă patru bivoli ori tăuraşi, deprinşi la muncă, pentru ca să ne care poveri. Se pare că negrii îi recunoscuseră ca vite de povară după faptul că aveau spinarea roasă de greutăţile cărate până atunci; în acele ţinuturi băştinaşii necunoscând şi neavând şei să-i acopere.

Bietele animale nu numai că au înlesnit munca negrilor noştri, dar ne-au dat posibilitatea să cărăm şi mai multe provizii, oamenii noştri încărcându-se acolo cu mari cantităţi de carne şi rădăcini, care ne-au prins în curând bine.

În cătunul acela am găsit un pui de leopard, înalt de vreo palmă-două, foarte blând şi care torcea ca o pisică, dacă-l mângâiai; am bănuit că fusese crescut printre negri ca un câine domestic. Prinţul nostru, pare-se, a fost acela care dând o raită prin colibele şi casele părăsite, a dat de acea mică vietate şi, plăcându-i foarte mult, i-a zvârlit o bucăţică sau două de carne, după care jivina l-a urmat ascultătoare ca un câine.

Printre negrii omorâţi în bătălie se afla şi unul cu o bucată subţire de aur plat, ca o monedă de şase pence, ce-i atârna de frunte, legată cu o împletitură de maţe uscate, ceea ce m-a făcut să deduc că era vorba de unul mai de vaza dintr-înşii; însă atâta nu era deajuns, căci bucata aceea de aur ne-a stârnit să căutăm cu de-amănuntul dacă nu cumva se mai găsea prin împrejurimi ceva aur; dar nu am mai găsit niciun dram.

De acolo am mers mai departe cam cincisprezece zile, după care ne-am văzut siliţi să trecem peste o culme înaltă de munte, îngrozitoare la vedere şi cea dintâi de acest fel din câte întâlnisem; neavând altă călăuză decât micul nostru compas de buzunar, n-aveam cum şti dacă drumul pe care apucasem era cel mai bun ori cel mai rău, aşa că ne-am văzut în situaţia de a merge şi noi cum ne tăia capul şi de a trece peste acea culme de munţi aşa cum am putut. În largurile câmpiei, până să fi ajuns la munţi, am întâlnit mai multe seminţii de sălbatici despuiaţi şi am găsit că erau mult mai de înţeles şi mai prietenoşi decât acei diavoli cu care ne pomeniserăm siliţi a ne lupta; dar prea multe n-am putut afla de la ei, deşi înţelegeam din semnele pe care şi le făceau că îndărătul colinelor se află un foarte mare deşert precum şi, după spusa negrilor noştri, mulţi lei sau pisici sălbatice – aşa le spuneau ei leoparzilor. Ne-au mai făcut semne, de asemenea, că trebuie să luăm apă cu noi.

După ce i-am lăsat în urmă, ne-am aprovizionat cu câtă apă eram în stare să ducem, neştiind cât vom avea de suferit, nici cât o să avem de mers; şi ca să nu ne rătăcim pe drum, propunerea mea a fost să facem câţiva prizonieri dintre ultimii locuitori pe care îi vom întâlni şi să-i luăm cu noi drept călăuze de-a lungul deşertului, ca să ne ajute atât la căratul proviziilor, cât şi – poate – la a mai căpăta altele. Hotărârea trebuia adusă cu şiretenie la îndeplinire, aşa încât aflând prin semnele noastre mute, de la localnici, că de cealaltă parte a munţilor, la picioarele lor, trăiau alte seminţii, ne-am înţeles ca prin mijloace fie cinstite fie smintite să ne asigurăm câteva călăuze.

Socotind fără exagerare, am ajuns la concluzia că ne aflăm cam la şapte sute de mile departe de ţărmul mării, de unde ne începusem călătoria.

Prinţului cel negru tocmai i se eliberase braţul din eşarfa care i-l sprijinise, căci chirurgul nostru îl vindecase de-a binelea, iar prinţul a arătat alor săi braţul acum sănătos, ceea ce pe ei i-a făcut să se mire foarte. De asemenea au început să se însănătoşească şi ceilalţi doi negri, iar rănile lor se vindecau văzând cu ochii căci chirurgul nostru era un om foarte priceput în tratamentul cerut de rănile lor.

După ce cu nesfârşită greutate am urcat acele culmi de munte şi am ajuns să vedem ţinutul de dincolo de ele, într-adevăr ne-am dat seama că priveam la un spectacol în măsură să încremenească şi cea mai tare inimă din câte vor fi fost vreodată. Înaintea noastră se întindea o vastă pustietate, ceva înfiorător, în tot cuprinsul căreia nu zăreai niciun copac, niciun râu, niciun pic de verdeaţă, căci cât vedeai cu ochii până departe era doar un nisip arzător, care când sufla vântul se ridica în nori destul de groşi ca să acopere şi om şi vită; nici pomeneală să cuprinzi marginile acelui deşert, ori încotro ne era calea, dacă spre dreapta sau spre stânga; aşa că ai noştri au început să fie cu adevărat descurajaţi şi cereau să ne întoarcem înapoi. De fapt nici nu ne puteam gândi a ne aventura, peste un atât de îngrozitor pustiu cum era cel deschis în faţa ochilor noştri, în largurile căruia nu vedeam nimic altceva decât

spectrul morţii imediate.

Eu am fost la fel de impresionat de privelişte ca oricare dintre toţi ceilalţi; şi totuşi, mi-era de neîndurat gândul de a ne întoarce înapoi. Le-am spus, de aceea, că străbătuserăm şapte sute de mile din drumul nostru şi că ar fi ceva mai rău decât moartea să ne gândim la întoarcere, iar dacă ei credeau că nu putem trece deşertul, eu eram de părere că am putea mai degrabă să ne schimbăm direcţia apucând-o spre sud, până vom ajunge la Capul Bunei Speranţe, sau spre nord, către ţara de pe malurile Nilului, unde cine ştie dacă n-am putea găsi vreo cale către Marea de Apus, căci nu încăpea îndoială că Africa întreagă nu era numai un pustiu.

Canonierul care, după cum v-am mai spus, ne era călăuză în orientarea geografică, ne-a mărturisit că nici el singur nu ştia ce să ne sfătuiască în privinţa călătoriei spre Capul Bunei Speranţe, căci până acolo era o distanţă îngrozitoare, cam vreo mie cinci sute de mile de locul unde ne aflam acum; şi, după socoteala lui, noi făcusem o treime din drumul spre coasta Angolei, unde aveam să întâlnim Oceanul de Vest şi să găsim destule căi de a ajunge acasă. Pe de altă parte, ne-a asigurat canonierul şi ne-a arătat-o şi pe hartă, dacă o luam spre nord, ţărmul de vest al Africii înainta în mare cu peste o mie de mile; aşa că am avea cu încă pe atâta dacă nu chiar şi mai mult de mers pe uscat, după aceea, uscat ce s-ar putea, din câte ştiam, să nu fie nici el mai puţin sălbatic, mai puţin sterp şi pustiu decât cel către care priveam. Iată pentru ce, propunea el să încercăm a străbate, la urma urmelor, deşertul de la picioarele muntelui, care poate că nu va fi chiar atât de lung cât ne temeam noi; totuşi sugeră să vedem mai întâi cam până unde ne-ar ajunge proviziile şi mai ales apa; şi să nu ne aventurăm dincolo de jumătatea distanţei până unde ar fi să avem apă; iar dacă pe distanţa aceea n-aveam să dăm de sfârşitul deşertului, apoi n-avem decât să ne întoarcem înapoi în toată siguranţa.

Sfatul era atât de binevenit, încât ne-am învoit cu toţii să facem aşa cum ne spusese el; am calculat prin urmare că

suntem în stare să cărăm provizii de apă pentru patruzeci şi două de zile, deşi era de presupus că proviziile aveau să se împută înainte de trecerea acestei durate. Aşa că am ajuns la concluzia că, dacă nu dădeam de vreo apă în răstimp de zece zile, să ne întoarcem; dacă însă aveam să găsim o provizie de apă, atunci puteam călători chiar douăzeci şi una de zile şi dacă nici în trei săptămâni n-avem să dăm de hotarele pustietăţii, atunci ne vom întoarce de unde am plecat.

După ce ticluisem astfel lucrurile, am coborât munţii şi au mai trecut încă două zile până să ajungem în câmpie unde am avut mângâierea de a nimeri peste un frumos pârâiaş cu apă tare bună, peste o mulţime de cerbi şi de căprioare şi peste o vietate care seamănă cu iepurele, dar nu e atât de sprintenă şi a cărei carne ne-a plăcut grozav; dar am fost înşelaţi oarecum în planul făcut, căci oameni n-am găsit de loc, aşa că, pofta-n cui de a lua de undeva prizonieri care să ne ajute la cărat bagajele.

Am descoperit că puzderia de cerbi şi de alte vietăţi întâlnite acolo se datora vecinătăţii cu deşertul, de unde se retrăgeau în căutare de hrană şi mânate de sete. Acolo ne-am aprovizionat cu carne şi rădăcini de felurite soiuri, la culesul cărora negrii noştri se pricepeau mai bine decât noi şi care ne serveau drept pâine, şi tot de acolo ne-am luat apă să avem timp de douăzeci de zile (câte un litru şi un sfert pe zi de fiecare negru, câte un litru şi jumătate pe zi de fiecare alb şi câte trei litri şi jumătate pe zi de fiecare bivol); şi astfel încărcaţi pentru un marş lung şi nenorocit, am pornit-o mai departe, toţi sănătoşi şi plini de voioşie, dar nu şi deopotrivă de rezistenţi la o atât de mare oboseală căci – spre amărăciunea noastră – ne lipsea o călăuză.

Încă de la intrarea în deşert, am fost din cale afară de descurajaţi, căci nisipul era aşa de adânc şi ne ardea picioarele atât de tare, încât pot spune că mai degrabă am înotat decât am mers prin el vreo şapte sau opt mile, şi eram cu toţii obosiţi şi storşi; până şi negrii zăceau la pământ şi gâfâiau, ca nişte fiinţe împinse dincolo de puteri.

Şi ne-am dat seama că în privinţa posibilităţii de a ne odihni împrejurimile ni-s tare potrivnice, deoarece mai înainte reuşeam totdeauna să ne încropim nişte colibe în care să dormim, care ne apărau şi de aerul nopţii, deosebit de nesănătos în acele ţinuturi calde; dar acum nu mai aveam niciun fel de adăpost niciun fel de locuinţă, după un atât de greu marş, căci acolo copaci nu erau, şi nici vreun tufiş în apropiere, iar ceea ce era şi mai înfricoşător, la căderea nopţii am început să auzim cum urlă lupii, cum rag leii şi cum zbiară o mulţime de măgari sălbatici şi multe alte zgomote urâte, pe care nu le cunoşteam, au năvălit spre urechile noastre.

Faţă în faţă cu toate acestea, ne-am gândit ce neprevăzători fusesem că nu adusesem cu noi nici măcar nişte prăjini sau nişte pari cu care am fi putut înjgheba un gard peste noapte, ca măcar să putem dormi în siguranţă, orice alte neajunsuri ne-ar mai fi fost ursite, totuşi, în cele din urmă, am găsit o cale ca să ne uşurăm cât de cât situaţia. Căci mai întâi am înălţat lăncile şi arcurile pe care le aveam şi ne-am străduit a le aşeza cu vârfurile cât mai apropiate unul de altul, iar apoi ne-am atârnat hainele în ele, cârpindu-ne astfel un fel de corturi amărâte. Pielea de leopard şi alte câteva piei puse pinii atunci laolaltă ne-au acoperit destul de bine şi astfel ne-am tolănit să ne culcăm şi am dormit chiar foarte bine prima coapte, grijind cu toate acestea să avem o bună paza, din doi oameni ai noştri înarmaţi, pe care-i schimbam la început din oră în ora, iar apoi din două în două ore; şi a fost foarte bine că am făcut aşa, căci, după câte am băgat de seamă, pustietatea roia de tot felul de jivine furioase, dintre care unele veneau de-a dreptul până în preajma cortului nostru. Sentinelele noastre aveau însă ordin să nu le sperie trăgând cu arma în timpul nopţii, ci numai să scapere spre a le speria, ceea ce au şi făcut, constatând că metoda îşi atingea scopul, deoarece vietăţile fugeau de îndată la vederea focului, uneori cu ceva larmă sau urlete, şi porneau în urmărirea altui vânat ce le ieşea în cale.

Dacă ne obosise cumplit călătoria din timpul zilei, la fel

de obosiţi am fost cu toţi şi de sălaşul de peste noapte; prinţul însă ne-a spus dimineaţa că voia să ne dea un sfat şi, ce-i drept, a fost un foarte bun sfat. Ne-a spus că ne vom prăpădi cu toţii dacă o să continuăm această călătorie străbătând deşertul fără niciun adăpost pentru noapte, aşa că ne povăţuia să mergem înapoi până la malul pârâului unde dormisem cu o noapte mai înainte şi să rămânem acolo până ce ne vom face – cum le spunea el – case, pe care să le purtăm cu noi şi să locuim în ele noaptea. Şi cum începuse a ne înţelege puţin limba, iar noi să-i înţelegem foarte bine semnele, am ştiut uşor ce voia să spună, adică să ne împletim acolo rogojini (într-adevăr, pe marginea pârâului văzusem o mulţime de răchite sau de tei, din care băştinaşii făceau aşa ceva), trebuia – după cum spun – să ne împletim nişte rogojini mari cu care să ne acoperim corturile în care să dormim peste noapte.

Am fost toţi de aceeaşi părere cu el şi ne-am hotărât să ne întoarcem, cale de o zi îndărăt şi, chiar dacă era să cărăm mai puţine provizii, în schimb să luăm cu noi rogojini ca să ne adăpostim noaptea. Cei mai sprinteni dintre noi ne-am întors înapoi la râu cu mai multă uşurinţă decât călătorisem cu o zi înainte; cum însă ne grăbeam, ceilalţi au făcut un popas şi şi-au aşezat tabăra pentru încă o noapte, ajungându-ne din urmă abia în ziua următoare.

La întoarcerea din această călătorie de o zi, cei dintre oamenii noştri care străbătuseră acelaşi drum în două zile, au fost martorii a ceva cum nu se poate mai surprinzător, care le-a dat de gândit să fie mai cu grijă pe viitor când se vor mai despărţi de grosul grupului. Iată întâmplarea. În dimineaţa zilei următoare, când nu străbătuseră nicio jumătate de milă, uitându-se în urmă, au zărit un mare nor de nisip sau praf care se ridica în aer, aşa cum vedem uneori vara, când drumul e plin de praf şi se apropie vreo cireadă numeroasă de vite; numai că norul ăsta era şi mai uriaş; oamenii şi-au dat seama lesne că namila de nor venea după ei şi se apropia mai repede decât se puteau ei îndepărta de el. Norul de nisip era atât de mare, încât nimeni nu putea să vadă ce putere îl înălţa; şi au ajuns la concluzia că trebuie

să fie vreo armată de duşmani care-i urmărea; însă gândindu-se mai apoi că veneau din marea pustietate nelocuită, au ştiut că era cu neputinţă ca vreun norod sau vreo seminţie din partea aceea să fi aflat despre ei, sau despre direcţia încotro se îndreptau; şi, prin urmare, dacă era o armată trebuie să fi fost alcătuită din oşteni care se abătuseră pe drumul acela din întâmplare. Pe de altă parte, cum ştiau că nu trăiesc neamuri de cai în ţinutul acela şi totuşi urmăritorii se apropiau atât de repede, au judecat până la urmă că trebuie să fie vorba de vreo uriaşă turmă de fiare sălbatice, care poate că se îndreptau spre ţinutul deluros în căutare de hrana sau de apă, şi că aveau să fie cu toţii mâncaţi ori călcaţi în picioare de mulţimea jivinelor.

Cu gândul la toate acestea, oamenii au observat, cu multă prudenţă, încotro părea să se îndrepte norul şi au cotit puţin din drumul său înspre nord, bănuind că ar putea să treacă pe lângă dânşii. Când nu-i mai despărţea decât vreun sfert de mila, s-au oprit să vadă ce putea fi. Careva dintre negri, un bărbat mai sprinten decât ceilalţi s-a întors puţin îndărăt şi a venit în câteva minute, alergând cât îi îngăduia de repede nisipul greu; şi prin semne i-a încuviinţat pe ceilalţi că era vorba de o mare cireadă sau turmă – ori cum s-o fi numind – de uriaşi şi monstruoşi elefanţi.

Cum se petrecea un spectacol dintre acelea pe care oamenii noştri nu le mai văzuseră vreodată, erau dornici să fie martorii întâmplării, dar erau totuşi cam neliniştiţi de primejdie: căci deşi un elefant e o făptură greoaie şi stângace, totuşi, în nisipul adânc, care pentru aceste animale e o nimica toată, aleargă cu viteză mare şi în curând turma i-ar fi obosit pe oamenii noştri, dacă ei ar fi trebuit să-şi urmeze drumul urmăriţi de elefanţi.

Canonierul nostru era cu ei şi tare îi da ghies inima să se apropie de unul din elefanţii mai din margine şi să-şi alăture iute arma de urechea lui, şi să tragă în el, spre a se încredinţa dacă, aşa cum i se spusese, niciun fel de împuşcătură nu pătrunde în ei; dar toţi ceilalţi oameni l-au convins să nu facă una ca asta, de frică să nu-i întărite să

se întoarcă toţi, din pricina detunăturii, şi să ne urmărească; aşa că l-au convins să renunţe şi să-i lase mai bine să treacă, ceea ce, în situaţia oamenilor noştri, era cu siguranţă soluţia cea mai cuminte.

Erau vreo douăzeci-treizeci de elefanţi, însă nebănuit de mari; şi, cu toate că le-au arătat de mai multe ori oamenilor noştri că i-au văzut, totuşi nu s-au întors din drumul lor, nici nu le-au dat vreun fel de atenţie, decât – am putea spune – aceea de a se fi uitat la ei. Noi, cei care eram departe în faţă, am văzut norul de praf pe care-l ridicau, dar am crezut că era înălţat chiar de caravana noastră, aşa că nu i-am dat importanţă; însă cum elefanţii şi-au deviat cursa cam cu un grad al compasului spre sud şi cum noi ne îndreptam direct spre est, turma lor a trecut pe lângă noi la oarecare depărtare; aşa încât nu i-am văzut, nici n-am ştiut nimic de ei până seara, când au sosit oamenii noştri şi ne-au povestit de cele de mai sus. Totuşi, întâmplarea a însemnat o experienţă folositoare pentru noi pe viitor, în timpul străbaterii deşertului, aşa cum o să aflaţi la timpul potrivit.

Acum ne-am apucat de treabă, iar prinţul nostru negru era supraveghetor şef, căci el însuşi se dovedi un foarte bun împletitor de rogojini, după cum toţi oamenii lui se pricepeau la treaba asta; aşa că în scurt timp ne-am furnizat aproape o sută de rogojini, şi cum fiecare om, vreau să spun dintre negri, căra câte una nu era nicidecum o povară grea şi nu a trebuit să cărăm nici cu o uncie măcar mai puţine provizii decât înainte. Povara cea mai mare era să cărăm însă şase prăjini lungi, în afară de câţiva ţăruşi mai scurţi, dar negrii au tras un folos din asta, căci, cărându-le câte doi, şi-au uşurat bagajul pe care-l aveau de dus, legându-l de câte două prăjini şi au alcătuit trei asemenea perechi. De cum am văzut asta, am tras şi noi un mic folos; rămânându-ne, faţă de ce puteau căra oamenii, încă vreo trei-patru saci cu aşa-zisele noastre sticle (mă refer la pungile din piele sau la băşicile de cărat apă), le-am umplut şi pe acelea şi le-am transportat astfel, ceea ce însemna apă pentru încă o zi sau chiar pentru mai multe de-a lungul călătoriei.

După ce sfârşirăm lucrul, terminarăm cu rogojinile, completarăm provizia de lucruri trebuitoare şi ne asigurarăm de frânghii şi rogojini pentru situaţii ce s-ar fi putut ivi pe neprevăzute, am pornit-o iarăşi la drum, după ce ne întrerupsesem marşul vreo opt zile aproape, îndeletnicindu-ne cu ceea ce am arătat. Şi, spre marea noastră bucurie, în noaptea dinaintea plecării, a căzut o mamă de ploaie, foarte vijelioasă, ale cărei urmări le-am putut desluşi în nisip; deşi o singură zi a uscat din nou nisipul de deasupra la fel de straşnic precum fusese, totuşi, dedesubt, era ceva mai tare ca înainte şi parcă nu atât de anevoios la mers şi chiar întrucâtva mai răcoros la picioare, mulţumită cărui fapt am putut străbate, după cât am socotit eu, vreo patrusprezece mile, în loc de şapte, şi mai cu uşurinţă fără doar şi poate.

Când am ajuns să ne aşezăm tabăra, aveam totul pregătit, căci ne aranjasem cortul şi-l montasem de încercare acolo unde apoi l-am şi instalat, aşa că, în mai puţin de o oră, am înălţat un cort mare, cu o încăpere interioară şi una exterioară şi cu două intrări. Într-una din încăperi ne-am culcat noi, în cealaltă negrii, acoperindu-ne cu rogojini uşoare şi plăcute, iar altele aşternându-ni-le dedesubt. Dispuneam de oarecare loc în afara cortului pentru aciuat bivolii, căci şi ei meritau grija noastră fiindu-ne de foarte mare folos, în afară de faptul că îşi cărau singuri şi furajele şi apa. Ca nutreţ, se mulţumeau cu o rădăcină, pe care ne-a arătat prinţul negru cum s-o găsim (destul de asemănătoare cu păstârnacul), foarte mustoasă şi hrănitoare, care se găsea din plin pretutindeni pe unde am trecut, nu însă şi în cuprinsurile acelui deşert îngrozitor.

A doua zi în zori, când ne-am ridicat tabăra, negrii noştri au dat jos cortul şi au scos din pământ ţăruşii; şi totul a fost pus în mişcare în tot atât de scurtă vreme câtă trebuise ca să fie aşezat. Procedând astfel, am mers timp de opt zile şi nu puteam vedea totuşi niciun sfârşit, nicio schimbare a perspectivei, totul înfăţişându-ni-se sub acelaşi sălbatic şi disperat aspect ca şi la început. Dacă era vreo schimbare, aceasta consta doar în aceea că nisipul nu se mai prezenta

nicăieri aşa de adânc şi greu de înfruntat cum fusese în primele trei zile. Asta, ne-am gândit, se putea datora faptului că timp de şase luni vânturile suflând dinspre vest (după cum în celelalte şase luni suflau constant dinspre est), nisipul era îndreptat cu furie în partea aceea a deşertului dincotro porniserăm noi şi unde, munţii fiind foarte înalţi, musonii de est, când suflau, nu aveau aceeaşi putere de a-l împinge înapoi; şi aceasta presupunere ni s-a confirmat prin faptul că am dat de acelaşi adânc nisip la marginea dinspre vest a deşertului.

Eram într-a noua zi a călătoriei noastre prin acea pustietate, când am ajuns să vedem un mare lac; şi puteţi fi încredinţaţi că a fost deosebită mulţumire pentru noi, din pricină că nu ne mai rămăsese apă decât pentru două-trei zile, socotind în raţii foarte mici şi păstrându-ne rezerve de întoarcere, dacă aveam să fim nevoiţi a ne întoarce. Apa ne ajunsese două zile mai mult decât ne aşteptasem, deoarece bivolii găsiseră în ultimele două sau trei zile o iarbă ca un fel de ciulin lătăreţ şi teşit, însă fără spini, întins pe pământ, crescând în nisip şi care părea să le placă nespus, ţinându-le deopotrivă de foame şi de sete.

În ziua următoare, a zecea de când pornisem, am ajuns la marginea lacului pe care-l văzusem şi, din fericire pentru noi, am ajuns în partea sa cea mai de sud, aşa că am mers pe lângă lac şi am călătorit trei zile pe malul său, ceea ce ne era de mare ajutor, căci ne uşura povara, nefiind nevoie să cărăm apă, atâta timp cât o aveam lângă noi. Şi totuşi, deşi se găsea acolo atât de multă apă, n-am constatat decât unele foarte mici deosebiri în ceea ce privea înfăţişarea deşertului: niciun fel de copac, niciun fel de iarbă ori verdeaţă, în afară de acel ciulin, cum l-am numit eu, şi de încă două sau trei plante pe care noi nu le cunoşteam, însă de care deşertul începuse să fie înţesat.

Dar, aşa cum vecinătatea lacului ne răcorea, tot el ne atrăsese în mijlocul unui uluitor de mare număr de locuitori fioroşi, cum nici nu mai văzuse vreodată ochi de om, lucru de care nu mă îndoiesc de loc, fiindcă nu cred pentru nimic în lume că vreodată vreun om sau vreun pâlc de oameni să

mai fi trecut, de la potop încoace, prin acel deşert; după cum iarăşi cred că nu mai vieţuieşte o asemenea adunătură de dihănii nesăţioase de pradă şi de laconic nicăieri în lumea toată; vreau adică să spun că în niciun alt loc anume.

Timp de o zi de drum, înainte de a ajunge pe ţărmurile lacului, şi în tustrele zile cât am mers pe lângă el, precum şi în alte vreo şase-şapte zile de marş care au urmat, am găsit împrăştiaţi pe jos o mulţime de colţi de elefant, într-un număr necrezut de mare; se prea poate că unii dintre ei să fi zăcut acolo de sute de ani şi, având în vedere că fibra din care-s alcătuiţi nu putrezeşte aproape niciodată, se prea poate să continue a rămâne acolo, pe cât presupun, până la sfârşitul veacurilor. Mărimea unora li s-a părut celor cărora le-am povestit la fel de incredibilă ca şi numărul lor, însă vă pot asigura că mulţi erau atât de grei, încât cel mai puternic dintre noi n-ar fi fost în stare să ridice de jos un fildeş de acela. Cât despre numărul lor, nu mă îndoiesc că erau destui cât să fi încărcat o mie dintre cele mai mari corăbii din lume, lucru prin care vreau să spun că erau într-adevăr puzderie, căci aşa cum se întindeau în faţa ochilor noştri, pe o distanţă mai mare de optzeci de mile, tot aşa puteau continua pe o distanţă asemănătoare spre dreapta şi la fel spre stânga, ori mult mai departe chiar de cât fusesem noi în stare să observăm; căci se pare că prin părţile acelea numărul elefanţilor este prodigios. Într-un loc, mai cu seamă, am întâlnit o căpăţâna de elefant, cu mai mulţi dinţi, însă una dintre cele mai mari căpăţâni văzute de mine vreodată: carnea de pe ea, fireşte, dispăruse cu sute şi sute de ani în urmă, ca şi toate celelalte oase; dar ţeasta aceea, cu dinţii ei cu tot, nu putură s-o ridice trei oameni de-ai noştri dintre cei mai voinici: dintele cel mare cred că trebuie să fi cântărit pe puţin 174 kg. Lucru deosebit de interesant pentru mine, căci am observat că întregul craniu era din fildeş, la fel de bun ca şi fildeşul dinţilor; şi cu totul, cred să fi cântărit ţeasta aceea cam 348 kg; dar, deşi nu ştiu, n-ar fi exclus ca prin aceeaşi lege toate oasele acelui elefant să fi fost de fildeş, deşi mi s-ar putea obiecta, socot,

pe drept cuvânt la afirmaţia mea, că atunci toate celelalte oase ale elefantului aceluia ar fi trebuit să fie acolo, împreună cu căpăţâna.

I-am propus canonierului, ca, dat fiind că trecuseră paisprezece zile neîntrerupte de când călătoream şi că dădusem acolo de apă ca să ne răcorim, fără a duce încă lipsă de hrană şi fără măcar a ne teme de aşa ceva, să ne odihnim puţin şi, în acelaşi timp, să vedem dacă nu am putea vâna niscai vietăţi bune de mâncat. Canonierul, care avea mai multă prevedere în privinţa asta decât mine, a fost de acord cu propunerea şi a adăugat că de ce n-am încerca să prindem chiar şi ceva peşte din lac. Ceea ce aveam de făcut mai întâi, era să căutăm a ne făuri cârlige, lucru care l-a pus la straşnică treabă pe meşterul nostru; totuşi, cu oarecare muncă şi anevoinţă, a făcut-o şi pe asta, aşa că am prins peşte proaspăt şi de mai multe soiuri. Cum de se găseau acolo peşti, habar n-avea nimeni de cât Cel de Sus, care a făcut lacul şi lumea toata, căci niciun fel de mâini omeneşti, cu siguranţă, nici nu puseseră şi nici n-au scos înaintea noastră vreun peşte.

Şi nu numai că prinsesem destul peşte pentru gustarea noastră din ziua aceea, dar am şi uscat la soare o mulţime de bucăţi mari, din soiuri ce nu le pot descrie, mărindu-ne considerabil proviziile; căci căldura soarelui îi usca admirabil, chiar fără sare, încât într-o singură zi erau perfect conservaţi, uscaţi şi tari.

Ne-am odihnit acolo cinci zile, timp în care am avut de întâmpinat nenumărate aventuri plăcute cu sălbăticiunile, poate prea multe ca să le mai povestesc. Una dintre ele însă a fost mai deosebită decât celelalte şi anume lupta între o leoaica şi o căprioară voinică: deşi căprioara este de la natură o făptură foarte sprintenă, şi zburase ca vântul pe lângă noi, aşternând între ea şi vrăjmaşă o depărtare de vreo sută de yarzi, totuşi am văzut că leoaica, prin forţa şi plămânii ei buni, câştiga teren. Au trecut cam la un sfert de milă de noi şi le-am putut urmări cu privirea pe o mare distanţă, când – după ce renunţasem a le mai urmări – cam după o oră, am avut surpriza să le vedem venind fulgerător

înapoi, din partea cealaltă, leoaica fiind însă acum numai la vreo treizeci-patruzeci de yarzi de căprioară; şi amândouă se străduiau să atingă viteza lor maximă, când căprioara, ajungând la lac, s-a azvârlit în apă şi a început să înoate ca să-şi salveze viaţa, aşa cum pentru acelaşi scop alergase mai înainte.

Leoaica s-a aruncat după căprioară şi a înotat un pic, dar apoi s-a întors îndărăt; şi după ce a ieşit pe uscat, a dat drumul la cel mai hidos răget pe care l-am auzit vreodată în viaţă, ca şi când ar fi turbat de necaz că şi-a pierdut prada.

Dimineaţa şi seara umblam prin împrejurimi; în miez de zi, ne răcoream sub cort; dar într-o dimineaţă, de vreme, am fost martorii unei alte lupte care ne privea mai îndeaproape decât cealaltă, căci prinţul nostru cel negru, umblând pe malul lacului, a fost atacat de un crocodil uriaş, care a ieşit din lac şi s-a repezit la el; şi cu toate că era foarte iute de picior, totuşi prinţului nu i-a fost uşor să scape: a alergat cât îl ţineau puterile înspre noi şi adevărul este că nu prea ştiam ce să facem, căci ni se spusese că în platoşa crocodilului nu pătrund gloanţele; aşa am crezut şi noi la început mai ales că – deşi trei dintre ai noştri trăseseră în el – dihaniei nici că-i păsa de ei; însă prietenul meu canonierul, o fire îndrăzneaţă, suflet viteaz şi cu o mare prezenţă de spirit, s-a apropiat atât de mult încât şi-a înfipt ţeava puştii în gura lui şi a tras, apoi a lăsat să-i cadă puşca şi a luat-o la fugă chiar după ce a tras; dihania s-a zbătut ca turbată multă vreme şi şi-a întors furia asupra puştii, lăsând cu dinţii semne în fier, dar după câtva timp puterile i-au slăbit şi a murit.

În toată această vreme, negrii noştri se împrăştiau pe malurile lacului căutând vânat şi, în cele din urmă, au făcut rost de trei căprioare, una foarte mare şi două foarte mici. Erau pe lac şi păsări de apă, dar niciodată nu ne-am putut apropia de ele cât trebuie ca să reuşim a vâna ceva; iar în ceea ce priveşte deşertul, n-am zărit ţipenie de pasăre nicăieri, decât în preajma lacului.

Am ucis şi vreo două-trei civete, însă carnea lor parcă-i a celui mai respingător hoit. Ceva mai departe am văzut o

mulţime de elefanţi şi am băgat de seamă că umblă totdeauna în cirezi mari, adică mai mulţi la un loc şi mereu înşiraţi în linie dreaptă de bătălie; se spune chiar că în felul ăsta se şi apără de duşmani, căci – dacă ar fi atacaţi de lei sau tigri, de lupi ori de alte animale – prin însuşi faptul că-s înşiruiţi într-un lung cordon uneori de câte cinci până la şase mile, orice le iese în cale e cu siguranţă călcat în picioare, sau rupt în bucăţi cu trompele sau ridicat de trompele lor în aer, aşa încât dacă o sută de tigri sau de lei ar fi să întâlnească un şir de elefanţi, totdeauna leii şi tigrii o iau la fugă îndărăt, până ce găsesc loc de trecere fie prin dreapta fie prin stânga lor; dacă n-ar face aşa, n-ar scăpa niciunul dintre ei, căci elefantul, deşi făptură greoaie, e totuşi atât de îndemânatic şi de sprinten cu trompa, că nu dă greş nicio clipă şi poate să ridice chiar pe cel mai mare leu sau orice altă fiară sălbatică, şi să-l arunce în aer până-l răstoarnă, şi apoi îl calcă în picioare şi-l ucide. Am văzut mai multe asemenea şiruri de elefanţi în linie de bătaie; unul era atât de lung încât nu i se vedea niciunul din capete, cred că puteau fi vreo două mii de elefanţi într-un asemenea şir. Elefanţii nu-s fiare de pradă, ci trăiesc păscând iarba câmpului, cum face şi boul; şi se spune că, deşi atât de mari, totuşi le ajunge o cantitate de nutreţ mai mică decât i-ar fi necesară unui cal.

Numărul lor prin acele părţi de lume este de neînchipuit, după cum se poate deduce din uluitoarea cantitate de dinţi pe care, după cum spuneam, dat mi-a fost s-o văd în acel întins deşert; şi, de fapt, cred că am văzut câte o sută de elefanţi de fiecare animal de alte feluri.

Într-o noapte am fost surprinşi; cei mai mulţi dintre noi ne întinseserăm pe rogojini şi eram gata-gata să adormim, când ne-am pomenit cu oamenii de pază venind în fugă la noi, înfricoşaţi de răgetul unor lei ce se iviseră brusc în imediata lor apropiere şi pe care, noaptea fiind foarte întunecoasă, pare-se că nu-i văzuseră decât atunci când s-au repezit la ei. Am stabilit că era vorba de un leu bătrân, apărut acolo cu toată familia sa, căci pe patriarhul rege, monstruos de mare, îl însoţeau leoaica şi trei tinere odrasle; unul

dintre leii tineri, şi ei fiare în toată puterea, a sărit la unul din negrii noştri, care stăteau sentinelă, înainte ca negrul să-l fi văzut, aşa că s-a speriat îngrozitor, a ţipat şi a intrat valvârtej în cort; cealaltă sentinelă, care avea puşcă, n-a avut la început prezenţa de spirit să tragă în el, ci doar l-a lovit cu patul puştii, ceea ce l-a făcut să schelălăie puţin, iar apoi să mârâie îngrozitor; dar paznicul s-a retras şi acum fiind cu toţii alarmaţi, trei dintre ai noştri şi-au luat la iuţeală puştile, au ieşit în uşa cortului, şi au tras mai întâi în leul cel uriaş, dar bătrân după lumina ochilor, şi au tras mai întâi în el, pare-se fără să-l nimerească; în orice caz de ucis nu l-a ucis, căci cu un răget hidos, de parcă ar fi cerut ajutor, toată familia celor cinci lei s-a îndepărtat, însă răgetele lor au atras un număr neînchipuit de alţi lei şi de alte fiare înfuriate, nici nu mai ştim de ce neam, căci nu le puteam vedea; era însă un zgomot şi un urlet şi un răget şi o muzică de tot felul de larme sălbatice jur împrejurul nostru, de parcă s-ar fi adunat acolo toate fiarele deşertului ca să ne înghită.

L-am întrebat pe prinţul nostru ce-i de făcut.

— Mă duc eu, ne-a spus, şi le sperii pe toate. Şi numai ce-l vedem că înhaţă două-trei rogojini dintre cele mai proaste şi, luând cu sine pe unul de-ai noştri ca să scapere foc, iată-l că agăţă rogojina sus, de vârful unei prăjini, şi-i da foc, iar flacăra s-a putut vedea multă vreme de la mare distanţă, ceea ce a silit toate fiarele s-o ia din loc, fiindcă le-am auzit mugind şi scoţând tot felul de urlete de la mare distanţă.

— Ei bine, a intervenit canonierul, dacă asta trebuie făcut, nu e nevoie să ne ardem rogojinile, care ni-s paturi de odihnă şi acoperiş. Lăsaţi-mă pe mine să descurc treaba!

Şi iată-l că se întoarce în cort şi se apucă să prepare focuri de artificii sau ceva asemănător, înmânând câteva din ele sentinelelor, ca să le aibă gata la îndemână în caz de nevoie, şi, mai ales, a aninat o rachetă mare de aceeaşi prăjină de care fusese legată şi rogojina, şi i-a dat foc, şi a ars racheta aceea acolo, în vârful prăjinii, atât de multă vreme, că toate sălbăticiunile ne-au lăsat, cel puţin atunci,

în pace.

Totuşi, a început să ni se cam facă lehamite de o astfel de societate şi ca să scăpăm de jivinele ce ne îndrăgiseră am pornit-o la drum, cu două zile mai devreme decât aveam de gând. Şi de data aceasta am descoperit că deşi deşertul tot nu se sfârşea – nici semn măcar de aşa ceva – totuşi pământul era îndestul de acoperit cu plante verzi, de felurite forme, aşa că vitele noastre nu duceau lipsă de hrană; şi în afară de asta, întâlneam mult mai multe pârâiaşe care se vărsau în lac şi atâta vreme cât terenul continua să nu fie ridicat, ani găsit apă din belşug, lucru care ne-a uşurat simţitor povara; şi am mers încă înainte alte şaisprezece zile, fără să ajungem la vreun altfel de pământ, cu o înfăţişare mai mănoasă. Pe urmă, după câte se observa, terenul a prins iar a se înălţa puţin câte puţin şi ne-am dat astfel seama că ne va lipsi din nou apa; aşadar, temându-ne de ce era mai rău, ne-am umplut încă o dată băşicile cu apă. Am văzut prin urmare cum terenul se ridica treptat, vreme de trei zile la rând, pentru ca brusc, apoi, să ne pomenim că – deşi urcuşul fusese uşor – ne găseam pe vârful unei foarte înalte creste deluroase, deşi nu chiar atât de înaltă ca primele.

CAPITOLUL VII

Ajungem la capătul deşertului – Urmează un ţinut plăcut – Sosirea la Râul de Aur – Cădem la învoială să căutăm aur şi să împărţim frăţeşte întregul câştig – Începând anotimpul umezelii, ne aşezăm tabăra pe malurile râului – Descrierea taberei – Primejdii de pe urma mulţimilor de fiare sălbatice – Ne ridicăm tabăra şi călătorim printr-un ţinut inospitalier –

Când am ajuns a privi în jos, de cealaltă parte a dealurilor, spre marea bucurie a tuturor inimilor noastre, am văzut că deşertul se sfârşea, iar ţinutul era îmbrăcat în verdeaţă, cu copaci din belşug şi cu un mare râu; desigur, nu ne îndoiam că vom întâlni şi oameni şi vite. După socoteala canonierului nostru, care ţinea evidenţa calculelor, o dată ajunşi acolo, însemna că mersesem prin acel posomorât ţinut al groazei cam patru sute de mile, iar asta în cursul a treizeci şi patru de zile, prin urmare parcursesem cam o mie o sută de mile din călătoria noastră.

Cu dragă inimă am fi coborât dealurile chiar în noaptea aceea, dar era prea târziu. A doua zi de dimineaţă am văzut totul şi mai clar şi ne-am odihnit la umbra unor copaci, care erau acum pentru noi cel mai înviorător lucru ce poate fi închipuit, după ce îndurasem mai bine de o lună arşiţa soa-relui, neîntâlnind nici umbră de pom care să ne acopere. Acolo am nimerit peste un ţinut foarte plăcut, având mai ales în vedere pustietatea din care veneam; şi am vânat şi câţiva cerbi şi căprioare, de care ascunzişurile pădurii nu duceau de loc lipsă. Am ucis şi un fel de capră, a cărei carne era foarte bună de mâncat, şi am găsit şi destule

păsări, un fel de potârnichi, însă ceva mai mici şi tare blânde; aşa că am dus-o foarte bine acolo, dar n-am aflat nicăieri oameni sau cel puţin vreun om, nici pomeneală, timp de câteva zile, iar ca să ne mai domolească bucuria, aproape noapte de noapte eram treziţi de lei şi de tigri. Elefanţi n-am văzut niciunul pe-acolo.

După trei zile de mers, am ajuns la un râu pe care-l văzusem de pe dealuri şi căruia aveam să-i spunem Râul de Aur; şi am descoperit că-şi avea cursul înspre nord, fiind primul curs de apă întâlnit cu o astfel de orientare. Se rostogolea foarte iute, iar canonierul nostru, scoţându-şi harta, m-a asigurat că sau era Nilul sau se vărsa în marele lac din care Se zice că-şi are izvoarele Nilul, iar el şi-a întins hărţile maritime şi geografice pe care, din câte mă învăţase, începeam şi eu să le înţeleg foarte bine, şi mi-a făgăduit că avea să mă convingă de acest lucru şi, într-adevăr, pe cât se părea, mi-a explicat lucrurile atât de clar, că i-am împărtăşit şi eu părerea.

Dar nu am înţeles motivele care-l împingeau să tot stăruie în a cerceta care-i adevărul adevărat – n-am înţeles câtuşi de puţin, până ce nu a continuat să ne lămurească, arătându-ne că dacă apa din faţa noastră era fluviul Nil, apoi atunci de ce să nu ne construim iarăşi nişte canoe şi de ce să n-o luăm mai degrabă în jos, pe curentul apei, decât să ne expunem din nou deşerturilor şi nisipurilor arzătoare, în căutarea mării, iar când vom ajunge la mare să fim la fel de lipsiţi de mijloacele de a ajunge acasă, cum am fost şi în insula Madagascar?

Argumentul ar fi fost bun, dacă nu ne-ar fi stat în cale piedici de un gen la care nu puteam răspunde niciunul din noi şi, în general, propunerea era de aşa natură, că mai fiecare o credeam impracticabilă, şi asta din mai multe pricini, iar chirurgul nostru, el însuşi om învăţat şi care citea mult, deşi fără cunoştinţe de navigaţie, s-a opus îndemnului, şi îmi aduc aminte că unele dintre motivele sale sunau cam aşa: în primul rând lungimea drumului care – după socoteala lui şi a canonierului – datorită cursului apei şi cotiturilor fluviului, părea a fi pe puţin de vreo patru

mii de mile; în al doilea rând, nenumăraţii crocodili ce mişunau în apa fluviului şi de care nu vom fi în stare să scăpăm; în al treilea rând, îngrozitoarele deşerturi ce ne stăteau în cale; şi, în cele din urmă, apropierea sezonului ploios, în timpul căruia cursul Nilului avea să fie atât de furios, ridicându-se atât de sus şi revărsându-se aşa de mult peste tot ţinutul de câmpie, încât n-aveam să mai putem şti când ne aflăm pe albia fluviului şi când nu, aşa că sigur o să ne pomenim aruncaţi în alte şi alte direcţii, răsturnaţi ori împinşi pe uscat, iar asta atât de des, încât ar fi fost cu neputinţă să înaintăm pe fluviul din cale afară de periculos, ce ni se deschidea în faţa ochilor.

Acest ultim argument ne-a fost înfăţişat de chirurg cu atâta claritate, încât am început să ne dăm seama şi noi de cele spuse; prin urmare am căzut de acord să lăsăm la o parte propunerea canonierului şi să o ţinem drept înainte pe direcţia noastră dintâi, către vest şi către mare; dar, ca şi când ne-ar fi fost urât să ne smulgem din loc, am continuat, pe motiv că ne învioram, să hoinărim pe malurile apei, timp în care prinţul nostru cel negru, căruia grozav îi plăcea să rătăcească încoace şi încolo, a sosit într-o seară aducând cu sine câteva mici bucăţele de metal, nu ştia nici el de care; dar găsea că bulgăraşii aduşi sunt grei şi arată frumos, aşa că mi i-a arătat şi mie ca pe o adevărată raritate. Nu i-am dat prea mare atenţie, totuşi ieşind afară din cort şi chemându-l pe canonier, i-am arătat la rândul meu bulgăraşii, spunându-i şi ceea ce credeam, anume că negreşit ar fi bulgări de aur; canonierul a fost de aceeaşi părere cu mine şi s-a învoit ca a doua zi să-l luăm cu noi pe prinţul negru şi să-l punem să ne arate unde i-a găsit; iar dacă nimerim cumva peste vreo cantitate mai mare, apoi o să le spunem şi tovarăşilor noştri; dacă însă nu era vorba decât de puţin, atunci vom păstra taina şi vom lua aurul pentru noi.

Numai că am uitat să-l facem părtaş la secretul acesta şi pe prinţ, care cu nevinovăţie a povestit atât de stăruitor şi celorlalţi ce găsise, încât ei au ghicit cum stau lucrurile şi au venit la noi să vadă bulgăraşii; când am constatat că

toată lumea aflase, am căutat mai degrabă să le îndepărtăm bănuiala că am fi avut cumva de gând să ne ascundem de ei şi, spunându-ne pe faţă părerea, l-am chemat şi pe meşteşugar să-i ascultăm priceperea şi el n-a tăgăduit o clipă că ar fi aur; aşa că le-am propus ca, împreună cu prinţul, să mergem cu toţii la locul unde fuseseră găsiţi bulgăraşii, iar dacă aveam norocul să dăm peste o cantitate mai mare, să rămânem acolo câtva timp şi să vedem ce putem face.

Prin urmare, ne-am dus cu toţii, om cu om, căci niciunul nu dorea să fie lăsat în afara unei atari descoperiri. Când am ajuns, am văzut că locul cu pricina era în partea de vest a fluviului, nu pe cursul principal, ci pe prundul altui râu sau curs de apă ceva mai mic, venind dinspre vest şi care se vărsa în marele fluviu. Ne-am apucat să scurmam nisipul şi să-l spălăm în mâini şi rar se în timp] a să luăm un pumn de nisip fără să ne alegem după spălare şi cu câteva mici grăunţe rotunde, de mărimea unei gămălii de ac, sau uneori de mărimea unui sâmbure de strugur, care ne rămâneau în mână, şi ne-am dat seama că, după două sau trei ore, fiecare agonisise câte niţel, aşa că ne-am învoit să întrerupem lucrul şi să mergem la masa. Pe când mâncam, mi-a fulgerat prin minte că în vreme ce lucram atât de iute la o treaba aşa de minuţioasă şi de importantă, existau şanse de zece la unu ca aurul – veche sămânţă de ceartă a omenirii – aurul pe care-l culegeam noi, să ajungă, mai devreme sau mai târziu, să ne facă să ne încăieram şi să încălcăm legile bune de până atunci, înţelegerile dintre noi, ba să ne îndemne chiar la despărţiri sau poate la lucruri şi mai rele; de aceea le-am spus celorlalţi că eu, deşi cel mai tânăr dintre toţi, îndrăznesc totuşi – fiindcă mi-au permis totdeauna să-mi exprim ca şi ei părerea, iar uneori mi-a fost rezervată chiar plăcerea de a-i vedea urmându-mi sfatul – îndrăznesc să le propun un lucru care socot că va fi întru totul spre folosul nostru şi că o să le placă şi lor ca şi mie. Le-am spus că ne aflam într-un ţinut unde se găsea, o ştiam cu toţii, foarte mult aur şi că lumea întreagă trimitea într-acolo corăbii după aur; că, de fapt, noi nu ştiam bine

unde se găseşte metalul şi de aceea puteam aduna sau foarte mult sau foarte puţin, rămânea de văzut; eu însă le propuneam să ţină seama dacă nu cumva, cea mai bună cale pentru noi, spre păstrarea bunei înţelegeri şi a prieteniei ce ne legase totdeauna şi care ne era absolut necesară spre a ne simţi în siguranţă, era aceea de a pune laolaltă, într-un singur depozit comun, tot ceea ce vom găsi, împărţind la urmă în mod egal, ca să nu ne expunem riscului feluritelor certuri ce ar putea izbucni între noi din faptul că unul a găsit mai mult sau mai puţin aur decât altul. Le-am mai spus că dacă ne va uni acelaşi ţel pe toţi, atunci aveam să ne silim cu toţii din răsputeri la muncă şi, în afară de asta, i-am putea pune pe toţi negrii noştri să lucreze pentru noi şi să-şi primească, la fel ca şi noi, fiecare rodul muncii sale, căci ştiindu-ne toţi părtaşi absolut egali, nu s-ar putea ivi printre noi niciun motiv de ceartă ori de invidie.

S-au învoit cu toţii şi fiecare în parte a jurat, dându-şi mâna unii cu alţii, că nimeni nu va ascunde nicio fărâmă de aur; şi au consimţit de asemenea ca, dacă se va afla că unul sau mai mulţi au dosit ceva, să li se ia tot ce au şi să se împartă celorlalţi; iar canonierul a mai adăugat ceva, din motive la fel de bune şi de drepte, şi anume că dacă vre-unul din noi, prin orice mijloc, rămăşag, jocuri de noroc sau pariu ar câştiga fie bani, fie aur, fie orice valoare de la un altul, de-a lungul întregii noastre călătorii, până la în-toarcerea definitivă în Portugalia, să fie obligat de către noi toţi ceilalţi să dea înapoi acel câştig sub pedeapsa – în caz de împotrivire – de a fi dezarmat şi alungat dintre noi şi de a nu primi niciun ajutor din partea noastră, în niciun fel de situaţie. Măsura aceasta era luată ca să se prevină pariurile şi jocurile pe bani, obişnuite printre oamenii noştri, chiar dacă le lipseau cărţile şi zarurile.

După ce am făcut această conversaţie sănătoasă, ne-am apucat cu voioşie de muncă şi le-am arătat şi negrilor cum să lucreze pentru noi; şi, scotocind în susul curentului, de amândouă părţile, şi la fundul râului, am petrecut astfel aproape trei săptămâni, bălăcindu-ne prin apă; în care

timp, cum totul se afla în drumul nostru, am înaintat vreo şase mile, nu mai mult, şi cu cât mergeam mai sus, cu atât mai mult aur găseam; până când, în cele din urmă, după ce trecusem de coasta unui deal, am observat deodată că aurul se oprea acolo şi că mai sus de locul acela nu mai întâlneai nici strop; pe dată mi-a venit ideea că din coasta acelui deluşor trebuie să se fi desprins toată cantitatea de aur găsită de noi.

Prin urmare, ne-am întors la deal şi ne-am apucat iarăşi de lucru. Am văzut că pământul de acolo era afinat şi de o culoare gălbuie, argiloasă, iar în unele locuri am dat de un fel de piatră albă şi tare, pe care am descris-o mai târziu multora dintre specialiştii noştri şi toţi mi-au confirmat că era vorba de spatul care se găseşte lângă minereu şi-l înconjoară cu timpul. Totuşi, chiar dacă minereul ar fi fost cu totul de aur, noi nu aveam unelte ca să-l scoatem; aşa că am renunţat la a mai încerca, dar scormonind cu mâinile noastre în ţărâna afânată, am ajuns la un loc surprinzător unde pământul se fărâmiţa, aproape fără să-l atingi, şi părea să conţină mai mult aur. L-am luat pe tot, cu multă grijă şi, spălându-l în apă, pământul lutos s-a scurs lăsându-ne în pumni praful de aur curat; dar cel mai vrednic de notat ni s-a părut faptul că după ce înlăturasem tot acel pământ afinat şi după ce am ajuns la stânca sau la piatra cea tare, nu mai era de găsit nici firicel de aur.

Când s-a înnoptat, ne-am adunat cu toţii să vedem în sfârşit ce şi cât adunasem; şi s-a stabilit că în grămada de pământ descoperită în ziua aceea găsisem pulbere de aur în greutate de vreo cincizeci de pfunzi, în timp ce în tot restul zilelor muncite pe cursul apei acelui râu nu găsisem decât vreo treizeci şi patru de pfunzi.

A fost un fel de dezamăgire fericită pentru noi că ne-am văzut munca ajunsă la un punct final; căci, dacă s-ar mai fi găsit vreo cantitate de aur ori cât de mică, nu ştiu dacă am fi renunţat uşor: şi, după ce-am scotocit pe acolo fără a mai da nicăieri de vreun bob de aur, în tot pământul răvăşit, în afară de acea porţiune mai afânată, ne-am întors înapoi, coborând pe pârâu în jos, căutând iar şi iar în aceleaşi

locuri, câtă vreme am avut norocul de a mai afla câte ceva, oricât de puţin; şi, ce-i drept, tot am mai scos a doua oară vreo şase-şapte pfunzi. Apoi ne-am întors la râul dintâi şi am încercat în susul şi în josul apei, pe o parte şi pe alta. În sus, nu am găsit nimic, nici cât gămălia acului; în josul apei, am găsit foarte puţin, nu mai mult de o jumătate de uncie, după o muncă desfăşurată de-a lungul a două mile; aşa că ne-am întors înapoi la Râul de Aur, după cum îl botezasem pe bună dreptate, şi iar am trudit în susul şi în josul apei, încă de două ori, şi de fiecare dată am mai ciugulit câte un pic de aur şi poate că tot aşa am fi continuat dacă mai rămâneam acolo, până în ziua de azi; în cele din urmă însă, agoniseala era atât de mică şi munca atât de grea, încât am hotărât cu toţii să renunţăm, căci altfel ne-am fi obosit şi noi şi negrii în aşa hal, încât n-am mai fi fost în stare să ne urmăm călătoria. După ce-am adunat laolaltă tot ce reuşisem să stringent, la împărţire ne-a revenit fiecăruia câte trei pfunzi şi jumătate, cântărind mai mult pe ghicitele cu greutăţile şi cântarul pe care le-a putut înjgheba iscusitul nostru meşter, şi care ne-a asigurat că mai mult poate fi, dar mai puţin în orice caz nu, ceea ce s-a şi dovedit până la urmă: căci un pfund de-al lui avea aproape cu două uncii mai mult decât cel adevărat. Afară de asta, ne-au mai rămas şapte-opt pfunzi de aur, pe care ne-am înţeles să i le lăsăm lui ca să le prelucreze cum o crede el de cuviinţă, meşterind felurite drăcovenii de dăruit populaţiilor cu care ne întâlneam în drum şi de la care puteam avea prilejul să ne procurăm provizii ori chiar să le câştigăm prietenia sau aşa ceva – şi, în sfârşit, am dat un pfund prinţului cel negru, care şi l-a bătut singur cu ciocanul, lucrându-şi-l cu mâna lui neobosită, ajutându-se cu câteva unelte pe care i le-a împrumutat, meşterul nostru, şi titirind din el nişte bile rotunde, rotunde, aproape ca nişte mărgele, deşi de o formă nu tocmai precisă, pe care însă găurindu-le şi înşirându-le una câte una pe o sfoară, le purta ca pe un colier în jurul gâtului său negru şi vă asigur că-i stătea toarte bine. Dar e drept că a durat multe luni de zile până ce şi le-a făcut. Şi astfel s-a încheiat prima noastră

aventura cu aurul.

După aceea am început şi descoperim altceva, un lucru cu care nu ne prea bătusem noi capul mai înainte; şi asta din pricină că, bun sau rău, prin ţinutul pe care îl străbăteam nu mai puteam călători în continuare, cine ştie cât timp. Eram acum de peste cinci luni pe drum şi începea să se schimbe anotimpul; natura ne spunea că, aflându-ne într-un climat cu iarnă şi vară, deşi cu ierni şi veri diferite de ale ţării noastre, trebuia să ne cam aşteptăm la venirea anotimpului umed, în cursul căruia nu vom putea călători, atât din cauza ploilor propriu-zise cât şi din pricina inundaţiilor pe care le vor isca ploile ori încotro ne-am îndrepta; şi, cu toate că nu fusesem cu totul străini de astfel de anotimpuri umede nici în Madagascar, totuşi nu cugetasem prea mult la ele de la începutul călătoriilor noastre şi până acum; asta deoarece pornind-o la drum cam pe când soarele era încă la solstiţiu, adică în momentul când se găsea la cea mai mare depărtare de noi spre nord, beneficiasem de situaţia asta în călătoriile noastre. Dar acum soarele se apropia de noi cu paşi repezi şi am constatat că începeau ploile; de aceea am ţinut un alt sfat general, discutând situaţia noastră de moment şi îndeosebi dacă trebuia să mergem mai departe, ori să căutăm un loc potrivit pe malul Râului nostru de aur, care ne adusese atâta noroc, şi să ne aşezăm tabăra pe timpul iernii acolo.

Până la urmă s-a luat hotărârea să rămânem unde eram; şi nu mică a fost fericirea noastră că aşa am făcut, după cum se va vedea la timpul potrivit.

După ce am luat această hotărâre, primele noastre măsuri au fost să-i punem pe negri la treabă, ca să ne ridice nişte colibe ori sălaşuri de locuit; şi am reuşit-o cu multă îndemânare, numai că am ales o altă vatră în locul celei pe care voisem să ne aşezăm la început, gândindu-ne, după cum s-a şi întâmplat, că la o ploaie neaşteptată vechea vatră ar putea fi acoperită de apele râului. Tabăra noastră arăta ca un fel de târguşor în care colibele se aflau la mijloc, având în mijlocul lor o aşezare ceva mai înaltă, în care răspundeau toate locuinţele noastre personale; aşa că

niciunul dintre noi nu putea intra la el în odaie decât trecând printr-un cort public, unde mâncam şi beam cu toţii împreună şi unde ţineam consfătuirile noastre şi petrecerile; iar dulgherii ne-au cioplit mese, bănci, şi scaune din belşug, câte ne-au trebuit.

De hornuri nu aveam nevoie – era destul de cald şi fără foc, dar am fost obligaţi totuşi să facem focul în fiecare noapte, dintr-un motiv special: căci, deşi în toate celelalte privinţe situaţia noastră nu lăsa de loc de dorit, totuşi eram foarte supăraţi de vizitele nepoftite ale fiarelor sălbatice, chiar mai mult aici decât în deşert: dacă, bunăoară, cerbii, căprioarele şi alte vietăţi blânde se simţeau atrase către noi din speranţa de a-şi găsi adăpost şi hrană, în schimb nu mai puţin bântuiau leii, tigrii şi leoparzii, mereu oaspeţi în căutare de pradă prin acele locuri.

Când am descoperii acest fapt la început, eram atât de îngrijoraţi, încât ne-am gândit să ne mutăm; dar, după multă sfadă, ne-am hotărât să ne întărim în aşa fel, încât să nu mai fie nicio primejdie, iar dulgherii noştri şi-au luat sarcina de a rezolva ei acest neajuns; în primul rând au înconjurat jur împrejur tabăra cu nişte pari înalţi (căci lemn aveam destul), care nu erau înfipţi unul după altul, ca nişte ţepuşe, ci în zigzag, în număr foarte mare, şi aşezaţi în aşa fel, încât acopereau aproape doi yarzi în lăţime, fiind unii mai înalţi, alţii mai scunzi, toţi însă ascuţiţi la vârf, şi bătuţi în pământ la depărtare de un picior unul faţă de altul, aşa fel încât orice dihanie ar fi încercat să sară peste ei, dacă nu sărea dintr-o dată, ceea ce de fapt era foarte greu, rămânea spânzurată în cele douăzeci-treizeci de vârfuri ascuţite.

La intrare erau nişte pari mai înalţi decât ceilalţi şi astfel aşezaţi unul în faţa altuia, încât să formeze trei sau patru cotituri, prin care era cu neputinţă să se strecoare o vietate cu patru picioare mai mare decât un câine; şi pentru a nu fi atacaţi în acelaşi timp de o haită mai numeroasă şi speriaţi prin somn, aşa cum ni se mai întâmplase, şi pentru a nu fi obligaţi să ne risipim zadarnic muniţiile, cu care eram tare puţin darnici, ţineam în fiece noapte aprins afară, în dreptul

intrării la îngrăditura noastră, un foc mare, şi aveam şi o colibă de adăpost, chiar în dreptul intrării şi-n apropierea focului, pentru cele două sentinele, ca să nu le ude ploaia.

Ca să putem întreţine continuu focul, am tăiat o ditai grămada de lemne şi le-am stivuit ca să se usuce, iar din crengile verzi, ne-am făcut un al doilea acoperiş al colibelor noastre, atât de înalt şi des încât să poată azvârli ploaia departe, nelăsând-o să ajungă la primul acoperiş, iar noi să avem siguranţa că ne vom păstra îmbrăcămintea uscata.

De-abia sfârşisem cu toate aceste trebi, că şi veniră ploile atât de cumplite şi de continue, încât nu ne rămânea decât foarte puţin timp să ne mişcăm din casă după mâncare, pe când negrii noştri, ce-i drept, care umblau despuiaţi, păreau a nu face mare caz de averse, deşi pentru noi europenii nu există altă urgie mai mare în climatele acelea calde.

Am dus-o în continuare astfel timp de patru luni, adică de la începutul lui iunie până la începutul lunii octombrie, căci deşi ploile s-au terminat – sau cel puţin furia lor cea mai mare – cam pe la echinocţiu, totuşi, cum soarele era atunci drept deasupra capetelor noastre, ne-am hotărât să mai rămânem puţin timp acolo, până ce va fi trecut ceva mai spre sud

Câtă vreme ne-am avut tabăra acolo, felurite au fost aventurile noastre cu nesăţioasele dihănii ale acestor meleaguri şi dacă n-am fi ţinut continuu focul aprins, tare nu cred – cu tot gardul nostru, pe care după aceea l-am mai întărit cu încă douăsprezece sau paisprezece şiruri de ţăruşi, dacă nu mai mult chiar – că ne-am mai fi putut socoti în siguranţă. Neplăcerile din partea fiarelor aveau loc totdeauna în timpul nopţii, iar uneori ele veneau în mulţimi atât de mari, încât gândeam că toţi leii, tigrii, leoparzii şi lupii din Africa se adunaseră la un loc ca să ne atace. Într-o noapte cu lună plină, unul dintre oamenii noştri de pază ne spuse că el apreciază să fi văzut vreo zece mii de jivine, de un soi sau de altul, trecând plin apropierea micii noastre tabere şi, de îndată ce vedeau focul, o coteau spre larg, însă cu siguranţă nu fără a scoate urlete sau răgete sau ce

naiba or fi fost alea, după ce treceau de noi.

Muzica glasurilor lor era foarte departe de a ne încânta, iar uneori ne tulbura atât de mult încât din pricina lor nici nu puteam dormi; adeseori sentinelele ne chemau, pe cei care ne trezisem, să venim şi să privim fiarele. Într-o noapte furtunoasă şi bătută de vânt, după o foarte ploioasă zi, am fost chiar strigaţi să ne trezim cu toţii; căci se adunaseră în jurul nostru nenumărate vietăţi diavoleşti în număr atât de mare, încât sentinelele noastre au crezut chiar că ne vor ataca. Fiarele nu se apropiau de partea unde era focul; şi cu toate că ne socoteam în siguranţă şi din celelalte părţi, totuşi ne-am sculat cu toţii şi am pus mâna pe arme. Luna era aproape plină, dar cerul acoperit de nori care se fugăreau şi mai sufla şi un straniu uragan, adăugând o notă în plus la teroarea nopţii; uitându-mă în partea din spate a taberei, mi s-a părut că zăresc o dihanie chiar înăuntrul fortificaţiei noastre, şi aşa şi era, doar că nu-i vedeam coapsele, deoarece, sărind în fugă, pe câte bănuiesc se aruncase din toate puterile peste garduri, neputând însă depăşi un ţăruş mai înalt decât ceilalţi în care se şi agăţase, aşa că spânzura acum cu toată greutatea de vârful parului care-i străpunsese pulpa din spate ori şoldul pe dinăuntru, şi atârna mârâind şi muşcând lemnul cu furie. Am înşfăcat o lance de la un negru care se afla chiar lângă mine şi, alergând spre dihanie, am înfipt-o de trei-patru ori în ea şi am dat-o gata; apoi am căutat muniţie, din cauză că aveam poftă să trag o salvă în fiarele celelalte, pe care le puteam vedea cum stau afară, bulucite ca o cireadă de boi în drum spre iarmaroc. Fără a zăbovi, i-am poftit afară pe-ai noştri şi le-am arătat pricina groazei ce ne apăsa şi, fără vreo altă vorbă, am tras o salvă în ele, cele mai multe din armele noastre fiind încărcate cu câte trei gloanţe fiecare. Focul a stârnit o îmbulzeală cumplita şi mai toate jigăniile au luat-o la fugă, însă am putut observa că unele dintre ele s-au urnit mult mai grav şi mai cu majestate decât altele, nearătându-se prea speriate de detunătură şi de foc; şi am mai putut vedea că o parte au rămas întinse pe jos, luptându-se să-şi salveze viaţa, însă

noi nu cutezam să ne repezim afară ca să ne dăm seama la faţa locului de ce soi erau.

Ce-i drept, stăteau atât de înghesuite unele într-altele şi erau atât de aproape de noi, încât ar fi fost cu neputinţă să fi dat greş şi să nu fi ucis sau rănit măcar câteva, şi ne gândeam că negreşit ne adulmecaseră sau pe noi, sau urmele vinarului ucis de noi; căci cu o zi înainte omorâsem un cerb şi trei sau patru din acele vietăţi asemănătoare caprelor; iar o parte din măruntaiele lor fuseseră aruncate în dosul taberei, ceea ce, presupuneam, a atras jivinele în aşa de mare număr spre noi; de aceea pe viitor am evitat acest lucru.

Deşi sălbăticiunile au luat-o la fugă, totuşi întreaga noapte am auzit un răget înfiorător dinspre locul unde stătuseră şi presupuneam că vine de la fiarele rănite, aşa că de îndată ce s-a făcut ziuă, am ieşit să vedem câte şi ce anume jivine omorâsem şi, într-adevăr, ni s-a înfăţişat un spectacol straniu: zăceau ucişi trei tigri şi doi lupi, în afară de făptura căreia îi venisem de hac cu în interiorul îngrăditurii şi care părea să fie un soi de corcitură între tigru şi leopard. Încă viu, dar cu amândouă labele din faţă rupte, aşa încât nu se putea urni din loc, mai zăcea acolo şi un nobil leu bătrân, care aproape că se omorâse singur zbătându-se toată noaptea: am descoperit astfel cine era soldatul rănit care răgea atât de tare şi care ne tulburase atâta. Chirurgul nostru, uitându-se la el, a zâmbit.

— Acum, ne-a spus el, dacă aş putea fi sigur că leul ăsta îmi va fi la fel de recunoscător cum i-a fost unul dintre strămoşii majestăţii sale lui Androcles, sclavul roman, i-aş pune la loc amândouă picioarele şi l-aş vindeca.

Eu nu auzisem niciodată de povestea lui Androcles, aşa că mi-a istorisit-o pe larg: în privinţa chirurgului însă, noi i-am spus că nu avea altă cale de a afla dacă leul o să fie sau nu recunoscător decât vindecându-l mai întâi şi apoi încrezându-se în onoarea lui; dar chirurgul n-avea încredere aşa că, pentru ca să-l dea gata şi să-l scape de chinuri, îl împuşcă în cap şi termină cu el, fapt pentru care l-am numit de atunci încolo numai „ucigaş de regi”.

Negrii noştri au descoperit nu mai puţin de cinci asemenea prădalnice dihănii rănite şi căzute la oarecare depărtare de cantonamentul nostru, dintre care un lup, un pui de leopard frumos pătat şi alte fiare cărora nu ştiam cum să le spunem fiindu-ne necunoscute nouă.

Am avut şi mai târziu parte de mulţi asemenea gentilomi prin preajma noastră, însă niciodată un atare „rendez-vous” general; lupta descrisă a avut însă o neplăcută urmare pentru noi şi anume că a speriat cerbii, căprioarele şi alte făpturi din vecinătate, de a căror tovărăşie am fi fost mult mai dornici şi care ne erau necesare pentru hrană; totuşi, negrii noştri ieşeau în fiecare zi la vânătoare, cum spuneau ei, cu arc şi săgeată şi aproape niciodată nu se întâmpla să dea greş şi să nu vină acasă cu câte ceva; şi am găsit în deosebi în acea parte a ţinutului, după ce plouase câtva timp, belşug de păsări asemănătoare celor pe care le avem şi în Anglia: raţe, lişiţe, califari şi altele, ceva gâşte şi câteva specii cum nu mai văzusem şi, de multe ori, vânam din ele. Prindeam de asemenea mult peşte proaspăt din râu, aşa că nu duceam lipsuri, şi dacă ne lipsea ceva, acest lucru era sarea cu care să mâncăm carnea proaspătă; ne mai rămăsese puţină şi o foloseam cu economie; cât despre negrii noştri, lor nu le plăcea de loc, nici nu ţineau să consume carne gătită cu sare.

Vremea începea acum să se însenineze, ploile se terminaseră şi inundaţiile se retrăseseră, iar soarele, care trecuse de zenit, se dusese cale lungă spre sud, aşa că am pornit-o mai departe la drum.

Era în ziua de 12 octombrie, sau cam aşa ceva, când ne-am reînceput drumul având de călătorit printr-un ţinut plăcut, unde nu era greu nici de procurat provizii, dar tot un ţinut fără locuitori; am călătorit mai repede, mergând uneori – după socotelile noi – câte douăzeci sau douăzeci şi cinci de mile pe zi; şi nu ne-am oprit nicăieri, într-un marş de unsprezece zile, cu excepţia uneia singure, când am făcut o plută cu care să trecem peste un mic râu umflat de ploi al cărui debit încă nu scăzuse.

Când am trecut râul care, în treacăt fie zis, curgea tot

spre nord, am întâlnit în cale un mare şir de dealuri; de fapt vedeam că ţinutul se deschide spre dreapta, la o distanţă apreciabilă; dar, cum o ţineam pe direcţia noastră înspre vest, nedorind să ocolim de bună-voie o mare bucată de drum numai ca să evităm câteva dealuri, am mers tot înainte; care nu ne-a fost însă surpriza când, înainte chiar de a ajunge pe creastă, unul dintre noi, care o luase ceva mai înainte, însoţit de doi negri, strigă deodată:

— Marea!... Marea! – şi începu să danseze şi să ţopăie de bucurie.

Canonierul şi cu mine am fost foarte surprinşi, căci chiar în dimineaţa aceea calculasem că ne aflam la mai mult de o mie de mile de malul mării şi nu ne puteam aştepta să ajungem la ţărm înainte de venirea încă a unui sezon ploios, aşa că atunci când omul nostru a strigat „Marea!”, canonierul s-a îmbufnat şi a spus că e nebun.

Dar amândoi am fost nespus de uimiţi când, ajungând pe creasta dealului, cu toate că era foarte înalt, nu văzurăm nimic altceva decât apă, atât în faţa noastră cât şi în dreapta sau stânga, totul înfăţişându-se ca o mare vastă fără alte margini decât orizontul.

Canonierul coborî plin de nedumerire dealul, fără să-şi poată da seama prin ce meleaguri ne aflam sau ce putea fi priveliştea la care ne uitam, căci, după toate hărţile noastre, marea trebuia să fie încă foarte departe.

Nu am avut de parcurs mai mult de trei mile de la coasta dealului până ce am ajuns la ţărm sau la malul acelei ape, iar acolo surpriza noastră a sporit, găsind apă proaspătă şi plăcută de băut; aşa că, pe scurt, nu mai ştiam încotro s-o luăm: marea, cum crezusem noi că era, punea capăt călătoriei noastre – vreau să spun spre vest – căci ne stătea acum în cale. Întrebarea era în ce direcţie s-o luăm acum, spre dreapta ori spre stânga? Dar dilema s-a rezolvat repede, căci necunoscând întinderea apei, am considerat că drumul nostru, dacă aceea era cu adevărat marea, trebuie să fie spre nord şi, prin urmare, dacă o luam acum spre sud, în cel mai bun caz nu făceam altceva decât un ocol. Aşa că, după ce ne petrecusem cea mai mare parte a

zilei minunându-ne de descoperirea noastră şi sfătuindu-ne ce-i de făcut, am pornit-o înainte spre nord.

Am călătorit pe malul acelui lac fără a ne putea da seama că trecuseră douăzeci şi trei de zile încheiate când, în zorii unei dimineţi, careva dintre marinarii noştri a strigat: „Pământ!” şi strigătul lui nu a fost o falsă alarmă, căci am văzut limpede vârfurile unor dealuri pe celălalt mal al apei, înspre vest; dar, deşi tabloul ne-a convins că ceea ce descoperisem noi nu era oceanul ci o mare interioară sau un lac, totuşi spre nord nu vedeam uscat, adică nu vedeam sfârşitul lacului; şi am fost siliţi să călătorim încă opt zile şi încă aproape o sută de mile până să ajungem la capătul acelui lac, iar acolo am constatat că lacul sau marea se termina în locul unde un foarte mare fluviu începea să curgă spre nord sau nord-est, ca şi celălalt fluviu despre care v-am pomenit ceva mai în urmă.

Prietenul meu canonierul, examinându-l, a convenit că probabil greşise înainte şi că de fapt acesta trebuie să fie Nilul, dar rămânea la aceeaşi părere pe care o avuseserăm cu toţii anterior, şi anume că nu ar trebui să ne gândim la o călătorie pe cale fluvială până în Egipt; aşadar ne-am hotărât să traversăm fluviul, ceea ce totuşi nu a fost la fel de lesne ca-n celălalt caz, apa fiind foarte repede, iar albia foarte largă.

Am pierdut acolo vreo săptămână ca să facem rost de materialele necesare pentru a putea trece împreună cu vitele peste fluviu; căci deşi copacii nu lipseau, totuşi nu era de găsit niciunul de dimensiuni mai mari ca să ne putem ciopli un canoe.

În cursul marşului de-a lungul malului ne-a cuprins o copleşitoare oboseală, aşa încât am parcurs mai puţine mile pe zi decât înainte, căci dădeam peste un număr neaşteptat de pârâiaşe, care tot coborau de pe dealurile dinspre răsărit, vărsându-se în acest golf, iar apele lor erau destul de mari, deoarece ploile de-abia încetaseră.

În ultimele trei zile ale călătoriei am întâlnit şi câţiva locuitori, dar am descoperit că îşi aveau sălaşele pe micile coline, nu pe malul apei; tot atunci am cam dus şi grija

hranei, deoarece patru-cinci zile n-am putut prinde nimic, în afară de câţiva peşti din lac, nu prea din belşug nici ăia, ca altădată.

Drept compensaţie, nu am avut însă nicio altă supărare pe malul acelui lac, de pe urma niciunui soi de sălbăticiuni; singura neplăcere de acest gen a fost că am întâlnit în pământurile jilave din preajma lacului un fel de şarpe sau de năpârcă, o târâtoare urâtă, veninoasă şi diformă, care ne-a urmărit de mai multe ori ca şi când ar fi vrut să ne atace; şi dacă aruncam cu ceva în ea, se ridica în coadă şi sâsâia aşa de tare că se auzea până departe; era hidoasă ca iadul s-o vezi şi s-o auzi, iar oamenii noştri erau încredinţaţi că era chiar diavolul, numai că nu prea ştiam ce caută satana acolo, unde nu erau oameni.

E de reţinut că umblasem o mie de mile fără să întâlnim ţipenie de om în toată inima continentului african, unde cu siguranţă că n-a pus piciorul nicio făptură omenească de când s-au răspândit fiii lui Noe pe toată faţa pământului. În locul acela, canonierul nostru făcând cu instrumentele lui o cercetare ca să determine latitudinea, a găsit că după ce mersesem vreo treizeci şi trei de zile spre nord, acum ne aflam la şase grade şi douăzeci şi două de minute latitudine sudică.

După ce am reuşit anevoie să trecem peste acel fluviu, am ajuns într-un ţinut ciudat şi sălbatic care a început să ne cam înspăimânte; căci deşi ţinutul nu era un deşert de nisip uscat şi arzător, ca deşertul străbătut mai înainte, totuşi era muntos, sterp şi plin de fiare sălbatice dintre cele mai fioroase şi în număr neobişnuit, cum nu mai întâlnisem nicăieri în locurile prin care trecusem până atunci. Ce-i drept, întâlneam un fel de buruiană aspră, întinsă pe faţa pământului, şi ici-colo câţiva copaci sau mai degrabă niscai tufişuri; dar nu vedeam de loc viaţă şi ne-a cuprins o mare îngrijorare cu privire la hrană, căci de multă vreme nu mai vânasem nicio căprioară, ci trăisem mai mult cu peşte şi cu păsări, tot prin preajma apei, dar acum se părea că or să ne lipsească şi ele; şi eram cu atât mai consternaţi, cu cât nu ne puteam face nicio provizie cu care să pornim la drum, ci

eram obligaţi să ne chibzuim totul cu zgârcenie, fără vreo nădejde de aprovizionare.

Nu aveam, totuşi, alt leac decât răbdarea; şi după ce am vânat câteva păsări şi am uscat ceva peşte, cam atâta cât am socotit noi că ne-ar ajunge, socotind în raţii mici, pentru cinci zile, ne-am hotărât să ne aventurăm la drum, ba chiar ne-am şi aventurat; dar nu degeaba ne îngrijoraserăm de pericol, căci am mers cinci zile şi n-am aflat nici peşte, nici păsări, nici vreun patruped cu carne bună de mâncat: şi ne era o îngrozitoare frică să nu ajungem să murim de foame; în ziua a şasea aproape că am postit, adică am consumat toate resturile pe care le păstrasem, iar noaptea ne-am întins pe rogojini, fără să cinăm, cu inimile grele, văzându-ne siliţi în cea de a opta zi să ne descotorosim de una din bietele noastre slugi credincioase – bivolii care ne cărau bagajele; carnea tăuraşului era foarte bună şi cu atâta cumpătare ne-am înfruptat din ea, încât ne-a ajuns la toţi trei zile şi jumătate, când iarăşi n-am mai avut ce mânca; şi tocmai eram pe punctul de a mai tăia un bivol, când am zărit în faţa ochilor un ţinut mai făgăduielnic, străbătut de un mare râu în mijloc şi împodobit cu copaci înalţi.

Priveliştea ne-a încurajat şi am grăbit pasul către malul râului, deşi eu burta goală, foarte slăbiţi şi aproape leşinaţi; înainte însă de a ajunge la râu, am avut norocul să ne întâlnim cu nişte pui de căprioare, lucru pe care ni-l dorisem de multă vreme. Într-un cuvânt, omorând trei dintr-însele, ne-am oprit să ne îndestulăm pântecele şi nici n-am lăsat friptura să se răcească bine, că am şi înfulecat-o; dar ce spun eu! a fost prea mult şi că am avut răbdare să aşteptăm să le omorâm şi că nu le-am mâncat de vii, căci, pe scurt, eram lihniţi de foame.

De-a lungul acelui inospitalier ţinut, cât am tot mers, n-am văzut decât lei, tigri, leoparzi, civete şi o mulţime de alte dihănii al căror nume nu-l ştiam; n-am văzut însă elefanţi, ci doar din când în când câte un dinte de elefant zăcând pe pământ, unii dintre ei pe jumătate îngropaţi, de când tot zăceau acolo.

Când în sfârşit am ajuns la malul noului râu, am găsit că

şi el curgea tot spre nord, ca şi celelalte, cu singura deosebire că în timp ce cursul celorlalte râuri devia spre est sau nord-nord-est, cursul acestuia era spre nord-nord-vest.

CAPITOLUL VIII

Ajungem într-un ţinut locuit – Localnicii sunt naivi şi prietenoşi – Intrăm în cuprinsul unui al doilea deşert – Izvoarele sunt ca saramura – Chirurgul descoperă un mijloc de a face apa dulce – Întâmplări în timpul călătoriei – Convoiul începe să se îmbolnăvească, iar unul dintre negri moare – Găsim în ţara negrilor un om alb, despuiat şi care se dovedeşte a fi un englez –

Ceva mai departe pe malul râului am dat de unele semne care ne arătau că ar exista locuitori, dar în prima zi, nu am întâlnit pe nimeni; a doua zi însă am ajuns într-adevăr într-un ţinut locuit, oamenii pământului fiind cu toţii negri, goi puşcă, fără noţiunea ruşinii, atât bărbaţii cât şi femeile.

Le-am făcut semne de prietenie şi am găsit că erau nişte oameni tare sinceri, de bună cuviinţă şi prietenoşi. Ei s-au apropiat de negrii noştri fără niciun fel de bănuieli şi nici nu ne-au dat vreun prilej să-i suspectăm de cine ştie ce nemernicie, cum se întâmplase cu ceilalţi; le-am făcut semne că ne era foame şi, pe dată, câteva femei goale au zbughit-o şi ne-au adus o mulţime de rădăcini şi nişte legume asemănătoare cu dovlecii, pe care le-am mâncat fără nicio şovăire; iar meşteşugarul nostru le-a arătat câteva din brelocurile făcute de el, unele din fier şi altele din argint, niciunul însă din aur; şi au avut destulă minte să le prefere pe cele de argint celor de fier; dar când le-am arătat şi câteva de aur, am aflat că localnicii nu preţuiau aurul nici măcar pe măsura fierului.

În schimbul câtorva „bijuterii” de acelea, ei ne-au adus noi provizii şi trei vite vii, mari cât nişte viţei, dar care semănau a altceva; nici nu mai văzusem până atunci;

carnea lor era însă minunată; şi după aceea ne-au mai adus încă doisprezece asemenea viţei şi încă vreo câteva vieţuitoare mai mici, ca nişte iepuri, toate foarte binevenite pentru noi, care duceam într-adevăr foarte mare lipsă de provizii.

Ne-am împrietenit îndeaproape cu oamenii şi de fapt i-am socotit cei mai curtenitori şi prietenoşi dintre toţi pe care-i întâlnisem până acum, iar ei, la rândul lor, păreau tare încântaţi de noi; îndeosebi, ne era mult mai uşor să-i facem să înţeleagă intenţiile noastre, decât pe oricare dintre cei cu care venisem în legătură până atunci.

Am început în cele din urmă să ne interesăm de drumul nostru, arătând înspre vest; ei ne-au făcut să înţelegem cu uşurinţă că nu puteam merge în direcţia aceea şi ne-au arătat că trebuia s-o luăm spre nord-vest, noi înţelegând astfel de îndată că ne stătea în cale un alt lac, ceea ce s-a şi dovedit a fi adevărat; căci după încă două zile, am văzut clar şi lacul acela, iar lungimea lui a ţinut până când am trecut noi de linia echinocţială, avându-l tot timpul la stânga, deşi la o mare distanţă de noi.

Călătorind astfel spre nord, canonierul era foarte îngrijorat cu privire la înaintarea noastră; căci ne asigurase, iar pe mine m-a făcut să pricep cu ajutorul hărţilor în care mă deprinsese a citi, că în clipa când vom ajunge la latitudinea de şase grade, sau cam atâta, la nord de ecuator, ne vom afla în punctul de unde uscatul se întinde spre vest, pe o asemenea lungime, încât n-o să putem ajunge la mare fără un marş de mai bine de o mie cinci sute de mile în continuare spre vest, direcţia în care intenţionam să mergem. L-am întrebat dacă nu existau râuri navigabile pe care le-am putea întâlni şi care, vărsându-se în Oceanul de Vest, ne-ar fi putut purta pe cursul lor; căci chiar dacă ele ar fi fost de o mie cinci sute de mile sau de două ori pe atâta, tot am fi reuşit să ne descurcăm, făcându-ne însă – bineînţeles – rost de provizii.

Atunci canonierul mi-a arătat iarăşi hărţile pe care nu se vedea niciun fluviu al cărui curs să aibă o asemenea lungime încât să ne poată fi de vreun ajutor, până ce nu

ajungeam poate la vreo două sau trei sute de mile de ţărm, cu excepţia doar a lui Rio Grande, cum îl numesc ei, care se găsea mai departe de noi către nord, la cel puţin şapte sute de mile; şi apoi, nici canonierul nu ştia prin ce fel de ţinut ar putea să ne poarte; căci, spunea el, după părerea sa căldurile erau mai năpăditoare la nord de ecuator, chiar la aceeaşi latitudine, iar ţinutul mai dezolat, mai sterp şi mai barbar decât în sud; şi că, atunci când vom ajunge printre negrii din partea de nord a Africii, care locuiesc în apropierea mării, mai ales printre cei care văzuseră europeni (ca olandezi, englezi, portughezi, spanioli şi alte neamuri) şi care făcuseră negustorie cu europenii, majoritatea lor fiind – într-un moment sau altul – foarte prost trataţi, aceia cu siguranţă că îşi vor vărsa asupra noastră toată ura de care erau în stare, numai ca să se răzbune.

Drept urmare a acestor puncte de vedere, el ne-a sfătuit ca, deîndată ce vom fi trecut de noul lac, s-o luăm spre vest-sud-vest, să cotim adică puţin către sud, căci pe parcurs o să dăm de marele fluviu Congo, de la care începe coasta numită Congo, aflată puţin mai la nord de Angola, unde la început intenţionaserăm noi să mergem.

L-am întrebat dacă el fusese vreodată pe coasta Congoului. Îmi răspunse că da, fusese, dar că nu debarcase niciodată acolo. Atunci l-am întrebat cum vom ajunge noi de acolo la coasta unde veneau corăbiile europene, având în vedere că dacă uscatul se întinde brusc spre vest, cale de o mie cinci sute de mile, apoi va trebui să traversăm tot acel ţinut înainte de a trece de promontoriul său de vest.

Canonierul îmi spuse că ar exista zece şanse la una, ca să auzim de vreo corabie europeană care să vrea să ne ia, deoarece atari vase vizitau adesea coasta Congoului şi pe cea a Angolei, făcând negoţ cu negri; şi chiar dacă n-am afla niciun fel de corabie, tot am putea găsi măcar ceva provizii şi ne-ara putea continua atunci drumul la fel de bine de-a lungul ţărmului, cât şi de-a lungul râului, până ce am ajunge la coasta de aur care, spunea el, nu se găsea la o mai mare distanţă de patru sau cinci sute de mile nord de

Congo; mai era apoi şi cotitura coastei spre vest, lungă de încă vreo trei sute de mile; ţărmul aflându-se la o latitudine de şase sau şapte grade, englezii, olandezii său francezii aveau poate cu toţii acolo aşezări sau fabrici.

Trebuie să vă mărturisesc însă că eu, tot timpul cât canonierul argumenta, mă gândeam că mai degrabă ar fi trebuit să ne îndreptăm spre nord şi că n-ar fi stricat să ne fi făcut un vas cu care să plutim pe Rio Grande, sau Rio Negro sau Niger – cum îi spun neguţătorii – căci ştiam că în cele din urmă tot ne va duce la Capul de Verd, do unde eram încredinţaţi că vom scăpa; pe când aşa, până la coasta spre care mergeam acum, mai aveam de bătut o cale îngrozitor de lungă, fie pe apă, fie pe uscat, fără niciun mijloc sigur de a ne face rost de provizii altfel decât cu forţa; dar mi-am ţinut deocamdată gura, căci era doar vorba de propunerea tutorelui meu.

Când însă, urmând dorinţei lui, am ajuns a coti spre sud, după ce trecusem de-a) doilea mare lac, oamenii noştri începură a se arata cu toţii neliniştiţi şi spuseră că de data aceasta sigur ne abătusem din drumul cel bun, că ne îndepărtam şi, de fapt, chiar eram destul de departe de casă.

Dar nu mersesem mai mult de încă douăsprezece zile, dintre care opt le făcusem înconjurând lacul şi încă patru înaintând spre sud, ca să ne îndreptăm către fluviul Congo, când am ajuns iarăşi la un punct final, căci iată-ne din nou pătrunzând într-un ţinut atât de dezolant, de înspăimântător şi de sălbatic, încât nu ştiam ce să credem şi ce să facem: fiindcă, în afară de faptul că ne apărea ca un deşert groaznic şi fără de margini, lipsit de păduri, copaci, nuri şi localnici, neîntâlnind pe aici ţipenie de om, nici nu aveam vreun mijloc de a ne strânge niscai provizii înainte de străbaterea deşertului, cum obişnuiserăm până atunci să facem, când a fost, bunăoară, de traversat primul deşert, decât dacă ne-am fi reînapoiat cale de patru zile până la locul de unde începusem a înconjura capătul lacului.

Ei bine, neţinând seama de toate acestea, ne-am

aventurat totuşi, căci pentru nişte oameni care trecuseră prin locuri atât de sălbatice ca noi, nimic nu părea prea disperat pentru a nu merita să fie întreprins; ne-am aventurat, vă spuneam, şi asta mai degrabă pentru că am zărit nişte foarte înalţi munţi în calea noastră, undeva tare departe, şi ne-am închipuit că oriunde sunt munţi vor fi şi izvoare şi râuri; că unde sunt râuri, vor fi copaci şi iarbă; că unde sunt copaci şi iarbă vor fi şi vite; şi că unde-s vite vom găsi şi vreun soi oarecare de locuitori.

În cele din urmă, ca urmare a acestei speculaţii filozofice, am pătruns în pustietatea aceea, nelipsită totuşi de o grămadă de rădăcini şi de plante menite să ne ţină loc de pâine, de soiul acelora pe care ni le dăduseră indienii, însă neavând decât foarte puţină carne şi sare şi doar un pic de apă.

Am călătorit către acei munţi două zile dar ne apăreau la fel de departe ca şi la început şi de-abia într-a cincea zi am izbutit să ajungem la ei; ce-i drept, mergeam încet, căci era peste măsură de zăpuşitor, iar noi ne aflam chiar pe linia echinocţială – habar n-aveam dacă la nord sau la sud de ea.

După cum trăsesem singuri concluzia, că unde erau munţi vor fi şi izvoare, aşa s-a şi întâmplat; dar care nu ne-a fost nu numai surpriza ci de-a dreptul spaima, când ne-am dat seama că primul izvor la care ajunsesem şi care părea încântător de limpede şi de frumos, era sărat ca saramura. Ce groaznică dezamăgire pentru noi, şi la început ne-a umplut de melancolice presimţiri, însă canonierul, al cărui temperament îl ajuta să nu se descurajeze niciodată, ne-a spus că lucrul nu trebuia să ne tulbure, ci merita să fim foarte recunoscători, pentru că sarea era un bun de care aveam tot atâta nevoie ca şi de multe altele şi, fără îndoială, vom găsi şi apă dulce, pe lângă cea sărată; a intrat însă în vorbă şi chirurgul nostru, ca să ne încurajeze, şi ne-a spus că, dacă nu ştiam, avea să ne arate el o cale de a îndulci apa sărată, ceea ce cu adevărat ne-a făcut pe toţi mai voioşi, deşi de fapt eram cam nedumeriţi ce voia să spună.

Între timp, oamenii noştri, fără să se lase rugaţi,

căutaseră prin împrejurimi şi alte izvoare şi dăduseră peste mai multe; dar toate erau la fel de sărate, de unde am tras concluzia că în acei munţi se găsea o rocă sărată sau o piatră minerală şi că poate munţii aceia erau chiar în întregime alcătuiţi dintr-o asemenea substanţă; dar eram încă nedumerit prin ce vrăjitorie avea de gând meşterul nostru, chirurgul, să prefacă apa sărată în apă dulce; şi de-abia aşteptam să văd experienţa sa, care a fost cu adevărat foarte ciudată, însă el s-a apucat de lucru cu atâta siguranţă, de parcă ar fi încercat-o de mai înainte şi chiar în acele locuri.

A luat două din rogojinile noastre cele mari şi le-a cusut laolaltă; ele formau acum un fel de sac lat de patru picioare şi înalt de trei şi jumătate, iar când l-am umplut, avea o grosime cam de un picior şi jumătate.

Chirurgul ne-a pus să umplem sacul cu nisip uscat şi să-l îndesăm cât putem de tare, dar nu chiar până vor plesni rogojinile. După ce sacul fusese umplut astfel cam de un picior, a ales un alt soi de pământ cu care a umplut restul sacului, şi tot l-a mai îndesat, cât a putut el de tare. După ce a terminat şi cu asta, a făcut o gaură în pământul de deasupra, largă cam cât borul unei pălării sau poate chiar ceva mai mare, dar nu atât de adâncă, şi a pus pe un negru s-o umple cu apă şi, mereu, pe măsură ce apa era absorbită în pământ, s-o umple din nou şi s-o menţină plină. Sacul fusese de la început agăţat de două căpătâie de lemn, cam la un picior înălţime de pământ; iar dedesubtul sacului a cerut să fie întinse câteva din băşicile în care ţineam apa. Cam peste o oră, nu mai devreme, apa a început să picure din fundul sacului şi, spre marea noastră surpriza, era într-adevăr dulce şi proaspătă; şi treaba a continuat câteva ore, până la urmă însă, apa începu să fie puţin sălcie. I-am atras atenţia chirurgului.

— Ei bine, atunci – ne zise el – aruncaţi nisipul şi umpleţi din nou sacul.

Dacă totul era o experienţă scornită de imaginaţia lui sau dacă mai văzuse înainte pe altcineva procedând astfel – iată că nu ştiu.

A doua zi am urcat în vârful munţilor, de unde perspectiva era într-adevăr uluitoare căci, cât priveai cu ochii în jur, spre sud sau vest, ori spre nord-vest, nu se putea vedea nimic altceva decât o vastă şi îngrozitoare pustietate, fără copaci sau râuri şi fără urmă barem de verdeaţă. Pe întreg întinsul vedeam, ca şi în părţile străbătute cu o zi înainte, un fel de muşchi des de o culoare moartă, negricioasă, dar nimic altceva care să aducă o hrană de om sau de vite.

Dacă am fi avut provizii de alimente şi de apă dulce, aşa cum avusesem înainte, ca să intrăm înarmaţi pentru zece sau douăzeci de zile în sălbăticia aceea, am fi avut poate şi destul curaj să ne aventurăm, chiar de-ar fi trebuit ulterior să ne întoarcem înapoi căci, în caz că o luam spre nord, cine putea şti dacă nu ne vom întâlni cu acelaşi lucru; dar noi nici nu aveam provizii, nici nu ne găseam într-un ţinut unde să fi fost posibil a face rost de aşa ceva. Am vânat câteva animale sălbatice la picioarele acelor munţi, dar – cu excepţia a două vietăţi neasemănătoare cu nimic din ceea ce văzusem până atunci – n-am întâlnit nimic bun de mâncat. Animalele acelea erau ceva între bivol şi cerb, dar de fapt nu semănau nici cu una nici cu alta; căci coarne nu aveau, dar în schimb picioarele le erau mari ca de vacă şi trupul li se termina cu un cap frumos şi cu un gât ca de cerb. Am ucis de asemenea câţiva tigri, doi pui de lei şi un lup; dar, slavă Domnului, nu ajunsesem chiar până acolo încât să consumăm carne de animale de pradă.

În faţa perspectivei aceleia îngrozitoare, mi-am reînnoit propunerea de a ne întoarce spre nord şi, îndreptându-ne către fluviul Niger sau Rio Grande, să cotim apoi spre vest către aşezările engleze de pe Coasta de Aur, lucru la care au consimţit numaidecât toţi; toţi în afară de canonier, care ne era de fapt călăuza cea mai bună, deşi s-a întâmplat să greşească şi de data aceea. El a sugerat că, deoarece coasta noastră era acum situată spre nord, am putea coti spre nord-vest în aşa fel încât, străbătând ţinutul, să întâlnim poate vreun alt râu care se vărsa în Rio Grande spre nord, sau în jos către Coasta de Aur spre sud, ceea ce, în amândouă cazurile, ne-ar orienta drumul şi ne-ar scurta

truda; şi de asemenea, că, dacă totuşi exista vreun ţinut locuit şi roditor, apoi aveam să-l găsim probabil pe malurile râurilor, singurul loc unde puteam spera să dăm şi de provizii.

Sfatul său era un sfat bun şi prea raţional ca să nu fie urmat; însă preocuparea noastră imediată era ce şi cum să facem ca să ieşim din îngrozitorul ţinut în care ne aflam. În spatele nostru se întindea un pustiu, care ne costase de fapt cinci zile de mers şi nu ne mai rămăseseră provizii pentru alte cinci zile, ca să ne întoarcem pe acelaşi drum. Iar în faţa noastră nu stăpânea decât oroarea, cum v-am arătat: aşa că am hotărât, având în vedere că munţii unde ne şi aflam amăgeau cu o oarecare aparenţă de rodnicie şi păreau să se întindă mult spre nord, am hotărât, zic, să rămânem la picioarele lor, pe partea dinspre răsărit, pentru a înainta cât mai departe vom putea, iar între timp să ne căutăm cu hărnicie de mâncare.

Am pornit-o prin urmare a doua zi de dimineaţă; căci nu aveam timp de pierdut şi, spre marea noastră mângâiere, am ajuns, chiar în cursul primei dimineţi, la nişte foarte bune izvoare de apă dulce; şi, ca să nu ne pomenim din nou ducând lipsă, ne-am umplut cu apă toate băşicile şi le-am cărat cu noi. Ar fi trebuit să nu uit să vă adaug că, profitând de ocazia oferită de acele izvoare sărate, chirurgul nostru ne-a înzestrat prin meşteşugurile lui şi cu vreo trei-patru pachete de sare foarte bună.

În cursul celui de-al treilea marş, am descoperit o minunată sursă de hrană, munţii în care eram dovedindu-se plini de iepuri; erau ah soi decât ai noştri din Anglia, mai mari şi nu atât de iuţi de picior, dar aveau carnea foarte bună. Am împuşcat mai mulţi, iar micul nostru leopard domesticit, despre care v-am povestit că-l luasem din aşezarea de negri pe care i-am prădat, îi vâna ca un câine şi omora nenumăraţi în fiecare zi; nu vroia să mănânce însă din ei, decât dacă-i dădeam noi, ceea ce – e drept – în situaţia noastră de atunci, era foarte îndatoritor din partea sa. I-am sărat puţin şi i-am uscat bine la soare, cărând cu noi un pachet ciudat. Cred că erau aproape trei sute de iepuri, căci

nu ştiam când vom mai putea găsi alţii asemănători, sau niscai hrană ca lumea. Ne-am continuat în tihnă drumul, la adăpostul munţilor, timp de vreo opt-nouă zile, când – spre marea noastră satisfacţie – am descoperit că ţinutul din faţa noastră începea să arate ceva mai binişor. Cât despre coasta vestică a munţilor, n-am examinat-o niciodată până în ziua când trei din convoiul nostru, pe când poposiseră ca să se răcorească ori ca să îmbuce câte ceva, au suit munţii doar aşa, de curiozitate; însă totul se înfăţişa absolut aidoma vederii lor; deci tot n-au putut vedea vreun capăt al pustiului, nici măcar spre nord încotro ne îndreptam noi, aşa că într-a zecea zi, văzând că munţii făceau o cotitură şi duceau, cum ar fi, către marele pustiu, îi părăsirăm şi ne continuarăm drumul înspre nord, ţinutul fiind bine îmbrăcat în păduri, cu unele postaţe pustii, dar nu plictisitor de lungi, până ce am ajuns, după observaţia canonierului nostru, la latitudinea de opt grade şi cinci minute, ceea ce am realizat în decurs de nouăsprezece zile.

Pe toată acea suprafaţă nu am întâlnit niciun fel de locuitori, în schimb găsirăm din belşug fiare sălbatice, fiare de pradă, pe care ajunsesem să le cunoaştem atât de bine, încât de fapt nu prea ne mai păsa de ele. Vedeam destui lei, tigri şi leoparzi în fiecare noapte şi în fiecare dimineaţă; dar cum rareori se apropiau de noi, îi lăsam să-şi vadă de treabă şi dacă băgăm de seamă că au de gând totuşi să se apropie, trăgeam în gol cu orice puşcă neîncărcată, iar ei se îndepărtau de îndată ce vedeau scăpărând flacăra.

Ne-am descurcat destul de bine în privinţa hranei în tot lungul acelui drum: căci uneori vânam iepuri, alteori ceva păsări, deşi vă jur pe viaţa mea că n-aş putea să le dau nume niciunora dintre ele, în afară de un soi de potârniche şi a altei zburătoare ce semăna cu turtureaua de pe la noi. Când şi când, am început să întâlnim iarăşi elefanţi şi tot în număr mare; aceste animale se simţeau în voie mai ales în partea împădurită a ţinutului.

Marşul nostru de lungă durată ne-a obosit foarte mult, iar doi dintre oameni s-au îmbolnăvit, de fapt erau atât de rău bolnavi încât am crezut că vor muri; şi unul dintre negri a şi

murit subit. Chirurgul nostru a spus că a făcut apoplexie, dar se mira, spunea el, pentru că nimeni nu se putea plânge că mâncase prea mult. Un alt negru era de asemeni foarte bolnav, dar chirurgul convingându-l cu mare tărăboi, de fapt aproape forţându-l, să îngăduie să i se ia sânge, se făcu bine.

Am poposit acolo douăsprezece zile, de hatârul celor bolnavi, şi chirurgul mă convinse şi pe mine şi pe încă vreo trei-patru dintre ei, să ne ia sânge în timpul odihnei, ceea ce, împreună cu alte bolbotine pe care ni le-a dat să le înghiţim a contribuit din plin la menţinerea sănătăţii noastre într-un marş atât de obositor şi într-un climat atât de cald.

În cursul marşului ne întindeam noapte de noapte corturile de rogojini care erau de-a dreptul confortabile pentru noi, deşi găseam în cele mai multe locuri arbori şi păduri care ne-ar fi putut adăposti. Foarte ciudat ni s-a părut însă că în toată acea parte a ţinutului nu întâlnisem încă locuitori; dar motivul principal, după cum am descoperit-o mai târziu, era că noi, luând-o la început spre vest şi apoi spre nord, pătrunsesem prea adânc în inima regiunii şi prin deşerturi, ori, îndeobşte, locuitorii se găsesc mai ales printre râuri, lacuri şi lunci, atât la sud-vest cât şi spre nord.

Pârâiaşele întâlnite erau atât de secate, încât cu excepţia câtorva gropi şi bălţi ceva mai întinse, nici nu prea vedeai apă prin ele şi părea mai curând că în lunile ploioase erau doar nişte albii, decât că ar fi purtat într-adevăr pe ele apă curgătoare; din care fapt, pentru noi era lesne să deducem că mai aveam de mers cale lungă; dar asta nu ne descuraja câtă vreme aveam provizii şi adăposturi bune, oricum, împotriva căldurii zăpuşitoare, parcă într-adevăr mai sufocante acum decât atunci când soarele aninase exact deasupra capetelor.

După ce bolnavii noştri s-au făcut bine, am pornit-o iar mai departe, foarte bine aprovizionaţi cu alimente şi cu apă, şi cotind puţin de la nord spre vest, am călătorit cu speranţa în vreun curs de apă favorabil pe care să poată

pluti un canoe; dar n-am găsit niciunul decât după douăzeci de zile de călătorie, din care opt ne-am odihnit; căci oamenii noştri fiind slăbiţi acum, ne odihneam foarte des, mai ales când ajungeam în locuri potrivite pentru acest lucru, în locuri cu vite, păsări sau vânat bun de mâncat.

În cele douăzeci de zile de mers, am înaintat patru grade spre nord, pe lângă distanţa longitudinală spre vest, şi am întâlnit o mulţime de colţi de elefant risipiţi în sus şi-n jos, mai ales prin pământurile pădurite; nişte fildeşi foarte mari. Dar ei nu însemnau pentru noi o pradă; scopul nostru era să găsim provizii şi să dăm de o trecere bună ca să putem ieşi din ţinutul acela; şi era mult mai avantajos pentru noi să dăm de un cerb bun şi gras pe care să-l ucidem, ca să avem de hrană, decât să dăm de o sută de tone de colţi de elefant; şi totuşi, după cum veţi auzi îndată, când am ajuns a ne începe călătoria pe apă, ne-am gândit la un moment dat să construim un canoe mare, pe care să-l încărcăm cu fildeş, dar asta se întâmpla pe vremea când nu ştiam nimic despre râuri, şi nimic despre cât de periculos şi greu era să treci peste ele, şi când nici nu luasem încă în considerare greutatea încărcăturii cu care trebuia să ne lansăm pe acele ape care duceau nave.

La capătul a douăzeci de zile de călătorie, după cum de fapt v-am şi spus, la latitudinea de trei grade şi şaisprezece minute, am descoperit într-o vale, nu prea departe, un curs de apă destul de potrivit care am socotit că ar merita numele de râu şi care curgea spre nord-nord-vest, adică tocmai cum doream noi. Aşadar, fiindcă ne învoiserăm asupra călătoriei pe apă, am ales ca punct de experienţă locul acela şi ne-am îndreptat spre vale fără a mai coti încoace şi încolo.

În drumul nostru era un mic desiş de arbori, prin preajma căruia am trecut fără niciun gând rău, când, dintr-o dată, unul dintre negrii noştri a fost grav rănit de o săgeată trasă oblic, între umeri, de undeva din spatele lui. Lucru ce ne-a obligat să ne oprim locului, iar trei dintre oamenii noştri, împreună cu doi negri s-au risipit prin pădure – căci nu era vorba decât de o mică pădurice – şi au dat de un negru cu

un arc dar fără nicio săgeată, care ar fi putut scăpa, însă cei ce-l descoperiseră, ca răzbunare pentru răutatea săvârşită, l-au împuşcat; aşa că am pierdut prilejul de a-l lua prizonieri; dacă am fi făcut acest lucru, şi dacă l-am fi trimis la ai săi, purtându-ne bine cu el, ar fi putut veni înapoi, însoţit de alţii, în chip de prieteni.

Mergând ceva mai departe, am ajuns la cinci colibe ori sălaşuri de negri, construite altfel decât cele pe care le văzusem până atunci: iar înaintea uşii uneia dintre ele, erau aşezaţi pe jos şapte colţi de elefant, stivuiţi şi sprijiniţi de peretele colibei, de parcă ar fi fost pregătiţi pentru vânzare. Nu am văzut bărbaţi, ci numai şapte sau opt femei şi vreo douăzeci de copii: nu ne-am îngăduit niciun fel de necuviinţă faţă de ei, ci le-am dat la fiecare câte o bucăţică de argint bătut subţire, cum vă povestisem mai înainte, şi tăiat în formă de romb, sau în formă de pasăre; la care femeile s-au arătat peste măsură de bucuroase şi ne-au adus de mâncare mai multe feluri necunoscute de noi, turte dintr-o făină de rădăcini care se coc la soare şi care-s foarte gustoase. Am mers puţin mai departe şi ne-am aşezat şi noi tabăra pentru noaptea aceea, neavând nicio îndoială că atenţiile noastre faţă de femei vor avea poate urmări bune când li s-or întoarce soţii acasă.

Prin urmare, a doua zi de dimineaţă, femeile. Împreună cu unsprezece bărbaţi, cinci băieţi tineri şi două fete destul de mari, au venit la tabăra noastră; înainte de a ajunge chiar destul de aproape de noi, femeile au strigat cu glas tare şi au făcut un zgomot ciudat, pătrunzător, ca să ne vestească să ieşim afară; prin urmare am ieşit, şi două dintre ele, arătând ceea ce le dădusem şi arătând de asemenea cu degetul spre pâlcul celor din spatele lor, au făcut senine despre care am înţeles cu uşurinţă că însemnau prietenie. Când au înaintat şi bărbaţii, cu arcuri şi săgeţi, ei şi-au lăsat armele jos, au scurmat şi şi-au pus nisip pe cap, învârtindu-se de trei ori pe loc, cu mâinile pe creştet. Acesta se pare că era un fel de legământ solemn de prietenie. După aceea noi le-am făcut semn să se apropie; au trimis atunci la noi mai întâi băieţii şi fetele,

pare-se cu scopul de a ne mai aduce unele turte de pâine şi ceva ierburi bune de mâncat, pe care le-am primit, şi am luat băieţii în braţe şi i-am sărutat, şi pe ei şi pe fete; atunci bărbaţii s-au apropiat de noi şi s-au aşezat jos pe pământ, făcându-ne semne să ne aşezăm lângă dânşii, iar noi i-am ascultat. Şi şi-au spus multe lucruri unul altuia, noi însă nu i-am putut înţelege şi nici n-am putut găsi o cale de a-i face să ne înţeleagă; cu atât mai puţin să-i lămurim încotro mergem, sau ce doream, doar atâta că i-am făcut cu uşurinţă să priceapă că aveam nevoie de alimente; la care unul dintre ei, aruncându-şi privirile jur-împrejur către un teren ceva mai ridicat, care se găsea la depărtare de vreo jumătate de milă, tresări ca şi când s-ar fi speriat, alergă spre locul unde-şi lăsaseră arcurile şi săgeţile, puse mâna pe un arc şi pe două săgeţi şi o porni în goană într-acolo ca un cal de curse; când ajunse pe ridicătura aceea, aruncă amândouă săgeţile şi pe urmă veni înapoi la noi, fugind la fel de iute; văzându-l că vine cu arcul dar fără săgeţi, eram şi mai curioşi, însă ciudatul alergător, fără să ne spună ceva, îi făcu semn unuia dintre negrii noştri să-l însoţească, iar noi i-am poruncit să se ducă; aşa că l-a însoţit înapoi la locul pomenit, unde zăcea un fel de căprioară, străpunsă de cele două săgeţi şi zbătându-se încă; şi au adus-o amândoi jos. Era un dar pentru noi şi vă asigur că foarte bine-venit, căci stocul nostru de provizii scăzuse foarte. Toţi localnicii erau goi puşcă.

A doua zi ni s-au înfăţişat vreo sută de bărbaţi şi de femei, cu aceleaşi neîndemânatice semne de prietenie, şi dănţuind, şi arătându-se cu toţii foarte încântaţi, ne-au dat tot ce aveau. Nu ne puteam închipui cum de ajunsese cel întâlnit în pădure să fie atât de crud şi de grosolan încât să tragă în oamenii noştri, fără să fi făcut nicio încălcare, căci – iată – semenii lui erau oameni simpli, deschişi şi inofensivi în toate relaţiile cu noi.

De acolo am mers în jos pe malul pârâului de care am pomenit şi ne-am dat seama că vom întâlni un întreg popor de negri: dar că aveau să fie sau nu prietenoşi cu noi, despre asta nu puteam face încă nicio presupunere.

Multă vreme râul nu ne-a fost de niciun folos în planurile noastre de a ciopli un canoe şi, mergând pe malul său, am străbătut ţinutul încă vreo cinci zile, până când dulgherii noştri, văzând creşterea curentului, ne-au îmbiat să ne întindem corturile şi să ne apucăm de lucru, construindu-ne câteva canoe; dar după ce începuserăm treaba şi doborâsem doi-trei copaci, şi muncisem vreo cinci zile, unii dintre oamenii noştri, hoinărind mai departe în josul apei, ne-au adus ştirea că mai degrabă curentul apei descreştea decât creştea, absorbit de nisipuri sau pierind de arşiţa soarelui, aşa că râul nu părea să fie în stare să care niciun fel de canoe, oricât de mic, care să ne poată fi cât de cât de folos; aşa că am fost obligaţi să renunţăm la planurile noastre şi s-o pornim mai departe.

Înaintând pe drumul acela, am mers trei zile întregi spre vest, deoarece ţinutul dinspre nord era extraordinar de muntos şi mai scorojit şi mai uscat decât toate cele de până atunci; dimpotrivă, în partea dinspre vest, valea era plăcută şi se întindea pe o mare distanţă între două creste de munţi înalţi. Munţii păreau înfiorători, fiind pe de-a-ntregul despuiaţi de copaci şi de ierburi, ba chiar albi de uscăciune şi de nisip; pe vale erau însă copaci, iarbă şi ceva animale bune de mâncat, ba şi câţiva locuitori.

Am trecut pe lângă unele din colibele ori sălaşele lor şi am zărit în jur oameni, dar de îndată ce ne vedeau o şi zbugheau în munţi. La sfârşitul văii am găsit un ţinut populat şi la început am stat în cumpănă dacă trebuia să ne apropiem de oameni ori să ne urmăm calea noastră, pe sus, către munţii dinspre nord; şi cum principalul nostru ţel era, ca şi mai înainte, să ne tăiem drum către fluviul Niger, am înclinat spre a doua alternativă, urmându-ne drumul după busolă către nord-vest. Am mărşăluit astfel fără întrerupere încă şapte zile, când ne-am pomenit în faţa unei situaţii surprinzătoare, mult mai dezolante şi mai de nemângâiat decât a noastră proprie şi care, în perspectivă, părea de necrezut.

Nu căutam prea mult să stăm de vorbă ori să facem cunoştinţă cu băştinaşii din regiune, decât atunci când aveam

nevoie de ei pentru proviziile necesare ori ca să ne indice drumul, aşa că, deşi am observat că în părţile acelea ţinutul începea să fie foarte populat, mai ales înspre stânga, adică spre sud, noi ne ţineam totuşi la o distanţă mai mare spre nord, înaintând mereu tot către vest.

În acea regiune găseam şi câte ceva de vânat şi de mâncat, lucruri ce totdeauna ne satisfăceau trebuinţele, deşi nu într-atât ca în prima parte a călătoriei, când fusesem aprovizionaţi îndestulător. Aşa stând lucrurile, adică silindu-ne să ocolim punctele mai populate ale regiunii, am ajuns în cele din urmă la un curs de apă foarte plăcut şi ademenitor, nu destul de mare însă pentru a-l numi râu, dar care se îndrepta spre nord-nord-vest, adică tocmai încotro doream noi să mergem.

Pe celălalt mal al pârâului, am zărit câteva colibe de negri, nu multe, iar jos în vale, într-un ogor mic, creştea ceva porumb sau grâu indian, ceea ce ne-a ajutat de îndată să înţelegem că prin partea aceea trăiau nişte locuitori mai puţin barbari decât cei pe care-i întâlnisem prin alte părţi pe unde mai trecusem.

Şi-n timp ce ne continuam drumul, întreaga noastră caravană făcând un singur convoi, negrii noştri care mergeau în frunte strigară că au văzut un om alb! La început nu am fost prea surprinşi, socotind că trebuie să fie vorba de o greşeală a lor şi i-am întrebat ce voiau să spună, când unul dintre negri s-a apropiat de mine şi arătând cu mâna spre o colibă de pe cealaltă parte a muntelui, am fost uimit să văd într-adevăr un om alb, dar gol puşcă, părând foarte preocupat, stând lângă uşa colibei sale, aplecat spre pământ şi ţinând nu se vedea ce în mână, ca şi când ar fi lucrat ceva; fiind cu spatele la noi, omul nu ne vedea.

Le-am atras atenţia negrilor noştri să nu facă zgomot, şi am aşteptat până s-au apropiat câţiva dintre ai noştri, ca să le arăt şi lor spectacolul, spre a se încredinţa singuri că nu greşisem şi, în curând, am fost cu toţii convinşi de adevăr; căci omul, când auzise rumoarea, a tresărit şi s-a uitat drept la noi, la fel de uimit, desigur, ca să se încredinţeze la rândul său că e adevărat ce vede; însă nu ştiam încă dacă

uimit de frică ori de speranţă. ?

După ce ne-a zărit el, acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu ceilalţi locuitori din colibele înconjurătoare, care s-au îngrămădit toţi buchet, uitându-se de departe la noi; cum întră noi şi ei se găsea o mică vâlcea prin care curgea pârâul, albul şi toţi ceilalţi stăteau în aşteptare, după cum ne-a povesti® el după aceea, neştiind nici ei prea bine dacă aşa trebuie sau dacă ar fi mai bine s-o ia la goană. Totuşi, mie mi-a fulgerat prin minte că dacă, printre ei se aflau albi, ne va fi mult mai uşor să-i tăcem să înţeleagă ce anume aveam de gând, pace sau război; aşa că, legând o bucată de cârpă albă într-un vâri de prăjină, am trimis doi negri cu solia aceea până pe malul apei, spunându-le să ţină prăjina cât mai sus. Băştinaşii au înţeles de îndată, iar doi dintre ei, însoţiţi de omul alb, au venit la mal, de partea cealaltă a râului.

Totuşi, cum albul nu vorbea portugheza, nu s-au putut înţelege unii cu alţii decât prin semne; negrii noştri însă l-au făcut pe alb să înţeleagă că aveau cu ei şi oameni albi, la care, ne-au spus ei, omul alb a izbucnit în râs. Totuşi, ca să fiu scurt, oamenii noştri s-au întors îndărăt şi ne-au spus că erau cu toţii prieteni buni; cam peste o oră, patru dintre oamenii noştri, doi negri şi prinţul s-au dus din nou pe malul râului, unde albul a venit la ei.

Nu stătuseră acolo niciun sfert de oră, când mă pomenii cu un negru, care veni în goană spre mine şi-mi aduse vestea că albul era „Inglese”, cum îi spunea el, la care eu am alergat înapoi cu negrul cât am putut mai repede, puteţi fi siguri, şi m-am încredinţat că, după cum îmi spusese, era vorba de un englez; omul m-a îmbrăţişat cu multă patimă şi-i curgea în acelaşi timp lacrimile pe obraji. Prima surpriză provocată de vederea noastră îi şi trecuse, până să venim noi; dar oricine şi-o poate imagina, aflând scurta explicaţie pe care ne-a dat-o referitor la nefericita lui situaţie şi la o atât de neaşteptată eliberare, cum poate că nu i se mai întâmplase niciunui om pe lume; căci şansele sale de a mai fi salvat vreodată fuseseră de una la un milion – nimic nemaiîndreptăţind, în cazul său, vreo

speranţă, decât dacă ar fi recurs la o aventură cum nu s-a mai auzit sau citit de când e lumea, sau dacă proniile, cumva, printr-o minune de nepresupus, s-ar fi milostivit de el.

Părea să fie un gentleman, nu un marinar oarecare sau vreun muncitor fără cine ştie ce învăţătură; asta se vedea în comportarea sa din prima clipă a convorbirii noastre, şi în ciuda tuturor, dezavantajelor situaţiei lui mizerabile.

Era un ins de vârstă mijlocie, să fi avut cel mult treizeci şi şapte sau treizeci şi opt de ani, deşi îi crescuse o barbă foarte mare, iar părul de pe cap şi de pe faţă îl acoperea în chip ciudat până la mijlocul spatelui şi al pieptului; era alb şi avea pielea foarte fină, cu toate că de o culoare schimbată, iar în unele părţi spuzită şi unsă cu o unsoare brună negricioasă, o piele plină de cruste solzoase şi aspră, ceea ce arăta urmările arşiţei mistuitoare a soarelui; era gol puşcă şi aşa trăise, după cum ne-a povestit, mai bine de doi ani.

Era cu totul tulburat de întâlnirea cu noi încât aproape că nu putu sta de vorbă în ziua aceea; iar când s-a mai depărtat, l-am văzut cum umbla de unul singur, dând dovadă de cea mai extravagantă bucurie posibilă, şi chiar după aceea, multe zile în şir, nu-l puteam întâlni niciodată fără să-i vedem lacrimi în ochi la cel mai mic cuvânt rostit de noi cu privire la situaţia lui, sau de el însuşi în legătură cu salvarea sa.

Am găsit că purtarea lui era cea mai curtenitoare şi mai afectuoasă din câte văzusem vreodată la un om, iar în tot ce făcea ori spunea, apăreau semnele din ce în ce mai evidente ale unei persoane manierate şi bine crescute; cel puţin oamenii noştri îl îndrăgiseră din cale afară. Era un om învăţat şi un bun matematician; nu ştia să vorbească portugheza, ce-i drept, însă vorbea latineşte cu chirurgul nostru, franţuzeşte cu un altul dintre oamenii noştri şi italieneşte cu un al treilea.

Gândurile nu-i dădeau răgaz să ne întrebe de unde veneam, încotro ne îndreptam sau cine eram: însă îşi răspundea totdeauna singur că ori încotro am fi mers,

veneam desigur din cer şi fusesem anume trimişi ca să-l salvăm pe el din cea mai nenorocită împrejurare în care soarta aruncase vreodată un om.

CAPITOLUL IX

Povestea englezului – După o odihnă de treisprezece zile, pornim mai departe, luându-l cu noi pe noul tovarăş – Ajungem la un alt râu care dă aur – Mare izbândă în pescuitul aurului – Încheierea acestei călătorii şi istorisirea sosirii mele în Anglia –

După ce ai noştri şi-au aşezat tabăra pe un mal de pârâu, faţă în faţă cu omul alb, acesta a început să se intereseze ce rezerve de provizii ne mai rămăseseră şi cum aveam de gând să ne aprovizionăm; când a aliat că economiile noastre sunt aşa de amărâte, a spus că o să vorbească el cu băştinaşii şi că o să căpătăm destule provizii; căci, ne asigură dânsul, erau cei mai cumsecade şi mai buni la suflet dintre toţi locuitorii acelor meleaguri, aşa cum puteam presupune din însuşi faptul că el trăia în siguranţă printre ei.

Primele servicii pe care acest gentleman le-a făcut pentru noi, ne erau într-adevăr de cea mai mare trebuinţă, deoarece în primul rând ne-a informat precis unde ne aflam şi care era cea mai potrivită direcţie spre care să ne îndreptăm; în al doilea rând, ne-a pus pe calea cea bună în privinţa aprovizionării cu alimente, şi în al treilea rând, a fost sută în sută interpretul şi pacificatorul nostru cu toţi indigenii care de acum încolo începeau să se arate tot mai numeroşi în jurul nostru, şi care erau o seminţie mult mai îndârjită şi mai vicleană decât cele cu care ne întâlniserăm înainte; căci nu se lăsau chiar aşa lesne îngroziţi de armele noastre şi nici nu erau atât de ignoranţi încât să-şi dea proviziile şi grânele pe micile noastre jucării, născocite, după cum v-am mai spus, de meşter-făurarul nostru: cum ei făcuseră negoţ şi avuseseră de-a face pe coastă cu

europeni, sau cu alte naţii de negri care la rândul lor avuseseră de-a face cu europenii şi făcuseră negoţ cu ei, erau mai puţin ignoranţi şi mai puţin fricoşi, aşa că nu se putea obţine mai nimic de la ei, decât în schimbul unor lucruri care să le placă.

Toate acestea se referă la băştinaşii negri printre care aveam să ajungem în curând; cât despre bieţii oameni în mijlocul cărora trăia albul nostru, ei nu aveau cunoştinţă de prea multe lucruri, aflându-se la o distanţă de mai bine de trei sute de mile de coastă, doar atât că dezgropau colţi de elefant pe munţii dinspre nord şi-i cărau de acolo vreo şaizeci-şaptezeci de mile înspre sud, unde se întâlneau de obicei cu alţi negri care făceau negoţ şi cărora le dădeau fildeşii pe mărgele, sticle, scoici şi melcişori, procuraţi de la englezi şi de la alţi comercianţi veniţi din Europa cu atari momeli.

În sfârşit, începurăm să fim mai familiari cu noua noastră cunoştinţă; deşi făceam noi înşine o figură destul de amărâtă în privinţa îmbrăcăminţii, neavând nici ghete, nici ciorapi, nici mănuşi sau vreo pălărie la noi şi lăudându-ne doar cu foarte puţine cămăşi, totuşi l-am îmbrăcat cât am putut mai bine, şi, înainte de toate, chirurgul nostru care avea foarfeci şi brice, l-a bărbierit şi l-a tuns; cu o pălărie, după cum vă spuneam, nu ne puteam făli niciunul, însă prietenul nostru s-a descurcat singur, croindu-şi cu multă pricepere o şapcă dintr-o bucată de piele de leopard. Cât despre ghete sau ciorapi, el umblase atâta vreme fără aşa ceva, încât nici de jambierele şi mănuşile-de-picior pe care le purtam noi şi pe care vi le-am descris mai înainte nu avea chef.

Aşa cum fusese curios să audă întreaga tărăşenie a călătoriilor noastre şi cum era din cale afara de încântat de povestire, nici noi nu eram mai puţin curioşi să aflăm povestea, lui şi ne-a făcut plăcere să i-o ascultăm şi să auzim istoria venirii sale pe acele ciudate meleaguri unde-l găsisem singur şi în starea pe care v-am descris-o. De fapt istoria vieţii lui ar putea alcătui ea singură subiectul unei plăcute povestiri, la fel de lungi şi de atractive ca şi a

noastră, fiind presărată cu destule incidente stranii şi extraordinare, dar nu este aici locul să ne lăsăm furaţi de astfel de digresiuni. Iată aici rezumatul poveştii sale:

Fusese agentul comercial la Sierra Leone al companiei engleze pentru Guineea; La Sierra Leone sau poate în vreun alt loc, în orice caz trecut apoi în mâinile francezilor, iar francezii îl prădaseră de tot ce avea şi de tot ce-i încredinţase compania. Fie că vechii patroni nu i-au făcut dreptate restituindu-i lucrurile, sau poate pentru că nu a fost mulţumit de felul în care l-au folosit în continuare, fapt este că omul n-a mai rămas în slujba lor, ci s-a angajat la altfel de negustori pe care el îi numea particulari; iar după aceea, rămânând şi fără această slujbă, a încercat un negoţ pe cont propriu; o dată însă trecând imprudent printr-una din aşezările companiei, fie că a fost trădat şi dat pe mâna indigenilor, fie că lucrurile s-au petrecut altfel, omul s-a pomenit răpit de aceştia. Totuşi, dat fiind că nu l-au omorât, de data aceea a găsit mijloace să scape din mâinile lor, şi a fugit la o altă naţie de băştinaşi, care fiind în duşmănie cu ceilalţi l-au primit şi l-au întreţinut prieteneşte; dar neplăcându-i nici sălaşele şi nici tovărăşia acestora, a fugit din nou şi şi-a schimbat reşedinţele de mai multe ori; uneori a fost luat ostatic, alteori îl gonea frica, în circumstanţe a căror felurime ar merita ea însăşi o poveste, până când, în cele din urmă, se îndepărtase atât de mult, încât orice posibilitate de întoarcere îi părea cu neputinţă şi îşi aflase ocrotire acolo unde l-am găsit noi şi unde fusese bine primit de regele mărunt al tribului cu care locuia; iar albul nostru, în schimb, îl învăţase cum să valorifice produsul muncii supuşilor şi în ce termeni să facă negoţ cu ac-ele neamuri de negri care veneau la ei după fildeş.

Aşa cum îl găsisem despuiat şi fără niciun fel de haine, tot aşa de lipsit era şi de arme pentru apărare, neavând la el nici puşcă, nici sabie, nici bâtă ori vreun altfel de instrument de luptă, nici măcar cu ce să se apere de atacurile unor fiare sălbatice de care ţinutul mişuna. L-am întrebat cum de-a ajuns să fie atât de lipsit de orice preocupare privind siguranţa lui. Ne-a răspuns că pentru el, care-şi

dorise atât de des moartea, viaţa nu merita să fie apărată; pe de altă parte, aflându-se cu totul în mâna negrilor, aceştia aveau mult mai multă încredere într-însul văzându-l fără niciun fel de arme cu care să le facă vreun rău. Cât despre fiarele sălbatice, nu era prea îngrijorat, căci el de-abia dacă ieşea uneori din coliba lui; dar dacă o făcea, atunci regele negru şi oamenii săi mergeau cu toţii înarmaţi cu arcuri şi săgeţi şi cu lănci care ar fi putut ucide orice animal de pradă, fie lei, fie altceva; dar sălbăticiunile îşi făceau rar apariţia în timpul zilei şi negrii – dacă pleacă undeva noaptea – atunci îşi fac totdeauna colibe unde poposesc şi înalţă foc la uşă, ceea ce este o pază destul de bună.

Ne-am interesat la el ce trebuia să întreprindem acum ca să ajungem la ţărmul mării; şi ne-a spus că ne aflam cam la o sută şi douăzeci de leghe englezeşti de coasta unde se găseau aproape toate aşezările europene şi reprezentanţele comerciale şi care se numeşte Coasta de Aur, dar că ne aşteptau atât de multe şi de pestriţe populaţii de negri în cale, încât erau şanse de zece la una să nu facem altceva tot timpul decât să ne luptăm şi să pierim de foame din lipsă ele-provizii; însă mai existau şi alte drumuri pe care se putea merge şi pe care, dacă ar fi avut tovarăşi de drum, ar fi încercat şi el să se salveze de multă vreme. Unul dintre ele ducea drept spre vest şi, cu toate că destul de lung, avea totuşi avantajul de a nu fi prea umblat; iar oamenii pe care i-am întâlni în cale ar fi cu mult mai cuviincioşi faţă de noi, sau nouă ne-ar fi mult mai uşor să luptăm cu ei; iar drumul celălalt l-am fi găsit dacă am fi putut să ajungem la Rio Grande şi de acolo să coborâm pe cursul apei în canoe. I-am spus că tot asta era şi calea ce o alesesem noi înainte de a ne întâlni cu el, dar atunci omul ne-a atras atenţia că trebuia să trecem printr-un imens pustiu şi prin păduri tot atât de uriaşe, până a ajunge la Rio Grande, şi că amândouă piedicile la un loc ar fi însemnat cel puţin douăzeci de zile de mers pentru noi, oricât am fi călătorit de repede.

L-am rugat să ne spună dacă în ţinutul acela existau cai

sau măgari sau măcar boi ori bivoli, pe care să-i putem folosi la un asemenea drum, şi i-am arătat bivolii noştri, din care nu ne mai rămăseseră decât trei; ne-a răspuns că nu – întregul ţinut nu oferea nimic de acest fel.

Ne-a prevenit însă că, în uriaşa pădure care ne aştepta, trăiau sumedenie de elefanţi, iar prin deşert forfoteau mulţime de lei, lincşi, tigri, leoparzi şi alte jivine; şi că în acea pădure şi în acel deşert negrii se duceau după colţi de elefant şi nu dădeau niciodată greş, căci se găseau fildeşi în număr mare.

Ne-am mai interesat apoi de multe şi mărunte, în deosebi de drumul spre Coasta de Aur şi dacă în cale nu erau râuri care să ne uşureze transportul; şi i-am mai spus că în privinţa luptelor cu negrii nu prea ne sinchiseam; şi nici frică nu ne era că o să murim de foame, căci dacă ei aveau niscai alimente, apoi ne vom face şi noi parte din ele şi de aceea, dacă el ar dori să se aventureze să ne arate drumul, ne-am aventura şi noi s-o pornim; cât despre soarta lui, l-am asigurat că vom trăi şi muri împreună, că niciun om de-al nostru nu se va clinti de lângă el.

Ne-a răspuns că se învoieşte din toată inima; dacă noi ne hotărâm şi voiam să ne aventurăm, puteam fi siguri că el îşi va uni soarta cu a noastră şi se va strădui să ne călăuzească în aşa fel încât să întâlnim în cale doar sălbatici prietenoşi, care se vor purta bine cu noi şi poate că ne vor şi sprijini împotriva altora mai puţin paşnici; aşa că, într-un cuvânt, ne-am hotărât să apucăm direct spre sud către Coasta de Aur.

A doua zi dimineaţa a venit din nou la noi şi, fiind cu toţii adunaţi la sfat, căci cum ar fi să-i spun altfel, a început să ne vorbească foarte serios, cum că – deoarece ajunsesem acum, după o atât de lungă călătorie, să întrevedem sfârşitul necazurilor şi fusesem atât de îndatoritori faţă de dânsul încât să ne oferim să-l luăm cu noi – el se frământase cu gândul toată noaptea cam ce am putea face, atât el cât şi noi ca să obţinem o răsplată pentru atâtea şi atâtea necazuri; şi, în primul rând, mărturisi, voia să-mi aducă mie la cunoştinţă că ne aflam într-una dintre cele

mai bogate părţi ale lumii; deşi altminteri nu era decât o sălbatică şi deznădăjduită pustietate, căci – urmă el – aici nu există râu pe care să nu curgă aur, nici deşert care – fără nicio arătură – să nu dea recoltă de fildeşi. Noi nu ne dăm seama ce mine de aur, ce imense rezerve de aur pot conţine munţii din care vin aceste râuri sau meleaguri pe lângă care curg apele acestea, dar ne putem imagina cât sunt de bogate numai văzând ce cantitate de aur rămâne pe marginile uscatului, încât ajunge pentru toţi neguţătorii pe care-i trimite încoace lumea europeană. L-am întrebat cât de departe mergeau după el, având în vedere că navele lor fac negoţ numai pe coastă. Ne-a răspuns că negrii de pe coastă cercetează râurile în sus, pe o lungime de o sută cincizeci sau două sute de mile, şi că neguţătorii pleacă de acasă pentru asta o lună sau două, sau chiar pentru câte trei luni în şir şi întotdeauna revin destul de bine răsplătiţi; dar, ne-a precizat, ei nu ajung niciodată chiar până aici şi totuşi prin preajmă se află aur tot atât de mult cât şi pe-acolo pe unde umblă el. Cu privire la asta, englezul ne spuse că, de când venise el aici, socotea că ar fi putut să adune o sute de pfunzi de aur, dacă i-ar fi fost aminte să se uite după el şi să se trudească a-l aduna; dar cum nu avea ce face cu aurul şi cum de multă vreme îşi pierduse speranţa de a mai fi vreodată salvat din nenorocirea în care se găsea, lăsase cu totul la o parte gândul de a-l agonisi.

— Ce avantaj aş fi avut – adăugă el – sau cu ce aş fi fost mai bogat, dacă aş fi strâns o tonă de pulbere de aur, în car să zac şi să mă bălăcesc? Bogăţia asta, continuă el, nu mi-ar fi dat nicio clipă de bucurie, nici nu m-ar fi uşurat în nenorocirea mea. Nu, după cum bine vedeţi cu toţii, nu-mi puteam cumpăra nici haine să mă acopăr, nici vreun strop de apă ca să mă salvez de la pieire. Aici aurul nu are nicio valoare şi sunt mulţi oameni prin aceste colibe care ar plăti cu greutatea lor în aur câteva mărgele de sticlă sau o cochilie de moluscă şi ar fi în stare să-ţi dea un pumn de pulbere de aur în schimbul unui pumn de scoici.

După ce ne mărturisi toate acestea, scoase o oală de lut ars şi întărit la soare:

— Aici – spuse dânsul – este ceva din gunoiul ţării acesteia şi, dacă aş fi vrut, aş fi putut strânge, fireşte, cu mult mai mult; iar când ne-a arătat, cred că era acolo pulbere de aur în greutate de doi până la trei pfunzi, de acelaşi soi şi de aceeaşi culoare cu aurul pe care-l adunaserăm noi mai înainte. După ce ne-am uitat puţin la el, omul ne-a spus zâmbind că eram salvatorii săi şi că tot ce avea, ca şi însăşi viaţa lui, era al nostru şi, cum credea că darul său ne va fi de folos când vom ajunge acasă, dorea să-l primim din parte-i şi să-l împărţim între noi, asta fiind întâia oară când regreta că nu culesese mai mult.

Eu am vorbit în numele său, ca interpret, către tovarăşii mei şi apoi i-am mulţumit în numele lor; dar, vorbindu-le lor în portugheză, le-am exprimat dorinţa mea de a amina primirea darului până a doua zi dimineaţă; aşa am şi făcut, spunându-i omului că vom mai discuta despre povestea asta în dimineaţa următoare; aşa că, pentru moment, ne-am despărţit.

După plecarea lui, am văzut că erau cu toţii foarte mişcaţi de spusele şi de generozitatea firii sale, precum şi de bogăţia darului ce ni-l făcuse, dar care. În orice altă împrejurare ar fi fost extraordinar. Până la urmă, ca să nu vă reţin cu amănunte, a căzut de acord ca, având în vedere că el era acum unul de-ai noştri şi că, aşa cum noi îi eram lui de ajutor, prin faptul că îl scoteam din situaţia îngrozitoare în care se afla, ne era şi el de ajutor nouă, urmând a ne fi călăuză în restul continentului, şi tălmaci în întâlnirile cu băştinaşii şi sfătuitor cu privire la purtarea noastră faţă de sălbatici şi la găsirea celor mai bune mijloace de a ne înavuţi din bogăţiile ţării; având prin urmare în vedere toate acestea, am căzut de acord să punem aurul laolaltă cu al nostru şi fiecare dintre noi să-l completeze cât trebuie pentru ca partea lui să devină egală cu părţile noastre; iar pe viitor, să împărţim în comun ceea ce vom găsi, supunându-l şi pe el aceluiaşi legământ solemn către noi pe care şi noi îl făcusem unii faţă de alţii mai înainte, şi anume că nu vom ascunde unul faţă de ceilalţi nici cel mai mic grăunte de aur găsit.

În următoarea noastră convorbire i-am adus şi lui la cunoştinţă întâmplarea de la Râul de Aur şi cum ne împărţisem tot ce adunasem acolo, aşa că fiecare dintre noi avea ca parte a sa o cantitate de aur mai mare decât a lui; deci, în loc să luăm ceva de la el, noi ne hotărâsem mai degrabă să adăugăm fiecare câte puţin la partea lui. Omul a părut foarte bucuros că dăduse peste un asemenea noroc, dar nu a vrut să ia niciun grăunte de la noi, până când, în cele din urmă, la stăruinţele noastre, ne-a spus că va primi, dar numai în condiţiile care urmează: atunci când vom ajunge să mai strângem ceva, va primi din prima recoltare atât cât lipsea ca să devină egal cu noi, după care vom merge mai departe în întâmpinarea norocului, ca tovarăşi egali; aşa am şi căzut la învoială.

Apoi ne-a adăugat că, după părerea sa, nu ar fi o aventură lipsită de profit, dacă – înainte de a porni mai departe şi după ce ne vom fi asigurat o rezervă de provizii – am face o incursiune în nord, până la marginea deşertului despre care ne povestise el, prin părţile de unde negrii noştri ar putea aduce fiecare câte un colţ mare de elefant şi că ne va mai face şi el rest de câţiva, ca să ne ajute; iar după ce îi vom căra până la o distanţă destul de mare, colţii puteau fi transportaţi de acolo până la coastă în nişte canoe şi o dată ajunşi pe coastă, puteam fi siguri că ne vor aduce câştig foarte mare.

Eu m-am împotrivit propunerii, din pricina celuilalt plan pe care-l aveam, anume de a strânge praf de aur, şi le-am arătat că negrii noştri, de care eram siguri că ne vor fi credincioşi, ne-ar fi de mult mai mult folos căutând pentru noi aur din râuri, decât cărând câte un fildeş de o sută cincizeci de pfunzi, cale de o sută de mile sau mai mult, ceea ce ar fi o muncă insuportabilă după o călătorie atât de lungă, şi cu siguranţă că i-ar ucide.

El s-a resemnat, socotind just răspunsul meu, dar ar fi fost bucuros dacă am fi vrut să vizităm partea împădurită a muntelui şi marginea deşertului, ca să vedem noi înşine cum zăceau risipiţi pe acolo, în toate părţile, dinţii de elefant; când i-am spus însă povestea celor văzute de noi

mai înainte, după cum v-am istorisit altă dată, n-a mai stăruit.

Am stat acolo douăsprezece zile, în care timp băştinaşii s-au arătat foarte îndatoritori faţa de noi şi ne-au adus fructe, dovleci şi rădăcini ce semănau cu morcovii, având însă cu totul alt gust, nu neplăcut; ne-au adus de asemeni un fel de bibilici, al căror nume nu-l cunoşteam pe atunci. Pe scurt, ne-au dăruit din belşug cu tot ce aveau şi ei şi am dus-o foarte bine, iar noi în schimb le-am dat la toţi mărunţişuri din acelea meşterite de făurarul nostru, căci el avea un sac întreg de asemenea fleacuri.

În ziua a treisprezecea, am pornit-o mai departe, luându-l cu noi pe noul nostru gentleman. La despărţire, regele negru a trimis la dânsul doi sălbatici cu un dar, nişte carne uscată, dar nu-mi amintesc de care, iar el le-a lăsat în schimb trei păsări de argint primite din partea meşter-făurarului nostru, ceea ce era, va asigur, un dar potrivit pentru un rege.

Am luat-o acum spre sud, deviind puţin spre vest, şi am întâlnit în cale primul râu, după mai bine de două mii de mile de mers, a cărui apă curgea în sfârşit spre sud, toate celelalte îndreptându-şi cursul înspre nord sau vest. Am urmat firul râului, dar apa lui nu era mai mare decât a unui pârâu ceva mai măricel din Anglia, până când, mai încolo, a început să crească. Din când în când, îl vedeam pe englezul nostru coborând parcă pe furiş la apă, ca să încerce nisipul. În cele din urmă, după o zi de mers pe râul acela, a venit alergând)a noi cu mâinile pline de nisip, şi strigând: „Uitaţi-vă aici!” Privind, am văzut că nisipul era înţesat cu o mulţime de paiete strălucitoare de aur.

— Acum, ne-a asigurat ei, cred că putem începe lucrul!

Aşa că i-a împărţit pe negrii noştri în perechi şi i-a dus la muncă, să caute şi să spele nisipul şi nămolul din fundul apei, unde nu era apa adâncă.

După o zi şi ceva, oamenii noştri strânseseră laolaltă un pfund şi două uncii de aur, sau cam aşa ceva, şi deoarece am descoperit că norocul creştea pe măsură ce mergeam mai departe, am urmat râul acela vreo trei zile, până în

locul unde un alt pârâiaş se unea cu primul, şi atunci, căutând în susul curentului, am găsit şi acolo aur; astfel că ne-am aşezat tabăra la întretăierea pâraielor şi ne-am delectat – nu ştiu nici eu ce cuvânt aş putea găsi îndeletnicirii aceleia – spălând aurul găsit în nisipurile apei şi adunându-ne provizii.

Acolo am zăbovit încă treisprezece zile, timp în care am avut multe aventuri plăcute cu sălbaticii: unele ar cere însă prea mult timp ca să le înşir aici, iar altele sunt prea grosolane ca să merite a fi povestite; căci unii dintre oamenii noştri îşi cam făcuseră de cap cu femeile lor, drept care, dacă noua noastră călăuză n-ar fi făcut pace între noi şi unul dintre bărbaţii negri, cu preţul a şapte foiţe de argint tăiate de meşteşugarul nostru în formă de lei, peşti ori păsări, şi apoi găurite ca să poată fi agăţate la gât – comoară de nepreţuit! – apoi mai mult ca sigur că ar fi trebuit, să ne încăieram cu ei şi cu tot neamul lor.

Tot timpul cât noi nu mai ştiam de altceva decât de spălarea prafului de aur cules din râuri, iar negrii noştri aşijderi, iscusitul nostru meşteşugar făurar, ciocănea, tăia şi potrivea într-una şi, datorită obişnuinţei, ajunsese atât de îndemânatic, încât scotea fel de fel de năzdrăvănii. Reuşea să facă elefanţi, tigri, civete, struţi, vulturi, cocori, păsări, orătănii, peşti, într-adevăr orice îi trecea prin minte din foiţe subţiri de aur ciocănit căci i se terminase aproape tot argintul şi tot fierul.

Într-una din aşezările acelor sălbatice seminţii, am fost primiţi foarte prietenos de către regele băştinaşilor şi, cum el părea foarte atras de jucăriile făurarului nostru, acesta i-a vândut un elefant decupat dintr-o plăcuţă de aur subţire ca o monedă de şase penny, la un preţ neînchipuit. Regelui îi plăcea însă atât de mult, încât nu s-a liniştit, până nu i-a dat în schimb aproape un pumn de pulbere de aur, cum îi spun ei. Presupun că era o cantitate ce putea cântări trei sferturi de pfund, iar plăcuţă din care fusese făcut elefantul putea fi cel mult aceea a unui pistol[3] sau chiar mai puţin, dar nu mai mult. Meşterul nostru era însă atât de cinstit,

---

[3] Monedă spaniolă de aur.

deşi munca şi arta erau în întregime ale lui, încât a venit cu tot aurul şi ni l-a înmânat nouă, să-l adăugăm tezaurului comun; dar ce-i drept, nu aveam niciun motiv, oricât de mic, să-l pizmuim, căci aşa cum ne-a lămurit noua noastră călăuză, noi care eram destul de puternici ca să ne apărăm de orice atac şi care aveam destul timp să rămânem acolo (doar niciunul dintre noi nu avea vreo grabă!) oricât ne dorea inima, am fi putut aduna cu timpul câtă cantitate de aur vroiam, chiar până la greutatea de o sută de pfunzi, dacă am fi crezut de cuviinţă; şi de aceea călăuza ne-a mărturisit că – deşi avea tot atâtea motive ca şi oricare dintre noi să se fi săturat până în gât de ţinuturile acelea – totuşi, dacă aveam de gând să ne abatem puţin din drumul nostru spre sud-est şi să ne aşezăm tabăra într-un loc potrivit, am putea găsi provizii din belşug şi, din locul acela, ne-am putea întinde jur-împrejur pe tot cursul apelor, vreme de doi-trei ani, şi la stânga şi la dreapta, şi în curând am fi descoperit foloasele acestui plan.

Dar propunerea, oricât ar fi fost ea de bună în privinţa părţii materiale, nu ne convenea niciunuia dintre noi, căci eram cu toţii mai dornici să ajungem acasă, decât să ne îmbogăţim, fiind sătui de atâta şi atâta oboseală, după mai bine de un an de rătăcire continuă printre deşerturi şi fiare sălbatice.

Totuşi, graiul noii noastre cunoştinţe avea în el un fel de farmec şi călăuza noastră întrebuinţa asemenea iscusite argumente, având atâta putere de convingere, încât nu i se putea rezista lesne. Omul ne-a spus că era absurd să nu culegem roadele trudelor noastre, acum când ajunsesem la sorocul recoltei, şi că puteam vedea singuri ce riscuri înfruntau europenii, cu corăbii şi oameni, şi mari cheltuieli, ca să se întoarcă pe vechiul continent cu ceva aur; şi că deci ar fi fost de neiertat pentru noi, care ne aflam la izvoarele aurului, să plecăm de acolo cu mâinile goale; a adăugat că eram destul de puternici ca să ne deschidem drum luptând printre seminţii întregi, şi după aceea ne puteam îndrepta paşii spre orice parte a coastei vom voi; şi că nu ne vom ierta-o noi înşine niciodată, după ce vom

ajunge fiecare în ţara lui, dacă vom vedea că ne-am ales cu cinci sute de pistoli de aur, când am fi putut fi cu tot atâta lesniciune stăpâni a cinci ori zece mii de pistoli, sau a câţi ne poftea inima; ne-a spus că el nu era mai lacom decât noi, dar ţinând cont că sta în puterea noastră să ne mângâiem dintr-o dată pentru toate necazurile îndurate şi să ne înstărim pentru tot restul vieţii, nu s-ar socoti credincios faţă de noi, nici recunoscător pentru binele pe care i-l făcusem, dacă nu ne-ar făcea să vedem norocul ce-l aveam la îndemână; şi ne-a asigurat că ne va ajuta să pricepem că ar fi cu putinţă, în decurs de doi ani, printr-o bună organizare şi cu ajutorul negrilor noştri, să strângem fiecare câte o sută de pfunzi de aur şi să adunăm la un loc poate vreo două sute de tone de fildeş; pe când altminteri, o dată ajunşi pe coastă, şi după ce o să ne despărţim, nu vom mai fi niciodată în măsură să revedem ţinutul din care plecam ori să facem altceva decât au făcut cei păcătoşi cu paradisul – să-şi dorească a fi acolo, dar să ştie că nu vor mai ajunge niciodată.

Chirurgul nostru a fost primul care a cedat raţionamentului, iar după el şi canonierul; ei doi aveau, ce-i drept, o mare înrâurire asupra noastră, dar niciunul din ceilalţi nu avea chef să rămână, de altfel nici cu, căci trebuia să mărturisesc că nu-mi dădeam câtuşi de puţin seama ce înseamnă să ai o mulţime de bani, şi ce-ar fi trebuit să fac cu mine însumi ori cu banii dacă i-aş fi avut. Eu socoteam că de fapt aveam destui şi singurul meu gând cu privire la folosirea lor, dacă am fi ajuns în Europa, era doar acela de a-i cheltui cât mai repede, cumpărându-mi ceva haine, ca să plec din nou pe mare şi să mă apuc iar de muncă grea.

Totuşi, cu ademenitoarele lui vorbe, însoţitorul nostru ne-a convins în cele din urmă să mai rămânem prin ţinutul acela măcar încă şase luni şi apoi, dacă totuşi decideam să plecăm, el avea să se supună hotărârii noastre, aşa că în cele din urmă i-am cedat, iar el ne-a călăuzit la vreo cincizeci de mile engleze spre sud-est, unde am dat de mai multe pârâiaşe care păreau că vin toate dintr-o creastă înaltă a munţilor, aflată spre nord-est şi care, după

socotelile noastre, trebuia să fi fost marginea din acea parte a marelui deşert, pe care – ca să-l putem ocoli – fusesem obligaţi s-o luăm spre nord.

Noul ţinut ni s-a părut destul de sterp, dar urmând îndrumările lui – am avut totuşi hrană din belşug; căci sălbaticilor din împrejurimi le dădeam niscai jucării de-ale noastre, de care v-am vorbit atât de des, şi ei ne aduceau în schimbul acelor fleacuri tot ce aveau; acolo am găsit şi ceva porumb sau grâu indian, pe care femeile negre îl sădeau cum semănăm noi seminţe în grădină şi pe dată noul nostru consilier le porunci câtorva dintre negrii noştri să-l planteze; şi a crescut la iuţeală şi, udându-l des, am avut o recoltă în mai puţin de trei luni.

De îndată ce ne-am instalat şi ne-am aranjat tabăra, ne-am apucat de vechea meserie a pescuitului de aur prin râurile despre care v-am pomenit mai înainte, iar gentlemanul nostru englez ştia atât de bine cum să ne îndrume, încât aproape niciodată truda nu ne-a fost în zadar.

Într-un rând, după ce ne pusese la treabă, a întrebat dacă i-am da voie să plece pentru şase-şapte zile, luând cu el patru sau cinci negri, să-şi caute norocul şi să vadă ce poate descoperi prin regiune, încredinţându-ne că orice ar aduna, va fi al tuturora. I-am dat cu toţii consimţământul şi i-am împrumutat o puşcă, iar doi dintre oamenii noştri, dorind să-l însoţească, au luat cu ei şase negri şi doi bivoli, care făcuseră călătoria întreagă alături de noi; şi au mai luat cu ei şi provizii de pâine, pentru, vreo opt zile, nu însă şi carne, în afară de nişte carne uscată, pentru două zile.

Au urcat sus pe vârful munţilor despre care am vorbit adineaori, de unde au văzut (aşa cum ne-au întărit-o după aceea şi oamenii noştri) acelaşi deşert de care fusesem pe bună dreptate atât de îngroziţi, când ne aflaserăm la celălalt capăt al său şi care, după socoteala noastră, nu putea fi mai mic de trei sute de mile în lăţime şi de peste şase sute de mile în lungime, fără a şti unde putea sfârşi.

Jurnalul călătoriei lor e prea lung pentru ca să ne ocupăm de el aici; au lipsit de lângă noi cincizeci şi două de zile,

după care s-au întors cu şaptesprezece pfunzi de praf de aur, dacă nu mai mult (căci nu aveam greutăţi exacte), din care o parte în bulgăraşi mai mari decât cei pe care-i găsisem înainte; pe lângă asta, au adus vreo cincisprezece tone de colţi de elefant, obţinuţi de însoţitorul nostru de la sălbaticii din regiune, pe care – în parte purtându-se bine şi în parte purtându-se rău cu ei – îi obligase să meargă să-i caute $i să-i coboare de pe munţi, iar pe alţii dintre sălbatici i-a pus chiar să-i care, întovărăşiţi de el, până la tabăra noastră. Eram chiar nedumeriţi ce-i cu toţi oamenii ăia care se apropiau de noi, când l-am văzut pe gentilom însoţit de mai bine de două sute de negri; dar el ne-a lămurit iute cum stau lucrurile, când i-a pus să-şi arunce poverile unele peste altele, într-o grămadă la intrarea în tabără.

Afară de asta, au mai adus cu ei şi blăni de lei şi cinci piei de leopard, foarte mari şi foarte frumoase. Ne-a cerut, iertare că lipsise atât de multă vreme şi că nu se întorsese cu mai multe trofee, dar ne-a spus că mai avea de întreprins un drum, din care spera că o să ne alegem cu mai bogate agoniseli.

Aşa că, după ce s-a odihnit şi după ce, răsplătindu-i, le-a dat sălbaticilor care căraseră fildeşul vreo câteva foiţe de argint şi de fier tăiate în formă de romburi şi două dintre ele în formă de căţei, le-a îngăduit să plece şi ei fură grozav de încântaţi.

În cea de a doua călătorie în care a pornit, a ţinut să meargă cu el mai mulţi dintre oamenii noştri, aşa că a alcătuit un pâlc de zece oameni albi şi de zece negri, luând cu dânşii cei doi bivoli ca să le ajute la cărat proviziile şi muniţiile. Au apucat-o în aceeaşi direcţie, dar nu chiar pe aceeaşi cărare şi au mai stat treizeci şi două de zile, în care timp au ucis nu mai puţin de cincisprezece leoparzi, trei lei şi diferite alte jigănii şi ne-au adus douăzeci şi patru de pfunzi şi câteva uncii de pubere de aur, însă numai şase dinţi de elefant, care e drept că erau foarte mari.

Prietenul nostru, englezul, ne-a arătat acum că timpul pierdut acolo ne fusese din plin răsplătit; căci în cinci luni,

câte trecuseră de când ne întrerupsesem călătoria, reuşisem să adunăm atât de mult aur, încât atunci când am ajuns să-l împărţim, ne reveniră câte cinci pfunzi şi un sfert de fiecare, în afară de ceea ce aveam de înainte şi în afară de alţi şase-şapte pfunzi încredinţaţi în diferite rânduri făurarului nostru, ca să meşterească din el giuvaere ieftine; aşa că am început a ne sfătui acum s-o pornim în continuare spre coastă, ca să punem o dată capăt călătoriei noastre; dar călăuza ne-a râs în nas:

— Hei! Nu, nu puteţi pleca acum, zicea el, căci de luna viitoare începe sezonul ploios şi va fi cu neputinţă de făcut vreo mişcare.

Ascultându-l, am convenit că era rezonabil ceea ce spunea, aşa că ne-am hotărât să ne facem rost de provizii, ca să nu fim siliţi a ieşi prea mult apoi pe afară prin ploaie, şi ne-am risipit care încotro, unii într-o parte, alţii în alta cât mai de departe doream să ne aventurăm, ca să facem rost de provizii, iar negrii noştri ne-au vânat şi ei ceva cerbi şi căprioare, a căror carne am conservat-o cât am putut mai bine, la soare, căci sarea ne lipsea cu desăvârşire.

Între timp, iată că nu s-au lăsat aşteptate nici lungile zile ploioase şi, mai bine de două luni, abia dacă ne puturăm uita afară din colibele noastre. Dar asta nu era totul, căci râurile fură atât de umflate de viituri, încât cu greu desluşeam micile pârâiaşe şi pâraie de marile râuri navigabile. Poate că ar fi fost o foarte bună ocazie de a transporta pe apă, cu plutele, fildeşii pe care-i aveam, adică ditai stiva, căci – cum întotdeauna îi răsplăteam pe sălbatici pentru munca lor – până şi femeile începuseră să ne aducă, ori de câte ori li se ivea un prilej, colţi de elefant, iar uneori chiar câte unul foarte mare, pe care-l cărau două negrese; aşa încât avuţia noastră sporise cam la vreo douăzeci şi două de tone de fildeş.

Dar de cum s-a reîmbunătăţit vremea, însoţitorul nostru ne-a spus că el nu avea de gând să stăruie să mai rămânem, deoarece se parca că nouă ne e totuna dacă mai făceam sau nu rost de aur; că eram într-adevăr primii oameni întâlniţi de el în viaţă, care să creadă că au destul

aur, atunci când se putea spune cu adevărat că aurul ne stătea la picioare şi că noi nu voiam să ne aplecăm să-l luăm. Dar, deoarece el ne făgăduise ceva, nu avea să-şi calce făgăduiala, nici să stăruie să mai rămânem, însă gândea că ar trebui totuşi să ne atragă atenţia că tocmai acum, după trecerea inundaţiilor, era timpul când se putea găsi cea mai mare cantitate de aur; şi că dacă mai rămânem măcar o lună, apoi aveam să vedem mii de sălbatici risipindu-se prin întreg ţinutul, ca să spele aurul descoperit în nisip şi pe care îl adunau pentru corăbiile europene ce-or să apară pe coastă; că ei, negrii ţinutului, fac asta în acel moment deoarece furia viiturilor scoate întotdeauna la iveala o mare cantitate de aur din munţi; iar dacă noi ştim să profităm de avantajul de a fi acolo înaintea lor, nici nu putem bănui peste ce extraordinare bogăţii ne e dat să nimerim.

Totul era atât de convingător şi de bine argumentat, încât s-a citit pe toate chipurile noastre că ne lăsaserăm convinşi; aşadar i-am răspuns că vom rămâne cu toţii în continuare; căci, deşi într-adevăr eram dornici să plecăm, totuşi în faţa clarei perspective a unui atât de mare avantaj nu se putea rezista uşor; l-am asigurat că era greşit când presupunea că noi n-am dori să ne mărim rezerva de aur şi că în această privinţă eram hotărâţi să tragem cât mai multe foloase din rodnicele prilejuri care ni se ofereau mură în gură, şi că vom rămâne acolo atâta timp cât se putea spera în agonisirea aurului, chiar de-ar fi să mai zăbovim un an. Nici că-şi putea exprima bucuria care l-a cuprins; şi, venind în sfârşit vremea bună, am început, întocmai cum ne învăţa el, să scormonim prin râuri, după aur. La început, am avut prea puţine motive încurajatoare şi am cam început să ne îndoim; dar era clar ca lumina zilei că pricina consta în aceea că apele nu scăzuseră de tot, iar râurile nu erau încă retrase în albia lor obişnuită. În câteva zile însă, am fost răsplătiţi cu vârf şi îndesat, căci am găsit mult mai mult aur decât la început şi chiar bulgăraşi mari; ba unul dintre oamenii noştri a spălat din nisip un bulgăre mare cât o mică nucă şi greu de aproape o uncie şi jumătate,

socotind după ochi, fiindcă nu aveam greutăţi mici.

Această baftă ne-a făcut nespus de harnici şi, în ceva mai mult de o lună, strânsesem cu totul aproape şaizeci de pfunzi de aur; dar mai pe urmă, aşa precum ne vestise el, am întâlnit o groază de sălbatici – bărbaţi, femei şi copii – scotocind prin fiecare râu şi pârâu şi chiar prin pământul uscat al munţilor, după aur, aşa că mare lucru n-am mai realizat noi faţă de ceea ce reuşisem până atunci.

Dar iată că meşter-făurarul nostru a mirosit un mijloc de a-i face pe alţii să ne aducă aur, fără a mai trudi noi; căci, când au început să apară acei căutători băştinaşi, făurarul avea o considerabilă comoară de jucării de-ale lui – păsări, animale şi câte alte năzbâtii, ca şi mai înainte – gata pentru a le ademeni ochii – iar gentlemanul englez, făcând pe tălmaciul, a atras sălbaticii către noi, ca să le admire; aşa încât meşterul nostru avea destui clienţi şi negreşit că-şi vindea marfa la nişte preţuri monstruoase, căci căpăta o uncie de aur, ba uneori chiar două, pentru câte o plăcuţă de argint care nu valora nicio para şi acelaşi lucru dacă plăcuţa era de fier, iar dacă era de aur – negrii tot nu dădeau mai mult pe ea; era aproape de necrezut ce belşug de aur a adunat făurarul în acest fel.

Într-un cuvânt, ca să ajungem totuşi la încheierea fericitei noastre călătorii, rămânând încă trei luni acolo ne-am sporit comoara de aur într-atât, încât adăugându-l celui strâns înainte, ca să ni-l împărţim, ne-a revenit iarăşi aproape câte patru pfunzi de fiecare; şi am pornit-o apoi înainte către Coasta de Aur, ca să vedem ce cale am putea găsi pentru a trece marea şi să ajungem în Europa.

În noua parte a călătoriei noastre, s-au întâmplat fel de fel de lucruri foarte preţioase pentru noi, fie în legătură cu felul cum am fost întâmpinaţi prieteneşte sau nu de felurite triburi de sălbatici printre care am trecut; fie în legătură cu salvarea din captivitate a unui rege negru, care fusese binefăcătorul noii noastre călăuze şi căruia, gentlemanul englez, drept recunoştinţă, ajutat de noi, i-a înapoiat regatul, care putea să tot numere, mari şi laţi, vreo trei sute de supuşi; fie despre cum ne-a primit acel rege ca

oaspeţi şi despre cum i-a pus pe supuşii lui să se ducă împreună cu englezul nostru şi să aducă toţi colţii de elefant pe care fusesem obligaţi să-i lăsam în urma noastră şi să ni-i care până la râu – un râu al cărui nume l-am uitat. După aceea ne-am construit plute şi unsprezece zile mai târziu am tras la una din coloniile olandeze de pe Coasta de Aur, unde am ajuns perfect sănătoşi şi foarte satisfăcuţi. Cât priveşte încărcătura noastră de fildeş am vândut-o reprezentanţei olandeze, primind în schimb haine şi tot ce ne era de trebuinţă nouă ori negrilor pe care am găsit cu cale să-i păstrăm cu noi, dar nu este fără importanţă de menţionat că, la sfârşitul călătoriei, încă ne mai rămăseseră patru pfunzi de praf de puşcă. Pe prinţul cel negru l-am eliberat cu totul, îmbrăcându-l din prisosurile noastre ale tuturor, şi i-am dat şi un pfund şi jumătate de aur, pe care ştia foarte bine cum să-l întrebuinţeze; şi, o dată ajunşi acolo, ne-am despărţit cu toţii în cel mai prietenesc chip cu putinţă. Englezul nostru a rămas un timp la reprezentanţa olandeză şi, după câte arm auzit ceva mai târziu, s-a prăpădit acolo de inimă rea, căci trimisese prin Olanda o mie de lire sterline în Anglia la prietenii săi, pentru retragerea lui după ce se va fi întors, dar corabia a fost capturată de francezi şi toată încărcătura s-a pierdut.

Ceilalţi tovarăşi ai mei au pornit-o într-un vas mic, spre cele două fabrici portugheze de lângă Gambia, la latitudinea de paisprezece grade, iar eu – împreună cu doi negri, pe care mi i-am păstrat – m-am dus la Capul Coast Castle, de unde m-am îmbarcat spre Anglia, şi am ajuns acolo în septembrie. Şi astfel s-au încheiat hoinărelile primei mele tinereţi; iar ceea ce avea să urmeze după aceea, nu a mai fost la fel de rodnic pentru mine.

CAPITOLUL X

În Anglia nimeresc în tovărăşie proastă şi-mi irosesc banii – Mă îmbarc într-o călătorie spre Cadiz – Tovărăşia pe care am legat-o acolo – Mă fac pirat – Aventuri – Povestiri despre William Walters şi despre expediţiile noastre –

Nu aveam niciun prieten, rudă sau cunoştinţă în Anglia, deşi era ţara mea natală; prin urmare nu cunoşteam pe nimeni căruia să-i încredinţez averea mea sau care să mă povăţuie cum s-o pun bine ori s-o economisesc; dar, nimerind în tovărăşii de tot felul şi încredinţând o mare parte din bani unui crâşmar din Ritherhithe, iar cealaltă parte risipind-o în grabă mare, toată uriaşa sumă strânsă de mine cu atâtea şi atâtea greutăţi şi riscuri, s-a dus pe apa sâmbetei în ceva mai mult de doi ani; şi, cum mie însumi îmi vine să turbez când îmi amintesc cum s-a spulberat întreagă agoniseala aceea, mai bine să nu mai vorbesc nimic; iar cât priveşte restul, zău că merită să fie ascuns; mă face să roşesc deoarece a fost cheltuit pe nebunii şi stricăciuni de tot felul, aşa încât se poate spune că această întâie dimineaţă a vieţii mele a început în hoţie şi s-a sfârşit în desfrâu; trist punct de plecare, iar sosirea – de o şi mai tristă netrebnicie.

Cam prin 1686, am început să dau de fundul comorii, aşa că era timpul să mă gândesc la alte aventuri; fiindcă jefuitorii mei, altfel n-am cum să le spun, au început să-mi aducă la cunoştinţă că, pe măsură ce banii mi se împuţinau, preţuirea lor avea să dispară şi ea, şi că nu mai aveam nimic de aşteptat în continuare de la dânşii, nimic altceva decât îmi puteam oferi singur prin banii mei, şi că – pe scurt – niciunul nu avea să mişte un deget mai departe pentru mine, în ciuda tuturor părăluţelor pe care le cheltuisem cu ei mai înainte.

Asta m-a rănit de moarte şi m-a apucat o îndreptăţită silă faţă de atâta nerecunoştinţă, dar am depăşit şi acea încercare; nici măcar nu am regretat risipirea unei sume de bani atât de grase cum fusese aceea pe care o adusesem cu mine în Anglia.

Pe urmă, într-un ceas rău, desigur, m-am îmbarcat pentru o călătorie către Cadiz, pe o corabie numită *Crucişătorul,* iar în cursul călătoriei aceleia, aflându-ne pe coasta Spaniei, am fost obligaţi să acostăm la Groyn, din cauza unui vini puternic dinspre sud-vest.

Acolo m-am pomenit în tovărăşia unor aşi ai crimei, iar printre ei se găsea unul mai îndrăzneţ ca toţi ceilalţi, care a încercat să-mi arate o prietenie atât de fără ascunzişuri, că ajunsesem a ne spune unul altuia „frate” şi ne povesteam tot ce ni se întâmpla: numele său era Harris. Individul acesta a venit la mine într-o bună dimineaţă, întrebându-mă dacă voiam să merg pe ţărm, iar eu i-am spus că da; aşa că i-am cerut voie căpitanului să luăm barca şi am plecat amândoi. Când am fost numai noi doi împreună, m-a întrebat dacă n-aveam poftă de-o aventură care ne-ar putea alina toate necazurile trecute. „Ba bine că nu, i-am răspuns eu, din toată inima!” căci nu-mi păsa încotro mergeam, neavând nimic de pierdut şi pe nimeni de lăsat în urmă.

Atunci m-a întrebat dacă îi jur să păstrez taina şi dacă, în caz că nu voi fi de acord cu ceea ce el avea să-mi propună, mă leg totuşi să nu-l trădez niciodată? Am încheiat pe loc legământul ăsta, cu cele mai îndrăcite blesteme şi înjurături pe care le-a putut scorni dracul şi noi amândoi.

Atunci mi-a destăinuit că pe cealaltă corabie – arătându-mi cu degetul spre o altă corabie engleză care plutea în port, – se afla un flăcău viteaz care se învoise cu câţiva dintre oamenii de pe punte, şi se hotărâseră să se răzvrătească a doua zi în zori şi s-o şteargă în larg cu corabia; şi că dacă eram în stare să ne adunăm şi noi puterile laolaltă, cât mai mulţi, pe corabia noastră, am putea face la fel. Mie mi-a plăcut straşnic propunerea, iar el i-a făcut pe alţi opt dintre noi să ni se alăture; şi ne-a spus

că de îndată ce prietenul său se va apuca de treabă şi va pune stăpânire pe corabie, trebuie să fim gata să le urmăm şi noi pilda. Acesta îi era planul; iar eu, fără cea mai mică şovăire, fie cu privire la nemernicia faptei, fie la greutatea aducerii ei la îndeplinire, m-am şi vârât în infama conspiraţie şi astfel buruiana răului gând s-a răspândit printre noi; dar nu ne-am putut juca rolul ca lumea.

Prin urmare, la ziua hotărâtă, tovarăşul său de pe cealaltă corabie, al carul nume era Wilmot, s-a apucat de treabă şi, făcându-i prizonieri pe secund şi pe alţi ofiţeri, a pus mâna pe corabie şi ne-a dat semnalul ştiut. Pe corabia noastră nu erau decât unsprezece intraţi în complot şi n-am putut atrage mai mulţi în tare să avem încredere, aşa că – părăsind corabia – am luat cu toţii barca şi ne-am dus să ne alăturăm celuilalt răsculat.

După ce am părăsit astfel corabia noastră, am fost primiţi cu multă bucurie de căpitanul Wilmot şi de noua lui banda, fiind gata la orice fel de golănie, îndrăzneţ, disperat – aşa cum eram – lipsit de orice mustrări de conştiinţă pentru ceea ce mă apucasem a săvârşi sau pentru orice aş fi putut să săvârşesc mai târziu, şi cu atât mai puţin bântuit de vreo presimţire rea în legătură cu urmările ce ar fi putut să le aibă faptele mele; după ce m-am înhăitat astfel, spun, cu echipajul acela, care până la urmă m-a făcut să împart soarta celor mai faimoşi dintre piraţii epocii, unii ajunşi să-şi sfârşească zilele în ştreang, cred că istorisirea câtorva din aventurile la care am luat parte poate fi o poveste plăcută; şi asta îndrăznesc s-o spun înainte, jurând pa cuvântul meu de pirat, cu toate că nu toi fi în măsură să-mi amintesc nici pe departe totul din felurita sumedenie de peripeţii care a alcătuit una din cele mai ticăloase urzeli din câte a fost în stare vreodată un om ca să înfăţişeze lumii.

Eu, care – după cum am dat de înţeles şi până aici – eram hoţ din naştere şi pirat din fire, chiar şi mai înainte vreme, mă aflam acum în elementul meu şi niciodată în viaţă n-am întreprins ceva cu o mai mare satisfacţie.

Căpitanul Wilmot (căci aşa îl vom numi de acum înainte) intrând astfel în posesia unei corăbii, prin metoda pe care

aţi auzit-o, se poate uşor trage concluzia că nu avea de gând nicidecum să rămână în port, ori să aştepte fie încercările făcute de pe ţărm, fie vreo schimbare ce putea avea loc printre oamenii săi. Dimpotrivă, el a ridicat ancora cu prilejul celui dintâi flux şi a pornit-o spre mare, cârmind spre Insulele Canare. Corabia noastră avea douăzeci şi două de tunuri, dar ar fi fost în stare să ducă pe ea treizeci; în afară de asta, cum nu era echipată decât ca vas comercial, fireşte că îi lipseau şi muniţiile, şi armele mici, în măsura trebuitoare scopului nostru, sau pentru a face faţă surprizelor în caz de luptă; aşa că am acostat la Cadiz, adică am ancorat în golf, iar căpitanul şi un marinar căruia noi îi spuneam tânărul căpitan Kid şi care era canonierul nostru, împreună cu alţi câţiva demni de cea mai mare încredere, printre care ne număram şi tovarăşul meu Harris, făcut secund, şi eu însumi, făcut locotenent, ne-am propus să luăm cu noi câteva baloturi de mărfuri englezeşti pe care să le ducem la ţărm şi să le vindem: tovarăşul meu, însă, om foarte priceput în astfel de treburi, a propus o soluţie mai bună, şi, deoarece el mai fusese în oraş, ne-a spus, pe scurt, că va cumpăra singur pulbere şi gloanţe, arme mici şi orice altceva doream noi, pe cuvântul său de onoare, rămânând ca neguţătorii să fie plătiţi în mărfuri englezeşti, care nouă nu ne lipseau, când vor veni pe bord. Aceasta era o soluţie mult mai bună şi, în consecinţă, el şi cu căpitanul s-au dus singuri pe ţărm şi s-au târguit cât au putut de bine în vederea atingerii scopului lor, venind înapoi după două ore şi aducând cu dânşii un butoi cu vin şi cinci butoiaşe de coniac, în timp ce noi toţi ceilalţi am rămas pe corabie.

A doua zi dimineaţa au venit la noi, după negoţ, două şalupe bine încărcate, cu câte cinci spanioli la bord. Căpitanul nostru le-a vândut marfă bună şi ei ne-au livrat în schimb şaisprezece butoiaşe de pulbere, douăsprezece pungi rotunde cu pulbere fină pentru armele noastre mici, şaizeci de muschete şi douăsprezece puşti ofiţereşti; şi, de asemenea şaptesprezece tone de ghiulele de tun, cincisprezece butoiaşe de gloanţe de muschete, împreună

cu câteva săbii şi cu douăzeci de perechi de pistoale bune. Pe lângă asta, ne-au adus treisprezece butoaie cu vin (căci noi, care acum deveniserăm cu toţii gentlemeni, dispreţuiam berea pe care o aveam pe corabie) şi şaisprezece butoiaşe de rachiu, alături de douăsprezece putini de struguri şi de douăzeci de lăzi de lămâi; toate acestea le-au fost plătite în mărfuri englezeşti; iar pe deasupra, căpitanul a mai primit şi şase sute de taleri în bani. Ei ar fi vrut să mai vină, dar noi n-am vrut să mai rămânem.

De acolo am plutit spre Insulele Canare şi din Canare mai departe, spre Indiile de Vest, unde am săvârşit ceva prădăciuni asupra spaniolilor, pentru a ne asigura de provizii, şi, într-adevăr, am luat ceva prada, însă nu chiar de mare preţ, cel puţin câtă vreme am participat şi eu alături de ei, ceea ce de data aceea n-a ţinut prea mult, căci, după ce capturaserăm o goeletă spaniolă pe coasta Cartaginei, prietenul meu oii-a făcut o propunere, şi anume să-i cerem căpitanului Wilmot să ne instaleze pe noi pe acea goeletă, cu o anume cantitate de arme şi de muniţii, şi să ne lase să încercăm ce puteam face, goeletă părându-ni-se mult mai potrivită pentru treburile noastre decât corabia cea mare şi, desigur, mai rapidă. Căpitanul Wilmot s-a învoit propunerii noastre şi ne-am dat întâlnire la Tobago, înţelegându-ne că orice ar jefui una sau alta dintre corăbii, prada să fie împărţită între amândouă echipajele; toate aceste învoieli au fost respectate cu multă corectitudine şi ne-am reîntâlnit după vreo cincisprezece luni, la insula Tobago, aşa cum ne înţeleseserăm.

Aproape doi ani am pândit drumurile corăbiilor pe acele mari, atacând mai ales pe spanioli; nu că ne-am fi dat îndărăt de a le captura şi corăbii englezeşti, olandeze sau franceze, dacă ne-ar fi ieşit în cale; de fapt, căpitanul Wilmot a şi atacat o corabie din Noua Anglie, pornită de la Madera spre Jamaica şi o alta plecată de la New York spre insulele Barbados, plină de provizii; aceasta din urmă ne-a şi fost o resursă fericită. Însă motivul pentru care aveam de-a face cât mai puţin posibil cu vasele engleze era în

primul rând că, fiind corăbii cât de cât mai puternice, eram siguri că ne vor opune mai multă rezistenţă; iar în al doilea rând, am descoperit că pe corăbiile englezeşti se găsea mai puţină pradă; spaniolii aveau de obicei bani la bord şi cu banii aveam ce face. Căpitanul Wilmot era, de fapt, mai crud când punea mâna pe vreun vas englez, pentru ca să nu se afle prea curând veşti despre el în Anglia şi astfel vasele de război să primească ordin să-l caute. Dar asta o trec deocamdată sub tăcere.

În decursul celor doi ani, ne-am sporit zdravăn avutul, deoarece de pe un singur vas am jefuit şaizeci de mii de taleri, iar de pe altul o sută de mii de taleri şi, devenind astfel mai întâi bogaţi, ne-am hotărât să fim şi puternici; căci capturasem un fel de bric, sau brigantină, cum i se spune, construit în Virginia, un excelent vas maritim, cu o mare viteză, în stare să suporte douăsprezece tunuri; mai capturasem şi o mare corabie spaniolă, construită ca o fregată, care de asemenea naviga nespus de bine şi pe care, după aceea, cu ajutorul unor buni dulgheri, am echipat-o să poată purta douăzeci şi opt de tunuri. Mai aveam acum nevoie de oameni, aşa că ne-am îndreptat spre golful Campeachy, neavând nicio îndoială că acolo puteam îmbarca oameni cât voiam de mulţi, şi aşa am şi făcut.

În golf am vândut goeleta pe care pluteam cu; iar căpitanul Wilmot, păstrându-şi corabia sa, mi-a trecut mie comanda fregatei spaniole, în calitate de căpitan, pe tovarăşul meu Harris făcându-l prim locotenent; Harris era un flăcău îndrăzneţ şi întreprinzător, cum nu-i altul pe lume. Pe brigantina a fost instalat un tun lung, aşa că aveam acum trei corăbii puternice, cu echipaj bun şi provizii pentru douăsprezece luni fiindcă pusesem mâna pe vreo două-trei goelete plecate din Noua Anglie şi New York, pline cu făină, mazăre, carne de vită şi de porc la putini, care se îndreptau înspre Jamaica şi Insulele Barbados; şi ca să mai facem încă rost de carne de vită, am tras la ţărm pe insula Cuba, unde am împuşcat câte vite negre am vrut, cu toate că nu prea aveam sare deajuns ca să le conservăm.

De pe toate corăbiile capturate, am luat praful de puşcă şi gloanţele, armele mici şi cuţitele de abordare; cât despre echipajele lor, nu luam niciodată decât pe chirurg şi pe dulgher, ştiind că ne pot fi de un deosebit folos în multe ocazii; iar ei nu se opuneau să vină cu noi; deşi pentru siguranţa lor, în caz de ghinion, pretindeau de multe ori că au fost luaţi cu forţa, lucru în legătură cu care voi şi povesti ceva amuzant întâmplat în cursul expediţiilor mele.

Aveam printre noi un tip foarte vesel, un *quaker,* al cărui nume era William Walters şi pe care îl luasem prizonier de pe o goeletă pornită din Pennsilvania către Insulele Barbados. Era chirurg şi cei de pe goeletă îi ziceau doctor; dar ei nu-l întrebuinţau în calitate de chirurg, ci îl duceau către Barbados ca să primească botezul apei. Oricum, omul avea cu el la bord trusa de chirurg, iar noi l-am silit să ne urmeze, luându-şi cu sine toate instrumentele. Era într-adevăr un tip caraghios, altminteri om de mult bun simţ şi excelent chirurg; însă ceea ce conta şi mai mult, era că totdeauna arăta foarte bine dispus şi plăcut în conversaţie, şi apoi era un tip îndrăzneţ şi solid, ca toţi cei pe care-i luaserăm cu noi.

Eu l-am convins pe William, după câte mi s-a părut, să vină cu noi fără multă împotrivire, deşi hotărât să o facă în aşa fel încât să fie vădit lucru că îl luasem cu forţa; ca totul să se petreacă după cheful inimii lui, a venit de-a dreptul la mine:

— Prietene, zice el, îmi spui că trebuie să merg cu tine şi că nu-mi stă în putere să-ţi rezist, dacă aş încerca; doresc însă ca tu să-l obligi pe căpitanul goeletei pe bordul căreia mă găsesc, să certifice cu mâna lui că am fost luat cu forţa şi împotriva voinţei mele.

Asta o spunea cu atâta satisfacţie pe chip, încât nu puteam să nu-l înţeleg.

— Da, da, i-am răspuns, că o fi sau nu împotriva voinţei tale, eu am să-l fac şi pe căpitan şi pe toţi oamenii să-ţi dea la mână o hârtie în privinţa asta, altfel îi iau pe toţi captivi şi am să-i ţin zălog până ţi-or da-o.

Ce mai încoace şi încolo, am compus chiar cu

documentul în care am scris că fusese luat cu forţă armată, ca prizonier, de către un vas pirat; că îi luaseră mai întâi lada şi instrumentele; iar apoi îi legaseră mâinile la spate şi-l siliseră să-i însoţească pe corabia lor; iar hârtia a fost iscălită de căpitan şi de toţi oamenii săi.

Prin urmare, m-am apucat să-l înjur şi am strigat la oamenii mei să-i lege mâinile la spate şi aşa, dus pe sus, l-am luat cu noi, pe corabia noastră. După ce o fost adus pe bord, l-am chemat la mine:

— Acuma, prietene, zic cu, te-am adus cu forţa, ce-i drept, dar nu-s de părere că până într-atâta împotriva voinţei tale, pe cât îşi închipuie ei; haide, i-am spus, încearcă să ne fii de folos şi o să fii foarte bine tratat printre noi.

I-am dezlegat aşadar mâinile şi, înainte de toate, am dat ordin să i se restituie toate lucrurile care-i aparţineau, iar căpitanul nostru i-a dat de băut o duşcă.

— Te-ai purtat prieteneşte cu mine, mi-a mărturisit, iar eu voi fi sincer cu tine, indiferent dacă am ajuns aici de bună-voie sau nu. Voi căuta să-ţi devin cât mai folositor cu putinţă; tu însă trebuie să ştii că nu-i treaba mea să mă amestec atunci când te afli în luptă.

— Nu, nu, a intervenit căpitanul, dar niţel te poţi amesteca atunci când împărţim banii.

— Aceste lucruri sunt de folos pentru utilarea cu instrumente a unei lăzi de chirurg, recunoscu zâmbind William, dar voi fi modest.

Pe scurt, Vilii am era un tovarăş cât se poate de plăcut; dar avea asupra noastră avantajul că – dacă am fi fost prinşi – noi eram siguri că vom fi spânzuraţi, pe când el era sigur că o să scape, şi asta o ştia prea bine; era însă un tovarăş vioi şi mult mai nimerit să fie căpitan ca oricare altul dintre noi. O să am deseori prilejul să vorbesc despre el, în restul povestirii.

Patrularea noastră atât de îndelungată prin mările acelea, cam începuse să fie cunoscută, atât de bine cunoscută, încât nu numai în Anglia, ci şi în Franţa şi Spania deveniseră publice relatările despre aventurile noastre şi se

îndrugau multe poveşti, cum că omoram oamenii cu sânge rece, legându-i şi aruncându-i în mare; din vot acel noian de baliverne, nu erau totuşi adevărate nici jumătate, deşi de făcut am făcut mai multe decât e poate cazul să vorbim aici.

Oricum, consecinţa a fost că s-au trimis mai multe vase de război engleze în Indiile de Vest, cu instrucţiuni speciale să patruleze în Golful Mexic şi în Golful Floridei şi printre insulele Bahama şi, dacă va fi posibil, să ne atace. Noi nu eram atât de neştiutori încât să nu ne aşteptăm la una ca asta, după ce stătusem atâta vreme în acea parte a lumii; dar prima relatare certă despre ele, am avut-o la Honduras, când un vas care venea din Jamaica ne-a spus că întâlnise două vase de război engleze pornite direct din Jamaica într-acolo, în căutarea noastră. Eram prinşi în golf şi n-am fi putut face nici cea mai mică mişcare ca să ieşim, dacă vasele ar fi venit direct spre noi; s-a întâmplat însă ca să fie informaţi de cineva că ne aflam în golful Campeachy, şi s-au dus ţintă într-acolo, aşa că noi nu numai că am scăpat de urmărire, dar eram şi atât de bine plasaţi în direcţia vântului, că nu puteau întreprinde nimic împotriva noastră, chiar de-ar fi ştiut că simeni acolo.

Am profitat de acest avantaj şi am pornit-o spre Carthagena, iar de acolo, cu mare greutate, am zbughit-o la o mica distanţă de malul de la Sfânta Martha, până ce am ajuns la insula olandeză Curacao şi apoi în insula Tobago, care era – ca şi mai înainte – locul nostru de întâlnire; şi, fiind o insulă pustie, nelocuită, am folosit-o ca refugiu: acolo, căpitanului brigantinei i-a fost dat să moară, iar Harris, pe atunci locotenentul meu, a preluat comanda.

În insula aceea am luat hotărârea de a pleca spre coasta Braziliei şi de acolo la Capul Bunei Speranţe şi către Indiile de Est; însă, precum am spus, Harris, acum căpitanul brigantinei, a invocat motivul că, socotindu-şi corabia prea mică pentru o călătorie atât de lungă, i-ar cere căpitanului Wilmot voie ca el să rişte o croazieră şi avea să ne urmeze apoi pe prima corabie pe care va putea-o captura; aşa că ne-am dat întâlnire la Madagascar, lucru convenit în urma

recomandaţiei mele privitoare la acel loc şi la belşugul de provizii ce se puteau găsi acolo.

Aşadar, Harris s-a îndepărtat de noi şi a făcut-o într-un ceas rău; căci în loc să captureze o corabie cu care să ne urmeze, a fost el capturat, după cum ne-a fost dat să auzim mai târziu, de un vas de război englezesc şi, fiind pus în fiare, a murit de supărare şi de inimă rea până să ajungă în Anglia. Locotenentul său, din câte am auzit, a fost executat în Anglia ca pirat – şi iată sfârşitul omului care m-a atras întâi şi întâi în această nenorocită îndeletnicire.

Trei zile mai târziu, ne-am despărţit de Tobago, abătându-ne spre coasta Braziliei, dar nu pluteam decât de douăzeci şi patru de ore, când am fost despărţiţi de o sălbatică furtună care a durat trei zile, cu foarte puţine momente de calm sau de întrerupere. În împrejurarea aceea, căpitanul Wilmot s-a întâmplat – din nefericire – să fie la bordul vasului meu, spre marea sa durere, căci nu numai că am pierdut din vedere corabia lui, dar nici n-am mai revăzut-o până când am ajuns în Madagascar, unde o aruncase apa. Pe scurt, după ce în această furtună ne pierdusem catargul din faţă, am fost obligaţi să ne întoarcem în insula Tobago, ca să ne adăpostim şi să ne reparăm daunele, ceea ce ne-a adus pe toţi aproape de pieire.

Nici nu ajunsesem bine pe ţărm şi eram cu toţii foarte ocupaţi să ne căutăm vreun trunchi pentru arborele gabier, când am zărit îndreptându-se spre noi un vas de război englez, cu treizeci şi şase de tunuri: era, ce-i drept, o mare surpriză pentru noi, din pricină că eram atât de avariaţi; dar, spre marele nostru noroc, stăteam destul de bine ascunşi şi aproape lipiţi de stâncile înalte, aşa că vasul de război nu ne-a văzut şi a pornit înapoi în patrularea sa, iar noi n-am făcut decât să observăm încotro s-a dus, iar după ce s-a înnoptat, renunţând la truda noastră, ne-am hotărât s-o pornim pe mare, cârmind în direcţie contrară faţă de cea în care văzusem că pornise vasul de război; şi am constatat că era calea scopului urmărit, căci nu ne-am mai întâlnit cu englezii. Aveam pe bord un vechi arbore gabier

artimon, din care ne-am improvizat pentru moment un catarg în locul gabierului mic; aşa că ne-am îndreptat spre insula Trinidad, unde – deşi erau spanioli pe ţărm – am debarcat totuşi câţiva oameni cu barca şi au tăiat un brad foarte frumos ca să ne cioplească un nou arbore gabier, pe care l-am şi montat, echipai cu tot ce trebuia; şi am mai făcut rost acolo şi de ceva vite, cu care să ne completăm proviziile: şi, ţinând un sfat de război, ne-am hotărât să părăsim pentru moment acele mări şi să o apucăm spre coasta Braziliei.

Cel dintâi lucru pe care am încercat să-l facem acolo, a fost doar să luăm apă de băut; am aflat însă că în Golful Tuturor Sfinţilor se găsea flota portugheză cu destinaţia Lisabona, gata să desfăşoare pânzele, aşteptând numai un vânt prielnic. Asta ne-a făcut să stăm deoparte, dorind să-i vedem cum pornesc pe mare şi după cum vor fi cu sau fără escortă, să-i atacăm ori să ne ferim din drumul lor.

Spre scară s-a pornit o rafală puternică dinspre sud-vest către vest, care fund prielnică flotei Portugaliei, iar vremea arătându-se foarte plăcută, am auzit cum s-a dat semnalul să se ridice ancorele, iar noi, apropiindu-ne, la adăpostul insulei. Şi, am tras cu parâmele vela mare şi vel n-foc, am coborât valea gabier pe butuc şi le-am strâns, ca să ne putem cât mai bine ascunde, aşteptându-i pe ei să iasă, iar a doua zi de dimineaţă am şi văzut întreaga flota apărând în larg, dar nu aşa cum ne-ar fi convenit nouă, căci era alcătuită din douăzeci şi şase de corăbii, cele mai multe de mare forţă şi de mare tonaj, atât vase comerciale, cât şi vase de război; aşa că, văzând că nu-i rost să ne amestecam, am rămas liniştiţi acolo unde ne-aflam, până ce flota portugheză nu s-a mai văzut; apoi am pornit-o şi noi în larg, sperând să întâlnim în drum o altă pradă.

N-a trecut mult până ce am văzut o pânză şi imediat ne-am luat după ea; s-a dovedit a fi însă o navă cu viteza mare şi, îndreptându-se spre larg, am văzut clar că se încredea în pânzele ei. Totuşi, cum şi noi eram o corabie bine propor-ţionala, am fi ajuns-o din urmă, deşi cam încet, dacă am fi avut o zi înaintea noastră; dar iată că se întuneca rapid şi,

de aceea, ştiam că o vom pierde din vedere.

Bine-dispusul nostru quaker, văzând că tot ne ţinem dârz de ea chiar şi pe întuneric, fără să putem vedea încotro se duce, a venit la mine şi mi-a spus grav:

— Prietene Singleton, îţi dai oare seama ce faci? i-am răspuns:

— Bineînţeles, fugărim corabia aceea, nu?

— Şi de unde ştii asta? m-a întrebat şi mai grav.

— Da, asta-i drept, am zis eu nu putem fi siguri.

— Ba da, prietene, mi-a răspuns, eu cred că putem fi siguri că fugim de ea, însă nu după ca. Şi mă tem, adăugă el, că te-ai făcut quaker şi te-ai hotărât să nu mai faci uz de forţă, sau că, fiind un laş, fugi de duşmanul tău.

— Ce vrei să spui? am sărit eu (şi cred că l-am înjurat). De ce rânjeşti iarăşi? Totdeauna nu ne serveşti decât lucruri neplăcute.

— Ba, vorbi el, e cât se poate de clar că acea corabie a pornit-o în larg, îndreptându-se către est, anume ca să-i pierdem urma, şi poţi fi sigur că n-are nicio treabă în direcţia aceea, căci ce-ar avea oare de făcut pe coasta Africii la o astfel de latitudine, tot atât de departe spre sud cât Congo sau Angola? De îndată însă ce se va întuneca şi o vom pierde din vedere, ea-şi va schimba direcţia şi o să se îndrepte spre vest, luând-o din nou către coasta Braziliei şi către golful spre care ştii bine că o apucase mai înainte; şi atunci, spune-mi, oare nu fugim noi de ca? Sunt plin de speranţe, prietene, conchise chirurgul batjocoritor şi sec, că ai să te faci quaker, căci bun de luptă nu prea te văd.

— Foarte bine, William, i-am replicat eu, atunci am să fiu un pirat îndrăcit.

Totuşi, William avea dreptate şi eu am înţeles numaidecât ce vrea să spună; iar căpitanul Wilmot, care zăcea foarte bolnav în cabina lui, auzind ce vorbeam, l-a înţeles la fel de bine ca şi mine şi mi-a strigat că William avea dreptate şi că lucrul cel mai bun pe care-l aveam de făcut era să ne schimbăm direcţia şi s-o pornim spre golf, unde aveam zece şanse la una s-o prindem a doua zi în zori.

Ne-am întors, prin urmare, corabia din drum, am tras la bord frânghiile de babord, am întins zburătorii şi am gonit spre golful Tuturor Sfinţilor, unde am ajuns să ancorăm dimineaţa în zori, chiar în afara razei de acţiune a tunurilor din fort. Am înfăşurat pe catarg velele cu fir de cablu, ca să putem trage şcotele la loc, fără a mai urca sus ca să le mai desfacem şi, coborând verga mare şi verga trincii, arătam ca şi când ne-am fi aflat acolo de o bună bucată de vreme.

După două ore, am zărit vânatul nostru venind spre golf cu toate pânzele întinse şi înaintând cu nevinovăţie, sosindu-ne drept în gură, căci noi am stat locului liniştiţi până ce am văzut prada ajungându-ne aproape în bătaia tunurilor; atunci, întinzând mecanismele arborelui trinchet înainte şi înapoi, ne-am ridicat mai întâi vergele, apoi am tras la loc şcotele velei gabier; firele de cablu care le ţinuseră înfăşurate cedând de la sine, velele au fost întinse în câteva minute; şi, în acelaşi timp alunecând şi cablul, i-am ieşit oaspetelui în cale, înainte de a putea face manevra de întoarcere. Au fost atât de surprinşi, încât nu au putut rezista decât puţin sau mai de loc, şi au cedat după prima salvă laterală.

Eram în curs de a ne întreba ce să facem cu pânza aceea, când a venit la mine William:

— Ascultă la mine, prietene, îmi zice, ai făcut de data asta o treabă frumuşică, nu-i aşa? Să iei cu împrumut corabia vecinului tău, chiar aici, în uşa lui şi să nu-i ceri cât de cât voie. Acum însă, tu ce crezi, oare n-or fi existând ceva vase de război prin port? Destul că ai dat alarma: îi vei avea în spate înainte de a se înnopta, de asta poţi fi sigur, ca să te întrebe de ce ai procedat astfel.

— Adevărat, William, i-am răspuns, după câte ştiu, ceea ce presupui tu ar putea fi adevărat. Ce trebuie să facem, deci?

Şi William îmi spune:

— Nu ai decât două lucruri de făcut, fie să intri în port şi să capturezi tot restul, fie să o ştergi înainte de a veni ei să te prindă; căci îi văd că s-au apucat să înalţe un arbore gabier pe corabia aia masivă de acolo, ca s-o pornească

imediat pe mare, aşa că nu va dura mult până să vină să stea de vorbă cu tine; şi ce-o să le spui când te-or întreba de ce le iei cu împrumut corabia lor fără a le cere voie?

Ceea ce spunea William era drept: puteam vedea cu ocheanele cât de grăbiţi erau cu toţii, cum echipau şi puneau la punct câteva goelete aflate la îndemână şi o corabie mare de război, încât era clar că vor ajunge repede la noi; ştiam însă ce aveam de făcut. Am văzut că de fapt corabia capturată nu era încărcată cu nimic de valoare pentru noi, în afară de nişte cacao, ceva zahăr şi douăzeci de butoiaşe de făină; restul încărcăturii erau nişte piei netăbăcite; aşa că am luat tot ce am găsit de cuviinţă că ne-ar folosi, printre altele toată muniţia, ghiulelele şi armele mici, şi am dat drumul corăbiei să se ducă, luându-i şi cablul şi cele trei ancore pe care le avea, şi care nouă ne trebuiau şi, în afară de asta, lăsând-o fără vele. Pe scurt, i-am lăsat numai ceea ce era necesar ca să ajungă până în port şi asta a fost tot.

CAPITOLUL XI

Povestire despre purtarea cavalerească a lui William într-o ciocnire cu un vas de război portughez – Capturăm corabia – Întâlnim un vas plin de negri, care omorâseră ofiţerii şi echipajul – Povestirea negrilor despre acea întâmplare –

După această ispravă, am apucat calea sudului, îndreptându-ne spre coasta Braziliei, până ce am ajuns la gura fluviului Janeiro: dar, deoarece timp de două zile vântul a suflat puternic dinspre sud-est şi sud-sud-est, am fost obligaţi să ancoram la adăpostul unei mici insule şi să aşteptăm alt vânt, mai prielnic. Între timp, se pare că portughezii trimiseseră veste, pe uscat, guvernatorului de acolo, că prin apropierea coastei exista un vas-pirat; aşa că, atunci când ajunserăm în raza portului, am văzut două vase de război plutind chiar în afara radei, dintre care unul îşi întindea pânzele cu toată viteza posibilă şi dăduse drumul cablului în scopul de a sta de vorbă cu noi: celălalt nu înaintase la fel de mult, dar se pregătea s-o facă; în mai puţin de o oră, amândouă se luaseră după noi, cu toate pânzele sus.

Dacă n-ar fi coborât noaptea, chiar că s-ar fi adeverit vorbele lui William; şi cu siguranţă că ne-ar fi întrebat cam de ce treburi ne ţineam pe acolo? Căci am văzut corabia din faţa ajungându-ne din urmă, mai ales într-o parte; asta, deoarece noi ne îndepărtam de ei navigând împotriva vântului: dar după ce s-a întunecat, pierzându-i din vedere, neam hotărât să ne schimbăm direcţia şi să ne îndreptăm direct spre larg, neîndoindu-ne că urmăritorii se vor pierde în noapte.

Ghicise sau nu comandantul portughez că aşa vom

proceda, asta n-o ştiu; însă a doua zi dimineaţa, când se crăpa de ziuă, în loc să ne fi pierdut în zare, am văzut că ei ne urmăreau, la aproximativ o leghe spre est; spre marele nostru noroc însă, am putut vedea numai un vas din cele două; aceasta totuşi era o corabie mare, care purta pe ea patruzeci şi şase de tunuri şi avea o viteza extraordinară. Lucru de nepus la îndoială, căci ne-a depăşit, în ciuda faptului că şi corabia noastră era destul de rapidă, aşa cum v-am spus parcă.

Când am văzut cum stăteau lucrurile, ne-am dat seama numaidecât că nu mai era nimic de făcut şi că trebuia să ne angajăm în luptă; şi cum ştiam că ticăloşii de portughezi, o naţiune faţă de care aversiunea mea era înnăscută, nu ne vor cruţa cu nimic, i-am adus la cunoştinţă căpitanului Wilmot care era situaţia. Căpitanul, bolnav cum era, a sărit din pat în cabină şi a cerut să fie dus sus pe punte (căci se simţea slăbit), ca să vadă cum stăteau lucrurile.

— Bine, zise el, atunci o să dăm piept cu ei.

Toţi oamenii noştri iţiseră plini de curaj chiar şi mai înainte; acum însă, văzându-l atât de vioi pe căpitan, care suferea de zece unsprezece zile de pe urma unei insolaţii, curajul lor crescu do două ori mai mare şi se şi apucară care mai de care de treabă, să facă ordine pe vas şi să fie din clipa în clipă gata. Iată însă că William, quakerul, se apropie de mine cu un fel de zâmbet:

— Prietene dragă, zice el, de ce oare ne urmăreşte corabia aia?

— De ce? fac eu, fireşte ca să se bată cu noi, de asta poţi fi sigur.

— Bine, zice el, şi-o să ne ajungă din urmă, tu ce crezi?

— Păi, vezi bine că o să ne ajungă.

— Atunci, prietene dragă, continuă pe un ton uscat zăltatul de chirurg, de ce mai fugi tu de ea, dacă vezi clar că te va întrece? Va fi oare mai bine pentru noi să ne prindă în larg, decât aici?

— Cam tot una, în privinţa asta, recunosc cu; dar ce-ai vrea tu să facem?

— Ce să facem?! se miră el; hai să nu-l necăjim pe bietul

om mai mult decât e nevoie; hai să rămânem pe loc să-l aşteptăm şi să auzim ce are să ne spună.

— Ne va vorbi cu pulbere şi gloanţe.

— Foarte bine atunci, spune quakerul, dacă asta e limba ţării lui, trebuie să-i vorbim şi noi în aceeaşi limbă, nu? Altfel cum să ne înţeleagă?

— Minunat, William, zic eu, te înţelegem.

Iar căpitanul, aşa bolnav cum era, strigă şi el către mine:

— Şi de data asta William are dreptate; mă avertizează, că tot una e dacă dăm lupta aici sau o leghe mai departe.

Aşa că a dat o comandă:

— Ridicaţi vela mare, vom slăbi pânzele pentru ei!

Prin urmare, am strâns pânzele şi, cum ne aştepta vrăjmaşul la bordul dinspre partea adăpostită de vânt, noi aflându-ne atunci cu vântul la tribord, am adus optsprezece tunuri la babord, hotărându-ne să-i primim cu o salvă laterală care să-i încălzească; a durat cam o jumătate de oră până ce urmăritorii să ne ajungă, iar între timp noi am întors nava cu prova în direcţia vântului, obligându-i astfel să se apropie de noi din partea ferită de vânt, aşa cum ne era în gând; când i-am văzut în partea laterală spre pupă, ne-am lăsat în jos şi am primit focul a cinci sau şase dintre tunurile lor; în acest timp puteţi fi siguri că toţi oamenii noştri se aflau la posturi, aşa că am legat tare cârma cu parâme în direcţia vântului, adică am lăsat libere braţele velei gabier, am slăbit pânza şi am tras-o spre spate, astfel corabia noastră aşezându-se de-a curmezişul vasului inamic; atunci am dat drumul, brusc, salvei noastre dintr-o parte, zguduindu-i de la provă la pupă şi omorându-le o mulţime de oameni.

După cum puteam vedea, portughezii erau în cea mai mare zăpăceală; şi, nedându-şi seama de planul nostru, cum corabia lor era în plin mers, au nimerit cu bompresul în partea din faţă a hobanelor noastre principale, aşa că nu ne mai puteau ocoli şi iată-ne astfel blocaţi unul în altul; duşmanul nu putea acţiona cu mai mult de două sau trei tunuri, în afara armelor mici, pe când noi ne descărcăm întreaga salvă laterală, cu furie, asupra lui.

În toiul acestei lupte înfierbântate, cum eram foarte ocupat pe dunetă, căpitanul care nu se depărta de loc de noi îmi strigă:

— Ce dracu' tot face acolo prietenul nostru William, are vreo treabă pe punte?

Am păşit pe punte şi, ce să vezi!? Iată-l pe prietenul William, cu doi sau trei băieţi solizi, legând strâns bompresul corăbiei de catargul mare, de frică să n-o ia la fugă; iar din când în când scotea din buzunar o sticlă, şi le dădea oamenilor câte o duşcă, să-i încurajeze. Gloanţele îi zbârnâiau pe la urechi, dese cât e de presupus într-o astfel de acţiune, în care portughezii, trebuie să le-o recunoaştem, luptau foarte vioi, siguri la început de vânatul lor şi încrezători în superioritatea lor; iar William stătea neclintit acolo, înfruntând primejdia, tor, atât de stăpân pe sine şi într-o linişte tot atât de desăvârşită, de parcă s-ar fi aliat în faţa unui castron cu punct, numai că foarte preocupat să se asigure că o corabie cu patruzeci şi şase de tunuri nu va fugi de o corabie cu douăzeci şi opt.

Lupta era prea încinsă ca să mai dureze mult; oamenii noştri s-au purtat vitejeşte; canonierul, un om brav, striga în gura mare, năpădindu-i într-un asemenea ritm cu salvele, încât portughezii au început a slăbi focul; le scosesem din luptă mai multe tunuri, trăgând în puntea-provă şi zguduindu-i straşnic, după cum am spus, de la prova la pupă; şi iată că tar vine la mine William:

— Prietene drag, mi se adresează el foarte calm, ce ai tu de gând? De ce nu-i faci o vizita vecinului tău pe corabie, că doar uşa ţi-e deschisă?

L-am înţeles fără întârziere, căci tunurile noastre le găuriseră carcasa în aşa bal, încât făcusem din două hublouri de-ale lor unul singur, iar peretele despărţitor al cabinei din faţă le era rupt în bucăţi, aşa că nu se puteau retrage în locuri ferite; imediat am dat atunci comanda să-i abordăm. Al doilea locotenent al nostru, cu vreo treizeci de oameni, au pătruns într-o clipă, trecând peste puntea-provă, pe corabia, inamică, urmaţi de alţi câţiva. Împreună cu şeful de echipaj, căsăpind în bucăţi vreo douăzeci şi cinci

de oameni întâlniţi pe covertă, iar apoi – aruncând câteva grenade în cabina din faţă – au intrat şi acolo. Văzând una ca asta, portughezii s-au predat pe loc, iar noi am pus stăpânire pe corabia lor, contrar aşteptărilor, căci altminteri ara fi căzut la învoiala cu ei, dacă am fi pornii-o spre larg; dar aşa, aşezându-ne de la început de-a curmezişul provei lor, iar mai apoi trăgând cu furie într-înşii, fără a le lăsa timp să se depărteze de noi şi să-şi manevreze corabia, prin toate aceste mijloace, deşi ei dispuneau de patruzeci şi şase de tunuri, n-au fost în stare să le îndrepte înainte, aşa cum v-am spus şi mai sus, căci noi i-am făcut repede să se retragă de la tunurile lor de teugă şi le-am ucis o mulţime din oameni între punţi, aşa că atunci când am pătruns la ei pe vas, de abia se mai găseau câţiva în stare să lupte cu noi, corp la corp, pe punte.

Bucuria neaşteptată de a-i auzi pe portughezi cerând îndurare şi de a le vedea steagul doborât a fost atât de mare pentru căpitanul nostru, care – după cum am spus – era foarte slăbit de o mare febră, încât a reînviat. Natura a învins boala şi fierbinţeala a dat înapoi în noaptea aceea; aţa că în două sau trei zile s-a făcut cu mult mai bine, puterile au începui să-i revină, şi era în stare să dea ordine în orice împrejurare importantă, iar peste alte vreo zece zile era bine de tot şi se ocupa el însuşi de treburile vasului.

Între timp, eu am pus stăpânire pe vasul de război portughez, iar căpitanul Wilmot m-a făcut, sau mai bine zis naam făcu eu de la mine putere, căpitanul pentru moment al acelei corăbii. Vreo treizeci dintre marinarii lor au fost luaţi în slujba noastră; dintre aceştia unii erau francezi, alţii gen livezi; iar pe ceilalţi i-am lăsat la ţărm, a doua zi, pe o mică insulă de pe coasta Braziliei, afară de câţiva răniţi, care erau într-o stare ce nu îngăduia să fie transportaţi şi pe care ne-am văzut obligaţi să-i ducem pe bordul nostru; dar după aceea am avut ocazia să scăpăm de ei la Cap, unde, după cum ne-au cerut chiar ei, i-am debarcat.

De îndată ce corabia a fost capturată şi prizonierii rânduiţi, căpitanul Wilmot a fost de părere să pornim înapoi spre râul Janeiro, neîndoindu-se că o să ne întâlnim cu

celălalt vas de război, care – deoarece nu fusese în stare să ne găsească şi se pierduse şi de tovarăşii săi – cu siguranţă că se întorsese şi ar putea fi surprins de corabia pe care o capturaserăm noi, fiindcă purtam culorile portugheze; şi oamenii noştri erau şi ei cu toţii de aceeaşi părere.

Dar William, prietenul nostru, ne-a dat un sfat mai bun, căci venind la mine, mi-a spus:

— După câte am înţeles, dragă prietene, căpitanul e de părere să navigam înapoi către Rio Janeiro, în speranţa de a se întâlni cu cealaltă corabie care te-a fugărit ieri. E adevărat că tu asta intenţionezi?

— Ei bine, da William i-am răspuns, şi mă rog ţie, de ce nu?

— Ba da, păru el să încuviinţeze, poţi face şi aşa dacă vrei.

— Bine, asta ştiu şi cu, William; dar căpitanul e un om care se conduce după raţiune; ce ai tu de spus privitor la asta?

— Ei, face William cu gravitate, cu te întreb numai care e treaba ta şi a tuturor oamenilor pe care-i ai cu tine? Nu vreţi oare să faceţi rost de bani?

— Ba da, William, cum să nu, pe calea cinstei noastre.

— Şi cam ce-ai dori tu mai bine, continuă el, să ai bani fără lupta sau luptă fără bani? Vreau să te întreb, ce-ai dori tu, la alegerea ta, să ai, presupunând că te-ar lăsa cineva să alegi singur?

— O, William, prima dintre cele două alternative, te asigur.

— Ei bine, atunci, urmează William, cu ce mare câştig teai ales tu din prada luată acum, deşi te-a costat vieţile a treisprezece oameni, dacă nu punem la socoteală cei câţiva răniţi? E drept că ai răpit corabia şi că ai făcut câţiva prizonieri; dar puteai găsi de două ori mai multă prada într-un tas comercial, cu nici a patra parte din efortul pe care l-a cerut lupta asta; şi cum poţi tu şti ce forţa sau ce număr de oameni se pot găsi pe cealaltă corabie şi ce pierderi ai putea sa ai ori de ce câştig ar fi pentru tine s-o capturezi? Părerea mea, zău aşa, este că ar fi mult mai bine s-o laşi în

plata Domnului.

— Ei bine, William, cred că ai dreptate, am recunoscut eu, şi am să mă duc să-i spun căpitanului părerea ta şi să-ţi aduc răspuns ce hotărâre a luat.

M-am dus, prin urmare, la căpitan şi i-am înşirat argumentele lui William; iar căpitanul a fost de aceeaşi părere cu el, că treaba noastră era într-adevăr să şi luptăm, când nu puteam evita lupta, dar că lucrul care ne interesa în primul rând erau banii, dar obţinuţi prin cât mai puţine lovituri cu putinţă. Aşa că am renunţat la aventură, plutind iarăşi de-a lungul coastei, spre râul Rio de la Plata, aşteptând vreo captură pe acolo; pusesem îndeosebi ochii pe unele din corăbiile spaniole venite dinspre Buenos Aires, care de obicei sunt toarte bogate în argint, încât o singură prada de acest fel ne-ar fi echilibrat afacerile. Am pândit acolo cu pânzele strânse, la latitudinea de aproape 22 de grade sud, vreme de aproape o lună şi nu ni s-a ivit nimic. Atunci am început a ne sfătui ce să mai facem, căci nu luasem încă nicio hotărâre, de fapt, scopul meu era un mereu să ne îndreptăm spre Capul de Bona Speranza şi astfel, spre Indiile de Est. Auzisem câteva poveşti faimoase în legătura cu căpitanul Avery şi cu minunatele lui succese din Indii, care – duse din gură în gură erau îngroşate şi umflate de zeci de mii de ori; ajunsese la urechile noastre că pusese mâna pe o straşnică pradă în Golful Bengal, de unde luase prizonieră şi o doamna, despre care se zicea că ar fi fiica Marelui Mogul şi că avea o mare cantitate de bijuterii asupră-i; iar nouă ni s-a povestit că înşfăcase o corabie a Mogulului, aşa îndrugau neghiobii de marinari, încărcată cu diamante.

Tare aş fi vrut să am şi sfatul prietenului William, încotro ar trebui s-o luam; dar el evita întotdeauna să se amestece, mulţumindu-se cu câte o glumă de-a lui. Pe scurt, n-avea de ghid să ne îndrepte în nicio direcţie. Dacă-şi făcea din asta un caz de conştiinţă sau numai n-avea chef să rişte, pentru ca totul să nu se întoarcă împotriva lui după aceea, asta nu ştiu; aşa că, în cele din urmă, am luat şi fără el o hotărâre.

Totuşi, a durat destul de mult până să ne hotărâm, şi am hoinărit multă vreme pe lângă Rio de La Plata. În cele din urmă, am reperat o pânză în bătaia vântului şi era o pânză cum nu cred că mai fusese de multă vreme văzută vreo alta în acea parte a lumii. Nu aveam nevoie s-o urmărim, căci se îndrepta direct spre noi, atât cât puteau să facă acest lucru cei care o conduceau şi, de fapt, şi asta era mai mult un accident, datorit vremii decât lor; căci dacă vântul s-ar fi schimbat în orice direcţie, ei ar fi trebuit să se lase duşi de vânt. Las la bunăvoia oricărui marinar sau a oricărui om ce pricepe câte ceva despre o corabie, să judece singur cum arăta acea navă când am zărit-o noi întâi şi ce ne puteam închipui despre ea. Arborele gabier era frânt la vreo şase picioare deasupra butucului şi căzuse înainte, aşa încât arboretul zburătorului atârna între hobanele din faţă, lângă strai; în acelaşi timp, verga cu contra-gabierul velei artimon, desfăcându-se, prin cine ştie ce accident, din inelul de fixare pe catarg, braţele velei artimon antrenaseră în cădere vela, cu vergă cu tot, care se întinsese peste o parte din dunetă, ca un cort, iar trinca era ridicată până la două treimi din catarg; părţile de jos ale pânzei erau desprinse; verga arborelui trinchet era lăsată peste teugă, pânză slăbită, iar o parte din ea atârna peste bord. Şi în felul acesta, corabia venea spre noi, cu vântul din spate. Într-un cuvânt, aspectul său întreg era cel mai uluitor lucru văzut vreodată de vreun om priceput într-ale mării. Ca să nu mai spun că n-avea nici barcă, nici vreun steag ridicat.

Când am ajuns mai aproape de dânsa, am tras o lovitură de tun ca să-şi vină în fire. Bubuiturii noastre nu i s-a dat nicio atenţie, nici pe noi nu ne-au băgat în seamă, iar corabia a continuat să vină spre noi, ca mai înainte. Am tras din nou, dar vedeam că le e tot una. Cu timpul am ajuns la distanţă de o bătaie de pistol unii de alţii, dar nu ne-a răspuns nimeni, nici n-a apărut nimeni pe punte; aşa că am început să ne gândim că era o corabie care fusese aruncată undeva pe ţărm, din cine ştie ce nenorocire, iar după ce oamenii o părăsiseră, fluxul o adusese iarăşi pe linia de plutire şi o împingea pe mare. Venind mai aproape de

corabie, am trecut pe lângă marginea ei atât de lipiţi, încât am putut auzi zgomote înăuntru şi am putut vedea mişcându-se printre punţile ei mai mulţi oameni.

Atunci am echipat ca lumea două bărci cu oameni foarte bine înarmaţi şi le-am dat ordin să o abordeze în aceeaşi clipă, cât vor putea de aproape, şi să intre unii prin faţă, pe o parte, iar ceilalţi pe la mijlocul navei, din cealaltă parte. Şi de cum au ajuns în coasta vasului, au şi apărut pe punte o neînchipuita mulţime de marinari negri, care – aşa cum arătau – i-au îngrozit într-atâta pe oamenii noştri, încât barca trimisă ca să se apropie de ei şi să-şi debarce oamenii pe corabie s-a îndepărtat din nou şi ai noştri n-au îndrăznit s-o abordeze; iar cei din barca a doua, care trebuiau să năvălească pe vas, văzând cum prima barcă se întoarce plină de oameni, au crezut că fusese alungată. Au sărit aşadar cu toţii înapoi în barca lor şi au şters-o, neştiind ce se întâmpla. Atunci ne-am pregătit să descărcăm o salvă laterală asupra corăbiei; tot prietenul nostru William ne-a îndreptat însă şi de data aceea; deoarece se pare că el a ghicit ceva mai repede decât noi cum stăteau lucrurile şi, venind la mine (căci vasul condus de mine era cel care întâlnise ciudata corabie), mi s-a adresat astfel:

— Prietene, sunt de părere că procedezi greşit în aceasta chestiune, iar purtarea oamenilor tăi a fost şi ea greşită; am să-ţi spun cum poţi avea această corabie, fără a face uz de acele unelte care se cheamă tunuri.

— Şi care ar fi calea aceea, William? întrebai eu.

— Ei bine, poţi s-o iei cu cârma ta: vezi bine că ei nu ţin nicio direcţie şi apoi uită-te în ce hal sunt; abordeaz-o cu corabia ta din partea apărată de vânt şi intră în ea direct de pe vasul tău; sunt convins că o vei lua fără luptă; căci e lovită de o nenorocire despre care noi nu ştim nimic.

Într-un cuvânt, fiind mare liniştită şi vânt puţin, i-am urmat sfatul şi am abordat. Imediat oamenii meu au pătruns pe punte, găsind o corabie mare, cu mai mult de şase sute de negri, bărbaţi şi femei, băieţi şi fete şi niciun creştin, niciun om alb la bord.

Am fost zguduit de groază în faţa acelei privelişti; şi ara

tras imediat concluzia, aşa cum era şi cazul în parte, că diavolii aceia negri se dezlănţuiseră, omorâseră toţi oamenii albi şi-i aruncaseră în mare; de îndată ce le-am împărtăşit oamenilor gândul meu, ideea că aş putea avea dreptate i-a înfuriat atât de tare, încât de-abia i-am putut opri să nu-i taie pe toţi în bucăţi. Dar William, după multă stăruinţă i-a convins, explicându-le că negrii nu făcuseră nimic altceva decât ceea ce ar fi făcut şi ei, dacă ar fi putut, în caz că s-ar fi găsit în situaţia negrilor; şi că negrilor li se făcuse cu adevărat cea mai mare nedreptate, aceea de a fi vânduţi drept sclavi, fără a li se cere consimţământul; şi că legea naturii le dictase să se poarte cum s-au purtat; că, în definitiv, nu ar trebui să-i ucidă şi, dacă ar face-o, ar fi din partea lor o crimă premeditată.

Aşa i-a convins pe marinari şi le-a mai răcorit prima înfierbântare; aşa că doar i-au snopit în bătaie pe vreo douăzeci-treizeci dintre ei, pe când ceilalţi o tuleau cu toţii jos, între punţi, la locurile lor de la început, crezând – după cum ne-am închipuit noi – că li se întorseseră înapoi primii stăpâni.

După aceea, am avut de întâmpinat o piedică nemaipomenită; căci nu l-am putut face să înţeleagă nicio boabă din ceea ce spuneam şi nici noi nu puteam înţelege vreo vorbă de-a lor. Ne-am străduit să-i întrebăm, prin semne, de unde veneau; dar n-au putut să ne explice nimic. Am arătat cu degetul spre cabina mare, spre cabina din spatele dunetei, spre bucătărie, apoi spre chipurile noastre, ca să întrebăm dacă nu aveau niciun fel de oameni albi pe bord şi unde zburaseră albii. Dar ei nu au înţeles ce voiam să spunem. Pe de altă parte, au arătat cu degetul spre barca noastră şi spre corabia lor, punându-ne întrebări atâta cât puteau, şi ne-au spus o mic de lucruri, exprimându-se cu multă seriozitate, dar n-am putut pricepe nicio iotă din toate astea, nici să ştim ce înseamnă vreunul din semnele lor.

Ştiam prea bine că trebuie să fi fost luaţi pe bordul vasului ca sclavi şi că trebuie să fi fost niscai europeni aceia care-i luaseră. Puteam vedea cu uşurinţă că era o corabie

de construcţie olandeză aceea pe care pluteau, dar vasul suferise foarte multe modificări, deoarece fusese reconstruit, după a noastră presupunere, în Franţa, o presupuneam deoarece pe bord găsisem două-trei cărţi franţuzeşti şi, în afară de ele, haine, lenjerie, dantelă, nişte ghete vechi şi alte lucruri. Printre provizii am dat de câteva putini de carne de vită irlandeze, de ceva peşte de Terra Nova şi multe alte indicii că se aflaseră şi creştini pe bord, dar n-am văzut niciun supravieţuitor. Şi n-am găsit nicio urmă de sabie, puşcă, pistol sau armă de orice fel, în afara câtorva cuţite de abordare, pe care negrii le ascunseseră jos, unde stăteau ei. I-am întrebai ce se întâmplase cu toate armele mici, arătându-le pe ale noastre şi arătând locurile unde fuseseră agăţate cele care aparţinuseră vasului. Unul dintre negri m-a înţeles la iuţeală şi mi-a făcut semn să vin sus pe punte, unde, luându-mi puşca pe care n-am părăsit-o din mână nicio clipă după ce pusesem stăpânire pe corabie, adică prefăcându-se că pune mâna pe ea, negrul a făcut mişcarea de a o arunca în mare; gest prin care am înţeles că azvârliseră în mare toate armele mici, pulberea, gloanţele, săbiile şi restul celorlalte lucruri, crezând, bănuiesc eu, că unele dintr-însele i-ar putea ucide chiar după descotorosirea de oameni.

Înţelegând toate astea, n-am mai avut nicio îndoială că echipajul corăbiei, luat prin surprindere de disperarea acestor nenorociţi, avuseseră aceeaşi soartă cu lucrurile şi urmaseră acelaşi drum, fiind cu toţii aruncaţi peste bord. Ne-am uitat pretutindeni pe corabie, să vedem dacă vom găsi urme de sânge şi ni s-a părut că zărim ceva de felul ăsta în mai multe locuri; însă căldura soarelui, topind smoala şi gudronul de pe punţi, făcea imposibil pentru noi discernământul exact; doar la cabina de pe dunetă, am văzut clar că de fapt cursese mult sânge. Şi am găsit deschisă trapa prin care presupuneam că poate căpitanul şi cei din preajma sa se retrăseseră în cabina cea mare, ori poate cei din cabină se refugiaseră în cabina de pe dunetă.

Însă ceea ce mi-a confirmat într-o accentuată măsură realitatea celor întâmplate a fost că, tot cercetând, am dat de

şapte sau opt negri răniţi foarte grav, dintre care doi-trei cu gloanţe într-înşii; unul avea un picior rupt şi zăcea într-o stare nenorocită, carnea fiindu-i gangrenată şi, după cum a spus prietenul nostru William, dacă ar mai fi trecut încă două zile, murea. William era un chirurg deosebit de îndemânatic şi ne-a dovedit-o cu prilejul acelui tratament; căci, deşi toţi chirurgii pe care-i aveam pe bordul corăbiilor noastre (şi nu număram mai puţin de cinci care se dădeau drept chirurgi calificaţi, în afară de alţi doi-trei pretendenţi sau asistenţi), deşi toţi aceştia – spuneam – şi-au dat cu părerea că negrului trebuie să i se taie piciorul şi că altfel nu i se poate salva viaţa; că de fapt gangrena lui ajunsese la măduva osului; că erau gangrenate şi tendoanele şi deci nu-şi va mai putea niciodată folosi piciorul, chiar de-ar fi să se vindece: cu toate acestea William n-a spus nimic altceva decât că părerea lui era alta şi că dorea să cerceteze rana, iar după aceea le va spune ce e de făcut. Prin urmare s-a apucat de lucru, aplecându-se asupra piciorului negrului; şi deoarece dorea să fie asistat de careva din chirurgi, a pus pe doi dintre cei mai pricepuţi să-l ajute, iar toţi ceilalţi – dacă găseau de cuviinţă să se uite.

William s-a apucat de treabă, aşa cum ştia el, iar unii dintre chirurgii ceilalţi s-au apucat să-i găsească greşeli încă de la început. Totuşi, William a continuat să cerceteze fiecare parte a piciorului unde bănuia că ar fi putut ajunge gangrena; pe scurt, a înlăturat multă carne gangrenată, fără ca bietul om să simtă vreo durere. Şi a continuat astfel, până ce vasele tăiate au început să sângereze, iar negrul a zbierat; atunci a scos sfărămăturile de os şi, chemând ajutoarele, a aşezat oasele la loc, cum spunem noi, şi i-a legat piciorul, întinzându-l ca să se odihnească; bolnavul se simţea mult mai uşurat decât înainte.

La prima scoatere a bandajelor chirurgii ceilalţi au început să triumfe; gangrena părea să se întindă, iar de către rana spre mijlocul soldului apăruse o dungă roşie de sânge şi chirurgii mi-au spus că negrul va pieri în câteva ore. M-am dus să mă uit la el şi l-am găsit şi pe William destul de surprins; dar când l-am întrebai cât timp credea

că mai poate trăi nefericitul ăla, William m-a privit cu gravitate, spunându-mi:

— Tot atât cât vei trăi şi tu; nu mi-e nicio teamă de viaţa lui, însă aş vrea să-l vindec, dacă voi putea, fără să fac din el un olog. Am văzut că în momentul acela nu se ocupa de operaţia de la picior, ci amesteca nu ştiu ce, ca să-i dea acelei biete făpturi, pe cât bănui eu, ceva ca să dea îndărăt gangrena care se întindea şi să scadă sau măcar să prevină o ridicare a febrei; ceea ce nu era exclus; după care s-a apucat iarăşi de lucru şi a deschis piciorul în alte două locuri, deasupra rănii, tăind o mulţime de carne gangrenată, pare-se, din pricina bandajului ce presase prea mult acea parte; şi, peste toate, sângele fiind predispus la gangrena, pericolul se putea întinde.

Ei bine, prietenul nostru William a învins toate acestea, rezolvând gangrena care se întindea, iar dunga roşie a dispărut din nou, carnea a început să se vindece şi sângele să circule; în câteva zile, omul a redevenit conştient, pulsul îi bătea regulat, nu avea febră şi prindea puteri zi de zi, iar în vreo zece săptămâni s-a însănătoşit de-a binelea; l-am ţinut printre noi şi am făcut din el un marinar priceput. Dar, ca să ne întoarcem la corabie, niciodată nu am putut obţine o informaţie sigură în legătură cu ea, până când vreo câţiva negri pe care-i ţineam pe bord şi pe care-i învăţasem să vorbească englezeşte ne-au relatat mai târziu cele întâmplate, şi mai ales omul acela schilod.

Încolo, ne-am interesat prin toate semnele pe care le puteam face şi prin toate mişcările imaginate de mintea noastră, să aflăm ce se întâmplase cu albii, şi totuşi n-am putut scoate nimic de la ei. Locotenentul nostru era de părere să-i torturăm pe câţiva dintre ei, ca să-i facem să mărturisească; dar William s-a opus cu vehemenţă la aşa ceva: când a auzit despre ce e vorba, a venit la mine:

— Prietene, mi s-a adresat, vin cu o rugăminte la tine, să nu cumva să pui la tortură pe vreunul din aceşti nenorociţi.

— De ce, William, am întrebat eu, zici că nu? Tu nu vezi că nu vor să dea nicio explicaţie despre ce s-a întâmplat cu albii?

— Ba, m-a întrerupt William, să nu spui aşa ceva; din câte deduc, ţi-au dat o explicaţie completă, cu toate amănuntele.

— Cum aşa? Mă rog ţie, cu ce suntem noi mai informaţi din toate mormăielile lor?

— He, exclamă William, asta poate fi şi vina ta, pe câte ştiu, doar n-ai să-i pedepseşti pe bieţii oameni din pricină că nu pot vorbi englezeşte; ba poate că nici n-au auzit vreodată până acum vreo vorbă englezească. Eu pot foarte bine presupune că ţi-au făcut o dare de seamă foarte pe larg în legătură cu toate cele; căci doar vezi bine cu câtă ardoare şi cât de îndelung ţi-au vorbit unii dintre ei; iar dacă tu nu le poţi înţelege limba, şi nici ei pe a ta, apoi ce pot face? În cel mai bun caz, bănuieşti doar că nu ţi-au spus întreg adevărul despre întâmplarea asta; iar eu, din contră, am bănuiala că au făcut-o; şi binevoieşte a-mi răspunde – cum vei dovedi că ai dreptate tu sau că am eu? Afară de asta, ce pot ei să-ţi spună, dacă le pui întrebări sub tortură şi ei tot nu înţeleg ce-i întrebi, iar tu tot nu ştii dacă ei îţi răspund ori nu adevărat?

N-ar fi niciun compliment cu privire la cumpătarea mea, dacă v-aş spune că m-au convins argumentele lui William; cu toate acestea, mult ne-a trebuit la toţi ca să-l împiedicăm pe locotenentul nostru de a omorî pe câţiva dintre ei, chipurile ca să-i facă să vorbească. Deşi chiar dacă i-ar fi vorbit, el tot nu înţelegea niciun cuvânt; dar nu voia în ruptul capului să se lase convins că negrii nu-l înţelegeau nici măcar atunci când îi întreba dacă bizara lor corabie avusese o barcă la fel cu a noastră, sau n-avusese, sau ce se întâmplase cu ea.

Aşa că nu era nimic de făcut, decât să aşteptăm până ce aveam să-i facem să priceapă englezeşte şi să amânăm totul până atunci. Iată cum fusese povestea: de unde îi luaseră pe bordul corăbiei, asta nu am putut înţelege niciodată, din pricină că ei nu ştiau numele engleze pe care le dăm noi coastelor şi habar n-aveau nici de ce naţie erau cei cărora le aparţineau corabia, căci nu ştiau deosebi o limbă de alta; atâta doar ne-a spus negrul pe care

descoseam eu, adică negrul acela pe care îl vindecase William, că răpitorii lor nu vorbeau aceeaşi limbă ca noi, şi nici limba vorbită de portughezii noştri; aşadar, după toate probabilităţile, trebuie să fi fost francezi sau olandezi.

Apoi tot el ne-a povestit că albii se purtau barbar cu ei, că îi băteau fără milă; că unul dintre negri avea o soţie şi doi copii, dintre care o fată în vârstă de şaisprezece ani ; că unul dintre albi şi-a bătut joc de soţia negrului şi apoi de fiica lui, ceea ce, după cum a spus el, i-a înnebunit pe toţi ceilalţi; şi că soţul femeii era foarte înfuriai, ceea ce l-a întărâtat şi mai mult pe omul alb, încât a ameninţat că-l omoară: dar în timpul nopţii, negrul s-a dezlegat şi a pus mâna pe un băţ mare (povestitorul meu înţelegea prin asta o pârghie de manevră) şi când acelaşi francez – dacă francez o fi fost! – a venit din nou la ei şi a vrut să se dea din nou la soţia negrului, acesta, înşfăcând pârghia, l-a lovit în cap de i-au zburat creierii dintr-o dată; şi apoi, smulgându-i cheia cu care de obicei se descuiaţi cătuşele negrilor, a slobozit cam o sulă dintre ei, iar aceştia, suindu-se pe punte prin aceeaşi trapă prin care coborâse albul, căruia îi luaseră cuţitul după ce îl uciseseră, şi punând mâna pe tot ce le ieşea în cale, s-au abătut asupra oamenilor de pe punte şi i-au omorât pe toţi şi apoi şi pe acei pe care i-au găsit pe puntea-provă; căpitanul şi ceilalţi, aflaţi în cabina mare şi în cabina de pe dunetă, s-au apărat cu mult curaj şi au tras în ei prin hubloane, rănindu-l pe el şi pe încă vreo câţiva, iar pe alţii i-au ucis; dar negrii au intrat cu forţa în cabina de pe dunetă, după o luptă îndelungată, în care au omorât pe doi dintre albi – dar mărturiseau că albii aceia omorâseră unsprezece de-ai lor, înainte de a putea intra peste dânşii – iar apoi, cum restul negrilor trecuseră în cabina cea mare, au mai rănit încă şaizeci dintre ei.

Ca după aceea, deoarece canonierul corabiei se baricadase în camera de arme, unul dintre oamenii săi a tras barca mare chiar sub pupă şi, încărcând într-însa toate armele şi toate muniţiile pe care le putuseră lua, au coborât cu toţii în barcă, după care l-au luat şi pe căpitan şi pe cei

aflaţi cu căpitanul, scoţându-i din cabina cea mare. Îmbarcaţi astfel, s-au hotărât să se întoarcă la corabie şi să încerce s-o recupereze. Aşa că, au abordat corabia cu disperare şi, la începui, au ucis tot ce le stătea în cale, dar între timp fuseseră eliberaţi toţi negrii şi făcuseră şi ei rost de ceva arme, aşa că – deşi nu se pricepeau la mânuirea pulberei şi a gloanţelor, nici la aceea a puştilor – albii nu au mai putut pune stăpânire pe ei. Însă au poposit sub provă şi au reuşit să scoată pe toţi oamenii ce rămăseseră în bucătărie şi care rezistaseră acolo la întreg asediul negrilor, doborând cu armele lor mici vreo treizeci-patruzeci de atacanţi; dar, în cele din urmă, se văzuseră siliţi să-i lase în pace.

Nu ne-au putut da însă nicio explicaţie cam pe unde s-a întâmplat asta – dacă în apropiere de coasta Africii sau mai departe, şi nici cam cu câtă vreme înainte de a cădea corabia cu ei în mâinile noastre; doar că, în general, era mult de atunci, cum spuneau ei, şi, din câte am putut afla noi, peripeţia trebuie să se fi întâmplat cam în primele două-trei zile după ce porniseră de pe coasta. Ei ne-au povestit că omorâseră vreo treizeci de albi, lovindu-i în cap cu răngi şi pârghii şi cu tot felul de lucruri pe care putuseră pune mâna; iar un negru puternic omorâse trei cu o rangă de fier, după ce primise două gloanţe în trup; şi după aceea îl împuşcase în cap chiar căpitanul, în uşa cabinei de pe dunetă, pe care negrul acela o spărsese cu ranga; asta era – presupuneam noi – explicaţia marii cantităţi de sânge care o văzusem la uşa cabinei de pe dunetă.

Acelaşi negru ne-a povestit că ei aruncaseră în mare toată pulberea şi gloanţele pe care le-au găsit şi că ar fi aruncat şi tunurile cele mari, dacă le-ar fi putut ridica. Întrebându-i cum de le ajunseseră pânzele în aşa hal, răspunsul a fost: „El nu ştie, nu înţelege, nu ştie ce face pânze”, adică nici măcar nu ştiau că pânzele erau cele care ajutau corabia să navigheze şi habar n-aveau care le era rostul sau ce trebuie făcut cu ele. Când l-am întrebat încotro se duceau, mi-a spus că nu ştiau, dar credeau că ar trebui să meargă înapoi, în ţara lor, acasă. L-am întrebat

îndeosebi ce crezuseră despre noi, când ne-am întâlnit cu ei; mi-a răspuns că se speriaseră îngrozitor, crezând că noi eram aceiaşi albi care plecaseră cu bărcile şi care acum se întorceau într-o altă corabie mare, având pe deasupra două bărci, iar ei se aşteptau să fie cu toţii ucişi.

Aceasta a fost relatarea pe care am putut-o obţine de la ei, după ce-i învăţarăm să vorbească englezeşte şi să înţeleagă numele şi rostul lucrurilor ce ţineau de corabie, şi de care aveau ocazia să vorbească; şi am observat vă erau naivi şi de aceea nu se deosebeau unii de alţii în relatarea lor şi cu toţii erau de acord în toate detaliile şi întotdeauna spuneau aceeaşi poveste, ceea ce confirma întru totul adevărul celor istorisite.

CAPITOLUL XII

William întreprinde o călătorie cu negrii în scop neguţătoresc, şi-i vinde pe toţi aşa cum îi place – La Capul Bunei Speranţe ni se alătură o barcă englezească plină de oameni – Povestea lor – Diferite capturi făcute –

După ce capturasem această ciudată corabie, cea dintâi greutate pentru noi, acum, era ce să facem cu negrii. Portughezii din Brazilia i-ar fi cumpărat pe toţi şi ar fi fost chiar bucuroşi de achiziţie, dacă nu ne-am fi arătat ca duşmani şi dacă ei nu ne-ar fi cunoscut prea bine ca piraţi; dar aşa cum stăteau deocamdată lucrurile, nu îndrăzneam să ne arătăm nicăieri la ţărm prin părţile acelea, nici să tratăm cu vreunul dintre plantatori, căci ne-am fi ridicat întreaga ţară împotrivă; iar dacă se găseau niscai vase de război în careva din porturile lor, apoi puteam fi siguri că ne vor ataca şi ele precum şi toate forţele pe care le aveau portughezii pe uscat sau pe mare.

Şi nici nu ne puteam aştepta la vreo altă baftă, dacă am fi luat-o spre nord, către propriile noastre plantaţii. O dată ne-am hotărât să-i ducem pe toţi la Buenos Aires şi să-i vindem, spaniolilor; dar de fapt erau prea mulţi ca să poată fi folosiţi acolo: iar ca să-i cărăm cu noi făcând înconjurul spre Mările Sudului, adică singura soluţie ce ne rămânea, însemna să-i ducem atât de departe, încât n-am fi avut cu ce-i întreţine de-a lungul unei atât de lungi calatorii.

În cele din urmă, William, prietenul nostru, pe care ne puteam mereu bizui, ne-a ajutat iarăşi să ieşim din încurcătură, cum o făcuse adesea, când ne împotmoleam într-un punct mort. Propunerea lui era ca să se dea drept stăpânul corăbiei şi să meargă împreună cu vreo douăzeci de

oameni în care puteam avea încrederea cea mai desăvârşită şi să încerce a trata în particular, pe coasta Braziliei, cu plantatorii locului, nu însă în porturile principale, căci aşa ceva nu s-ar fi admis.

Am fost cu toţii de acord cu propunerea sa şi ne-am înţeles ca noi s-o pornim spre Rio de la Plata, unde tot aveam de gând să mergem, şi să-l aşteptăm, nu acolo, ci la Port San Pedro, cum îi zic spaniolii, care e situat la vărsarea fluviului numit de ei Rio Grande şi unde spaniolii aveau un mic port şi câţiva oameni, dar unde noi credeam că nu se află nimeni.

Aci ne-am ales cartierul general, patrulând încolo şi încoace, ca să vedem dacă n-am putea întâlni vreo corabie mergând spre ori venind dinspre Buenos Aires sau Rio de la Plata; dar nu ne-am întâlnit cu nimic vrednic de luat în seamă. Totuşi, ne-am îndeletnicit cu lucruri necesare plecării noastre pe mare; căci ne-am umplut toate butoaiele cu apă şi am prins şi ceva peşte pentru nevoile imediate, ea să economisim o cât mai mare parte a rezervelor noastre.

Între timp, William a luat-o spre nord şi s-a îndreptat spre uscat, cam pe la Capul St. Toma; şi între punctul acela şi Insulele Tuberon, a găsit posibilitatea să facă negoţ cu plantatorii, vânzându-şi toţi negrii, atât femeile cât şi bărbaţii, ba chiar pe un preţ foarte bun; căci el, care vorbea binişor portugheza, le-a îndrugat o poveste destul de închegată, anume că duceam lipsă de provizii, că fuseserăm purtaţi de vânt foarte în afară de drumul nostru şi că de fapt nici nu ştiam prea bine pe unde ne aflăm, aşa că trebuia sau să ne îndreptăm spre nord, până-n Jamaica, sau să-i vindem chiar acolo pe coastă. Balivernele lui alcătuiau o poveste foarte plauzibilă şi au fost crezute cu uşurinţă; de fapt, dacă ţinem seama de felul de a naviga al negrilor şi de cele întâmplate în călătoria lor, povestea era chiar adevărată, de-a fir a păr.

Aşa că, purtându-se cinstit unii cu alţii, William a fost luat drept ceea ce era, vreau să spun un om foarte cumsecade, şi, cu ajutorul unui plantator, care a trimis vorbă vecinilor

săi şi a ştiut să ticluiască lucrurile între el şi ei, a reuşit să facă repede târgul; în mai puţin de cinci săptămâni a vândut toţi negrii, iar la urmă a vândut şi corabia lor – îmbarcându-se – împreună cu cei douăzeci de oameni ai săi şi cu doi flăcăi negri, care îi mai rămăseseră, într-o goeletă dintre cele trimise de plantatori la corabie ca să îmbarce negrii.

Cu goeleta aceea, căpitanul William, cum l-am botezat noi, a venit şi ne-a găsit la Port San Pedro, la latitudinea de 32 grade şi 30 minute sud.

Nimic nu putea fi mai surprinzător pentru noi decât să vedem de-a lungul coastei o goeletă purtând culorile portugheze şi îndreptându-se direct spre noi, aşa că eram siguri că fuseseră descoperite amândouă corăbiile noastre. Am tras o salvă de tun când s-a apropiat, ca s-o obligăm să ancoreze, dar goeleta ne-a răspuns imediat cu vrei lovituri de tun, în chip de salut, desfăşurându-şi pavilionul englez; atunci am ghicit că era vorba de prietenul William, eram însă nedumeriţi de faptul că venea într-o goeletă, când noi îl trimisesem într-o corabie de aproape 300 de tone; ne-a relatat însă în curând toată povestea combinaţiilor făcute, de care avea destule motive să fie cât se poate de încântat. De cum ancorase goeleta, a venit la bord pe corabia mea şi acolo ne-a făcut o dare de seanţă despre cum începuse neguţătorii, cu ajutorul unui plantator portughez din apropierea malului marii; cum s-a dus pe ţărm st s-a apropiat de cea dimii casă pe care o văzuse, rugându-l pe stăpânul casei să-i vândă nişte porci şi pretinzând la început că nu trăsese la ţărm decât ca să ia apă de băut şi să cumpere niscai provizii; iar omul nu numai că i-a vândut şapte porci graşi, dar l-a poftit în casă, şi i-a servit lui şi celor cinci oameni care-l însoţeau o cină foarte bună: iar William l-a invitat pe plantator pe corabie şi, ca recompensă pentru curtenitoarea sa primire, i-a dăruit de soţie o fetişcană de-a negrilor.

Faptul l-a îndatorai aşa de mult pe plantator, încât a doua zi dimineaţa i-a trimis pe bord, într-o barcă mare de bagaje, o vacă şi două oi, împreună cu o ladă cu dulciuri, ceva

zahăr şi o pungă mare de tutun şi l-a poftit pe căpitanul William să vină din nou pe ţărm; iar mai apoi au trecut de la o amabilitate la alta; şi au început să vorbească despre vin-derea câtorva negri, iar William, pretinzând că voia să-i facă un serviciu, a consimţit să-i vândă treizeci de negri pentru folosinţă personală în plantaţia sa, în schimbul cărora a primit bani gheaţă, în aur, socotind la treizeci şi cinci de moidori pe cap de negru: plantatorul însă a trebuit să-i aducă pe ţărm cu mare precauţie, în care scop l-a pus pe William să ridice ancora şi să plece în larg, apoi să tragă din nou undeva la vreo cincizeci de mile mai spre nord, unde – dintr-un golfuleţ – i-a dus pe negri pe ţărm, la o altă plantaţie a unui prieten de-al plantatorului, în care se pare că putea avea încredere.

Treabă care l-a împrietenit pe William şi mai mult nu numai cu primul plantator, ci şi cu prietenii acestuia, doritori şi ei să obţină câţiva negri, aşa că – de la unul la altul – au cumpărat atâţia, până când un plantator foarte mare a luat o sută de negri, câţi îi mai rămăseseră lui William şi, împărţindu-i cu un altul, cel de-al doilea s-a tocmit şi pentru corabie, ca să-i ia cu totul, dându-i în schimb lui William o goeletă foarte curăţică, de aproape şaizeci de tone, mare, bine construită şi echipată cu şase tunuri; mai târziu însă, noi am Tăcut-o să poarte douăsprezece tunuri. William a primit pe corabia cu negri trei sute de moidori de aur, în afara goeletei; din acei bani a umplut goeleta, cât a putut mai bine, cu rezerve de alimente, în special pâine, ceva carne de porc conservată şi vreo şaizeci de porci vii; între altele, William a făcut rost de optzeci de butoiaşe cu praf de puşcă din cel bun, ceea ce se potrivea de minune scopurilor noastre; şi şi-a luat şi toate proviziile de pe corabia franţuzească.

Istoria aceasta a constitui o plăcută dare de seamă pentru noi, mai ales când am văzut ea William primise în moneda, de aur, în greutate aur, şi în argint spaniol, şaizeci de mii de taleri, în afara goeletei celei noi şi a unei mari cantităţi de provizii.

Eram foarte bucuroşi, îndeosebi de goeletă, şi am început

să ne consultăm cum şi ce ar trebui să facem, dacă n-ar fi mai bine să renunţăm la marea corabie portugheză şi să rămânem cu prima noastră corabie şi cu goeleta, având în vedere că nu prea dispuneam de oameni pentru tustrele şi ea una, cea mai mare, era totuşi cam prea mare pentru ceea ce ne trebuia noul; totuşi, o aha încurcătură, care se ivise de-abia acum, a venit s-o rezolve şi pe cea dintâi. Prima discuţie fusese încotro s-o luăm. Tovarăşul meu, cum începusem a-i spune, cel care fusese căpitanul meu înainte de a fi capturat vasul de război portughez, era de părere s-o luam spre Mările Sudului şi să ne ţinem prin apropierea coastei, înspre partea de vest a Americii, unde cu siguranţă am putea face rost de ceva pradă ca lumea de la spanioli; şi că apoi, dacă era cazul, am putea ajunge prin Mările Sudului până la Indiile de Est, făcând astfel înconjurul lumii, ca şi alţi navigatori înaintea noastră.

Dar mie îmi da mintea ghies spre altceva: fusesem în Indiile de Est şi de atunci îmi stăruia în minte gândul că dacă n luam într-acolo, cu siguranţa c-o să ne meargă bine, că am putea avea şi un refugiu sigur şi am putea găsi şi vite bune, ca să ne alimentăm corabia, la vechii mei prieteni, băştinaşii din Zanguebar, de pe coasta Mozambicului sau de pe Insula Sfântului Laurenţiu; după cum vă spun, mie la asta mi-erau glodurile; şi atâta i-am tot tocat pe toţi la cap cu avantajele pe care negreşit le-ar avea graţie puterii lor, prin prăzile pe care ar fi să pună mâna în Golful Mecca sau în Marea Roşie sau pe coasta Malabarului, sau în Golful Bengal, încât i-am zăpăcit.

Au fost argumentele cu care i-am convins şi ne-am hotărât cu toţii să cârmim spre sud-est, către Capul Bunei Speranţe; iar ca urmare a acestei hotărâri, am ajuns la concluzia să păstrăm goeleta şi să navigam cu toate trei navele, neavând nicio îndoială, după cum i-am asigurat eu, că acolo vom găsi destui oameni ca să completăm echipajul şi că, de nu vom găsi, putem renunţa oricând la oricare din vasele noastre.

Nu puteam face altceva decât să-l numim căpitan al goeletei pe prietenul nostru William, căci doar el însuşi ne-o

adusese chibzuind atât de bine. El ne-a spus totuşi, cu multe menajamente, ca nu voia s-o comande ca fregată, în schimb, dacă am vrea să i-o dăm ca parte cuvenită lui din corabia din Guineea, în a cărei posesie intrasem în chip foarte cinstit, el ne va însoţi, ocupându-se cu aprovizionarea, dacă îl vom ţine sub comanda noastră, dar numai atâta timp cât rămânea supus aceleiaşi forţe care îl făcuse prizonier.

L-am înţeles, fireşte, aşa că i-am încredinţat goeleta, cu condiţia să nu se îndepărteze de noi şi să rămână total sub comanda noastră; cu toate acestea, William nu mai era atât de înţelegător ca înainte vreme; şi de fapt, cum după aceea am avut nevoie de goeletă spre a face croaziere pentru diverse achiziţii şi cum ne trebuia un pirat în lege pe ea, iar pe de altă parte mie îmi lipsea William, sfetnicul meu particular şi tovarăş de preţ în toate împrejurările, am numit pe goeletă un scoţian, un flăcău întreprinzător şi viteaz, cu numele de Cordon, şi am tocmit pe ea douăsprezece tunuri şi patru tunuri mici, deşi încă aveam nevoie de oameni, căci niciuna din corăbii nu se lăuda cu un echipaj potrivit puterii noastre.

La începutul lunii octombrie 1706, am pornit-o spre Capul Bunei Speranţe şi am trecut la orizont, în raza Capului, în ziua de 12 noiembrie, după ce n-avusesem continuu decât vreme proastă; în drumul până acolo am întâlnit mai multe corăbii comerciale, atât englezeşti, cât şi olandeze, dar nu ştiam de se îndreaptă spre casă ori pleacă; oricum însă, noi n-am găsit de cuviinţă să ancorăm, neştiind ce putea fi cu ele şi nici cum ar fi în stare să ne riposteze dacă aflau cine eram totuşi, cum nevoia de apă dulce era mare, am trimis cele două bărci ale vasului de război portughez, cu marinari portughezi şi cu negri pe ele, la locul de aprovizionare, ca să ia apă; iar între timp, noi ne-am menţinut în larg, ridicând un steag portughez, şi am rămas acolo întreaga noapte. Ei nu ştiau ce-i cu noi şi se pare că am fost luaţi drept orice, afară de ceea ce eram cu adevărat.

A doua zi în zori, pe la ceasurile cinci, când bărcile noastre s-au întors încărcate pentru a treia oară, am socotit

că aveam destulă apă şi am pornit-o spre est; dar înainte de a se întoarce oameni noştri pentru ultima oară, vântul suflând destul de tare dinspre vest, am zărit, în lumina cenuşie a dimineţii, o barcă cu pânzele întinse, zorind să ne ajungă, de parcă s-ar fi temut să nu plecăm. În curând am descoperit că era vorba de o şalupă englezească, destul de încărcată cu oameni; nu ne puteam închipui ce vrea să însemne, însă cum nu era decât o şalupă, ne-am gândit că nu ne putea pricinui niciun rău dacă o lăsăm să ne abordeze, iar dacă vom descoperi că veniseră doar să se intereseze cine suntem, le vom face o dare de seamă rotundă asupra treburilor noastre, luându-i pe toţi cu noi, având în vedere mai ales că aveam nevoie de oameni, nu mai mică nevoie decât de orice altceva; dar ne-au scutit de truda îndoielii, căci se pare că marinarii noştri portughezi duşi după apă nu fuseseră chiar atât de tăcuţi pe cât crezusem noi, la locul unde se aprovizionau. Situaţia, pe scurt, era aceasta: căpitanul (trec peste numele lui, deocamdată, din motive speciale), căpitan al unui vas comercial din Indiile de Est, cu destinaţia China, îşi găsise motiv să fie sever cu oamenii lui şi se purtase foarte brutal cu unii dintre ei, la Sfânta Elena; în aşa măsură, încât oamenii îl ameninţaseră că vor părăsi corabia cu prima ocazie şi multă vreme îşi doriseră să găsească o asemenea ocazie. Unii dintre ei, se pare, se întâlniseră cu barca noastră la locul de alimentare cu apă şi, interesându-se unii de alţii cine erau şi pe ce cont lucrau, poate că marinarii portughezi, şovăind în răspunsurile lor, îi făcuseră a bănui că ne aflam în croazieră, sau poate că le-au şi spus-o de-a dreptul pe englezeşte (căci vorbeau cu toţii destul de bine engleza ca să poată fi înţeleşi); dar s-a întâmplat că, de îndată ce împilaţii s-au întors pe bord cu vestea că vasele zărite în larg, spre est, ar fi engleze şi că s-ar afla într-o călătorie de profit, ceea ce – fiindcă veni vorba – e un termen marinăresc pentru piraţi; zic, aşadar, că de îndată ce au auzit una ca asta, s-au şi apucat de treabă, pregătindu-şi în cursul nopţii toate lucrurile, lăzile şi hainele şi tot ce-au mai putut lua, au şi şters-o înainte de a se

lumina de ziuă, ajungându-ne din urmă cam pe la orele şapte.

Când i-am simţit în coasta vasului pe care-l comandam eu, am strigat la dânşii, aşa cum se obişnuieşte, ca să ştim ce şi cine erau şi ce treabă aveau; ne-au răspuns că erau englezi şi că doreau să vină pe bord; răspunsul nostru a fost că puteau să-şi apropie barca de bord, dar am poruncit că la noi pe corabie să nu vină decât un singur om, până ce căpitanul o să afle ce e cu ei, iar solul urma să vină fără arme.

— Da, da, din toată inima! s-au învoit dânşii.

Şi am aflat la iuţeală ce treabă aveau şi că dorinţa lor era să meargă cu noi; iar cu privire la arme, şi-au exprimat dorinţa să trimitem noi oameni la barca lor, ca să le predea toate armele, şi aşa am şi făcut. Solul venit la mine nai-a povestit cum se purtase căpitanul lor cu dânşii, cum lăsa oamenii să moară de foame şi îi trata ca pe nişte câini; şi ne-a spus că, dacă şi cei care încă nu fugiseră ar şti că noi îi primim, convingerea lui era că două treimi din oameni ar părăsi corabia. I-am văzut flăcăi inimoşi în hotărârea lor, şi marinari veseli şi isteţi: aşa încât le-am spus că eu nu puteam lua nicio hotărâre fără amiralul nostru, care era căpitanul celeilalte corăbii; aşa dar am trimis barca mea la căpitanul Wilmot, să-l poftească să vină la noi pe bord; însă el nu se simţea prea bine, iar vasul pe care se găsea aflându-se la adăpostul vântului, s-a scuzat că nu poate veni şi a lăsat totul în seama mea: totuşi, înainte de a mi se întoarce barca trimisă, căpitanul Wilmot ne-a strigat prin pâlnia Ini, care putea fi auzită de către toţi la fel de bine cum o auzeam şi eu şi, chemându-mă pe nume, mi-a spus:

— Aud că-s băieţi de treabă, mă rog ţie, spune-le că sunt bineveniţi cu toţii şi dă-le un castron de punţi.

Cum toţi au auzit la tel de bine, nu mat era nevoie să le repet eu ce spusese căpitanul şi de îndată ce pâlnia a tăcut, ei au dat drumul la un „ura”, care ne-a demonstrat că erau foarte mulţumiţi că veniseră la noi; dar după aceea ni i-am ataşat sufleteşte printr-un „odgon” şi mai puternic, fiindcă – ajunşi în Madagascar – căpitanul Wilmot, cu

consimţământul echipajului de pe corăbii, a dat ordin să li se dea fiecăruia dintr-înşii bani din stocul nostru comun, atâta cât li s-ar fi cuvenit ca leafă pe corabia părăsită; mai apoi le-am dat şi o arvună de câte douăzeci de taleri fiecăruia; ni i-am făcut astfel părtaşi cum eram cu toţii noi între noi; păreau flăcăi viteji şi voinici şi erau optsprezece la număr, dintre care doi aspiranţi de ofiţeri şi unul dulgher.

Era în ziua de 28 noiembrie când, după ce avusesem vreme cam rea, am ajuns să ancorăm în largul Golfului Sfântul Augustin, la capătul de sud-vest al vechii mele cunoştinţe, insula Madagascar; am stat acolo o vreme şi am făcut negoţ cu băştinaşii, obţinând ceva carne de vită, bună de mâncat; şi, cu toate că vremea era atât de caldă, încât nu puteam săra şi conserva carnea, totuşi eu le-am arătat metoda folosită mai înainte, aceea de a o săra întâi cu salpetru, şi apoi de a o conserva la soare, uscând-o, ceea ce o făcea bună de mâncat, deşi nu atât de sănătoasă pentru oamenii noştri, deoarece nu se potrivea telului nostru de a găti – adică fierturi, budincă, supe şi altele; dar mai ales pentru că, astfel preparată, era ori prea sărată ori prea uscată, şi cu grăsimea râncedă, încât uneori n-o mai puteai mânca.

În privinţa asta, n-aveam totuşi ce face şi soluţia găsită a fost să mâncăm cât mat multă carne proaspătă de vită, atâta vreme cât am stat acolo; carnea era grozav de bună şi de grasă, la fel de fragedă şi de gustoasă ca şi în Anglia, iar nouă ni se părea şi mai bună, deoarece nu gustasem aşa ceva de atât de multă vreme.

După un timp de stat acolo, am început a ne gândi dacă n-am fi putut afla un mai potrivit loc în vederea scopurilor noastre; iar eu, care eram bântuit de câteva idei mai personale, le-am spus că locul acela nu era prea nimerit pentru cine căuta pradă şi că existau alte două părţi ale insulei mult mai potrivite ţelurilor noastre; în primul rând, golful dinspre est al insulei, şi de acolo mai departe spre insula Mauritius; era drumul urmat în mod obişnuit de corăbiile dinspre coasta Malabarului, sau coasta Coromandel, Fort St. George şi altele, deci pe acolo ar fi

trebuit să ne aciuim, dacă voiam să le ieşim în cale.

Dar pe de altă parte, nu eram hotărâţi să atacăm neguţători europeni, care de obicei aveau corăbii puternice şi bine echipate şi din partea cărora trebuia să ne aşteptam la lovituri; aşa că cu mai aveam şi alt proiect, de care eram convins că ar aduce profituri egale, sau poate chiar mai mari, fără niciunul dintre riscurile şi dificultăţile de mai înainte; anume, proiectul meu era să mergem în Golful Mecca sau în Marea Roşie.

Le-am povestit că acolo se făcea negoţ mare, că treceau în sus şi în jos corăbii bogate, iar strâmtoarea Babelmandeb era îngustă; aşa că, fără nicio îndoială, am putea face o asemenea croazieră, încât să nu lăsăm să ne scape nimic din mână, având în faţă mările deschise de la Marea Roşie, de-a lungul coastelor Arabici, până la Golful Persic şi partea malabareză a Indiilor.

Le-am spus ce observasem când plutisem în jurul insulei în călătoria mea de mai înainte, cum că, în punctul cel mai de nord al insulei, existau mai multe porturi şi drumuri cum nu se poate mai prielnice corăbiilor noastre: că băştinaşii erau încă mai docili şi mai cuviincioşi, dacă aşa ceva ar fi cu putinţă, decât cei de prin ţinuturile unde eram acum, deoarece nu fuseseră atât de des maltrataţi de marinarii europeni cum li se întâmplase celor de pe coastele de sud şi est; şi că am putea fi întotdeauna siguri de un refugiu, dacă ne nuna vreo nevoie fie din partea duşmanilor, fie din partea vremii.

S-au convins uşor cât de raţional era planul meu, iar căpitanul Wilmot, căruia acum îi spuneam amiralul nostru, deşi la început fusese de părere să mergem şi să ne ţinem prin preajma insulei Mauritius, aţinând drumul câtorva corăbii europene în drum spre Coromandel sau spre Golful Bengal, a fost de data aceasta de aceeaşi părere cu mine. E drept că ne simţeam destul de puternici să atacăm chiar şi un vas englez, din Indiile de est, cu cea mai mare forţă, deşi se spunea că unele dintre vasele acelea aveau şi câte cincizeci de tunuri; dar eu l-am făcut atent că dacă ne apucăm de aşa ceva, fără îndoială vom primi lovituri şi vom

sângera; iar dacă am fi făcut asta, încărcătura lor nici n-ar fi însemnat o valoare compensatoare pentru noi, pentru că n-aveam unde depozita mărfurile luate; în situaţia în care ne găseam noi, ar fi fost mai bine să capturăm o corabie cu destinaţia Indiile de Est, având pe bord bani gheaţă, până pe la patruzeci-cincizeci de mii de lire, decât trei corăbii aflate în drum spre casă, deşi la Londra încărcătura lor ar fi fost de trei ori mai valoroasă decât banii; căci noi nu ştiam încotro să ne ducem să livrăm încărcătura, pe când corăbiile venite de la Londra purtau în pântece, pe lângă bani, o mulţime de lucruri cu care am fi avut ce face, ca, de pildă, rezervele lor de provizia şi lichioruri şi, felurite mari cantităţi de băuturi asemănătoare, trimise guvernatorilor, reprezentanţelor comerciale şi coloniilor engleze; aşadar, dacă totuşi ne hotărâm să privim după corăbiile ţării noastre, atunci trebuia barem să ne uităm după cele plecate de la Londra, nu după cele care se întorceau spre casă.

Cumpănind bine toate aceste lucruri, amiralul a împărtăşit până la urmă părerea mea întru totul; aşa că, după ce am luat apă şi provizii proaspete din locul unde ne găseam, şi care era în apropiere de Capul Sfânta Maria, aflat în colţul de sud-vest ăl insulei, am ridicat ancora şi am pornit-o spre sud, iar apoi spre sud-sud-est, ca să înconjurăm insula, şi după vreo şase zile de plutire, am ieşit din silajul insulei şi am cârmit spre nord, până ce am ajuns dincolo de Port Dauphin, iar apoi spre nord-est, până la latitudinea de 13 grade şi 40 minute, care era tocmai partea cea mai îndepărtată a insulei; iar amiralul, continuând să navigheze înainte, s-a îndreptat în larg drept spre vest, trecând dincolo de întreaga insulă; apoi s-a oprit şi am trimis o goeletă să înconjoare punctul cel mai îndepărtat dinspre nord şi să pornească de-a lungul coastei, ca să caute un port unde să ne adăpostim, ceea ce oamenii au şi făcut, aducându-ne în curând vestea că dăduseră de un golf adânc, până la care se putea ajunge fără pic de piedică, presărat cu mai multe insule mici, la adăpostul cărora te puteai strecura foarte bine, cu o adâncime de

zece până la şaptesprezece stânjeni marini, şi, ca urmare, am ancorat acolo.

Totuşi, mai târziu am găsit prilejul de a ne muta, după cum veţi auzi în curând. Deocamdată, nu aveam nimic mai bun de făcut decât să coborâm pe ţărm şi să facem niţel cunoştinţă cu băştinaşii, luând provizii proaspete, iar apoi s-o pornim din nou pe mare. Am găsit că era foarte uşor de tratat cu oamenii de acolo; aveau şi ceva vite, dar fiind chiar la capătul insulei, nu în număr chiar atât de mare. Totuşi, pentru moment, ne-am hotărât să stabilim acel punct drept loc de întâlnire şi să plecăm. Asta se întâmpla cam spre sfârşitul lunii aprilie.

Prin urmare, am pornit-o şi am patrulat spre nord, îndreptându-ne către coasta Arabici; era o mare distanţă, însă, cum vânturile bat dinspre sud şi sud-sud-est, am avut vreme favorabilă din mai până în septembrie; şi cam în douăzeci de zile am ajuns la insula Saccatia, situată la miază-zi de coasta Arabici şi la est-sud-est de gura Golfului Mecca, sau de Marea Roşie.

De acolo am luat apă şi am pornit-o drept spre ţărmul arab. Nu patrulasem locurile decât vreo trei zile, sau cam aşa ceva, când am şi reperat o pânză şi ne-am apucat s-o urmărim: dar după ce am ajuns-o, ne-am dat seama că nicicând nu fusese fugărită de piraţi o mai sărăcăcioasa pradă, căci n-am găsit nimic în ea, decât nişte bieţi turci pe jumătate goi, care mergeau în pelerinaj la Mecca, la mormântul profetului lor Mohamed. Jonca pe care pluteau nu avea niciun singur lucru vrednic de a fi jefuit, în afară de niţel orez şi de puţină cafea, tot avutul alimentar al acelor bieţi nenorociţi; aşa că i-ara lăsat să se duca încotro o porniseră, căci de fapt nici nu ştiam ce să facem cu ei.

În aceeaşi seară am urmăm însă altă joncă, una cu două catarge şi care, după aspect, făgăduia să fie ceva mai grasă decât prima. Când am ajuns pe bord, am văzut că urmau acelaşi drum, numai că erau oameni cu o situaţie ceva mai bună decât a celorlalţi; şi de la ei am făcut rost de pradă măruntă, ceva provizii turceşti, câteva diamante de la cerceii a vreo cinci-şase femei, câteva frumoase covoare

persane, pe care pelerinii stăteau întinşi, precum şi ceva bani; aşa că i-am lăsat şi pe ei să se ducă încotro le era voia.

Totuşi, am continuat să zăbovim pe acolo alte vreo unsprezece zile şi n-am văzut nimic, decât – din când în când – câte o barcă de pescari, dar în cea de a douăsprezecea zi a croazierei noastre, am reperat o corabie: de fapt, crezusem la început că era o corabie englezească; s-a dovedit însă a; fi un vas european închiriat pentru o călătorie de la Goa, pe coasta Malabarului, până în Marea Roşie, şi era foarte bogat. Am urmărit corabia, şi am capturat-o fără luptă, deşi nu le lipseau tunurile de pe bord; e adevărat însă că nu aveau multe. Era un echipaj de marinari portughezi, pe cât ne-am dat seama, dar sub comanda a cinci neguţători turci, care închiriaseră corabia pe coasta Malabarului, de la nişte neguţători din Portugalia, şi o încărcaseră cu piper, salpetru şi ceva mirodenii, iar restul încărcăturii consta mai ales în stămburi şi mătăsuri, dintre care unele foarte preţioase.

Am capturat-o şi am dus-o cu noi la Saccatia; dar, de fapt, nu ştiam ce să facem cu ea, din aceleaşi motive ca şi înainte, căci toate mărfurile lor aveau pentru noi o valoare mică, sau niciuna. După câteva zile, am reuşit să explicăm unuia dintre negustorii turci că dacă voia să-şi răscumpere corabia, am accepta o sumă de bani, şi i-am lăsa să plece. Şi mi-a răspuns că dacă aş da voie unuia dintr-înşii să se ducă pe ţărm după bani, târgul s-ar putea încheia; am apreciat, prin urmare, valoarea încărcăturii la treizeci de mii de ducaţi. După cum ne-am înţeles, i-am dat voie să se ducă cu goeleta noastră pe ţărm, la Dofar, în Arabia, unde un neguţător bogat a depus banii în numele lor, şi s-a întors apoi cu goeleta noastră; iar după ce ne-au plătit banii, le-am îngăduit să plece în mod cât se poate de corect şi de cinstit.

Câteva zile mai târziu, am capturat o joncă arabă, care se îndrepta din Golful Persic spre Mecca, având pe bord o mare cantitate de perle, l-am uşurat de povară – perlele se pare că aparţineau unor negustori de la Mecca – şi le-am

dat drumul să se cărăbănească, fiindcă nu mai aveau nimic altceva care să merite a fi luat.

Ne-am continuat croaziera în sus şi în jos, pe acolo, până ce am început să observăm că ne cam scădeau proviziile, şi atunci căpitanul Wilmot, amiralul nostru, ne-a spus că era timpul să ne întoarcem la locul de întâlnire; iar ceilalţi oameni au socotit şi ei la fel, fiind cant obosiţi de umblat de colo până colo, fără a fi întâlnit aproape nimic, mai bine de trei luni încheiate, ceea ce depăşea aşteptările noastre; mie însă nu-mi era uşor să mă despart de Marea Roşie cu un câştig atât de mic, aşa că am stăruit să mai zăbovim niţel, ceea ce, la stăruinţele mele s-a încuviinţat; dar trei zile mai târziu, ne-am dat seama că debarcându-i, spre marele nostru nenoroc, pe neguţătorii turci la Dofar, aceştia ridicaseră împotrivă-ne toată coasta până la Golful Persic, aşa că niciun vas nu era dispus să mai apuce ruta asta şi, în consecinţă, nu mai aveam ce aştepta prin acele părţi.

Pe mine m-au mâhnit nespus veştile şi n-am mai putut rezista cerbiciei oamenilor de a ne întoarce la Madagascar, totuşi, cum vântul continua să bată încă dinspre sud-sud-est şi sud-est, am fost obligaţi să ne îndreptăm spre coasta Africii şi spre Capul Guardefoy, vântul fiind mai variabil în apropierea coastei decât în largul mării.

Acolo ni s-a ivit în cale o pradă la care nu ne aşteptam şi care ne-a răsplătit pentru toată aşteptarea de până atunci; căci chiar în momentul când ne apropiam de uscat, am reperat o corabie mare, care plutea de-a lungul coastei, înspre sud. Era o corabie din Bengal, aparţinând ţării Marelui Mogul, dar avea pe bord un cârmaci olandez, al cărui nume, dacă-mi amintesc bine, era Vandergest, şi mai mulţi alţi marinari europeni, dintre care trei erau englezi. N-ar fi fost nicidecum în stare să ne reziste. Ceilalţi marinari erau indieni dintre supuşii Mogulului, câţiva malabarezi şi câţiva de alte naţii. Se aflau pe bord şi cinci neguţători indieni şi câţiva armeni. Se pare că fuseseră la Mecca cu mirodenii, mătăsuri, diamante, perle, stambă şi altele, mărfuri dintre cele produse de ţara lor, iar acum nu mai aveau pe bord aproape nimic altceva decât bani, taleri,

ceea ce – fiindcă veni vorba – era tocmai ce doream şi noi; iar cei trei marinari englezi ne-au urmat, şi ar fi venit cu noi şi pilotul olandez, dar cei doi neguţători armeni ne-au implorat să nu li-l luăm; căci el fiind cârmaciul, nu le mai rămânea niciun om care să ştie cum să mâne corabia; aşa că, la cererea lor, l-am refuzat, dar i-am făcut pe ei să ne promită că nu-l vor maltrata pentru faptul că a vrut să vină pe vasul nostru.

De pe acea corabie am făcut rost de aproape două sute de mii de taleri; iar dacă ne spuseseră adevărul, la Goa era şi un evreu care avusese de gând să se îmbarce cu ei şi asupra căruia se găseau alte două sute de mii de taleri, toţi numai ai lui; marele sau noroc însă ca, îmbolnăvindu-se la Mecca, n-a mai putut pleca în călătorie, şi astfel şi-a salvat averea.

CAPITOLUL XIII

Visul lui William şi ciudata aventură ce a urmat – Ne întâlnim cu căpitanul Wilmot la Mangahelly – Ni se alătură căpitanul Avery – Se ivesc neînţelegeri între noi – Ne despărţim şi eu îi părăsesc, având sub comandă o mare corabie – Întâmplări din călătoria noastră –

Cinci am pus mâna pe această pradă, nu mai era nimeni altcineva cu mine, ci doar eu şi goeleta; căci corabia căpitanului Wilmot, dovedindu-se că lua apă, amiralul plecase înaintea noastră spre locul de *rendez-vous* şi a ajuns acolo pe la mijlocul lunii decembrie; neplăcându-i însă portul, lăsase înfiptă pe ţărm o uriaşă cruce, de care anina o placă de plumb cu indicaţii scrise pentru noi, ca să venim după el în marele golf de la Mangahelly, unde am descoperit un foarte bun port; acolo am aflat însă o veste care ne-a ţinut departe de el o mai îndelungată vreme, din care pricină amiralul s-a şi supărat; totuşi, i-am închis gura cu partea ce li se cuvenea, lui şi echipajului corăbiilor sale, din cele două sute de mii de taleri. Dar ceea ce ne împiedicase de a ajunge mai repede la el a fost povestea următoare: între Mangahelly şi un alt punct, numit Capul St. Sebastian, sosise la ţărm, în timpul nopţii, o corabie europeană; şi fie din cauza intemperiilor fie din lipsa de cârmaci, habar n-am, corabia eşuase şi n-a mai fost în stare să iasă de acolo.

Noi ne găseam în golful sau în portul unde, după cum v-am spus, fusese hotărât locul de întâlnire şi încă nu ne duseserăm pe ţărm; aşa încât n-apucaserăm să vedem indicaţiile pe care ni le lăsase amiralul.

Prietenului nostru William, despre care n-am mai amintit

nimic de multă vreme, i-a venit într-o zi mare chef să meargă până la ţărm şi mă tot bătea la cap să-i dau voie să ia cu el o mică escortă pentru siguranţă, ca să poată vedea ţinutul, eu eram cu totul împotrivă, din multe motive; dar, îndeosebi, i-am spus că ştia bine doar că băştinaşii nu erau decât nişte sălbatici şi cât erau de perfizi; de aceea nu doream să se ducă; şi dacă ar mai fi continuat să-mi bată capul, cred că pur şi simplu l-aş fi refuzat şi i-aş fi ordonat să nu plece.

Dar ca să mă convingă totuşi să-i îngădui, mi-a spus că-mi vă explica pricina pentru care se încăpăţâna atâta. Visase cu o noapte înainte un vis atât de convingător, şi care-l impresionase atât de mult, că nu s-a mai putut linişti până ce nu mi-a propus să se ducă pe ţărm; şi tocmai pentru că refuzam a-i face acest hatâr, tocmai de aceea – credea el – însemna că visul are o semnificaţie: iar dacă, dimpotrivă, nu l-aş fi refuzat, atunci însemna că visul său era lipsii de orice valoare.

Visase, spunea el, că s-a dus pe ţărm împreună cu treizeci de oameni, printre care şi şeful de echipaj; şi că a găsit pe insulă o mină de aur şi s-au îmbogăţit cu toţii. Dar nu acesta era lucrul cel mai important, adăuga el; ci faptul că în chiar aceeaşi dimineaţă, ca urmare a acestui vis, şeful de echipaj a venit să-i spună că şi el visase că s-a dus pe ţărm, în insula Madagascar, şi că au venit la dânsul nişte oameni şi i-au spus că-i vor arata unde poate să pună mâna pe o pradă bogată care i-ar îmbogăţi pe toţi.

Aceste două lucruri, puse în legătură, au început să aibă oarecare greutate în mintea mea, deşi nu fusesem niciodată înclinat să iau în seamă visele; dar îndărătnicia lui William a impresionat într-adevăr: căci acordasem întotdeauna t mare preţuire judecăţii lui; aşa că, pe scurt, i-am dat voie să plece; d-ar le-am poruncit la toţi să nu se îndepărteze prea mult de ţărmul mării, căci de-ar fi fost în pericol, indiferent din ce pricină, noi să-i putem vedea şi lua în bărcile noastre.

Au plecat dimineaţa în zori, treizeci şi unu de oameni foarte bine înarmaţi, şi cu toţii băieţi solizi; au călătorit

toată ziua, iar când s-a înnoptat ne-au semnalizat că totul merge bine, înălţând un foc mare pe vârfui unui deal, aşa după cum ne înţeleseserăm.

A doua zi, au coborât de pe deal, pe panta cealaltă, îndreptându-se spre ţărm, după cum ne făgăduiseră, şi au dat cu ochii de o vale foarte plăcută, prin mijlocul căreia curgea un râu şi care ceva mai jos părea să fie destul de larga pentru a purta unele mici vase; s-au îndreptat cu paşi repezi spre râul acela şi au fost uimiţi auzind pocnetul unei împuşcături care – după tăria sa – nu putea veni de prea departe; şi-au ciulit urechile, ascultând multă vreme, dar n-au mai auzit nimic, aşa că au mers mai departe spre malul râului, care era un curs de apă frumos şi proaspăt, dar care se lărgea rapid; au înaintat pe malurile râului, până ce au văzut că, dintr-o dată, apa se deschidea ca un evantai, şi se lărgea alcătuind un golf larg ca un port, la vreo cinci mile depărtare de mare; şi, ceea ce era încă şi mai uimitor, în timp ce înaintau, se desluşeau clar – la gura portului sau a golfului – epava unei corăbii.

Fluxul era sus, cum spuneam noi, aşa că nu se prea vedea deasupra apei; dar pe măsură ce oamenii noştri coborau, au văzut că vasul eşuat părea din ce în ce mai mare şi, cum la scurt timp după aceea mareea s-a retras, şi-au dat seama că el se găsea pe uscat, zăcea pe nisip şi părea să fie epava unei mari corăbii, mai mare decât se puteau aştepta să întâlnească în ţara aceea.

După câtva timp, William, care îşi scosese ocheanul ca să-şi apropie obiectivul, fu surprins să audă din nou o împuşcătură de muschetă şuierându-i pe lângă urechi şi, imediat mai apoi, auzi chiar puşca şi văzu de partea cealaltă fumul; provocare căreia oamenii noştri i-au şi răspuns cu trei lovituri de muschetă, ca să descopere, dacă se putea, cine era cel ce trăsese sau ce se întâmplase. La zgomotul împuşcăturilor, au alergat spre ţărm o mulţime de oameni, răsărind dintre copaci: iar ai noştri au putut desluşi cu uşurinţă că era vorba de europeni, deşi nu ştiau cărei naţii aparţin; totuşi ai noştri au strigat la ei cât au putut de tare, şi apoi au luat o prăjină lungă, au ridicat-o şi au

atârnat în vârful ei o cămaşă albă, drept steag de pace. Ceilalţi, de partea cealaltă, au văzut şi ei semnul, cu ocheanele: şi imediat după aceea, oamenii noştri au zărit cum porneşte o barcă de la ţărm, pe cât au crezut ei, dar de fapt pornise din alt golf; şi în curând oamenii au venit vâslind peste golf, în întâmpinarea alor noştri, purtând la rându-le un steag alb de pace.

Nu este uşor de descris uimirea, bucuria şi satisfacţia ivită de amândouă părţile, când s-au întâlnit într-un loc atât de îndepărtat nu numai oameni albi, ci chiar englezi; dar ce mare le-a fost încântarea când au ajuns să se recunoască şi să descopere că nu erau numai compatrioţi, ci chiar camarazi; căci corabia aceea era chiar corabia pe care o comandase amiralul nostru, căpitanul Wilmot, şi de care ne pierduserăm din pricina furtunii de la Tobago, după ce rămăsesem înţeleşi să ne întâlnim în Madagascar!

Se pare că ei auziseră de noi când sosiseră în partea de sud a insulei şi cutreieraseră apele tocmai până-n golful Bengal, unde s-au întâlnit cu căpitanul Avery, căruia i s-au alăturat şi cu care au pus mâna pe mai multe prăzi bogate, printre altele o corabie în care se afla fiica Marelui Mogul şi o uriaşă comoară de bani şi de bijuterii; iar de acolo, au pornit-o spre coasta Coromandel şi apoi spre Malabar, până în golful Persic, de unde au capturat iarăşi câte ceva, îndreptându-se după aceea spre partea de miazăzi a Madagascarului; numai că vânturile suflând puternic dinspre sud-est şi est-sud-est, s-au pomenit în partea de nord a insulei, iar apoi fiind despărţiţi de-o vijelioasă furtună din spre nord-vest, s-au văzut siliţi să intre în gura acestui golf, unde şi-au şi pierdut corabia. Ne-au mai spus că, pe cât auziseră, şi căpitanul Avery îşi pierduse corabia, undeva nu departe de acolo.

După ce şi-au adus astfel la cunoştinţă, unii altora, soarta, bieţii oameni, plini de bucurie, s-au grăbit a se întoarce să le comunice şi celorlalţi tovarăşi vestea bună; şi lăsându-i pe câţiva dintre ei împreună cu ai noştri, ceilalţi s-au întors; iar William era atât de dornic să-i vadă pe toţi, încât i-a însoţit şi el împreună cu încă doi oameni; şi a ajuns

acolo unde trăiau, la mica lor tabără. Erau vreo sută şi şaizeci cu toţii; îşi aduseseră pe ţărm tunurile şi ceva muniţii; dar în mare parte pulberea li se jilăvise; cu toate acestea, ridicaseră o frumoasă platformă şi montaseră pe ea douăsprezece tunuri, ceea ce era o apărare suficient de puternică pentru ei în acea parte a mării: iar la capătul platformei, făcuseră o cală de lansare şi un mic şantier, unde munceau cu toţii din greu, construindu-şi o altă corabie mai mică, dacă se poate numi corabie, ca să în-frunte cu ea marea; dar la veştile despre sosirea noastră, s-au oprit din lucru.

Când ai noştri au pătruns în colibele lor, era într-adevăr uimitor de văzut ce bogăţii adunaseră în aur şi argint, şi câte bijuterii despre care totuşi spuneau că nu-s decât un fleac faţă de cele strânse – pe unde s-o fi aflat în clipa aceea – de căpitanul Avery.

Trecuseră cinci zile de când îi tot aşteptam să se întoarcă pe cei plecaţi şi nu aveam nicio veste de la ei; de fapt, eu îi dădusem dispăruţi dar, după cinci zile de aşteptare, am fost surprins văzând barca unei corăbii vâslind spre noi, de-a lungul coastei. Nu-mi dădeam de loc seama ce-o fi cu ea, însă am fost încântat până la urmă când oamenii noştri mi-au spus că-i auziseră strigând şi-i văzuseră făcându-ne semne cu beretele în mâini.

Repede au ajuns aproape de noi şi l-am văzut pe priete-nul meu William, ridicat în picioare, făcându-ne semne; şi iată-i pe bord, însă când am văzut că din cei treizeci şi unu erau numai cincisprezece, am întrebat ce se întâmplase cu tovarăşii lor.

— Ei asta! îmi răspunse William, sunt cu toţii foarte bine, iar visul meu s-a adeverit întru totul, ca şi visul şefului de echipaj.

Vorbele lui m-au făcut foarte nerăbdător să aflu cum stă-teau lucrurile, aşa că mi-a istorisit întreaga poveste care, ce-i drept, a avut darul să ne uimească pe toţi. A doua zi am ridicat ancora şi am luat-o spre sud, ca să ne întâlnim cu căpitanul Wilmot şi cu corabia lui, la Mangahelly, unde l-am găsit, după cum v-am spus, puţin cam necăjit de

întârzierea noastră; dar l-am împăcat după aceea, povestindu-i visul lui William şi urmările acestuia.

Între timp, tabăra tovarăşilor noştri era atât de aproape de Mangahelly, încât amiralul, împreună cu mine, cu prietenul William şi cu alţi câţiva oameni, ne-am hotărât să luăm goeleta şi să mergem să-i vedem, cărându-i pe toţi, cu toate bunurile lor şi cu întreg bagajul, pe bordul corăbiei noastre, ceea ce am şi făcut; şi am dat de tabăra, fortificaţiile, bateria de tunuri pe care o ridicaseră şi de comoara lor, şi de toţi oamenii, întocmai cum ne relatase William; aşa că, după ce-am stat cât am stat acolo, i-am urcat pe toţi în goeletă şi i-am adus cu noi.

Însă a mai trecut câtva timp până să aflăm ce se întâmplase cu căpitanul Avery; totuşi, după vreo lună, urmând indicaţiile oamenilor oare-şi pierduseră corabia, am trimis goeleta în patrulare de-a lungul ţărmului, ca să descopere, dacă or să poată, cam pe unde se aflau; şi după vreo săptămână de patrulare au fost găsiţi; am aflat că-şi pierduseră corabia, ca de altminteri şi ai noştri, şi, din toate punctele de vedere, se găseau într-o situaţie la fel de proastă ca şi a noastră.

Au trecut zece zile până să se întoarcă goeleta, iar căpitanul Avery a venit împreună cu ei; şi aceea era, după câte îmi amintesc eu, întreaga forţă pe care a avut-o vreodată căpitanul Avery; căci ne-am unit cu toţii şi situaţia se prezenta astfel: noi aveam două corăbii şi o goeletă cu un efectiv de trei sute douăzeci de oameni, ceea ce era prea puţin pentru echiparea, aşa cum ar fi trebuit, a corăbiilor, marea corabie portugheză având singură nevoie de aproape patru sute de oameni. Cât despre tovarăşii noştri pierduţi şi acum regăsiţi, tot echipajul lor se ridica la vreo o sută optzeci de oameni, iar căpitanul Avery avea eu sine alţi arca trei sute, dintre care zece erau dulgheri; cei mai mulţi fuseseră luaţi de pe bordul vaselor capturate; aşa că, pe scurt, întreaga forţă de care dispunea căpitanul Avery în Madagascar în anul 1699 sau cam în jurul acelui an, se ridica la cele trei corăbii ale noastre, fiindcă a lui se pierduse, după cum aţi mai auzit, cât despre oameni,

forţele lui n-au depăşit niciodată o mie două sute de oameni la un loc.

Cam la o lună după asta, toate echipajele noastre s-au unit şi, deoarece Avery nu avea corabie, am căzut cu toţii de acord să grupăm oamenii noştri în vasul de război portughez şi în goeletă, şi să-i încredinţăm căpitanului Avery fregata spaniolă, cu tot echipamentul şi cu tot utilajul, tunurile şi muniţia trebuitoare echipajului; fapt în schimbul căruia ei, care erau foarte bogaţi, s-au învoit să ne dea 40 000 de taleri.

După aceea ne-am sfătuit încotro s-o luăm. Căpitanul Avery – să nu-i tăgăduim meritele – a propus să ne stabilim pe ţărm şi să ne durăm acolo o mică cetate, cu o fortificaţie bună şi felurite întărituri şi, cum aveam destulă avere şi ne-o puteam spori după plac, ar fi trebuit, zicea el, să ne mulţumim a ne retrage acolo de unde să aruncăm o sfidare lumii întregi. Eu însă l-am convins în curând că locul acela, nu ne-ar fi oferit nicio siguranţă, dacă nu voiam să ne lăsăm de meseria noastră de corsari; căci, de ne-am aşeza acolo, toate naţiunile Europei, mai cu seamă cele din regiunea aceea, ar intra în luptă ca să ne izgonească de unde ne-am aşezat; însă dacă ne hotărâm să trăim retraşi, cultivând pământul ca simpli particulari, şi să renunţăm la meseria de piraţi, atunci într-adevăr am putea munci pământul şi ne-am putea aşeza oriunde; în care caz, i-am spus eu, socoteam că mijlocul cel mai bun ar fi să tratăm cu băştinaşii şi să cumpărăm de la ei o bucată de pământ, undeva mai departe, înlăuntrul ţării, situată pe malurile vreunui râu navigabil, pe care ar putea călători în sus şi în jos bărci, dar nu şi corăbii, acestea putându-ne pune în pericol; şi astfel, îndeletnicindu-ne cu creşterea vitelor pe terenurile ceva mai înalte, a vacilor şi caprelor de care era plin ţinutul, eram siguri că vom putea trăi acolo tot aşa de bine ca orice alţi oameni; şi i-am mărturisit că, după a mea părere, era un refugiu bun pentru cei ce ar fi dorit să se retragă şi să se ascundă, neavând chef să se aventureze înapoi acasă unde să fie spânzuraţi, ori măcar să rişte a atârna în ştreang.

Totuşi, căpitanul Avery nu şi-a dat pe faţă gândurile: el părea să refuze ideea mea de a merge mai înlăuntrul ţării, ca să ne îndeletnicim cu agricultura; dimpotrivă, s-ar fi zis că împărtăşeşte părerea căpitanului Wilmot – anume că s-ar putea statornici pe ţărm, unde să-şi continue în acelaşi timp năravurile; şi la asta s-au şi hotărât, dar – după cum am înţeles mai târziu – totuşi vreo cincizeci dintre oamenii lor au plecat undeva mai înlăuntrul ţării şi s-au aşezat într-un loc de acolo, alcătuind un fel de colonie. Dacă mai sunt şi azi acolo sau ba, eu n-o pot spune, şi nici câţi dintre ei s-or mai fi aflând în viaţă; dar părerea mea este că sunt acolo şi în ziua de azi şi că numărul lor a crescut mult, căci am auzit că au făcut rost de câteva femei, deşi nu de multe; fiindcă au luat, pare-se, ca prizoniere cinci olandeze şi trei sau patru copile de pe o corabie olandeză în drum spre Mecca; iar trei dintre femeile acelea măritându-se cu unii din ei, s-au dus să locuiască împreună cu bărbaţii lor în noua lor plantaţie, dar despre astea nu vă pot vorbi decât din auzite.

Stând acolo câtva timp, mi-am dat seama cât de împărţiţi în părerile lor erau toţi ai noştri, unii spunând s-o luăm pe o cale, alţii pe alta, până când, în cele din urmă, am început să prevăd că aveau să se despartă şi poate că nici nu vom avea destui oameni ca să alcătuim un echipaj pentru corabia cea mare, aşa că l-am luat deoparte pe căpitanul Wilmot şi am început să discut cu el asupra acestui lucru, pentru ca repede să miros că el însuşi înclina să rămână în Madagascar şi, având ca parte a lui o mare avere, nutrea planuri secrete, de a ajunge într-un fel sau altul acasă.

I-am demonstrat imposibilitatea acestui lucru şi riscurile la care se expunea, fie de a cădea în mâinile hoţilor şi criminalilor din Marea Roşie, care n-ar lăsa pentru nimic în lume să le scape din mână o comoară ca a lui, fie de a cădea în mâinile englezilor, olandezilor sau francezilor, care cu siguranţă că l-ar spânzura ca pirat. I-am relatat, înşirat, amănunt cu amănunt, călătoria ce făcusem, plecând chiar din locul acela, peste continentul african, şi i-am expus ce l-ar fi aşteptat pe el mergând pe jos.

Pe scurt, nimic nu l-a putut convinge să renunţe la ideea de a ajunge în Marea Roşie cu goeleta şi, debarcând pe acolo pe unde au trecut copiii Israelului, pe fundul mării, fără să-şi ude picioarele, să călătorească şi el pe uscat, până la Cairo, care nu e mai departe de optzeci de mile; iar de la Cairo, spunea, va putea să se îmbarce, prin Alexandria, spre orice parte a lumii.

Eu i-am arătat riscurile şi chiar imposibilitatea de a trece prin Mecca şi Iudea fără să fie atacat, dacă ar fi încercat-o cu forţa, ori jefuit, dacă ar fi cerut îngăduinţa s-o facă; şi i-am explicat atât de pe larg motivele, şi în mod atât de concludent, încât – deşi el n-a vrut să mă ia în seamă – totuşi niciunul din oamenii săi n-a îndrăznit să-l însoţească. I-au declarat că ar merge oriunde cu dânsul, ca să-i dea ascultare, (însă că asta ar însemna să se arunce şi pe sine şi pe ei într-o pieire sigură, fără nicio putinţă de a o ocoli sau de a-şi atinge scopul. Căpitanul mi-a luat în nume de rău ceea ce i-am spus şi s-a arătat jignit; pe chestia asta mi-a şi trântit nişte înjurături de toată frumuseţea, dar eu nu i-am răspuns nimic, decât că-l sfătuiam spre binele lui; şi că eu nici nu i-am interzis să plece, nici n-am încercat să-i conving pe oameni să nu-l însoţească, deşi ar fi fost în chip vădit spre pieirea lor.

Dar capetele fierbinţi nu se răcoresc prea uşor: căpitanul era atât de pornit, încât ne-a părăsit şi a trecut la căpitanul Avery, cu cea mai mare parte a echipajului său; înhăitându-se cu oamenii lui Avery şi luând cu el toată comoara, ceea ce – fiindcă veni vorba – nu era prea corect din partea sa, deoarece ne înţelesesem să împărţim frăţeşte toate câştigurile, fie mari, fie mici, indiferent dacă eram ori nu eram de faţă.

Oamenii noştri au cam mormăit pe chestia asta, dar eu i-am domolit cât am putut mai bine şi le-am spus că era uşor să adunăm şi noi tot atâta, dacă ne gândeam la ce fel de lovituri pregăteam; iar căpitanul Wilmot ne dăduse o pildă foarte bună, căci prin acţiunea lui punea capăt înţelegerii noastre de a împărţi câştigurile cu el. Am profitat de această ocazie, ca să le vâr în cap oamenilor o parte din

planurile mele pentru mai târziu, care erau să pornim pe Mările de Est şi să vedem în ce măsură nu ne-am putea îmbogăţi şi noi ca domnul Avery, care – ce-i drept – strânsese la bani cu nemiluita, deşi nici pe jumătate din cât se vorbea în Europa.

Oamenilor noştri le plăcea atât de mult felul meu de a fi, deschis şi întreprinzător, încât m-au asigurat că vor merge cu mine în lumea întreagă, toţi ca unul, ori încotro aş voi eu să-i duc; cât despre căpitanul Wilmot, cu el nu mai voiau să aibă de-a face. Asta i-a ajuns la urechi şi l-a înfuriat cumplit; aşa încât a ameninţat că dacă am de gând să vin pe ţărm, el o să-mi taie beregata.

Am fost informat în particular despre acest lucru, însă n-am dat nici-o importanţă faptului; doar că am avut grijă să nu umblu fără băgare de seamă şi arareori mă mai mişcăm altfel decât în tovărăşia mai multor oameni. Totuşi, în cele din urmă, ne-a fost dat să ne întâlnim, căpitanul Wilmot şi cu mine, şi am discutat foarte serios problema; eu i-am oferit goeleta ca să se ducă încotro doreşte; sau, dacă nu era mulţumit nici aşa, atunci mă ofeream să iau eu goeleta şi să-i las lui corabia cea mare; dar el a refuzat amândouă propunerile şi mi-a cerut doar să-i las cei şase dulgheri care erau mai mulţi decât cereau nevoile noastre pe vas, ca să ajute alor lui să termine goeleta începută înainte de sosirea noastră, de oamenii care-şi pierduseră corabia. Am consimţit pe loc şi i-am împrumutat şi alţi oameni care-i erau de folos; şi, în scurt timp, au construit o brigantină solidă, putând duce patrusprezece tunuri şi două sute de oameni.

Ce măsuri au luat ei şi cum s-a descurcat mai târziu căpitanul Avery, este o poveste prea lungă pentru a ne încurca în hăţişurile ei, aici, şi nici nu mă priveşte, povestea mea fiind încă neterminată.

Certurile mai sus descrise, deşi neînsemnate, m-au făcut să rămân acolo aproape cinci luni, până pe la sfârşitul lunii martie, când am pornit-o cu corabia cea mare, având la bord patruzeci şi patru de tunuri şi patru sute de oameni. N-am cârmit spre coasta Malabarului şi spre Golful Persiei,

aşa cum intenţionam la început, deoarece musonii de est încă mai suflau destul de puternic; şi m-am ţinut mai mult pe lângă coasta africană, unde am avut vânturi prielnice, până ce am trecut de ecuator şi am ajuns la Capul Bassam, la latitudinea de 4 grade şi zece minute; de acolo, musonii începând să se schimbe spre nord-est şi nord-nord-est, ne-am continuat drumul cu vânt prielnic, în spre Maldive, un faimos grup de insule bine cunoscut de toţi marinarii care au bătut acele părţi de lume; şi, părăsind şi acele insule puţin mai spre miază-zi, am ajuns la Capul Comorin, punctul cel mai de sus al coastei Malabarului, şi am înconjurat insula Ceilon. Acolo am zăbovit un timp, în aşteptare de prăzi; şi tot acolo am văzut trei mari corăbii engleze, din Indiile de Est, plecând din Bengal sau de la Fort St. George înapoi înspre casă, către Anglia sau mai curând către Bombay şi Surat, până la statornicirea vântului.

Ne-am apropiat şi, ridicând o vechitură de pavilion englezesc, am plutit pe lângă ei, ca şi când am fi avut intenţia să-i atacăm. O bună bucată de vreme ei nu au ştiut ce să creadă despre noi, deşi ne vedeau culorile; cred că la început au presupus că suntem francezi; dar când s-au apropiat, i-am făcut îndată să vadă ce eram căci am ridicat în vârful arborelui gabier un steag negru, cu două pumnale încrucişate pe el, ceea ce i-a făcut să priceapă la ce urmau să se aştepte.

În curând, am descoperit efectele acestui gest, căci la început şi-au ridicat steagurile şi au înaintat spre noi într-o singură linie, ca şi când ar fi vrut să primească lupta, vântul dinspre ţărm fiindu-le destul de prielnic ca să le ajute să ne abordeze; dar când au văzut de ce forţe dispunem şi că nu eram nişte vase obişnuite, s-au îndreptat iarăşi în direcţia contrară, fugind de noi, cu toate pânzele întinse. Dacă ar fi continuat să se apropie, le-am fi făcut o primire neaşteptată; dar aşa, nici gând n-avem să-i urmărim; încât i-am lăsat să plece pentru motivele menţionate mai înainte.

Dar dacă i-am lăsat pe aceştia să ne scape, desigur că nu aveam de gând să-i lăsăm şi pe alţii să ni se strecoare la fel

de lesne printre degete. Nu mai târziu decât în dimineaţa zilei următoare, am zărit o pânză înconjurând Capul Comorin şi cârmind, pe cât ni se părea, în aceeaşi direcţie cu noi. La început, nu ştiam ce să facem cu ea, din pricină că avea ţărmul la tribord, aşa că dacă ne apucăm s-o fugărim, putea intra în orice port sau în orice golf, şi să scape de noi; dar ca s-o împiedicăm, am trimis goeleta să treacă prin culoarul dintre corabie şi uscat. De îndată ce a văzut manevra, s-a întors ca să se apropie de ţărm; iar când goeleta s-a îndreptat spre ea, am văzut-o că se repede drept spre mal, întinzându-şi pânza cât putea.

Totuşi, goeleta noastră a ajuns-o din urmă, a provocat-o la luptă şi a descoperit că era o corabie cu zece tunuri, de construcţie portughezi, însă condusă de neguţători olandezi şi cu echipaj olandez, porniţi din Golful Persiei spre Batavia, ca să aducă mirodenii şi alte mărfuri de acolo. Oamenii goeletei au capturat-o şi au scotocit prin măruntaiele ei înainte de a ajunge noi la faţa locului. Avea ceva mărfuri europene, o sumă rotundă de bani şi nişte perle; aşa că, deşi nu ne dusesem în golf să căutăm perle, ieşiseră perlele din golf şi veniseră la noi, iar noi ne luarăm partea cuvenită. Era o corabie bogată, şi toate mărfurile, nu numai banii şi perlele, erau foarte de preţ.

Am ţinut acolo o consfătuire îndelungată, ce să facem cu oamenii; căci dacă le înapoiam corabia şi îi lăsam să-şi urmeze călătoria spre Java, însemna să alarmăm toată reprezentanţa olandeză de acolo, iar olandezii sunt de departe cei mai puternici în Indii, aşa că trecerea noastră pe acea rută ar fi devenit impracticabilă; ori noi cam hotărâţi să vizităm acea parte a lumii în felul nostru, fără a trece de marele golf al Bengalului, unde speram să dăm de o mulţime de prăzi; şi de aceea, ne-ar fi încurcat să fim deviaţi din drumul nostru înainte de a ajunge acolo, căci ar fi ştiut că trebuie să trecem prin strâmtorile Malacca ori Sunda şi, pe oricare din aceste căi, lesne le-ar fi fost să ne împiedice.

Pe când ne consultam astfel în cabina cea mare, în privinţa soartei lor, restul oamenilor purtau aceeaşi dezbatere

la provă: şi pare-se că majoritatea erau de părere să-i punem la saramură pe bieţii olandezi, laolaltă cu heringii; într-un cuvânt, erau de părere să-i aruncăm pe toţi în mare. Bietul William, quakerul, se arăta nespus de îngrijorat în privinţa asta şi numai ce-l văd că vine la mine să-mi vorbească.

— Gândeşte-te cu luare aminte, mi se adresează el, ce vrei să faci cu aceşti olandezi pe care-i ai pe bord? Sper că n-ai de gând să-i laşi să plece, face William.

— Dar de ce, William, oare tu m-ai sfătui să-i las să plece?

— Nu, zice William, nu pot spune că s-ar cădea ca tocmai tu să-i laşi să plece; adică să meargă înainte în călătoria lor spre Batavia; fiindcă ţie nu-ţi prinde bine ca olandezii din Batavia să aibă vreo ştiinţă de faptul că te afli prin aceste mări.

— Bine, zic eu, atunci alt leac nu cunosc, decât să-i arunc peste bord. Ştii, William, că un olandez înoată ca un peşte; şi toţi oamenii noştri sunt de aceeaşi părere cu mine.

Dar, în acelaşi timp, eram hotărât să nu fac una ca asta, numai că doream să aud ce va spune William.

Mi-a răspuns cu gravitate.

— Dacă toţi oamenii de pe corabie ar fi de părerea asta, eu tot nu voi accepta să cred că şi tu însuţi împărtăşeşti asemenea părere; căci te-am auzit protestând împotriva cruzimii în toate celelalte cazuri de până acum.

— Bine, bine, William, fac eu, asta e adevărat; dar atunci ce hotărâm cu ei?

— Cum, înalţă William din sprâncene, adică nu există nicio altă cale decât să-i ucidem? Sunt convins că nu vorbeşti serios.

— Da, ce-i drept, William, răspund eu, nu vorbesc serios; dar olandezii nu se vor duce la Java, fii sigur, nici la Ceilon, asta o ştii.

— Totuşi, îmi atrage William atenţia, oamenii nu ţi-au făcut niciun fel de rău: ce pretext poţi găsi ca tu să le faci lor rău?

— Ba, i-o întorc eu, William dragă, de asta nu vorbi: am

destule pretexte, dacă numai de pretext e vorba; pretenţia mea este numai să-i împiedic de la a-mi face rău; comportarea asta este o pildă a legii de legitimă apărare, atât de necesară cum nici nu-i alta; însă lucrul principal este că nu ştiu ce pot face cu ei ca să-i opresc a trăncăni.

În timp ce stăm de vorbă cu William, bieţii olandezi fuseseră condamnaţi pe faţă, cum s-ar spune, la moarte, de către întregul echipaj al corăbiei; şi într-atâta se înfierbântaseră oamenii, încât făceau o gălăgie grozavă; iar când au auzit că William era împotrivă, unii dintre ei au şi jurat că olandezii trebuie să moara, iar dacă William se opune, să-l înecăm şi pe el împreună cu prizonierii.

Dar cum eu eram hotărât să mă împotrivesc unui atât de crud plan, am socotit că e timpul să-mi iau un pic de răspundere, altfel pornirea lor sângeroasă ar fi putut creşte, devenind prea puternică; aşa că i-am chemat pe olandezi sus la mine şi am stat puţin de vorbă cu dânşii. În primul rând, i-am întrebat dacă n-ar vrea să vină cu noi de bunăvoie; doi dintre ei au primit de îndată, însă restul de patrusprezece au refuzat.

— Bine, atunci, le-am spus eu, încotro vreţi să mergeţi?

Şi-au exprimat dorinţa de a merge spre Ceilon.

— Nu, le-am răspuns, nu vă pot îngădui să mergeţi la nicio reprezentanţă olandeză şi le-am expus foarte clar motivele, care erau fireşti – nici ei n-o puteau tăgădui. Le-am adus la cunoştinţă şi măsurile crude şi sângeroase propuse de oamenii noştri, menţionând însă că eu mă hotărâsem să-i salvez în vreun fel, dacă se putea; şi de aceea le-am spus că-i voi lăsa pe ţărm la vreo reprezentanţă engleză din Bengal, sau îi voi îmbarca pe bordul unei corăbii englezeşti cu care ne-am putea întâlni, dar după ce vom fi trecut de strâmtorile Sunda ori Malacca, nu mai înainte; căci la întoarcerea mea, eram dispus să mă expun riscurilor din partea puterilor olandeze de la Batavia; dar nu doream ca veştile să ajungă acolo înaintea mea, căci asta ar face ca toate corăbiile lor comerciale să stea deoparte şi să ni se ferească din cale.

Urma acum să hotărâm soarta corăbiei lor şi asta nu ne-a

luat mult timp; căci nu existau decât două căi: fie să-i dăm foc, fie s-o alungăm către ţărm; ne-am hotărât pentru a doua cale; aşa că i-am aşezat trinca cu şcota pe vinci şi i-am legat cu parâma cârma îndreptată puţin spre babord, ca să corespundă cu pânza de provă, şi astfel i-am dat drumul fără ţipenie de om pe ea; nici n-au trecut două ore, când am şi văzut-o eşuând drept pe ţărm, pe coastă, puţin mai încolo de Capul Comorin; iar noi ne-am dus mai departe, înconjurând Ceilonul, spre coasta Coromandel.

Acolo am plutit nu numai în plin văzul ţărmului, dar atât de aproape, încât vedeam corăbiile în drum spre Fort St. David, Fort. St. George şi spre alte reprezentanţe, de-a lungul acelui mal, precum şi de-a lungul coastei Gol condei; noi ridicam pavilionul englez când ne apropiam de reprezentanţele olandeze şi culorile olandeze când treceam pe lângă reprezentanţele engleze. Am întâlnit puţine prăzi pe acea coastă, în afara a două mici vase din Golconda, care încercau să traverseze golful, ducând baloturi de stămburi, muslinuri şi mătăsuri şi cincisprezece baloturi de ţesături de mătase aduse din golful spre care ne îndreptam noi, pe contul cui nu ştiam, spre Achin şi alte porturi de coastă din Malacca; nu ne-am interesat încotro anume se îndreptau şi le-am lăsat să se tot ducă, fiindcă nu aveau pe bord decât indieni.

În fundul golfului ne-am întâlnit însă cu o joncă mare, care aparţinea curţii Mogulului, plină de lume, pasageri, după câte am presupus noi: pare-se că se îndreptau spre râul Hugely sau Gange şi că veneau din Sumatra. Era cu adevărat o pradă vrednică de înhăţat şi am găsit atâta aur pe ea, în afara altor mărfuri de care nici nu ne-am atins, mai ales piper, încât era aproape să pun punct final patrulărilor noastre; căci mai toţi oamenii mei declaraseră că ajunsesem destul de bogaţi şi că doreau să ne întoarcem în Madagascar; dar mie îmi mai umblau şi alte drăcii prin cap; şi când am ajuns să le spun, şi l-am pus şi pe prietenul William să stea de vorbă cu ei, li s-a umplut închipuirea de atâtea speranţe aurite, că în curând i-am convins să ne continuăm drumul şi năravurile.

Următorul meu ţel era să părăsesc toate strâmtorile periculoase din Malacca, Singapore, şi Sunda, unde nu ne puteam aştepta la nicio pradă mare, ci doar, cel mult, să dăm peste corăbii europene cu care trebuia să ne încăierăm; şi nu lipsea curajul, ba chiar am fi fost capabili să ne batem până la disperare, dar eram şi bogaţi şi hotărâţi să ne îmbogăţim mai mult, aşa că am adoptat o maximă: atâta vreme cât eram siguri că averea pe care o râvneam se putea obţine fără luptă, nu aveam de ce ne expune riscului de a lupta, câştigul pe căi mult mai lesnicioase fiind acelaşi.

CAPITOLUL XIV

Aventură primejdioasă – Urmările unei lovituri de trăznet – William se întoarce, după ce a fost primit cuviincios de către chinezi, cu care începem să facem negoţ – Ciudata povestire despre treisprezece englezi stabiliţi în Japonia –

Am părăsit aşadar Golful Bengal şi, ajungând în coasta Sumatrei, am tras într-un mic port, unde era un oraş locuit numai de malaezi; de acolo am încărcat apă dulce şi o mare cantitate de carne de porc în saramură, bine sărată, fără a ţine seama de căldura climatului, căci ne aflam chiar în inima zonei toride, adică la 3 grade şi 15 minute latitudine nordică. De asemenea, am luat pe bordul corăbiilor noastre patruzeci de porci vii, care ne-au servit ca alimente proaspete, produsele ţinutului oferindu-ne din belşug hrană pentru ei, felurite soiuri de guame, cartofi, şi un soi de orez sălbatic bun doar la hrănitul porcilor. Tăiam zi de zi câte un porc şi am constatat că aveau carne foarte bună. Am luat cu noi şi un popor întreg de raţe, găini şi cocoşi, asemănătoare celor de prin Anglia, orătănii folositoare în diferite ocazii ca să mai variem alimentaţia; şi, dacă îmi amintesc eu bine, aveam nu mai puţin de două mii de pisări, încât la început ne şi zgâriau pe nervi cu cotcodacurile, măcăielile şi cucurigurile lor, dar în curând le-am împuţinat, preschimbându-le în fierturi, fripturi şi tocane, căci câtă vreme le-am avut, n-am dus lipsă de nimic.

Acum ni se deschidea în faţă putinţa de a înfăptui planul meu mult visat şi anume acela de a o apuca printre Insulele olandeze ale Mirodeniilor, ca să văd ce mişelii aş mai putea săvârşi pe acolo; aşadar, am pornit-o pe mare în ziua de 12

august şi, trecând ecuatorul în ziua de 17, ne-am îndreptat direct spre sud, lăsând în urmă, spre est, strâmtorile Sundei şi Insula Java, până ce am ajuns la latitudinea de 11 grade şi 20 de minute, de unde am cârmit spre este şi est-nord-est, cu sprijinul unor prielnice rafale dinspre vest-sud-vest, până ce am ajuns printre Insulele Mirodeniilor.

Străbătut-am acele mări cu mai puţine greutăţi decât străbătusem altele, la sud de Java, vânturile fiind mai variabile iar vremea bună, deşi uneori ne pomeneam şi cu vreme vijelioasă ori cu scurte furtuni; dar când am ajuns chiar printre Insulele Mirodeniilor, am avut parte de musoni, cărora li se mai spune şi vânturi ale neguţătorilor, şi de care ne-am folosit aşa cum se cuvenea.

Puzderia de insule care se găsesc în acele mări ne încurca în chip ciudat şi tare anevoie ne croiam calea printre ele; apoi am cârmit înspre partea de nord a Filipinelor, unde aveam o şansă dublă de prăzi, adică fie să ne întâlnim cu corăbiile spaniole ce veneau de la Acapulco, de pe coasta Noii Spanii, fie – asta sigur – să dăm de niscai corăbii ori jonci din China, deoarece, acele care veneau dintr-acolo, nu se putea să nu aibă la bord o mare cantitate de mărfuri de preţ, în afară de bani; sau, dacă le surprindeam la întoarcere, aveam să le găsim încărcate cu nucşoară şi cuişoare de la Banda şi Ternato, ori de prin alte insule.

Nimerisem bine de data aceea, până în cele mai neînsemnate mărunţişuri, şi am luat-o direct printr-o ieşire ceva mai largă, nuntită de ei strâmtoare (deşi are o deschidere de aproape cincisprezece mile,) spre o insulă căreia i se spune Daurma şi de acolo mai departe spre nord-nord-est către Banda. Între insulele pomenite am întâlnit un vas ori o joncă olandeză, în drum spre Amboyna: am capturat-o fără multă bătaie de cap, însă am avut ceva de lucru ca să-i împiedic pe oamenii noştri de a-i căsăpi pe toţi, de îndată ce au auzit că erau din Amboyna: motivul, pe cât bănuiesc, îl poate ghici oricine.[4]

[4] Cruzimile olandezilor faţă de englezi la Amboyna. Dryden a scris o piesă de teatru, folosindu-se de acest subiect. (n.a.).

Am uşurat-o de vreo şaisprezece tone de nucşoară, de ceva alimente şi de armele mai mici, căci tunuri mari nu aveau, iar corabia am lăsat-o să plece, de acolo, am plutit întins către Insula sau Insulele Banda, unde eram sigur că vom mai face rost de niscai nucşoară, dacă am fi găsit de cuviinţă. Cât despre mine, cu dragă inimă aş mai fi adunat nucşoară, chiar plătind în schimbul ei, dar oamenilor noştri li s-ar fi zbârlit părul pe cap să audă că trebuie să plătească pentru ceva: aşa încât am făcut rost în felurite alte ocazii de încă douăsprezece tone, dintre care cea mai mare parte obţinute pe ţărm şi doar o neînsemnată cantitate capturată pe un mic vas al băştinaşilor, care se îndrepta către Gilolo. Am fi făcut negoţ pe faţă, dar olandezii, care se înstăpâniseră pe toate acele insule, le interziceau oamenilor să trateze cu noi sau cu orice străin, şi-i terorizau în aşa hal, încât nimeni nu îndrăznea; aşa că nu ne-am mai fi putut alege cu cine ştie ce, chiar dacă mai zăboveam şi de aceea ne-am hotărât să plecăm spre Ternato şi să vedem dacă nu ne putem completa încărcătura de cuişoare.

Prin urmare, am luat-o spre miazănoapte, dar ne-am împleticit prin atâta duium de insule, fără nicio călăuză care să ştie canalele şi să cunoască distanţele dintre ele, încât am fost siliţi să renunţăm şi ne-am hotărât să ne întoarcem la Banda şi să vedem ce am mai putea jefui prin celelalte insule de pe-acolo.

Dar prima aventură pe care am avut-o era cât pe-aci să ne fie fatală tuturor, căci goeleta care o luase înainte, ne-a făcut semnal că zăreşte o corabie şi pe urmă încă una şi apoi o a treia, încât am înţeles că văzuseră trei vase: atunci am întins pânzele mai tare, ca să o ajungem din urmă, dar deodată ne-am pomenit prinşi între stânci, nimerind peste ele din greşeală, şi întâmplarea ne-a speriat pe toţi: căci, neavând se pare apă decât atâta cât îi trebuia, ca să spunem astfel, şi niciun inci în plus, nava noastră s-a izbit de vârful unei stânci, lovitură sălbatică pentru noi, care ne-a desprins o mare bucată din cârmă, avariind-o atât de tare, încât aproape că nu mai puteam cârmi, sau cel puţin

nu în aşa fel încât încrederea în corabia noastră să mai rămână întreagă; şi am fost bucuroşi că puteam mânui toate pânzele, afară de vela trincă şi de vela gabier, căci cu ajutorul lor ne-am îndreptat spre est, în aflarea vreunui golf sau a vreunui port unde să putem trage la uscat, ca să ne reparăm cârma; în afară de asta, am descoperit că şi corabia însăşi fusese avariată, căci avea o mică spărtură lângă etambou, dar la mare adâncime sub apă.

Datorită acestui ghinion, am pierdut şansa – oricare ar fi fost ea – de a pune mâna pe cele trei pânze, despre care, după aceea, am auzit că ar fi fost nişte mici corăbii olandeze de la Batavia, în drum spre Banda şi Amboyna, ca să încarce mirodenii şi, fără îndoială, că stăpânii aveau la ei o bună sumă de bani.

Ca urmare a dezastrului suferit, bănuiţi cred că am ancorat cât mai repede, ceea ce s-a întâmplat la ţărmul unei mici insule, nu departe de Banda, unde – cu toate că nu au reprezentanţă – olandezii totuşi vin în timpul sezonului să cumpere nucşoară şi ulei de nucşoară. Am rămas acolo treisprezece zile; dar negăsind niciun loc în care să putem trage corabia pe uscat, am trimis goeleta să patruleze printre insule şi să caute undeva un punct potrivit nevoilor noastre. Între timp, am făcut rost acolo de apă foarte bună, de ceva provizii, rădăcini şi fructe, şi de o cantitate bună de mosc şi nucşoară pentru care am găsit noi mijloace de a o cumpăra de la băştinaşi, fără ştiinţa stăpânilor lor olandezi.

În cele din urmă, goeleta noastră s-a întors; dăduseră de o altă insulă unde era un port foarte bun, aşa că am tras şi am ancorat acolo. Strângându-ne la iuţeală toate pânzele, le-am trimis pe ţărm şi am făcut din ele, întinzându-le acolo, şapte-opt corturi; apoi am desprins arborele gabier de pe amândouă corăbiile şi am coborât catargele, am scos tunurile, proviziile şi prada de pe corăbii şi le-am dus pe ţărm, în corturi. Cu tunurile am înjghebat două mici baterii, de frica surprizelor, şi ţineam continuu sub observaţie împrejurimile, privind de pe un deal. Când am fost gata cu totul, am tras corabia la uscat, pe un nisip tare, la capătul

portului şi am consolidat-o de fiecare parte. La reflux, era aproape total pe uscat, aşa că i-am reparat fundul şi i-am astupat spărtura provocată de câteva bucăţi de fier din cârmă, rupte când s-a izbit de stâncă.

Cu acelaşi prilej i-am curăţat şi fundul, care era destul de murdar, deoarece călătorise atâta. Am spălat şi am uns cu seu şi goeleta, dar ea a fost gata înaintea noastră şi a mai patrulat vreo opt zile printre insule, fără să facă rost de nimic; aşa că am cam început să ne plictisim de stat acolo, unde n-aveam altă distracţie decât cele mai turbate trăsnete ce s-au auzit sau despre care s-a putut citi vreodată pe lume.

Speram să întâlnim pe acolo barem niscai prăzi chinezeşti, despre chinezi ni se spusese că veneau la Ternato să facă negoţ de cuişoare, iar în Insulele Banda să vândă nucşoară; şi tare am fi fost bucuroşi să ne încărcăm galionul sau corabia cea mare cu cele două soiuri de mirodenii şi am fi socotit prin asta că am făcut călătorie de zile mari; însă n-am văzut nicio mişcare, decât olandezi care, nu ştiu din ce pricini – fie că erau geloşi pe noi fie că aflaseră ceva în legătură cu noi – în orice caz rămâneau în apropiere de porturile lor.

O dată, mă hotărâsem să mă avânt până-n insula Dumas, cel mai vestit loc pentru cea mai bună nucşoară: dar prietenul William, care era întotdeauna de părere să realizăm câştiguri fără s-ajungem a ne bate, m-a sfătuit să nu fac asta şi mi-a arătat în chip convingător şi de ce nu trebuia s-o fac; el se gândea în primul rând la marile călduri specifice anotimpului şi locului unde eram, căci ne găseam acum la latitudine sudică de o jumătate de grad; dar pe când discutam asupra acestui lucru, a trebuit să ne hotărâm totuşi curând la acţiune, din pricina unui accident. Bătea un vânt prielnic dintre vest-sud-vest şi corabia noastră înainta repede, deşi marea venea cu valuri înalte dinspre nord-est şi numai după aceea ne-am dat seama că lucrul acesta se datora revărsării Marelui Ocean la Est de Noua Guinee. Totuşi, precum am spus, înaintam în larg cu viteza mare, când deodată, dintr-un nor întunecat ce plutea

deasupra capetelor noastre, a venit o străfulgerare sau mai curând explozia unui trăsnet atât de îngrozitor, şi atât s-a zvârcolit printre noi, că nu numai eu, dar şi ceilalţi am crezut că luase foc corabia. Dogoarea străfulgerării aceleia sau a focului am simţit-o atât de tare pe chipuri, încât unii s-au ales cu băşici pe faţă, poate nu chiar pe loc, din pricina căldurii, ci din cauza vreunor particule otrăvitoare, amestecate cu focul. Dar cu asta nu s-a sfârşit totul, şocul de aer dezlănţuit de ruperea norilor a fost atât de puternic, că ni se clătina corabia de parcă am fi fost loviţi de o salvă laterală; şi, oprindu-se locului dintr-o dată, că în faţa unei rezistenţe mai puternice decât forţa ce o împingea înainte, toate pânzele i s-au îndoit pe spate, într-o clipă, iar corabia zăcea – cum am fi putut spune cu adevărat – ca lovită de trăsnet. Cum explozia norului avusese loc atât de aproape de noi, n-au trecut decât câteva clipe după fulger, că sclipirii lui i-a urmat cel mai îngrozitor tunet auzit vreodată de vreun muritor. Sunt încredinţat că o explozie de o suta de mii de butoiaşe de praf de puşcă nu s-ar fi auzit mai puternic. Ba, unii dintre oamenii noştri chiar au şi rămas fără auz.

Eu nu pot descrie şi nimeni nu-şi poate închipui groaza acelei clipe. Toţi erau atât de consternaţi, încât niciun om de pe corabie nu a avut prezenţa de spirit să-şi facă datoria de marinar, în afară de prietenul meu William; dacă el n-ar fi alergat foarte sprinten şi cu un calm de care, cu siguranţă, eu n-aş fi fost în stare, ca să dea drumul la vela foc, să aşeze braţul vergei trincă şi să coboare velele gabier, cu siguranţă că ni s-ar fi dus naibii catargele şi poate că ne-am fi răsturnat cu toţii în valuri.

Cât despre mine, vă voi mărturisi că ochii mi-erau deschişi asupra primejdiei, dar nu vedeau nici cât de cât vreo ieşire posibila. Eram cu totul buimac şi uluit şi pot spune că a fost prima oară când am început să simt efectele unei spaime, pe care mai apoi, cugetând cu seriozitate la viaţa mea de până atunci am ajuns a o cunoaşte bine. Mi s-a părut că eram blestemat de Ceruri să mă scufund chiar în clipa aceea în chinurile veşnice; şi, pe

lângă asta, se adăuga şi groaza faptului că răzbunarea nu venea pe calea obişnuită a dreptăţii omeneşti, ci părea că Dumnezeu însuşi mă luase în mâna lui şi se hotărâse să-şi îndeplinească singur răzbunarea.

Cât eram de zăpăcit ar putea povesti doar acei care au trecut prin asemenea cazuri – infantele de Shadwell sau Francisc Spira. Ar fi cu neputinţă de descris. Sufletul meu era numai uimire şi uluire; mi se părea că mă scufund în eternitate, recunoscând dreptatea divină a pedepsei, dar fără să simt nimic din mişcătoarele şi blândele semne pe care le încearcă inima celui ce se pocăieşte sincer; eram îndurerat de pedeapsă, dar nu şi de crimă; speriat de răzbunare, dar nu şi îngrozit de vinovăţie; păstrându-mi aceeaşi înclinaţie spre crimă, deşi plin de spaimă la gândul pedepsei, căci ajunsesem la concluzia că o voi primi chiar acum.

Dar poate că mulţi din cei ce vor citi rândurile acestea sunt, ca şi mine, sensibili la tunet şi la fulger, fără să le pese însă nimic de greşelile lor, pe care poate că le şi iau în batjocură; aşa că, nu voi mai adăuga nimic de data aceasta ci am să-mi urmez povestea călătoriei. Când s-a terminat cu buimăceala, iar oamenii şi-au venit în simţire, au început să se strige unii pe alţii, fiecare chemându-şi prietenii sau pe cei pentru care aveau mai mult respect; şi a fost o bucurie extraordinară pentru noi să descoperim că nimeni nu păţise nimic. Cea dintâi grijă ce urmă dezmeticirii a fost să ne interesăm dacă nu cumva fusese avariată corabia, când şeful de echipaj, inspectând, descoperi că într-adevăr se desprinsese o parte din provă, dar nu în aşa chip încât să pună în primejdie bompresul; aşa că am ridicat iarăşi pânzele pe gabier, trăgând-o spre spate pe cea din faţă, am întins vergele şi ne-am văzut de drum ca şi mai înainte. Dar cum aş putea tăgădui că eram cu toţii cam în aceeaşi stare ca şi corabia? După ce ne-a trecut prima tulburare, şi am văzut corabia plutind iar, la scurtă vreme am fost fu toţii din nou acelaşi echipaj înrăit şi lipsit de orice gând pios ca şi mai înainte, atât eu cât şi toţi ceilalţi.

Cotind acum, drumul ne era înspre nord-nord-est şi

astfel, cu ajutorul unui vânt prielnic, am trecut prin strâmtoarea sau canalul dintre Insula Gilolo şi Noua Guinee, ajungând în curând în marea deschisă sau în oceanul de la sud-est de Filipine, care este Oceanul Pacific sau Marea Sudului, acolo unde se uneşte cu Marele Ocean Indian.

După intrarea în acele mări, cârmind de-a dreptul spre nord, am depăşit în curând ecuatorul şi am mers înainte, spre Mindanao şi Manilla, cele mai mari insule Filipine, fără să întâlnim vreo pradă, până ce am ajuns la nord de Manilla şi acolo a fost bine de noi; căci am capturat trei vase japoneze, la oarecare depărtare de Manilla. Două dintre ele îşi făcuseră piaţa şi se întorceau acasă cu nucşoară, scorţişoară, cuişoare şi altele, pe lângă tot felul de mărfuri europene aduse de corăbiile spaniole de la Acapulco. Aveau la un loc treizeci şi opt de tone de cuişoare, şi cinci-şase tone de nucşoară, iar scorţişoară cam tot atâta. Le-am luat mirodeniile, dar abia ne-am atins de mărfurile europene, gândindu-ne că nu merita să ne încurcăm cu ele; lucru de care ne-a părut însă foarte rău curând după aceea, şi cu prilejurile ce-au urmat am procedat mai înţelept.

Cel de al treilea vas japonez a constituit cea mai bună prada pentru noi, căci venea cu bani şi cu o mare cantitate de aur nebătut, ca să cumpere mărfuri de cele menţionate mai sus. L-am uşurat de aur fără să-i facem vreun alt rău, apoi – cum nu aveam de gând să rămânem prea mult pe acolo – am întins-o spre China.

Noua călătorie a durat cam două luni, deoarece mergeam împotriva vântului, care sufla continuu dinspre nord-est, variind numai cu câte un grad sau două într-o direcţie sau alta; şi, de fapt, din chiar acest motiv, am întâlnit mai multe capturi în călătoria noastră.

Tocmai pornisem din Filipine şi aveam de gând să ne îndreptăm spre Formosa, dar vântul sufla atât de tare dinspre nord-nord-est, că nu reuşeam să facem nimic şi a trebuit să ne întoarcem la Laconia, insula cea mai nordică. Acolo călătoream în siguranţă şi ne-am schimbat direcţia, nu din pricina vreunui pericol, căci nu era niciunul, ci pentru o mai bună aprovizionare cu alimente, găsind oamenii

foarte binevoitori să ni le furnizeze.

Cât timp am rămas acolo, am văzut că în port se aflau trei corăbii foarte mari sau trei galioane spaniole, din Mările Sudului; la început nu ne-am dat seama dacă de-abia sosiseră ori erau gata de plecare; însă cum am descoperit apoi că neguţătorii chinezi începuseră să încarce şi s-o pornească spre nord, am tras concluzia că galioanele spaniole îşi descărcaseră nu de mult încărcătura, iar chinezii o cumpăraseră de la ei; aşa că n-am mai avut urmă de îndoială că vom putea face rost de prăzi în restul călătoriei noastre, şi că n-aveam cum da greş.

Am rămas acolo până pe la începutul lunii mai, când ni s-a spus că neguţătorii chinezi o vor porni din loc; fiindcă musonii nordici se potolesc pe la sfârşit de martie sau început de aprilie, aşa că oamenii sunt siguri de vânturi prielnice în drum spre casă. Prin urmare am închiriat câteva bărci de-ale localnicilor, navigatori foarte ageri, ca să se ducă şi să ne aducă răspuns cum stăteau lucrurile la Manilla şi când vor porni joncile chinezeşti; şi, prin acest spionaj, ne-am ticluit atât de bine treburile încât după trei zile am întins iarăşi pânzele şi ne-am întâlnit cu nu mai puţin de unsprezece dintre ei; cu unsprezece dintre care, totuşi, n-am capturat decât trei, deoarece – printr-un ghinion – ne descoperiseră; ne-am mulţumit cu atâta şi ne-am urmat călătoria spre Formosa. De pe cele trei corăbii, am luat, pe scurt, o atât de mare cantitate de cuişoare, nucşoară, scorţişoară şi ulei de nucşoară, în afară de argint, încât oamenii noştri au început să fie de aceeaşi părere cu mine – anume că eram destul de bogaţi acum şi că nu mai aveam altceva de făcut decât să ne gândim prin ce mij-loace ne-am putea pune în siguranţa uriaşa comoară adunată.

Mă desfătam în sinea mea cu bucuria că erau şi ei de aceeaşi părere, căci cu mult înainte luasem hotărârea – dacă s-ar fi putut – să-i conving a se gândi la întoarcere, deoarece îmi îndeplinisem cu vârf şi îndesat planul de a cutreiera şi scotoci prin Insulele Mirodeniilor; şi toată prada noastră, care încă de la Manilla fusese din cale afară de

bogată, depăşea acum cu mult aşteptările mele.

Dar acum când auzisem oamenii spunând că şi ei erau de părere că ne îmbogăţisem cu toţii îndeajuns, le-am adus la cunoştinţă prin amicul William că aveam de gând să mă reped doar până la insula Formosa, unde aş putea găsi o ocazie să preschimb mirodeniile şi mărfurile europene în bani gheaţă, iar apoi ne vom întoarce spre miază-zi, deoarece până atunci s-ar putea să se stabilizeze şi musonii de nord. Cu toţii s-au învoit planului meu şi au mers înainte din toată inima: căci, în afară de piedica vânturilor, care până în luna octombrie nu ne-ar fi îngăduit să navigam spre sud, aveam acum şi o corabie foarte adâncă şi pe bordul ei aproape două sute de tone de mărfuri, dintre care unele foarte preţioase, iar goeleta era şi ea destul de încărcată.

Sub fiorii hotărârii luate, navigam înainte voioşi şi, după vreo douăsprezece zile, am ajuns în dreptul insulei Formosa, la o mare distanţă, dar trecusem de partea cea mai de miază-zi, a insulei, aflându-ne spre partea adăpostită de vânt, în apropiere de coasta Chinei. Acolo am fost puţin încurcaţi, căci reprezentanţele engleze se găseau în apropiere şi ne-am fi putut vedea siliţi să ne încăierăm cu unele dintre corăbiile lor, dacă ne ieşeau în cale; şi cu toate că eram în măsură să dăm piept cu ele, totuşi n-o doream, din mai multe motive, în deosebi fiindcă nu ţineam să se afle cine eram şi nici să se răspândească vestea că fuseseră văzuţi pe coastă oameni de soiul nostru. Totuşi, ne vedeam obligaţi să înaintăm în continuare spre nord, ţinându-ne cât mai departe de coasta Chinei. Nu pluteam de prea multă vreme, când ne-am întâlnit cu o mică joncă chinezească; şi după ce am capturat-o, am descoperit că se îndrepta spre insula Formosa, neavând strop de marfă pe bord, în afară de ceva orez şi de o cantitate foarte mică de ceai; dar în ea călătoreau trei neguţători chinezi care ne-au spus că se duceau să întâlnească o corabie mare a ţării lor, care venea de la Tonkin şi se găsea pe un fluviu din Formosa, al cărui nume l-am uitat; şi se îndreptau spre insulele Filipine, cu mătăsuri, muslinuri, stămburi şi tot felul de mărfuri chinezeşti, precum şi cu ceva aur; iar dorinţa lor

era să-şi vândă încărcătura şi să cumpere mirodenii şi mărfuri europene.

Era tocmai ce se potrivea de minune scopului nostru; aşa că m-am hotărât atunci să ne lăsăm de piraterie şi să ne facem neguţători; le-am spus deci ce fel de mărfuri aveam noi şi că dacă ni-i aduceau pe bord pe şefii lor sau pe neguţători, aveam de gând să facem negoţ cu ei. Chinezii erau dispuşi de aşa ceva, însă le era o cumplită frică să se încreadă în noi şi nu s-ar fi zis că frica lor e fără motiv, căci de-abia îi jefuisem de tot ce aveau. Pe de altă parte, eram şi noi la fel de bănuitori ca şi chinezii şi foarte nehotărâţi ce să facem. Dar William, quakerul nostru, ne-a scos şi de data aceea din încurcătură, făcând cu ei un soi de troc. A venit la mine şi mi-a spus că, după cât miroase el, neguţătorii noştri păreau a fi oameni de treabă, cu intenţii cinstite.

— Şi, afară de asta, urmează William, e şi interesul lor să fie acum cinstiţi; căci, aşa cum ştiu în ce fel am făcut rost de mărfurile ce vrem a le schimba cu ei, tot aşa de bine ştiu că ne putem îngădui a plăti cumsecade; şi, pe deasupra, asta îi scuteşte de a mai bate atâta drum; cum încă mai suflă musonii de sud, dacă ajung să se înţeleagă cu noi, se pot întoarce la repezeală cu încărcătura lor în China; (deşi, fiindcă veni vorba, după aceea am aflat că ei voiau să meargă în Japonia, dar le era totuna, căci în felul acesta economiseau o călătorie de cel puţin opt luni.)

Plecând de la temeiul acestor judecăţi, convingerea lui William, ne spuse el, era că am putea avea încredere într-înşii:

— Căci, argumenta William, eu am tot atâta încredere într-un om pe care interesul îl obligă să fie corect cu mine, cât şi într-unul corect din principiu.

La urma urmelor, propunerea lui William a fost ca doi dintre neguţătorii chinezi să rămână pe corabia noastră, ca ostateci, iar o parte din mărfurile noastre să fie încărcate pe vasul lor, lăsându-l pe al treilea să ducă încărcătura în port, unde se găsea corabia lor; iar după ce va fi livrat acolo mirodeniile, urma să se înapoieze cu lucrurile asupra cărora ne înţelesesem să facem schimbul. După ce am stabilit

astfel, William, quakerul, s-a aventurat a merge cu ei; ceea ce eu, pe cuvânt că n-aş fi avut câtuşi de puţin poftă să fac, şi n-aş fi vrut să-l las nici pe el, dar William a plecat convins că era în interesul lor să se poarte prieteneşte cu dânsul.

Între timp, noi am ancorat în apropiere de o mică insula, la latitudinea de 23 grade şi 28 minute, aflându-ne chiar sub Tropicul de Nord şi cam la 20 de leghe de insulă. Am stat acolo treisprezece zile şi am început a fi foarte îngrijorat de soarta prietenului meu William; căci făgăduiseră să se întoarcă în patru zile, ceea ce ar fi putut face cu uşurinţă. Totuşi, după treisprezece zile, am văzut trei pânze îndreptându-se către noi, fapt care la început ne-a surprins puţin, neştiind ce putea să însemne şi am început pregătirile de apărare; dar când s-au mai apropiat, ni s-a umplut inima de mulţumire, căci primul vas era chiar cel cu care plecase William, şi purta un steag de pace; în câteva ore, au ancorat cu toţii, iar William a venit la corabia noastră cu o barcă mică şi a suit împreună cu neguţătorul chinez şi cu alţi doi neguţători, care păreau a fi un fel de misiţi ai celorlalţi.

Şi ne-a istorisit cât de politicos se purtaseră cu el; cum l-au tratat în chipul cel mai sincer şi mai fără ascunzişuri; nu numai că-i achitaseră întreaga valoare a mirodeniilor şi a altor mărfuri, pe care o aducea în aur bine cântărit, dar îi şi încărcaseră vasul cu mărfuri dintre cele cu care ştia William că am voi să facem schimb; că, mai mult decât atât, se hotărâseră să scoată din port corabia cea mare, să vină cu ea unde eram noi, ca să putem face târgul aşa cum vom crede noi de cuviinţă; atâta doar că William, după cum ne-a spus, făgăduise în numele nostru că nu vom face uz de niciun fel de violenţă şi că nu vom reţine pe niciunul dintr-înşii pe vas, după ce avem să încheiem neguţătoria cu ei. L-am asigurat că ne vom strădui să-i întrecem în politeţe şi că vom aduce la îndeplinire toate părţile înţelegerii făcute de el: şi ca semn că eram de acord, am ridicat şi cu un steag alb la pupa corăbiei noastre cele mari, acesta fiind semnalul asupra căruia se înţeleseseră.

Cât despre cel de al treilea vas care venise cu ei, acela

era un fel de barcaz localnic care, aflând gândul nostru de a face negoţ, ieşise în larg pentru a se tocmi cu noi, venind cu o mulţime de aur şi ceva provizii de care ne-am bucurat foarte mult.

Pe scurt, am neguţătorit cu ei în largul mării, şi am făcut o afacere foarte bună, deşi vindeam marfă de furat. Am vândut acolo mai bine de şaizeci de tone de mirodenii, îndeosebi cuişoare şi nucşoară şi peste două sute de baloturi de mărfuri europene, ca ţesături de in şi de lână. Şi cum ne-am gândit că de atari lucruri aveam nevoie şi noi, ne-am păstrat o bună cantitate de ţesături englezeşti, stofe, postavuri şi altele. Nu vreau să ocup cumva puţinul loc ce-mi mai rămâne cu toate amănuntele neguţătoriei noastre; destul să menţionez că afară de un pachet de ceai şi de douăsprezece baloturi de mătăsuri fine chinezeşti, n-am luat nimic în schimb pe mărfurile noastre, decât aur; suma primită acolo în materialul acesta strălucitor ajungea la peste cincizeci de mii de uncii bine cântărite.

Când am sfârşit trocul, le-am înapoiat ostatecii şi le-am dăruit celor trei neguţători o cantitate de vreo şase sute de kilograme de nucşoară şi tot atâtea cuişoare, împreună cu un alt frumos dar de ţesături din in şi stofe europene, pentru ei, drept recompensă pentru ceea ce luasem de la dânşii; aşa că le-am dat drumul să plece cât se poate de mulţumiţi.

Cu ocazia aceea, mi-a povestit William că, pe când se afla pe bordul vasului japonez, întâlnise un fel de călugăr sau preot nipon, care i-a vorbit, cunoscând câteva cuvinte englezeşti; iar William fiind foarte curios să ştie cum de ajunsese să înveţe acele cuvinte, japonezul i-a povestit că în ţara lui se găseau treisprezece englezi; i-a numit englezi în mod foarte articulat şi corect, căci discutase cu ei de multe ori şi foarte liber. Spunea că doar atâţia mai rămăseseră din treizeci şi doi de inşi care trăseseră la ţărmul de nord al Japoniei, fiind împinşi de valuri pe o mare stâncă, într-o noapte furtunoasă, când îşi pierduseră corabia, ceilalţi ai lor înecându-se, îi mai spusese că el, japonezul, înduplecase pe regele ţării să trimită bărci pe

acea insulă sau stâncă, unde se pierduse în izbire corabia, ca să-i salveze pe oamenii rămaşi şi să-i aducă pe ţărm; ceea ce s-a şi întâmplat, iar supravieţuitorii au fost trataţi foarte blând şi li s-au clădit case şi li s-a dat pământ pe care să-l cultive; şi locuiau acolo împreună cu băştinaşii.

Japonezul spusese că se ducea adeseori la ei, ca să-i convingă să se închine zeului lor (bănuiesc că era vreun soi de idol, făcut de ei), ceea ce, după cum destăinuia dânsul, englezii refuzaseră, cu totul nerecunoscători; din care pricină regele dăduse poruncă, o dată sau de două ori, să fie cu toţii omorâţi; însă, precum spunea japonezul, el stăruise ca să-i cruţe şi să-i lase să trăiască în felul lor, atâta vreme cât erau liniştiţi şi paşnici şi nu se apucau să-i facă şi pe alţii să părăsească religia ţării aceleia.

L-am întrebat pe William de ce nu s-a interesat dincotro veneau.

— Ba m-am interesat, mi-a spus William; căci cum să nu mi se pară ciudat, adăugă el, să-l aud vorbind despre nişte englezi în partea de nord a Japoniei!

— Ei bine, l-am întrebat, şi ce explicaţie ţi-a dat?

— O explicaţie, zise William, care te va uimi pe tine şi nu numai pe tine ci pe toată lumea care ar auzi-o şi care pe mine mă face să doresc să te duci până în Japonia şi să dai de urmele lor.

— Ce vrei să spui? am stăruit: de unde puteau veni?

— Ei, făcu William, scoate japonezul o cărţulie, iar în cărţulia aceea era o bucată de hârtie pe care stătea scris de o mână de englez, în vorbe curat englezeşti, următoarele, după cum am citit chiar eu: „Am venit din Groenlanda şi de la Polul Nord”.

Aceasta era cu adevărat uluitor pentru noi toţi şi cu atât mai mult pentru acei marinari care ştiau câte ceva despre încercările nenumărate făcute în Europa, atât de englezi cât şi de olandezi, de a descoperi o trecere înspre părţile acelea ale lumii; iar acum William insista cu încăpăţânate să mergem spre nord, ca să-i salvăm pe acei bieţi oameni. Echipajul corăbiei începu să se lase convins. Ei! Într-un cuvânt, am ajuns cu toţii la hotărârea de a ne îndrepta spre

ţărmul Formosei, ca să dăm iarăşi peste acel preot şi să mai auzim o dată de la el întreaga poveste. Aşa că goeleta a pornit într-acolo, dar când au ajuns ai noştri, din păcate, corăbiile plecaseră şi cu asta s-a terminat toată strădania noastră de a le da de urmă şi poate că întreaga omenire a fost astfel lipsită de una dintre cele mai nobile descoperiri ce s-au făcut vreodată sau se vor mai face în lume, pentru binele omenirii; dar am vorbit destul despre asta.

CAPITOLUL XV

Suntem atât de bogaţi, încât oamenii noştri nu mai doresc nimic. Pornim la drum spre casă – Povestirea călătoriei – Încăierare pe ţărm cu indienii şi pierderea câtorva oameni – Împresurarea unui bătrân arbore – Facem escală pe ţărmul de sud al insulei Java şi încărcăm apă şi provizii de acolo –

William era atât de nemulţumit că pierduse această ocazie, încât stăruia cu multă ardoare să mergem până în Japonia ca să dăm de urmele acelor oameni. Spunea că dacă n-am face-o pentru nimic altceva decât ca să salvăm acei treisprezece semeni cinstiţi dintr-un fel de captivitate din care altminteri nu puteau fi niciodată răscumpăraţi şi în care se putea să fie cândva ucişi de nişte barbari care ţineau la idolatria lor, şi încă ar fi meritat osteneala de a o face, gestul nostru compensând într-o oarecare măsură ticăloşiile săvârşite mai înainte; dar nouă puţin ne păsa de mârşăviile făcute şi cu atât mai puţin de gândul de a le răscumpăra în vreun fel oarecare; aşa încât quakerul şi-a dat seama că stăruinţele de acest fel nu prea au mare greutate în cumpăna minţii noastre. Atunci a insistat cu fierbinte zel să-i îngăduim lui să ia goeleta şi să plece singur în căutarea lor; iar eu i-am spus că nu m-aş opune la una ca asta; când a fost însă vorba de goeletă, niciunul dintre oameni n-a vrut să-l însoţească; fiindcă situaţia era clară – toţi îşi aveau partea lor atât în încărcătura de pe corabia cea mare, cât şi în încărcătura de pe goeletă, iar bogăţia adunată era atât de mare, încât nu voiau cu niciun preţ s-o părăsească; aşa că bietul William, spre marea lui supărare, a fost silit să renunţe. Ce s-o fi întâmplat cu cei

treisprezece oameni şi dacă nu cumva or mai fi şi acum acolo, eu nu pot spune.

Ne aflam aşadar la capătul patrulărilor noastre; ceea ce prădasem era într-adevăr de atâta preţ, încât nu numai că ar fi îndestulat cele mai lacome şi mai ambiţioase minţi din lume, dar împăca până şi închipuirile noastre; şi au mărturisit cu toţii că nu mai doreau nimic în plus. Ceea ce urma era, deci, să ne întoarcem îndărăt şi să chibzuim pe ce cale s-o facem, ca să nu fim atacaţi de olandezi în strâmtorile Sundei.

Ne aprovizionasem destul de bine acolo şi fiind aproape timpul când se schimbă direcţia musonilor, ne-am hotărât să pornim spre sud şi nu numai să ne menţinem în afară de raza insulelor Filipine, adică spre est de ele, ci s-o continuăm spre sud şi să vedem dacă nu am putea lăsa în urmă nu numai Molucele sau Insulele Mirodeniilor, ci chiar Nova Guineea şi Nova Hollandia; şi ajungând, astfel, într-o regiune cu vânturi variabile, la miază-zi de Tropicul Capricornului, să ne abatem apoi spre vest, peste apele marelui Ocean Indian.

Ce-i drept, la început aceasta părea a fi o nesfârşit de lungă călătorie, şi ne ameninţa şi lipsa de provizii. William mi-a spus-o pe şleau că era cu neputinţă să cărăm provizii îndestulătoare alimentării pentru o asemenea călătorie şi, mai ales, atâta apă dulce câtă ne-ar fi trebuit; şi că, deoarece nu vom întâlni de loc uscat pentru escală, unde să ne aprovizionăm cât de cât, ar fi însemnat curată nebunie să întreprindem o asemenea aventură.

Eu însă mi-am luat obligaţia să remediez răul şi de aceea le-am spus oamenilor, să nu se neliniştească în privinţa aceasta, căci ştiam că ne-am putea aproviziona la Mindanao, cea mei sudica insulă din Filipine. Prin urmare, în ziua de 28 septembrie, am întins pânzele, după ce luasem toate proviziile de care am putut face rost acolo; vântul îşi schimba direcţia puţin câte puţin, la început dinspre nord-nord-vest spre est-nord-est, iar după aceea s-a stabilit dinspre nord-est şi est-nord-est. Acea călătorie a ţinut nouă săptămâni şi am făcut mai multe întreruperi din cauza

vremii şi am ancorat la latitudinea de şaisprezece grade şi douăsprezece minute, lângă o mică insulă al cărei nume nu l-am ştiut niciodată, deoarece nu era pomenită pe niciuna din hărţile noastre; am ancorat spun, acolo, din pricina unui ciudat tornado, sau a unui uragan, care ne-a pus în mare primejdie. Am stat lângă insuliţa aceea, la adăpost, vreo şaisprezece zile, vânturile fiind foarte mânioase şi vremea nesigură. Totuşi, am făcut rost de ceva provizii, pe ţărm, de nişte plante şi rădăcini şi de câţiva porci. Credeam că trebuie să fie şi locuitori pe insulă, dar n-am văzut niciunul.

De acolo, după ce vremea s-a liniştit din nou, am mers înainte şi am ajuns în partea cea mai de sud a insulei Mindanao, de unde am luat apă dulce şi câteva vaci; dar clima era atât de caldă, încât nici nu am încercat să cărăm mai mult de cât ne trebuia pentru două-trei săptămâni; şi iar am pornit-o spre sud, trecând Ecuatorul şi lăsând insula Gilolo la babord, şi ne-am prelins pe lângă coastele ţării numită Noua Guinee, unde la latitudinea de opt grade sud am ancorat încă o dată, după provizii şi după apă, şi unde am găsit locuitori; dar au fugit de noi şi a fost cu totul imposibil să stăm de vorbă cu ei. Mai apoi, navigând în continuare spre sud, am lăsat în urma noastră tot ce este însemnat pe vreuna din hărţile sau planurile maritime şi am ţinut-o înainte până am ajuns la latitudinea de şaptesprezece grade, vântul bătând în continuare tot dinspre nord-est.

Acolo ne-am apropiat de coastă, spre vest, iar după ce ne menţinusem în raza coastei timp de trei zile, plutind de-a lungul ţărmului, la o distanţă de vreo patru leghe, am început să ne temem că nu vom găsi nicio ieşire, spre vest, fiind astfel obligaţi să ne întoarcem şi s-o luăm din nou printre Moluce; dar, în cele din urmă, am văzut că uscatul se întrerupea brusc şi se îndepărta în direcţia Mării de Vest, părând a fi cu totul dechis spre sud şi sud-vest, iar dinspre sud venea rostogolindu-se marea cu valurile ei înalte, ceea ce ne-a făcut să înţelegem că n-o să mai dăm de uscat multă vreme.

Ca să nu lungesc vorba, ne-am continuat drumul spre

miază-zi, deviind puţin spre vest, până ce am depăşit Tropicul de Sud, unde am găsit vânturi variabile; iar pe urmă ne-am îndreptat drept spre vest, şi am înaintat astfel vreo douăzeci de zile, până ce am dat de uscat drept în faţa noastră şi spre babord; ne-am îndreptat direct spre ţărm, fiind dornici să profităm acum de toate prielniciile şi să ne aprovizionăm cu alimente proaspete şi cu apă, ştiind că urma să pătrundem acum în marele şi necunoscutul Ocean Indian, poate cel mai mare de pe glob, având foarte puţine insule şi o mare continuă, care înconjoară tot globul.

Am găsit loc de trecere bun până la ţărm, şi pe coastă câţiva oameni; dar când am ancorat, oamenii s-au făcut nevăzuţi spre înlăuntrul ţării şi nu au vrut să comunice ori să se apropie, ci au tras în noi de mai multe ori cu nişte săgeţi lungi cât nişte suliţe. Zadarnic am ridicat steaguri albe de pace, ei fie că n-au înţeles, fie că n-au vrut să înţeleagă: căci, dimpotrivă, au tras cu săgeţile de mai multe ori, chiar în steagul nostru alb; aşa că, într-un cuvânt, n-am ajuns nici să ne apropiem de careva din ei.

Am găsit pe ţărm apă bună, deşi era destul de greu de ajuns la ea: cât despre vânat sau animale domestice, n-am zărit nimic de acest fel; căci oamenii, chiar dacă vor fi avut ceva vite, le-au alungat pe toate din calea noastră şi nu ni s-au arătat decât ei singuri, uneori chiar în atitudini ameninţătoare şi în număr atât de mare, încât am început să bănuim că insula era mai întinsă decât ne imaginasem noi la început. Ce-i drept, nu se apropiau îndeajuns ca să-i provocăm la luptă, sau cel puţin nu în mod deschis; dar s-au apropiat destul ca să-i vedem totuşi, şi cu ajutorul ocheanelor ne-am lămurit că erau îmbrăcaţi şi înarmaţi, însă veşmintele îi acopereau doar în părţile de jos ale corpului ori pe la mijloc; purtau în mână suliţe lungi ca nişte lănci, în afara de arcuri şi de săgeţi; iar pe cap aveau nişte podoabe înalte şi mari, făcute din pene după cât ne-am dat noi seama, şi semănând puţin cu căciulile grenadierilor noştri englezi.

Când i-am văzut atât de sperioşi că nici nu voiau să se apropie, oamenii noştri au început să meargă în

recunoaştere pe insulă – dacă insulă o fi fost, căci n-am înconjurat-o niciodată – şi să caute niscai vite sau vreo plantaţie indiană, cu pomi sau alte plante; au descoperit însă în curând pe propria lor piele, că se cade să fie mai prudenţi şi că trebuiau să cerceteze amănunţit fiece tufiş ori copac, înainte de a se aventura mai departe pe uscat; pentru ei – vreo patrusprezece dintre oamenii noştri, care au cutezat să se avânte mai departe decât alţii, într-un ţinut care deşi nu era cultivat li s-a părut lor că ar fi, însă eu cred că de fapt nu creşteau pe acolo decât trestii de acelea din care facem noi scaune împletite; cutezând să spun – să meargă prea departe, au fost dintr-o dată atacaţi, aproape din toate părţile, de o ploaie de săgeţi care pare-se că veneau din vârful copacilor.

Nu aveau nimic altceva de făcut decât s-o ia la fugă, lucru la care totuşi nu s-au hotărât decât după ce au fost răniţi cinci dintr-înşii; poate că n-ar fi scăpat nici aşa, dacă unul dintre ei n-ar fi fost mai înţelept sau mai prudent decât ceilalţi, ca să-i treacă prin minte ca, deşi nu puteau vedea duşmanul ca să poată deschide foc asupra lui, cine ştie totuşi dacă zgomotul împuşcăturilor nu i-ar putea speria şi dacă n-ar fi mai bine să tragă chiar la întâmplare. Prin urmare, zece dintre ai noştri întorcându-se din fugă, le-au ţinut piept şi au tras la întâmplare printre trestii.

Zgomotul şi focul nu numai că i-au îngrozit pe duşmani, dar – după cum credeau ai noştri – împuşcăturile au avut norocul chiar să-i atingă pe câţiva dintre sălbatici; căci au observat nu numai că săgeţile care mai înainte cădeau atât de dese printre ei au încetat, dar chiar i-au auzit pe indieni strigându-se unul pe altul, în felul lor, şi făcând un zgomot ciudat, grosolan şi de neasemuit cu ciudăţenia niciunui alt zgomot auzit de ei vreodată, deoarece aducea mai degrabă cu urletele şi lătrăturile unor jigănii din păduri decât cu vocile omeneşti, doar că uneori părea că se pronunţă şi cuvinte.

Au observat de asemeni că zgomotul indienilor se îndepărta de ei, aşa că s-au convins că o luaseră la fugă şi nu se mai auzea decât dintr-o singură direcţie un urlet şi un

geamăt lugubru, care nu s-a ostoit multă vreme, încât bănuiau că trebuie să vină de la unii dintre cei răniţi ori de la alţii care-i boceau pe fraţii lor ucişi. Însă cum ai noştri erau sătui de asemenea descoperiri, nu s-au ostenit să caute mai departe şi au profitat de ocazie ca să se retragă. Dar partea cea mai aventuroasă a întâmplării începea de-abia de-acum înainte; căci pe când se întorceau la ţărm, au trecut prin apropierea unui uriaş trunchi de arbore bătrân; ce fel de arbore o fi fost acela nu ştiau nici ei, dar aşa cum îl vedeau părea aidoma acelor bătrâni stejari putrezi întâlniţi prin parcurile naturale din Anglia şi la care zăbovesc paznicii la vânarea cerbului. Iar trunchiul arborelui se afla chiar sub cea mai abruptă latură a unei uriaşe stânci ori coline, dincolo de care oamenii noştri nu puteau vedea ce este.

Când s-au apropiat de acel arbore, din vârful său, brusc, au zbârnâit spre ei şapte săgeţi şi trei lănci, care, spre marea noastră mâhnire, ne-au ucis doi oameni şi au rănit alţi trei. Situaţia era cu atât mai neaşteptată, cu cât oamenii fiind cu desăvârşire lipsiţi de apărare şi atât de aproape de copac, se aşteptau din clipă în clipă să mai vină spre ei şi alte lănci şi săgeţi, iar fuga nu le-ar fi fost de niciun folos, indienii fiind, după cât se părea, foarte buni ţintaşi. În această disperată situaţie au avut din fericire prezenţa de spirit să se apropie cât mai mult de arbore şi să stea chiar lipiţi de el, aşa încât cei de deasupra să nu poată ajunge la dânşii, nici să nu-i vadă, ca să arunce cu suliţele în ei. Această mică izbândă le-a dat timpul să cugete la ce aveau de făcut; ştiau că duşmanii şi ucigaşii lor erau deasupra; îi auzeau vorbind, iar cei de sus ştiau că ei se aflau dedesubt; însă cei de dedesubt erau obligaţi să stea lipiţi de arbore, de frica suliţelor de sus. În cele din urmă, unul dintre ai noştri, privind puţin mai atent decât ceilalţi, crezu că a zărit capul unuia dintre indieni exact deasupra unei crengi uscate a copacului pe care se pare că era aşezat vrăjmaşul. Careva trase imediat şi ţinti atât de bine, încât glonţul trecu prin capul pândaşului care se şi prăbuşi din copac, buşindu-se cu atâta putere de pământ,

că dacă n-ar fi fost ucis de glonte, desigur că tot ar fi murit din pricina înălţimii de la care căzuse.

Asta i-a înspăimântat pe indieni într-atâta, încât pe lângă urletul înfiorător pe care-l făceau acolo sus, oamenii noştri au auzit şi o ciudată forfotă în trunchiul arborelui, de unde au tras concluzia că scobiseră copacul şi se ascunseseră înăuntru. Aşa stând lucrurile, erau în siguranţă din partea alor noştri, căci ar fi fost imposibil ca vreunul dintre noi să se caţere în copac pe dinafară, neexistând deloc crengi apropiate de care să se agaţe; şi de asemenea, era cu neputinţa să tragă în arbore, lucru pe care-l şi încercaseră în câteva rânduri, absolut fără niciun rost, căci arborele era atât de gros, încât nu pătrundea în el niciun glonte. Totuşi, nu se îndoiau că-şi prinseseră inamicii într-o capcană şi că un mic asediu fie că i-ar fi obligat pe toţi să coboare din copac, fie să rămână acolo şi să moara de foame; aşa încât oamenii s-au hotărât să nu se mişte de la locurile lor, unde se aciuiaseră, dar să trimită pe careva la noi după ajutor. Prin urmare, doi dintre ei au venit la noi să mai ceară nişte întăriri şi, mai ales, şi-au exprimat dorinţa să vina cu ei şi câţiva dulgheri cu unelte, ca să-i ajute să taie copacul sau cel puţin să taie niscai alte lemne şi să dea foc arborelui; căci asta, au tras ei concluzia, nu avea să dea greş şi-i va scoate afară din vizuină.

Prin urmare s-au dus ai noştri, ca o adevărată mică oştire, cu pregătiri grozave, pentru o aventură cum încă nu se mai auzise, la asedierea unui arbore uriaş. Totuşi, ajunşi acolo, şi-au dat seanţa că era o sarcină destul de grea, căci bătrânul trunchi era destul de mare şi de înalt, având o înălţime de cel puţin 22 de picioare, vreo şapte crengi bătrâne care porneau din vârf în toate direcţiile, însă putrezit şi aproape fără frunze.

William, quakerul, a cărui curiozitate îl împinsese să-i însoţească şi el pe ceilalţi, a propus să se construiască o scară pe care să se urce până în vârf, de unde să arunce rachete în scorbura arborelui şi astfel, afumându-i, să-i scoată afară.

Propunerea altora a fost ca să se întoarcă înapoi şi să ia

de pe corabie un tun mare, cu ghiulele de fier ca să rupă copacul în bucăţi; în sfârşit, alţii credeau că ar trebui să taie cât mai multe lemne şi, îngrămădindu-le în jurul copacului, să le dea foc şi să ardă şi arbore şi indieni laolaltă.

Aceste sfade le-au răpit oamenilor noştri nu mai puţin de două-trei zile, iar în tot acest răstimp ei nu au mai auzit nimic din zarva presupusei garnizoane dinlăuntrul fortăreţei de lemn. La început îmbrăţişaseră proiectul lui William, şi se construi o scara mare şi puternică pentru a urca pe ea în vârful turnului de lemn; şi în vreo două-trei ore oamenii ar fi fost gata să se caţăre, când dintr-o dată au auzit iarăşi larma indienilor în scorbura arborelui şi, nu mult după aceea, s-au ivit în vârful său mai mulţi dintre ei, azvârlind câteva suliţi în jos, în oamenii noştri, dintre care una l-a lovit pe unul din marinari undeva deasupra umărului, şi i-a provocat o atât de gravă rană, încât chirurgii nu numai că anevoie l-au vindecat, însă l-au şi chinuit pe bietul om în aşa hal, încât am spus toţi că mai bine l-ar fi omorât pe loc. Totuşi, în cele din urmă s-a vindecat, deşi nu şi-a mai recăpătat niciodată puterea braţului, deoarece suliţa îi retezase unele tendoane din partea de sus, de lângă umăr, care – după câte bănuiesc – jucau rol ui de mişcare a antebraţului: aşa că bietul om a rămas pe toată viaţa schilod. Dar ca să ne întoarcem la ticăloşii aceia, la dispe-raţii din copac, vă voi spune că oamenii noştri au tras în ei, însă fără a-şi da seama dacă i-au lovit sau nu; totuşi, de în-dată ce trăgeau, îi auzeau îngrămădindu-se din nou jos, în scorbura trunchiului, unde se găseau în siguranţă.

Dar, în felul acesta s-a spulberat planul scării lui William; căci, după ce o terminaseră, acum nimeni nu voia să se aventureze sus, în mijlocul unei asemenea mulţimi de vietăţi îndrăzneţe cum erau cele de-acolo şi care – bănuiau ai noştri – erau împinse la disperare de situaţia lor. Oricum nici nu se putea urca mai mult de un om o dată, am început să ne gândim că era greşit a se proceda astfel; de fapt eram de aceeaşi părere şi eu (căci între timp ajunsesem şi eu acolo, ca să le dau ajutor), gândind că nu era cazul să ne suim pe scară decât dacă un singur om s-ar fi putut urca

foarte repede, drept în vârf, de unde să arunce înlăuntrul arborelui ceva explozibil, iar apoi să coboare iute înapoi; lucru pe care l-am şi făcut de două sau trei ori, dar fără niciun efect. În cele din urmă, unul dintre canonierii noştri a preparat o fiertură puturoasă – cum îi spuneam noi – adică o compoziţie care scotea numai fum, fără să se aprindă cu flăcări sau să ardă; dar un fum atât de gros şi un miros peste măsură de scârbos, că nu se putea răbda. Şi a aruncat cu mâna lui amestecătura aceea în scorbura arborelui, aşteptând să-şi facă efectul; însă n-am auzit nici n-am văzut nimic toată noaptea aceea şi nici a doua zi; aşa încât am tras concluzia că oamenii dinăuntru fuseseră cu toţii asfixiaţi, când, dintr-o dată, în noaptea următoare, i-am auzit din nou zbierând şi ţipând, ca nişte smintiţi, din creştetul copacului.

Aşa cum ar fi bănuit oricine, am tras concluzia că îşi chemau ajutoarele şi ne-am hotărât să continuăm asediul, căci eram cu toţii furioşi să vedem cum ni se împotriveşte o mână de sălbatici, pe care credeam că i-am prins în laţ; şi, într-adevăr – prin câte împrejurări trecuserăm noi – rareori ni se întâmplase să vedem cum atâtea întâmplări s-au unit ca să ne-nşele. Ne-am hotărât deci să mai încercăm o dată cu fiertura aceea puturoasă, aşa că, noaptea următoare, inginerul şi canonierul nostru o şi pregătiseră când, auzind un zgomot al inamicului în vârful arborelui şi chiar şi înlăuntrul său, eu nu i-am mai îngăduit canonierului să urce pe scară, spunându-i că în felul acesta mergea la moarte sigură. Totuşi el a găsit un mijloc, care consta în a urca doar câteva trepte şi, ţinând în mână o prăjină lungă, de capătul căreia legase oala cu fiertură, să o arunce pe sus în scorbură: însă când s-a apropiat de arbore cu maşinăria lui în vârful prăjinii şi însoţit de încă trei oameni care să-l ajute, iată că scara nu mai era la locul ei.

Asta ne-a zăpăcit cu totul, şi am tras concluzia că indienii din copac profitaseră de neglijenţa noastră şi, coborând cu toţii scara, fugiseră după aceea cu ea cu tot. Am râs din toata inima de prietenul meu William, care – după cum spuneam – conducea asediul şi pregătise de fapt o scară de

care să se folosească până la urmă „garnizoana”, cum îi numeam noi pe indieni, pentru ca să coboare pe ea şi s-o ia la fugă. Dar abia după ce s-a luminat de ziuă, am înţeles cum stăteau lucrurile: căci scara noastră se afla tot acolo, numai că sălbaticii o trăseseră în vârful arborelui şi acum stătea cu partea de jos în scobitura acestuia, iar cu partea superioară drept în sus. Atunci am început să râdem de indieni, cât erau de neghiobi, că nici măcar nu ştiuseră să coboare scara şi, în loc să fi fugit, au tras-o în sus cu atâta cazně şi au aşezat-o în copac.

Ne-am hotărât să le dăm foc şi să terminăm totul dintr-o dată, să ardem arborele cu locuitorii lui cu tot, şi, prin urmare, ne-am apucat de treabă: am început să tăiem lemne şi în câteva ore am adunat destule, după cum credeam noi, şi, îngrămădindu-le la rădăcina arborelui, le-am dat foc şi am aşteptat de la depărtare să vedem cum o să apară „gentlemenii” în vârful copacului atunci când „apartamentul” se va încinge mai tare. Am fost însă cu toţii descumpăniţi când, dintr-o dată, am văzut focul stins de o mare cantitate de apă azvârlită peste el. Atunci ne-am zis că desigur făpturile acelea îl au pe dracul într-însele. Parcă îl aud pe William:

— Aceasta este, fără îndoială, cea mai vicleană maşinaţie a indienilor din câte s-au pomenit vreodată şi, în afară de vrăjitorie ori de vreo neguţătorie necurată cu dracul, (în care eu nu cred de loc), nu văd altă dezlegare a misterului, decât că arborele ăsta trebuie să fie artificial, ori dacă este natural, atunci a fost scobit de ei pe sub pământ şi prin rădăcini; se vede treaba că aceste dihănii au dedesubt o peşteră artificială, care se întinde pe sub tot dealul ăsta sau un drum prin care trec pe sub deal până undeva în alt loc – dar unde anume o fi locul acela, nu ştim; în ceea ce ne priveşte pe noi însă, eu am de gând să găsesc locul şi să-i urmăresc până acolo, iar asta înainte de a fi mai bătrân cu măcar două zile.

Apoi i-a chemat pe dulgheri ca să afle de la ei dacă nu cumva aveau vreun fierăstrău mare cu care să taie copacul; iar ei i-au spus că nu aveau un fierăstrău destul de

lung şi nici oamenii nu puteau obosi prea multă vreme la un atât de bătrân buştean; dar că se vor apuca să lucreze cu topoarele şi vor încerca să-l doboare în două zile şi să-l dezrădăcineze în alte două după aceea. William era însă de altă părere, care s-a dovedit mult mai bună; el a înţeles că treaba trebuia făcută pe tăcute, pentru ca să-i putem prinde înăuntru pe câţiva dintre ei, aşa că a pus la muncă doisprezece oameni cu burghie mari, să sfredelească nişte găuri zdravene într-o parte a copacului, şi să-l străbată aproape cu totul, dar nu chiar de tot: găurile au fost făcute fără zgomot, şi apoi toate umplute cu praf de puşcă, înfigându-se în ele nişte mari cepuri încrucişate; apoi au mai sfredelit o gaură oblică, însă ceva mai mică, sub una din găurile cele mari, şi toate au fost umplute cu pulbere şi toate au explodat dintr-o dată. Când au luat foc, au produs o bubuitură aşa de puternică şi au rupt şi împrăştiat bucăţile din arbore în atâtea părţi şi în aşa fel, încât am văzut clar că încă o explozie asemănătoare avea să-l dărâme cu totul şi aşa a şi fost. Astfel încât, a doua oară, ne-am putut vârî mâinile în el, în două-trei locuri, şi am descoperit înşelătoria: că exista, anume, o peşteră sau o gaură săpată în pământ, de la partea de jos a scorburii, care dădea într-altă peşteră, situată mai departe, unde am auzit glasurile câtorva sălbatici strigându-se şi vorbind între ei.

Ajungând până acolo, mare ne-a fost pofta de a pune laba pe ei; William a dorit să-i încredinţăm trei oameni cu grenade de mână; şi ne-a promis să coboare el primul, lucru pe care l-a făcut cu destulă îndrăzneală, căci – pentru a-i recunoaşte ceea ce era al lui – William avea o inimă de leu.

Toţi se înarmaseră cu pistoale în mâini şi săbii la şold; însă indienii pare-se că învăţaseră ceva de la fierturile noastre puturoase, aşa că ne-au întors-o şi ei în felul lor; căci au făcut atâta fum care ieşea din trecerea spre peşteră, încât William şi cei trei oameni ai lui au fost bucuroşi să iasă în goana mare din peşteră şi din copac, deoarece pur şi simplu nu mai puteau respira; şi erau, ce-i

drept, aproape sufocaţi.

Nicicând nu s-a pomenit fortificaţie atât de bine apărată, nici atacanţi înfrânţi în atâtea feluri. Acum eram de părere să renunţăm, şi mai dihai decât toţi eu, aşa că l-am chemat pe William şi i-am spus că nu puteam decât să râd văzând cum ne pierdem timpul acolo degeaba şi nici nu-mi explicam la urma urmelor ce naiba căutam; căci, fără îndoială, pungaşii care se aflau înăuntru erau de o viclenie neîntrecută şi oricine se simţea umilit să vadă cum e ţinut locului de câţiva indivizi dezbrăcaţi şi dobitoci; totuşi, nu merita osteneala să împingem lucrurile mai departe. Nici nu vedeam vreo scofală, după cât mă tăia pe mine capul, de a obţine barem ceva din cucerirea aceea după ce vom fi făcut-o; aşa încât, eu unul credeam că ar fi fost de mult timpul să renunţăm.

William a recunoscut că ceea ce spuneam era adevărat şi că nu puteam obţine altceva, din toată acea încercare, decât o satisfacere a curiozităţii; şi totuşi, deşi zicea că ar fi fost foarte dornic să scormonească niţel faţa dinăuntru a lucrurilor, el nu stărui în privinţa aceasta; aşa că ne-am hotărât să lăsăm totul baltă şi să plecăm, ceea ce am şi făcut. Însă înainte de a pleca, William ne-a spus că măcar atâta bucurie ar vrea să aibă de pe urma lor, să le ardă copacul şi să le astupe intrarea în peşteră. Iar pe când lucra la trebşoara asta, canonierul îi spuse că şi el ar vrea să-şi săreze inima cu o bucurie de pe urma acelor păcătoşi, aşa că va încerca să pună o mână ca să vadă încotro explodează. După care, zis şi făcut, a adus de pe corabie două butoiaşe cu pulbere şi le-a aşezat înăuntrul peşterii, cât de departe a îndrăznit să le monteze, iar apoi, umplând bine gura peşterii unde se afla copacul şi îndesând foarte tare, a lăsat doar un canal sau o gură de contact pentru fitil, i-a dat foc şi s-a retras la oarecare depărtare, ca să vadă încotro va plesni buba, când a descoperit dintr-o dată că puterea pulberea îşi făcuse drum explodând prin nişte tufişuri, de cealaltă parte a dealului despre care v-am vorbit, iar acolo a bubuit cu mugetul unei guri de tun; am alergat aşadar fără întârziere la faţa locului şi am văzut

efectele exploziei.

În primul rând, am descoperit că acolo era ieşirea cealaltă a peşterii, pe care detunătura o rupsese şi o desfăcuse atât de tare, încât pământul slăbit lunecase la loc înăuntru, de nici nu se mai cunoştea forma pe care o avusese peştera, dar ne-am dat seama de asemenea şi ce se întâmplase cu garnizoana de indieni care ne supăraseră atât de mult; unii dintre ei nu mai aveau braţe, alţii nu mai aveau picioare, câţiva nu mai aveau cap, câţiva zăceau pe jumătate îngropaţi sub dărâmăturile minei, adică în pământul desprins, ce căzuse înăuntru: pe scurt, făcusem ravagii printre ei, şi acum aveam motive să credem că n-a mai putut scăpa niciunul din cei dinăuntru, ci fuseseră zvârliţi pe gura peşterii ca un glonte scăpat din puşcă.

Aveam acum satisfacţie deplină în privinţa indienilor; dar, pe scurt, a fost o aventură cu pierderi; căci ne-am ales cu doi oameni ucişi, cu unul total schilodit şi cu alţi cinci răniţi, am irosit două butoiaşe de pulbere şi unsprezece zile de muncă şi toate astea doar ca să ajungem să înţelegem cum se face o mână indiană sau cum se ţine ascunsă o garnizoană în scorbura unui arbore; şi cu această înţelepciune atât de scump plătită, am plecat luând puţină apă dulce, dar provizii proaspete n-a fost chip să găsim.

Atunci, am stat să gândim ce-ar trebui făcut ca să ne întoarcem îndărăt în Madagascar. Eram cam la latitudinea Capului Bunei Speranţe, dar aveam până acolo o cursă lungă şi nici nu eram siguri că vom întâlni vânturi prielnice, ori vreo bucată de uscat în cale, aşa că nu ştiam pe unde să scoatem cămaşa; William a fost şi de data aceasta ultima noastră scăpare şi s-a dovedit foarte sincer cu noi.

— Prietene, zice el, ce rost are să te expui riscului de a crăpa pur şi simplu de foame, din plăcerea de a te trufi că ai fost undeva pe unde n-a mai călcat nimeni înaintea ta? Se află o mulţime de alte locuri mai în apropiere de casă despre care poţi pretinde acelaşi lucru, pe o cheltuială însă mai mică. Eu nu văd niciun motiv să mai rămâi la atâta depărtare în sud, de vreme ce eşti sigur că te afli la capătul de vest al insulelor Java şi Sumatra; iar apoi te poţi îndrepta

de aici spre nord, către Ceilon şi spre coasta Coromandel ori Madras, de unde poţi face rost de apă dulce şi de provizii proaspete; iar până acolo, probabil că o vom duce destul de bine cu proviziile pe care deocamdată le avem.

Era un sfat sănătos şi care nu trebuia neglijat; aşa că am pornit-o spre vest, menţinându-ne la latitudinea de treizeci şi unu până la treizeci şi cinci de grade şi am avut vreme foarte bună şi vânturi prielnice timp de aproape zece zile de navigaţie, apoi – după socoteala noastră – trecusem de insule şi ne puteam schimba cursa înspre nord; iar dacă nu nimeream în Ceilon, atunci aveam să intrăm cel puţin în marele şi adâncul golf al Bengalului.

Dar greşisem destul de mult în calculele noastre, căci după ce ne îndreptasem spre nord, cale de cincisprezece sau şaisprezece grade, am întâlnit din nou uscat la babord la vreo trei leghe distanţă; aşa că am ancorat cam la jumătate de leghe de ţărm şi am trimis bărcile noastre cu echipajul lor să vadă ce ţară era aceea. Am aflat că era o ţară foarte paşnică, cu apă dulce, la care se putea ajunge lesne, însă n-am văzut păscând nici vite şi nici n-am zărit locuitori; şi eram plini de teamă în ceea ce privea o cercetare mai în adâncuri a ţinutului, ca nu cumva să mai păţim o dată ceva de felul întâmplării din care abia ieşisem de curând, aşa că ne-am lăsat de hoinăreli şi am preferat să ne mulţumim eu ce puteam găsi, adică doar cu câteva fructe de mango sălbatice şi cu câteva plante de felurite soiuri, al căror nume nici nu-l cunoşteam.

Nu ne-am oprit acolo, ci am pornit din nou în larg spre nord-nord-vest, însă timp de două săptămâni am avut vânt foarte slab; după acele două săptămâni, am ancorat iar şi, ajungând pe uscat, am avut surpriza de a ne pomeni pe ţărmul de sud al insulei Java; şi tocmai în momentul când ancoram, am văzut o barcă sub pavilion olandez, plutind de-a lungul ţărmului. Nu eram de loc dornici să stăm de vorbă cu ei, sau cu alţii de aceeaşi naţionalitate, dar i-am lăsat pe oamenii noştri liberi – când vor merge pe ţărm – să se vadă cu olandezii ori nu, după cum vor ei; treaba noastră era să facem rest de provizii, de care începeam să ducem

chiar mare lipsă.

Ne-am hotărât să ne ducem la ţărm cu bărcile, în locul cel mai convenabil pe care-l vom putea găsi, şi să căutăm un port potrivit unde să ne adăpostim corabia, lăsând ca soarta să decidă dacă ne vom întâlni cu prieteni sau cu duşmani; recomandându-ne totuşi să nu zăbovim prea multă vreme sau cel puţin nu atâta încât să fie timp să se trimită soli de-a curmezişul insulei până la Batavia, şi de acolo – depăşind insulele – să vină ceva corăbii care să ne atace.

După cum doream, am găsit un port foarte bun, în care puteam pluti la o adâncime de şapte stânjeni marini, bine apărat de intemperii, orice s-ar fi ivit: şi am făcut rost acolo de provizii proaspete, de nişte porci buni şi de câteva vaci; iar ca să avem şi o mică rezervă, am tăiat şasesprezece vaci şi le-am pus la saramură, apoi am pus carnea la putină, cât am putut de bine, la o latitudine de opt grade de ecuator.

CAPITOLUL XVI

O mare corabie reperată spre nord – Cerem de la ei o contribuţie la aprovizionare – Tragem pe ţărmul de sud al Ceilonului – Purtarea proastă a oamenilor noştri acolo – Furtună violentă, în cursul căreia corabia noastră ajunge pe uscat. Tratative cu băştinaşii şi cu ambasadorul lor, un olandez bătrân –

Până să terminăm cu toate acestea, au trecut vreo cinci zile şi apoi ne-am umplut butoaiele cu apă; iar în momentul când ultima barcă venea încărcată cu ierburi şi rădăcini, iar noi ridicasem ancora şi întinsesem vela gabier ca să pornim, am reperat o mare corabie care venea direct spre noi dinspre nord. Nu ştiam ce poate fi cu ea, dar am tras concluziile cele mai rele şi ne-am grăbit cât am putut să ridicăm ancora şi să întindem pânzele, ca să fim gata a vedea ce doresc să ne spună, căci nu eram prea îngrijoraţi văzând o singură corabie; dar bănuiala noastră era că am fi putut fi atacaţi de trei sau patru dintr-o dată.

În timp ce ne strângeam ancora şi pregăteam barca, iată că şi corabia ajunsese la mai puţin de o leghe de noi şi, deoarece am crezut că avea intenţia să ne atace, ne-am desfăşurat la pupă steagul cel negru şi pavilionul însângerat în vârful arborelui gabier, dându-ne astfel în vileag, şi am apucat-o direct spre apus, stându-le în calea vântului.

Se pare că greşiseră cu totul în privinţa noastră, neaşteptându-se deloc la vreun duşman sau pirat prin acele mări; şi neavând nicio îndoială că eram chiar o corabie de-a lor, au fost de-a dreptul zăpăciţi când şi-au descoperit greşeala; aşa că de îndată au schimbat direcţia şi au pornit-

o spre ţărm, înspre partea cea mai de est a insulei. La iuţeală am schimbat şi noi direcţia şi ne-am luat după corabie, cu toate pânzele întinse şi, după două ore, am ajuns aproape la o bătaie de puşcă de ei. Şi cu toate că îşi întinseseră pânzele cât au putut, nu aveau nicio altă ieşire decât să primească lupta, şi în curând şi-au dat seama de inegalitatea de forţe. Am tras o lovitură de tun ca să-i hotărâm să se oprească; aşa că ei au trimis la noi, într-o barcă, soli cu un steag de pace. Le-am trimis barca îndărăt, însă cu răspuns pentru căpitan că nu avea altceva de făcut decât să-şi plece steagul, să vină cu corabia la pupa noastră şi să se înfăţişeze chiar el la noi, pe bord, ca să-i comunicăm ce voiam să-i cerem; totuşi, deoarece încă nu ne supărase şi n-a trebuit să ne dăm osteneala de a-l forţa, ceea ce era vădit că am fi fost în stare să facem, i-am asigurat că-l vom lăsa pe căpitan să se întoarcă înapoi în deplină siguranţă, împreună cu toţi oamenii săi, şi că dacă ne vor furniza lucrurile pe care le vom cere, corabia lor nu va fi jefuită. Solii s-au întors cu mesajul acesta şi a trecut câtva timp, după ce au ajuns pe bord, până să coboare steagul, ceea ce ne făcu să începem a crede că refuzau; aşa că am tras o salvă şi, în câteva minute, am văzut că îşi coborau barca; iar de îndată ce barca a pornit, corabia lor şi-a coborât steagul şi s-a îndreptat spre noi, aşa cum le cerusem.

Când căpitanul a sosit pe bord, i-am cerut să ne dea o dare de seamă asupra încărcăturii lor, care consta în special din baloturi de mărfuri de la Bengal pentru Bantam. I-am spus că deocamdată aveam nevoie de provizii, de care ei nu aveau câtuşi de puţin nevoie, aflându-se aproape la sfârşitul călătoriei; şi că dacă vor voi să trimită barca lor pe ţărm împreună cu a noastră şi ne vor procura douăzeci şi şase de capete de vite negre, şaizeci de porci, o anume cantitate de rachiu şi arrack şi 300 de buşeli de orez, îi vom lăsa să plece liberi.

Cât privea orezul, ne-au dat şase sute de buşeli, cât aveau chiar pe bord, împreună cu un pachet pe care-l transportau. Ne-au dat şi treizeci de butoaie mijlocii de

arrack foarte bune, dar carne de vită şi de porc nu aveau nici ei de loc. Totuşi, s-au dus pe ţărm, împreună cu oamenii noştri, şi au cumpărat unsprezece boi şi cincizeci de porci, care au fost puşi la saramură pentru noi, iar după ce ne-au predat proviziile, noi le-am dat drumul să plece, cu corabia lor.

Am stat acolo şapte zile, înainte de a ne putea furniza proviziile asupra cărora căzusem de acord, iar unii dintre oamenii noştri credeau că olandezii puseseră la cale distrugerea noastră; s-au dovedit însă foarte cinstiţi şi au făcut tot ce-au putut ca să ne furnizeze vitele negre, numai că nu le-a fost cu putinţă să ne procure atât de multe. Aşa că au venit şi ne-au spus sincer că dacă nu putem rămâne mai îndelungă vreme, le era imposibil să facă rost pentru noi de mai mulţi boi sau vaci, decât cei unsprezece, cu care am fost obligaţi să ne mulţumim, preferind să luăm contravaloarea lor în alte lucruri, decât să mai zăbovim acolo multă vreme. La rândul nostru, am fost corecţi cu ei, ţinând seama de condiţiile asupra cărora ne înţelesesem; şi nu i-am lăsat pe niciunul dintre ei noştri măcar să se ducă la ei pe bord, şi nici n-am acceptat ca ai lor să vină la noi; căci dacă s-ar fi dus pe bord oricare dintre oamenii noştri, nimeni nu putea răspunde de purtarea lor, cu nimic mai mult decât dacă s-ar fi aflat pe ţărm, într-un teritoriu inamic.

Aveam acum destule provizii pentru întreaga călătorie; şi cum nu ne mai interesa niciun fel de pradă, am pornit voioşi înainte, spre coasta Ceilonului, unde aveam de gând să facem o escală, să luăm din nou apă dulce şi provizii; în această parte a călătoriei noastre, nu s-a întâmplat nimic altceva important decât că am întâlnit vânturi potrivnice, aşa că traversarea a durat mai mult de o lună.

Am ancorat la ţărmul de sus al insulei, dorind să avem cât mai puţin posibil de-a face cu olandezii; şi cum ei erau stăpânii ţării în privinţa negoţului, cu atât mai mult stăpâneau ţărmul mării, unde aveau mai multe porturi şi, în deosebi, adunaseră toată scorţişoara care e inima negoţului acelei insule.

Am încărcat apă dulce şi ceva provizii, dar nu prea ne-am ostenit să facem rezerve, deoarece mai aveam încă destul de consumat din vitele şi porcii pe care-i căpătasem la Java. Am avut o mică încăierare pe ţărmul de acolo cu câţiva localnici, deoarece unii dintre oamenii noştri au fost puţin cam prea familiari cu doamnele băştinaşe, de altfel cu totul lipsite de farmec; într-adevăr, erau în aşa hal de necioplite, încât dacă oamenii noştri n-ar fi avut obraz gros în privinţa asta, cu greu s-ar fi atins de vreuna din ele.

N-am putut afla niciodată de la oamenii noştri anume ce-au făcut, atât de fideli îşi erau unul altuia în stricăciunea lor; dar în general am înţeles că săvârşiseră vreun lucru barbar şi că erau cât pe-aci să-l fi plătit foarte scump; căci soţii femeilor s-au revoltat peste măsură şi i-au înconjurat în număr atât de mare, încât dacă n-ar fi venit în ajutor încă şaisprezece oameni de-ai noştri, într-o altă barcă, sosind chiar la momentul oportun ca să-i salveze, deoarece erau doar unsprezece cu toţii, şi să-i scoată de acolo cu forţa, ar fi fost ciopârţiţi până la unul, deoarece localnicii nu erau mai puţini de două sau trei sute, înarmaţi cu suliţe şi cu lănci, armele obişnuite ale ţării, pe care ştiu să le arunce cu multă îndemânare, cu o îndemânare aproape de necrezut; iar dacă oamenii noştri ar fi stat să se lupte cu ei, aşa cum unii dintr-înşii fuseseră destul de îndrăzneţi de a propune, ei ar fi fost înfrânţi şi ucişi. Aşa cum s-au întâmplat lucrurile, şaptesprezece dintre ai noştri au fost răniţi, iar unii dintre ei chiar foarte grav. Erau însă mai degrabă speriaţi decât loviţi; căci cu toţii se şi vedeau morţi, crezând că lăncile fuseseră otrăvite. Dar William a fost încurajarea noastră şi acolo; căci, deşi doi dintre chirurgii noştri erau de părerea înfricoşaţilor şi le spuseseră destul de prosteşte oamenilor că vor muri, William s-a apucat voios de treabă şi i-a vindecat pe toţi, în afară de unul, care a murit mai curând fiindcă băuse nişte punci de arrack decât din cauza rănii, întrucât de prea multă băutură căpătase o febră.

Ne cam saturaserăm de Ceilon, deşi unii de-ai noştri erau de părere să se reîntoarcă pe ţărm, vreo şaizeci – şaptezeci, pachet, şi să se răzbune: dar William i-a convins

să nu facă una ca asta, iar autoritatea lui printre oameni era atât de mare, ca şi printre noi comandanţii, de altfel, încât îi putea înrâuri mai mult decât oricare dintre noi.

Ei clocoteau la gândul răzbunării şi voiau să meargă pe ţărm şi să facă harcea-parcea cinci sute de băştinaşi.

— Ei şi, le-a vorbit William, şi dacă o să faceţi asta, la ce vă foloseşte?

— Ha! a sărit unul dintre ei, vorbind în numele celorlalţi, vom avea o satisfacţie.

— Bun, şi în ce măsură vă va fi mai bine după aceea? a întrebat William.

La asta n-a mai putut răspunde nimeni nimic.

— Şi-apoi, a continuat William, dacă nu cumva greşesc eu, treaba voastră sunt banii: acum aş cam dori să ştiu – dacă veţi birui şi ucide două sau trei mii din aceste biete făpturi despre care ştiţi că nu au bani – mă rog, ce veţi obţine voi? Sunt doar nişte nenorociţi, sărmani şi goi, ce-o să câştigaţi de la ei? Dar în afară de asta, i-a mai dădăcit William, poate că făcând ceea ce intenţionaţi, aţi putea avea şansa să pierdeţi cel puţin zece oameni dintre voi şi este chiar foarte probabil că aşa s-ar şi întâmpla. Mă rog, ce câştig în toate acestea? Şi cum veţi da voi socoteală alor voştri pentru oamenii pierduţi?

Pe scurt, William a argumentat atât de convingător, încât i-a convins că ceea ce voiau să facă nu era decât o crimă; şi că oamenii aceia aveau şi ei drepturile lor, iar noi n-aveam îngăduinţa să le răpim nimic; că însemna să zdrobim nişte oameni nevinovaţi, care nu acţionaseră altfel decât aşa cum le dictau legile naturii lor; şi că a săvârşi una ca asta, ar fi o crimă, ca şi când ai întâlni un om la drumul mare, şi l-ai ucide doar de dragul crimei, cu sânge rece, neţinând seama dacă a făcut sau nu vreun rău.

Aceste argumente i-au convins în cele din urmă şi s-au mulţumit să plece şi să-i lase precum i-au găsit. În prima încăierare, uciseseră vreo şaizeci-şaptezeci de băştinaşi, iar de rănit răniseră şi mai mulţi: în schimb ai noştri nu se aleseseră cu nimic din vitejia asta, decât că pierduseră viaţa unui om şi că numărau pe deasupra şaisprezece răniţi,

după cum am arătat mai sus.

Dar o altă întâmplare, totuşi, ne-a obligat să mai avem de-a face cu oamenii aceia şi aproape că era gata-gata să ajungem, prin ei, la sfârşitul vieţilor şi al tuturor aventurilor noastre, cu toţii dintr-o dată, căci, la vreo trei zile după ieşirea în larg, plecând din locul unde avusesem încăierarea aceea, am fost prinşi de o furtună violentă, cu vânt dinspre sud, sau mai curând uragan decât vânt, bătând din toate direcţiile sudului, căci se dezlănţuise cu furie şi disperare dinspre sud-est până-n sud-vest, când dintr-o parte, când din alta, clipă de clipă, dar cu aceeaşi sălbăticie; în asemenea situaţie, nici nu eram în stare să manevrăm corabia; pe vasul pe care eram eu vela gabier s-a despicat de trei ori, iar în cele din urmă, s-a răsturnat şi arborele gabier de la butuc; într-un cuvânt, o dată sau de două ori, am fost chiar împinşi pe ţărm; iar într-un rând, dacă vântul nu şi-ar fi schimbat direcţia chiar în acel moment, am fi fost sfărâmaţi într-o mie şi una de bucăţi, lovindu-ne de un prăvăliş de stânci care se întindea cam la o jumătate de leghe de ţărm; dar, după cum v-am spus, vântul îşi schimba direcţia foarte des şi, în acel moment, pornind a sufla dinspre est-sud-est, ne-am pomenit împinşi drept înainte şi am ajuns la o distanţă mai mare de o leghe, în răstimp de o jumătate de oră. Apoi a bătut cu destulă neînduplecare dinspre sud-sud-vest, pe urmă dinspre vest-sud-vest şi ne-a adus înapoi la o depărtare apreciabilă spre răsărit de prăvălişul stâncilor, unde am zărit o mare deschidere între roci şi uscat, şi ne-am străduit să ancorăm acolo; dar am văzut că nu exista niciun teren potrivit ancorării, jur-împrejur fiind numai stânci. Am înaintat totuşi prin acea deschidere, care se întindea pe vreo patru leghe. Furtuna a continuat şi, deodată, am dat de un ţărm atât de îngrozitor, că nici nu mai ştiam încotro să ne îndreptăm. Ne-am uitat scrutător după vreun fluviu, sau după vreo gură de râu, sau după vreun golf în care să putem intra ca să ne adăpostim, dar n-am descoperit nimic multă vreme. În cele din urmă, iată un promontoriu alungit care se întindea departe în mare în spre sud, pe o atât de mare distanţă, încât ne-a

fost clar că dacă vântul mai continuă să bată din aceeaşi direcţie, apoi n-o să-l putem înconjura; deci ne-am apropiat de coastă cât am putut mai mult, pe partea adăpostită de vânt a promontoriului şi am ancorat în apă adânc de vreo doisprezece stânjeni marini.

Vântul schimbându-şi însă din nou direcţia, peste noapte, şi înverşunându-se cumplit, ancorele noastre s-au desprins, iar corabia a înaintat până s-a lovit cu cârma de uscat. Iar dacă vasul ar mai fi înaintat pe o distanţă cât jumătate din lungimea lui, ar fi pierit, şi noi toţi am fi pierit o dată cu el. Numai că ancora mare (ancora-speranţă cum o numesc marinarii) a ţinut bine şi am tras puţin de cablu, ca să facem corabia să se îndepărteze de uscatul de care ne izbisem. Doar datorită acestui cablu rămăsesem ancoraţi toată noaptea; iar spre dimineaţă ni s-a părut că vântul s-a mai potolit puţin; şi era bine pentru noi că s-a întâmplat aşa, căci, în ciuda ajutorului pe care ni-l da-se ancora mare, dimineaţa – spre marea noastră surprindere şi uluire – am găsit corabia aproape complet eşuată pe uscat.

La reflux, când s-a retras apa, corabia se găsea pe un banc de nisip tare, aproape fără apă, care, pe cât bănuiesc, nu mai găzduise nicicând vreo navă pe el; localnicii au venit în mare număr pe ţărm să se uite la noi şi să caşte gura, neştiind ce-o fi asta, zgâindu-se la noi ca la un spectacol sau mare minune, de care erau surprinşi fără a şti ce să facă.

Am motive să cred că de îndată ce ne-au văzut, au şi trimis de veste că se afla acolo o corabie şi, de asemenea, despre starea în care ne găseam; căci a doua zi a apărut un om important, nu ştiu dacă le era rege sau altceva; dar venise însoţit de o mulţime de oameni şi unii aveau în mâini lănci lungi ca nişte halebarde, dintr-acelea de care am vorbit la începutul acestei părţi; şi au coborât cu toţii până la malul apei şi s-au aşezat în ordine, chiar în faţa noastră. Au stat aşa aproape o oră, fără să facă vreo mişcare; iar apoi, vreo douăzeci dintre ei s-au apropiat sub conducerea cuiva care mergea înainte, cu un steag alb. Au înaintat în apă până la brâu, valurile nefiind la fel de înalte ca mai

înainte, căci vântul se potolise şi bătea dinspre ţărm.

Cel din fruntea convoiului ne-a ţinut o lungă cuvântare, după cum ne-am putut da seama din gesturile sale, iar din când în când îi auzeam şi vocea, fără să înţelegem niciun cuvânt din tot ce spunea. William, care ne fusese întotdeauna de folos, cred că a fost şi de data aceea salvatorul nostru al tuturora. Iată cum stăteau lucrurile. Individul care făcea pe căpetenia, sau cum naiba l-aş putea numi, când şi-a terminat cuvântarea, a scos trei ţipete puternice, căci nu ştiu cum să le spun altfel, apoi a lăsat în jos, de trei ori, steagul său alb, după care ne-a făcut de trei ori semn cu braţele să venim la el.

Recunosc că eu am fost de părere să coborâm o barcă echipată cu oameni şi să ne ducem; dar William n-a vrut să mă lase cu niciun chip: mi-a spus că n-ar trebui să ne încredem în nimeni; căci, dacă erau barbari şi independenţi, adică sub propria lor guvernare, apoi puteam fi siguri că vom fi ucişi cu toţii; iar dacă erau creştini, tot nu ne va merge mult mai bine, în caz că aveau să ştie cine eram noi; fiindcă obiceiul malabarezilor era să-i trădeze pe toţi cei care le cădeau în mână; şi doar ăştia erau din acelaşi popor; aşa că dacă nu voiam să ne batem joc de securitatea noastră, apoi nu trebuia să ne ducem la ei cu niciun chip. Eu ra-am împotrivit multă vreme şi i-am spus că de obicei, da, avea dreptate în toate cazurile, dar de data aceasta nu credeam că are dreptate; că nici eu nu eram mai amator de riscuri inutile decât era el, sau oricare altul; însă gândeam că toate naţiunile din lume, chiar şi sălbaticii cei mai sălbatici, când ridică un steag de pace, respectă cu foarte mare sfinţenie propunerea paşnică făcută prin acel semnal; şi i-am dat diferite pilde din istoria călătoriilor mele în Africa, despre care v-am vorbit la începutul acestei lucrări; şi că doar nu-i puteam crede pe băştinaşii de aci mai răi decât alţii ca ei. Iar pe deasupra, i-am mai spus că situaţia noastră părea să fie de aşa natură, încât tot trebuia să cădem în mâinile cuiva şi că era mai bine să cădem în mâinile lor, printr-un tratat de prietenie, decât printr-o supunere forţată, şi chiar dacă aveau vreun

plan şiret, eu înclinam totuşi pentru tratative cu ei.

— Bine, prietene, spuse William, foarte grav, dacă tu vrei să te duci, eu nu te pot împiedica, doar că voi dori să-mi iau ultimul rămas-bun de la tine la despărţire, căci, poţi să fii sigur, n-ai să ne mai vezi niciodată. Dacă noi cei de pe corabie vom scăpa mai uşor până la urmă, despre asta nu-ţi pot spune nimic cert deocamdată; dar de atâta lucru pot răspunde, că nu ne vom jertfi vieţile zadarnic, şi cu bună ştiinţă, aşa cum ai de gând să faci tu; cel puţin ne vom apăra câtă vreme o să putem, iar în cele din urmă vom muri ca nişte adevăraţi bărbaţi, nu ca nişte neghiobi traşi pe sfoară de şiretlicurile câtorva barbari.

William mi-a vorbit cu atâta căldură şi totuşi cu atâta siguranţă privitor la soarta noastră, că şi eu am început a mă gândi puţin asupra riscului la care era să mă expun. Nu aveam nicidecum mai multă poftă decât el să fiu ucis; şi totuşi, pe viaţa mea, nu eram lipsit de curaj, cum părea el, în toată povestea asta. Din care cauză l-am întrebat dacă avea vreo ştiinţă despre locul unde ne aflam sau dacă fusese vreodată pe acolo.

— Nu, îmi răspunse el.

Atunci l-am întrebat dacă auzise sau citise ceva despre oamenii din acea insulă şi despre felul lor de a se purta cu creştinii care le picau pe mână; iar William îmi spuse că auzise ceva despre unul – pe nume Knox – şi că avea să-mi istorisească povestea lui mai târziu. Knox fusese comandant al unei corăbii a Indiilor de Est, aruncat pe uscat, întocmai ca şi noi, pe această insulă Ceilon, deşi era greu de spus dacă nimerise chiar în acelaşi loc sau unde anume: îmi pomeni însă că fusese ispitit de către barbari şi ademenit să vină pe ţărm, întocmai cum eram şi noi poftiţi de data aceasta; şi că, după ce l-au prins, l-au înconjurat pe el şi pe cei optsprezece oameni ai lui, şi nu le-au mai dat voie să se întoarcă de acolo niciodată, ci i-au ţinut ostateci sau i-au ucis, William nu putea şti exact; dar ostatecii au fost duşi înlăuntrul ţării, despărţiţi unii de alţii, şi nu s-a mai auzit nimic despre ei după aceea, cu excepţia fiului căpitanului, care a reuşit să scape ca prin minune, după

douăzeci de ani de robie.

N-am avut timp atunci să-i cer să-mi spună întreaga poveste a acelui Knox, şi cu atât mai puţin să stau să-l ascult povestindu-mi-o; dar cum se întâmplă îndeobşte în atari cazuri, când cineva începe să fie niţel mai impresionat, mi-am schimbat brusc atitudinea faţă de el.

— Da, da, dar atunci, dragă William, i-am vorbit eu, ia spune-mi ce ăi vrea tu să facem? Vezi bine în ce stare suntem şi ce ne aşteaptă; trebuie luată o hotărâre, şi asta imediat.

— Hm, ei bine, am să-ţi spun ce hotărâre trebuie luată; mai întâi să pui să se atârne un steag alb, aşa cum au făcut şi ei de ochii noştri, iar apoi să echipezi bine barca mare şi pinesa, cu cât de mulţi oameni pot încăpea în ele, care să aibă însă destul loc de manevrat armele, şi pe urmă lasă-mă pe mini să merg cu ei; iar tu vei vedea ce-am să fac. Dacă dau greş, poţi scăpa tu; însă vreau să-ţi spun că, dacă dau greş, va fi numai din vina mea, iar tu o să înveţi de pe urma neghiobiei mele.

La început n-am ştiut ce să-i răspund, dar după o scurtă pauză am strigat:

— William, William, mie mi-ar fi tot atât de urât să te prăpădeşti tu, pe cât ţi-ar fi şi ţie să pier eu; iar dacă e vreo primejdie pentru tine, aş dori-o tot cât o doresc şi pentru mine. Aşa că, dacă vrei, hai să rămânem cu toţii pe corabie, să ne meargă fiecăruia la fel şi să împărtăşim cu toţii aceeaşi soartă.

— Nu, nu, stărui William nu e nicio primejdie în soluţia pe care o propun eu; poţi veni şi tu cu mine dacă găseşti de cuviinţă. Însă numai dacă vei binevoi să te supui măsurilor pe care am să le hotărăsc eu; şi atunci poţi fi sigur că – deşi vom coborî de pe corăbii – nimeni dintre noi nu se va apropia de ei mai mult decât e necesar ca să ne audă când vom striga, şi ca să le vorbim de la distanţă. După cum bagi de seamă, ei nu au bărci ca să vină la noi; dar, zice William, eu aş dori mai degrabă ca tu să-mi asculţi sfatul şi să conduci corăbiile după semnalele pe care ţi le voi face eu din barcă şi, în privinţa asta, hai să ne sfătuim niţel

amândoi înainte de plecare.

Ei bine, am descoperit că William prevăzuse toate măsurile trebuitoare şi nu era pic de confuzie în mintea lui cu privire la ceea ce avea de făcut; aşa că i-am spus că trebuie să se considere căpitanul acelei acţiuni, iar noi vom sta cu toţii sub ordinele lui, lucru de care voi avea grijă să fie respectat până în cele mai mici amănunte.

După această concluzie La care ne condusese discuţia noastră, William a poruncit să coboare douăzeci şi patru de oameni în pinasă, iar marea fiind acum destul de lină, au pornit, cu toţii, foarte bine înarmaţi. El a poruncit de asemeni ca tunurile corăbiei mari de pe partea cea mai apropiată de ţărm să fie încărcate cu gloanţe de muschetă, cuie ruginite, cioburi şi tot felul de bucăţi de fier vechi, plumb, şi orice ne mai stătea la îndemână; şi să fim gata să tragem de îndată ce s-ar întâmpla să-l vedem coborând steagul alb de pe pinasă şi ridicând unul roşu.

După ce am stabilit între noi toate acestea, el cu oamenii săi au pornit către ţărm, adică William în pinasă, cu doisprezece marinari, iar barca mare în urma lor, cu încă douăzeci şi patru de flăcăi, toţi voinici, hotărâţi şi straşnic înarmaţi. Au vâslit atâta, apropiindu-se de ţărm, până s-au aflat la o depărtare de la care să-şi poată vorbi unii altora: purtau ca şi băştinaşii steag alb şi propuneau tratative. Brutele, căci asta erau, s-au arătat foarte curtenitoare, însă văzând ei că nu-i puteam înţelege, s-au dus şi au adus un bătrân olandez, prizonier la ei de ani îndelungaţi, şi l-au pus să discute cu noi. Din tot conţinutul vorbirii lui, reieşea că regele ţării îl trimisese pe generalul său ca să afle cine eram şi ce treburi aveam. William s-a ridicat în picioare la pupa pinasei şi i-a răspuns că, în privinţa asta, el, olandezul, care după vorbirea şi vocea sa pare european, putea şti cu uşurinţă cine eram, precum şi starea în care ne găseam; iar corabia fiindu-ne eşuată pe uscat, singur faptul acesta îi putea spune că treburile noastre acolo erau cele în legătură cu soarta unei corăbii sinistrate; aşa că William şi-a exprimat dorinţa să ştie la rândul său pentru ce ne venise în întâmpinare atâta mulţime de oameni, înarmaţi cu arme

de tot felul, ca şi când ar fi vrut să ne încerce cu război.

Ni se răspunse că puteau avea motive întemeiate să coboare pe ţărm, căci poporul fusese îngrijorat de apariţia corăbiilor unor străini pe coastă; şi cum vasele noastre erau pline de oameni, care aveau cu ei tunuri şi arme, regele trimisese o parte din armata sa, pentru ca – în cazul unei năvăliri asupra ţării lui – să poată fi gata să se apere, oricare ar fi situaţia.

— Dar, zice olandezul, deoarece sunteţi oameni loviţi de nenorocire, regele i-a poruncit generalului său, care este şi el de faţă, să vă dea tot ajutorul cu putinţă, şi să vă invite pe ţărm şi să fiţi primiţi cu toată curtenia posibilă.

Fără să-i îngăduie să răsufle, William îi şi ia atunci vorba din gură:

— Înainte de a-ţi da un răspuns în privinţa asta, aş dori ca tu să-mi spui ce eşti; căci după vorbă pari european.

Tălmaciul a răspuns imediat că era olandez.

— De asta îmi dau seama, zice William, după vorba ta; dar eşti originar din Olanda sau eşti un băştinaş al acestei ţări, care a învăţat olandeza stând de vorbă cu olandezii stabiliţi, după câte ştiu, în această insulă.

— Nu a precizat bătrânul, sunt originar din Delft, în ţara Olandei din Europa.

— Bine, face numaidecât William, dar tu eşti creştin sat păgân, ori eşti ceea ce numim noi un *renegado?*

— Sunt, răspunde el, creştin.

Şi aşa au continuat, într-un scurt dialog, după cum urmează:

Will.: Eşti olandez şi creştin, zici tu; mă rog, te socoţi om liber sau slugă?

Oland.: Sunt în slujba regelui de aici şi în armata sa.

Will.: Dar eşti voluntar sau prizonier?

Oland.: De fapt, la început am fost prizonier, dar acum sunt liber, aşa că sunt voluntar.

Will.: Carevasăzică, fiind la început prizonier, acum îi slujeşti de bună voie; dar eşti atât de liber, încât să poţi pleca, dacă ai vrea, la compatrioţii tăi?

Oland.: Nu, aşa ceva nu pot spune; compatrioţii mei lo-

cuiesc foarte departe de aici, în părţile de nord şi de est ale insulei, şi nu se poate ajunge la ei fără învoirea specială a regelui.

Will.: Şi de ce nu capeţi învoire să pleci?

Oland.: N-am cerut-o niciodată.

Will.: Şi, după bănuiala mea, ştii bine că dacă ai cere-o, n-ai putea-o obţine.

Oland.: În privinţa asta nu-ţi pot spune prea mult; dar de ce îmi pui toate aceste întrebări?

Will.: De ce? Păi motivul meu e întemeiat: dacă tu eşti creştin şi prizonier, cum poţi consimţi să se facă din tine o unealtă a barbarilor acestora, ca să ne trădezi şi să ne dai pe mâna lor, pe noi, care suntem compatrioţi de-ai tăi şi creştini ca şi tine? Nu e oare un lucru barbar să faci una ca asta?

Oland.: Dar cum aş putea, mă rog vouă, să vă trădez? Nu ţi-am comunicat eu oare că regele vă pofteşte să veniţi pe ţărm şi că a poruncit să fiţi trataţi în chip curtenitor, şi ajutaţi?

Will.: Din moment ce eşti creştin, deşi de asta mă îndoiesc eu foarte tare, crezi oare că regele, sau generalul – cum îi spui tu crede măcar un cuvânt din tot ce spune?

Oland.: El v-o făgăduieşte prin gura marelui său general.

Will.: Nu te întreb ce făgăduieşte şi nici prin cine, ci te întreb următoarele: Te poţi tu declara încredinţat că are de gând să nu-şi calce făgăduiala?

Oland.: Cum pot să răspund la asta? Cum pot eu spune ce are el de gând?

Will.: Ne poţi spune ce crezi tu.

Oland.: Eu nu vă pot spune dacă se va ţine de făgăduială, dar cred că s-ar putea să facă şi asta.

Will.: Tare mă tem că nu eşti decât un creştin cu două feţe. Hai să-ţi pun eu o altă întrebare: Crezi tu într-adevăr ce spui şi mă sfătuieşti să cred şi eu în ei şi să dau vieţile noastre pe mâinile lor, încrezându-mă în făgăduielile pe care le fac?

Oland.: Eu nu sunt sfătuitorul tău.

Will.: Poate că ţi-e frică să-ţi spui părerea, fiindcă te afli

în puterea lor. Spune-mi, rogu-te, înţelege vreunul din ei ce vorbeşti tu? Cunosc ei olandeza?

Oland.: Nu, niciunul dintr-înşii: în privinţa asta n-am niciun fel de grijă.

Will.: Ei bine, atunci răspunde-mi simplu, dacă eşti creştin. E bine oare pentru noi să ne aventurăm aşa, întemeiaţi doar pe vorbele lor şi să le cădem mură în gură, venind la ei pe ţărm?

Oland.: Mă întrebi foarte pe şleau. Rogu-te, lasă-mă să-ţi pun şi eu o întrebare; aveţi vreo nădejde să puteţi pleca de aici, voi sau corabia voastră, dacă refuzaţi?

Will.: Da, da, acum că s-a terminat furtuna, ne vom salva corabia, de asta nu ne temem.

Oland.: Atunci n-aş putea spune că lucrul cel mai bun pentru voi ar fi să vă încredeţi în ei.

Will.: Bine, de data aceasta ai vorbit cinstit.

Oland.: Dar eu ce să le spun lor?

Will.: Spune-le vorbe plăcute, aşa cum ne spun ei nouă.

Oland.: Şi ce fel de vorbe plăcute?

Will.: Ei bine, spune-le să comunice regelui lor că suntem nişte străini care au fost împinşi pe coastă de o mare furtună; că îi mulţumim foarte mult pentru făgăduiala de a se purta cu bunăvoinţă faţă de noi, făgăduiala pe care o vom primi recunoscători, dacă o să rămânem mai departe în această stare nenorocită; dar că, deocamdată, n-are niciun rost să venim pe ţărm; şi pe lângă asta, spune-le că nici nu putem părăsi corabia în starea în care se află acum, ci suntem obligaţi să avem grijă de dânsa, trebuie s-o degajăm şi nădăjduim ca după încă o maree sau două, s-o aducem cu totul pe linia de plutire şi să ancorăm.

Oland.: Dar el vă aşteaptă să veniţi pe ţărm, ca să-l vizitaţi şi să-i faceţi un dar pentru politeţea sa.

Will.: După ce vom fi adus corabia pe linia de plutire şi-i vom fi astupat spărturile, o să-i prezentăm omagiile noastre.

Oland.: Dar aţi putea veni la el acum, la fel de bine ca şi atunci.

Will.: Ia stai, măi amice: eu n-am spus că vom veni la el

atunci; tu ai vorbit despre un dar pe care să i-l facem; asta înseamnă să-i prezentăm omagiile noastre, nu-i aşa?

Oland.: Bine, am să-i spun că veţi veni pe ţărm după ce corabia voastră va fi adusă pe linia de plutire.

Will.: În privinţa asta, nu am nimic de obiectat: îi poţi spune ce crezi tu de cuviinţă.

Oland.: Dar se va înfuria tare, dacă nu-i promit.

Will.: Pe cine se va înfuria?

Oland.: Pe voi.

Will.: Şi ce ne pasă nouă de asta?

Oland.: Cum, dar îşi va trimite toată armata împotriva voastră.

Will.: Şi ce s-ar întâmpla, dacă ar fi cu toţii aici chiar acum? Ce crezi tu că ne-ar putea face?

Oland.: Regele ar porunci să vă ardă corăbiile şi să vă aducă pe toţi la el.

Will.: Spune-i că dacă ar încerca una ca asta, s-ar putea să dea de dracu.

Oland.: Are sub stăpânirea sa un popor întreg.

Will.: Are şi vreo corabie?

Oland.: Nu, corăbii nu are de loc.

Will.: Nici bărci?

Oland.: Nu, nici bărci.

Will.: Păi atunci, cam ce crezi tu că ne pasă nouă de oamenii lui? Ce poţi tu să ne faci acum, chiar de-ai avea cu tine o sută de mii de oameni?

Oland.: O! Dar ei pot să vă dea foc.

Will.: Să ne facă să luăm foc, vrei să zici; asta ar putea s-o facă, ce-i drept; însă foc nu ne vor da; pot încerca, pe riscul lor, dar vom da iama în cei o sută de mii de oameni ai săi, dacă vin în bătaia tunurilor noastre, de chestia asta te asigur.

Oland.: Şi dacă regele vă dă ostateci, ca să vă simţiţi în siguranţă?

Will.: Pe cine ne poate da el, decât pe nişte simpli sclavi sau slugi ca tine, ale căror vieţi fireşte că nu le preţuieşte mai mult decât preţuim noi un câine englezesc.

Oland.: Pe cine cereţi voi ca ostateci?

Will.: Pe el însuşi şi pe înălţimea ta.

Oland.: Ce aţi face cu noi?

Will.: Cu el am face tot cam ceea ce ar face şi el cu noi, adică i-am tăia capul.

Oland.: Şi cu mine ce-aţi face?

Will.: Cu tine ce-am face? Te-am duce îndărăt acasă în ţara ta: şi cu toate că meriţi spânzurătoarea, am face iar din tine un om şi un creştin, şi nu ne-am purta cu tine aşa cum te-ai fi purtat tu cu noi – să te trădăm unei adunături de păgâni sălbatici şi fără de milă, care nu ştiu mei de Dumnezeu, şi nici nu au îndurare pentru om.

Oland.: Îmi dai de gândit şi vreau să vorbesc mâine cu tine, despre toate acestea, din nou.

CAPITOLUL XVII

Despotmolim corabia – Regele ţării trimite un potop de oameni pe ţărm – Convorbirea între William şi olandez – Lupta cu băştinaşii – Îl luăm cu noi pe olandez, printr-o stratagemă – Povestire despre aventura căpitanului Knox pe aceeaşi insulă –

Astfel solul a plecat, iar William s-a întors pe bord şi ne-a făcut o dare de seamă completă asupra convorbirii sale cu bătrânul olandez, care a fost foarte amuzantă, iar pentru mine instructivă; căci aveam destule motive să recunosc că William judecase mai bine lucrurile decât mine.

Am avut norocul, spre marea noastră satisfacţie, să despotmolim corabia chiar în noaptea aceea, şi s-o ancorăm cam la o milă şi jumătate mai spre larg, şi în apă adâncă; aşa că nu mai aveam nevoie să ne temem de regele olandezului nostru cu cei o sută de mii de oameni ai lui; şi de fapt ne-am distrat puţin pe seama lor a doua zi, când un potop de vietăţi a coborât pe ţărm; în imaginaţia noastră, ni se părea că nu erau mai puţini de o sută de mii de oameni şi aveau şi câţiva elefanţi; deşi chiar dacă ar fi fost să aibă chiar o armată de elefanţi, tot nu ne puteau pricinui vreun rău; căci eram acum bine ancoraţi şi mult în afara razei lor de acţiune; ce-i drept, noi ne credeam în afara razei lor de acţiune mai mult decât eram de fapt; şi şansele erau de zece mii la una, ca să ne pomenim din nou eşuaţi pe uscat; deoarece vântul bătea dinspre ţărm, deşi netezise apa acolo unde ne găseam noi, totuşi împinsese refluxul spre larg mai departe decât de obicei şi am putut vedea bine cum nisipul pe care noi ne aflasem mai înainte se întindea în formă de semilună şi ne înconjura cu cele

două coarne ale sale, aşa încât ne găseam chiar în mijlocul ori în centrul său, ca într-un golf rotund, în siguranţă doar în locul unde eram acum şi doar la apă adâncă, dar cu moartea imediată lângă noi, pândindu-ne – ca să zic aşa – atât din dreapta cât şi din stânga; căci în fond cele două coarne sau vârfuri de nisip ale semilunii se întindeau dincolo de locul unde se găsea corabia noastră, cu aproape două mile.

Şi rău-cârmitul potop de oameni forfotea pe acea parte a bancului de nisip aflată la est de noi; iar cum mulţi dintr-înşii nu erau în apă decât până la genunchi, cei mai mulţi şi majoritatea acestora chiar nu mai sus de gleznă, s-ar putea spune că de fapt ei ne asediau din partea aceea, precum şi dinspre uscat şi, pe o distanţă mai mică, chiar şi din cealaltă parte a nisipului, formând un semicerc, sau mai curând trei-cincimi dintr-un cerc, pe o distanţă de vreo şase mile; celălalt corn sau vârf de nisip al semilunii, care se găsea la vest de noi, fiind mai scufundat în apă, îi împiedicase a se întinde şi în partea aceea tot atât de mult.

Nici nu le trecea prin cap ce serviciu ne făcuseră şi cum, fără voia lor, şi prin cea mai mare ignoranţă, se făcuseră piloţii noştri, pe când noi, care nu sondasem adâncimea apei, am fi putut fi pierduţi înainte de a ne da seama ce se în~ tâmplă. Ce-i drept, puteam sonda noul nostru port înainte de a ne fi aventurat, însă nu pot spune cu siguranţă dacă am fi făcut-o sau nu; căci, în ce mă privea, n-aveam nici cea mai mică bănuială despre situaţia reală în care ne găseam: totuşi, spun, înainte de a ridica ancora, ar fi trebuit să ne uităm puţin în jurul nostru, sunt sigur că ar fi fost de datoria noastră s-o facem, căci, pe lângă acele armate de furii cu chip omenesc, mai aveam şi o corabie cu multe spărturi şi toate pompele noastre de-abia puteau împiedica apa să se ridice peste noi, iar dulgherii se aflau pe bord, muncindu-se să descopere şi să astupe rănile suferite, înclinând corabia când pe o parte, când pe alta; era foarte amuzant să vezi cum – atunci când oamenii noştri înclinau corabia înspre partea unde era armata aceea de sălbatici, pe nisipurile cornului de către est, băştinaşii păreau atât de

uluiţi, cuprinşi între spaimă şi bucurie, că îi apuca un fel de zăpăceală şi se strigau unul pe altul, ţipând şi zbierând, într-un fel de nedescris.

Pe când ne ocupam de repararea corăbiei, căci eram foarte grăbiţi – puteţi fi siguri – şi foloseam toate braţele de lucru, atât ca să astupăm spărturile, cât şi la repararea greementului şi a pânzelor destul de avariate, la montarea şi echiparea unui nou arbore gabier principal, ori la îndeplinirea altor neajunsuri de felul ăsta; aşadar, pe când ne ocupam de toate acestea, am zărit un convoi de aproape o mie de oameni desprinzându-se din grosul oştirii barbarilor, aflată în partea din fund a golfului, şi venind de-a lungul malului, împrejurul bancului de nisip, până ce s-au oprit chiar faţă în faţă cu flancul vasului nostru, spre est, să tot fi fost la cel mult o jumătate de milă de noi. În clipa aceea l-am văzut pe olandez, înaintând şi apropiindu-se de noi doar el singur, cu steagul său alb şi cu toate mişcările pe care i le ştiam, întocmai ca şi mai înainte, şi iată-l că s-a oprit acolo.

Ai noştri tocmai îndreptaseră iar corabia, în momentul când sălbaticii au ajuns în faţa flancului nostru şi tocmai reuşisem din fericire şi spre marea noastră mulţumire, să găsim şi să astupăm şi spărtura cea mai periculoasă a navei; aşa încât am ordonat ca bărcile să fie coborâte la apă şi să fie echipate tot cu aceiaşi oameni ca şi cu o zi înainte, iar William să se ducă din nou la ei ca sol. M-aş fi dus chiar eu, dacă aş fi înţeles olandeza; dar cum n-o înţelegeam, n-avea niciun rost, căci n-aş fi fost în stare să pricep nimic din ce spunea, decât în tălmăcirea lui William, plăcere pe care mi-o puteam rezerva tot atât de bine şi după aceea. Singurele instrucţiuni pe care am ţinut să i le dau lui William, au fost că – dacă era posibil – să-l ia cu el pe bătrânul olandez şi, dacă reuşea, să-l determine chiar să vină pe bord.

Ei bine, William s-a dus ca şi mai înainte; iar când a ajuns la şaizeci sau şaptezeci de yarzi de ţărm, a înălţat un steag alb, după cum făcuse şi olandezul şi, întorcând barca cu flancul spre ţărm, iar oamenii săi sprijinindu-se de vâsle,

convorbirile sau dialogul a reînceput în felul următor:

Will.: Ei bine, prietene, ce mai ai de spus acum?

Oland.: Vin cu aceeaşi solie împăciuitoare ca şi ieri.

Will.: De ce te tot prefaci că vii cu o solie de blândeţe, când ai în spatele tău toţi oamenii aceştia cu toate armele lor neghioabe de război? Mi rog ţie, ce-ai de gând?

Oland.: Regele ne grăbeşte să-l poftim pe căpitan şi pe toţi oamenii săi să vină pe ţărm şi a poruncit oamenilor lui să se poarte cât mai cuviincios.

Will.: Ei bine, şi rostul tuturor acestor inşi este să ne invite pe ţărm?

Oland.: Nu vă vor face niciun rău, dacă veţi veni pe ţărm în mod paşnic.

Will.: Înţeleg, şi cam ce crezi tu oare că ne pot face, dacă nu venim?

Oland.: Eu n-aş vrea să vă facă vreun rău, nici atunci.

Will.: Dar, rogu-te, prietene, nu mai face pe neghiobul şi nu mai fii ticălos, nu vezi că nu ne mai temem acum de toată armata ta şi că suntem în afara oricărei primejdii şi a orice ne-ar putea ei face? Oare ce te îndeamnă să te porţi în chip atât de naiv şi totodată atât de ticălos?

Oland.: Ei bine, s-ar putea să vă credeţi mai în siguranţă decât sunteţi: voi n-aveţi cum şti ce v-ar putea face ei. Vă pot asigura însă, că sunt în stare să vă facă mult rău, poate chiar să vă ardă corabia.

Will.: Admiţând că asta ar fi adevărat, deşi eu sunt sigur că nu-i, vezi bine că mai avem şi alte corăbii care să ne ducă – şi arătă cu degetul spre goeletă. (Tocmai atunci am descoperit goeleta care se îndrepta spre noi dinspre est, venind de-a lungul coastei, la o distanţă de vreo două leghe, ceea ce ne făcea o nemaipomenită mulţumire, căci ne lipsise timp de treisprezece zile.)

Oland.: Pentru noi asta nu înseamnă nimic, chiar dacă aţi avea zece corăbii, tot n-aţi îndrăzni să veniţi ca vrăjmaşi pe ţărm, cu toţi oamenii pe care-i aveţi; suntem prea mulţi pentru voi.

Will.: Nici măcar în privinţa asta nu spui ce gândeşti; iar noi o să-ţi arătăm ce ne pot mâinile când vor ajunge la noi

prietenii noştri, căci doar auzi că ne-au dat de urmă[5].

Oland.: Da, aud cum trag, dar corabia voastră sper că nu va trage şi ea ca răspuns; căci dacă aţi face-o, generalul nostru ar lua-o drept o încălcare a armistiţiului şi ar porunci oştirii sale să facă să zboare o ploaie de săgeţi spre voi, cei din corabie.

Will.: Poţi fi sigur că şi corabia noastră va trage, ca să ne poată auzi ai noştri, dar nu vor trage cu gloanţe. Dacă gene ralul tău n-are altă treabă poate să înceapă petrecerea când vrea el, dar poţi fi sigur că i-o vom întoarce pe propria-i cheltuială.

Oland.: Şi atunci, eu ce trebuie să fac?

Will.: Ce să faci? Păi să te duci la el şi să-i spui despre asta dinainte şi să-i aduci la cunoştinţă că salva trasă de corabia noastră nu e împotriva lui, nici a oamenilor săi, şi apoi să vii înapoi să ne spui ce părere are.

Oland.: Nu, am să-i trimit vorbă, ceea ce este la fel de bice.

Will.: Fă cum vrei; dar cred că ar fi mai bine să te duci chiar tu; căci dacă oamenii noştri trag înaintea sosirii trimisului tău, presupun că el se va mânia foarte şi s-ar putea să fie mâniat chiar pe tine; căci, în ceea ce priveşte mânia lui împotriva noastră, îţi spunem dinainte că nouă nu ne pasa de ca.

Oland.: Le acorzi prea puţină importanţă; habar n-ai de ce sunt în stare.

Will.: Faci prea mult caz, ca şi când aceşti bieţi sălbatici nenorociţi ar fi capabili de cine ştie ce lucruri grozave; hai să vedem, rogu-te, ce puteţi face voi cu toţii, căci pe noi ne lasă rece; poţi coborî steagul tău de pace, dacă ai chef şi poţi începe.

Oland.: Eu aş prefera un armistiţiu între voi şi să vă fac pe toţi să vă despărţiţi ca prieteni.

Will.: Tu însuţi nu eşti altceva decât un ticălos şi un viclean, căci vădit lucru ştii bine că ei ar vrea să ne convingă să venim pe ţărm, numai ca să ne prindă în

[5] Chiar atunci goeleta trăgea cinci lovituri de tun, ca să capete veşti din partea noastră, căci de văzut nu ne vedeau. (n.a.)

capcană şi să ne ia prin surprindere; şi totuşi, tu care eşti creştin – după cum îţi zici – ai vrea să ne faci să venim pe ţărm şi să ne dăm vieţile pe mâna sălbaticilor care nu ştiu nici de milă, nici de omenie ori de bună cuviinţă; cum poţi fi atât de mişel?

Oland.: Cum poţi să-mi spui asemenea vorbe? Ce ţi-am făcut eu şi ce ai vrea oare să fac?

Will.: Să nu te porţi ca un trădător, ci ca unul care a fost cândva creştin, şi ar mai fi şi acum, dacă n-ai fi olandez.

Oland.: Nu ştiu ce să fac, zău că nu; aş dori să fim departe de ei; sunt un popor sângeros.

Will.: Mă rog ţie, nu mai pune beţe în roate cu privire la ce ar trebui să faci; ştii să înoţi?

Oland.: Da, ştiu să înot; dar dacă aş încerca să înot până la voi, aş primi o mie de săgeţi şi de lănci în spate, mai înainte de a ajunge la barca voastră.

Will.: Am să aduc barca aproape de tine şi am să te iau pe bord în ciuda tuturor. N-o să tragem decât o singură salvă şi pun rămăşag că or s-o rupă la fugă toţi de lângă tine.

Oland.: Eşti greşit în ceea ce-i priveşte pe ei, te asigur; ar alerga cu toţii până la ţărm şi ar trage în voi cu săgeţi de foc şi ar da foc bărcii şi corăbiei şi ar arde tot în jurul urechilor voastre.

Will.: O să riscăm şi asta dacă vrei să vii cu noi.

Oland.: Vă veţi purta cinstit cu mine, când voi fi printre voi?

Will.: Cât despre asta, îţi dau cuvântul meu de onoare, dacă tu însuţi te vei dovedi cinstit.

Oland.: Nu mă veţi face prizonier?

Will.: Garantez eu pentru tine cu capul meu, că vei fi un om liber şi te vei duce unde ai să vrei, deşi – drept să-ţi spun n-o meriţi.

Chiar în acel moment, corabia noastră a tras trei lovituri de tun ca să răspundă goeletei şi să-i aducă la cunoştinţă că o văzusem şi numaidecât ne-am dat seama că ea înţelesese şi se îndrepta direct spre locul unde eram; dar este cu neputinţă de exprimat zăpăceala şi scârboasele

zgomote tulburi, graba şi harababura generală care s-au dezlănţuit în noianul acela de oameni, în urma faptului că noi trăsesem cele trei lovituri de tun. Pe loc au şi sărit cu toţii la arme, căci dacă aş spune despre ei că s-au aşezat în linie de tragere – ar însemna să nu spun nimic.

Apoi, la un ordin, au înaintat cu toţii, un corp comun, până la malul mării şi, hotărându-se să ne servească o salvă cu armele lor de foc (căci aşa ceva erau) ne-au salutat fără întârziere cu o sută de mii de săgeţi de ale lor, fiecare dintre ele purtând în vârf câte o mică pungă de pânză muiată în pucioasa ori în ceva de acest fel; zburând prin aer, ce le-ar fi putut oare împiedica să ia foc în zbor? – şi de obicei chiar aşa se şi întâmpla.

N-aş putea spune că metoda asta de a ne ataca, într-un fel despre care noi n-aveam nicio idee, nu ne-a surprins la început; căci în primele clipe numărul lor a fost atât de mare, încât nu eram chiar cu totul scutiţi de teama că ar putea să ne dea foc la corabie; aşa că William s-a şi hotărât să vâslească spre bord, să ne convingă pe toţi să ridicăm ancora şi s-o pornim în larg; n-am avut însă vreme de aşa ceva, căci la iuţeală sălbaticii au făcut să zboare către barcă şi către corabie o nouă salvă de săgeţi din toate părţile acelei păduri de oameni aflaţi pe ţărm.

Nici nu trăgeau – ca să zic aşa – toţi dintr-o dată şi apoi să se oprească; săgeţile lor fiind uşor de prins cu crestătura pe arcuri, trăgeau mereu, astfel că aerul era continuu plin de flăcări.

N-aş putea spune dacă aprindeau cârpa aceea de bumbac înainte de a da drumul săgeţii; căci n-am văzut să fi avut foc la ei, deşi se pare totuşi că aveau. Săgeata, pe lângă focul pe care-l purta, avea şi un vârf, ca un fel de cui cum i-am spune noi, făcut dintr-un os la unele sau din cremene ascuţită, iar la altele dintr-un metal, prea moale în sine ca metal, dar destul de tare ca să facă săgeata să pătrundă – bunăoară dacă lovea într-o scândură – atât de adânc, încât să rămână fixată în ea.

William şi oamenii săi şi-au dat destul de clar seama de situaţie, ca să se şi lipească de marginile bărcii, construită

chiar în acest scop, atât de înalt că se puteau lesne chirci în spatele lor, în aşa fel încât să se apere de orice armă trimisă, cum am spune noi, drept la ţintă sau în linie dreaptă; dar despre armele ce ar fi putut cădea perpendicular din aer, împotriva lor nu aveau nicio apărare, deci acestui risc tot se expuneau. La început, ai noştri au început să se îndepărteze vâslind, dar înainte de a porni, au deschis focul, tot o dată cu armele cele mici, trăgând în cei din jurul olandezului; William le-a poruncit să se asigure însă că ţintesc în alţii, aşa fel ca să nu-l nimerească, pe el, şi oamenii aşa au şi făcut.

Nu puteam striga la ei acum, căci larma ce o stârniserăm era atât de mare încât n-ar fi fost în stare să audă pe nimeni; dar oamenii noştri au vâslit curajos mai aproape de ei, căci la început fuseseră împinşi ceva mai departe, iar când au ajuns a micşora distanţa, au mai tras o salvă, care i-a zăpăcit cu totul pe meşterii noştri şi am putut vedea de pe corabie că mulţi dintre ei au şi fost ucişi sau răniţi.

Am socotit lupta foarte inegală şi prin urmare le-am făcut semn alor noştri să se îndepărteze de ei, ca să putem râde puţin şi noi, nu numai sălbaticii; dar săgeţile cădeau atât de dese asupra vâslaşilor, acum atât de aproape de ţărm, încât nu puteau lopăta; aşa că şi-au întins niţel pânza, gândindu-se că ar putea vâsli de-a lungul coastei, ascunşi în dosul parapetelor; dar abia fusese întinsă pânza de vreo şase minute cel mult, că s-au şi pomenit cu cinci sute de săgeţi de foc trase în ea şi prin ea şi, în cele din urmă, au aprins-o de tot; iar oamenii noştri încă nu erau cu totul în afara pericolului ca de la pânză să ia foc întreaga barcă; asta i-a făcut să lopăteze din răsputeri şi să împingă barca din loc, atâta cât şi cum au putut-o face, ca să fie măcar ceva – ceva mai departe.

Între timp însă, ne lăsaseră ţintă deschisă întreaga armată de sălbatici: şi cum noi ne adusesem corabia cât mai aproape de ei, am tras în plin unde erau mai îngrămădiţi, am tras de şase sau de şapte ori, cu câte cinci tunuri dintr-o dată, cu ghiulele, fiare vechi, gloanţe de muschetă şi cu câte altele.

Puteam vedea fără greutate că făcusem ravagii printre ei, că omorâsem şi rănisem o mulţime, şi că erau foarte surprinşi de acest lucru; dar nici prin gând nu le trecea să se mişte din loc şi în tot acest timp săgeţile lor de foc zburau la fel de dese ca şi înainte.

În cele din urmă, săgeţile s-au oprit brusc, iar bătrânul olandez a venit alergând în jos către ţărm, singur, cu steagul lui alb în mâini, ca şi mai înainte, agitându-l cât putea el de sus şi făcând semne către barca noastră să se întoarcă îndărăt.

La început, William n-avea câtuşi de puţin poftă să stea să-l asculte, însă omul continuând a-i face semne să vină, până la urmă William s-a dus; iar olandezul i-a mărturisit că fusese la general, care se înmuiase mult ca urmare a măcelului oamenilor săi şi că putea obţine acum orice de la el.

— Orice, s-a mirat William, dar noi nu avem nimic de-a face cu el. N-are decât să-şi vadă de treaba lui şi să-şi duca oamenii în afara bătăii tunurilor; doar poate face asta, nu?

— Vai, a spus olandezul, dar el nu îndrăzneşte să se mişte din loc, nici să dea ochi cu regele; dacă nu vin pe ţărm măcar câţiva din oamenii voştri, regele va pune cu siguranţă să-l ucidă.

— Ei bine, atunci, răspunse William, e un om mort; căci dacă ar fi vorba să salvăm viaţa lui şi vieţile întregii mulţimi de oameni care-l însoţesc, apoi tot nu va avea niciodată pe vreunul dintre noi în puterea sa. Însă ţie am să-ţi spun, adăugă William, cum îl poţi înşela şi cum poţi să-ţi câştigi propria libertate, dacă ai de gând să-ţi mai vezi vreodată ţara şi dacă nu cumva ai ajuns un sălbatic, în stare să-i placă să-şi trăiască restul zilelor printre păgâni şi printre barbari.

— Aş fi bucuros din toată inima s-o fac, a răspuns olandezul; dar dacă aş încerca să înot până la voi acum, deşi ei sunt atât de departe de mine, tot m-ar ucide înainte de a ajunge la jumătatea drumului, căci ştiu ţinti foarte bine.

— Dar, a continuat William, am să te sfătuiesc cum să vii la noi cu consimţământul său. Du-te la el şi spune-i că ţi-am propus să te iau pe bord, ca să încercăm să-l convingi pe

căpitan să vină la ţărm, şi că eu unul nu l-aş împiedica dacă el ar dori să se aventureze.

Olandezul a părut încântat chiar de la primul cuvânt.

— Am s-o fac, a spus el; sunt convins că-mi va da voie să vin.

Şi iată-l că o ia la goană, de parcă ar fi avut de dus un mesaj vesel, şi-i povesteşte generalului că William promisese că, dacă s-ar duce la el pe corabie, l-ar convinge pe căpitan să se întoarcă împreună cu olandezul. Generalul a fost destul de neghiob ca să-i dea poruncă să se ducă şi l-a însărcinat să nu se întoarcă fără căpitan; ceea ce olandezul a şi făgăduit, căci putea s-o făgăduiască fără nicio umbrire de conştiinţă.

Aşa că ai noştri l-au luat în barcă şi l-au adus pe bord: iar faţă de sălbatici a fost om de cuvânt, căci nu s-a mai întors niciodată; şi după ce goeleta a ajuns la gura canalului unde ne aflam noi ancoraţi, am ridicat ancora şi am întins pânzele; dar, pe când o porneam spre larg, fiind încă destul de aproape de ţărm, am tras trei lovituri de tun, prefăcându-ne că tragem în ei, însă fără ghiulele, căci la ce ne mai folosea să-i lovim! După care am scos un chiot, cum zic marinarii, adică am strigat către ei în semn de triumf şi astfel l-am luat cu noi pe ambasadorul lor. Cum i-o fi mers după aceea generalului, despre asta nu ştim nimic.

Capitolul acesta, când l-am povestit unuia dintre prietenii mei, după întoarcerea din acele hoinăreli, s-a potrivit atât de bine cu relatarea sa despre ceea ce i s-a întâmplat unui oarecare mister Knox, un căpitan englez, care cu câtva timp în urmă fusese ademenit de băştinaşii aceloraşi pământuri să vină pe ţărm, încât nu se putea ca eu să nu mă simt foarte împăcat gândindu-mă de câte rele scăpaserăm cu toţii şi cred că nu poate fi decât foarte folositor să istorisesc şi cealaltă poveste (care e scurtă) pe lângă a mea, pentru ca să arăt oricui va citi paginile acestea de ce am scăpat eu şi pentru a împiedica pe oricine să cadă într-o asemenea nenorocire, dacă va avea de-a face cu viclenii locuitori ai Ceilonului. Povestea este următoarea:

Insula Ceilon fiind locuită în cea mai mare parte de barbari, care nu îngăduie niciun fel de negoţ sau de relaţii cu vreo naţiune europeană, şi care sunt inaccesibili oricăror călători, va fi util să istorisim cu ce prilej autorul acestei povestiri s-a întâmplat să pătrundă înlăuntrul pomenitei insule şi ce ocazii a avut el să facă pe deplin cunoştinţă cu oamenii, cu legile şi cu obiceiurile lor, aşa încât putem conta cu atât mai mult pe istorisirea sa, apreciind-o după cum merită, pentru raritatea ei şi pentru adevărul ce îl cuprinde; despre toate acestea autorul ne relatează pe scurt cele ce urmează:

În ziua de 21 ianuarie a anului 1657, fregata Anne, din Londra, sub comanda căpitanului Robert Knox a întins pânzele ieşind din Downs[6]; era în serviciul onorabilei companii a Indiilor de Est şi pleca din Anglia cu destinaţia Fort St. George, pe coasta Coromandel, ca să facă negoţ din port în port, în India, timp de un an; iar după ce şi-a îndeplinit misiunea aceasta, pe când îşi încărca mărfurile în vederea întoarcerii în Anglia, aflându-se în drum spre Matlipatam, în ziua de 19 noiembrie 1659, a avut loc o furtună atât de puternică încât mai multe corăbii au fost aruncate pe uscat, iar căpitanul Knox a fost silit să-şi taie arborele mare de la butuc, ceea ce a avariat corabia atât de tare, încât n-a mai putut să-şi continue călătoria; aşa că golful Cotiar, din insula Ceilon, fiind foarte la îndemână şi cât se poate de potrivit în situaţia nenorocită în care se aflau, Thomas Chambers, esquire, devenit între timp Sir Thomas Chambers, agentul de la Fort St. George, a poruncit să ia pe corabie nişte pânzeturi şi nişte negustori indieni de la Porta Nova, care s-ar fi putut ocupa cu negoţul acolo, în timp ce corabia făcea escală ca să-şi monteze catargul şi să repare celelalte avarii pricinuite de furtună. La prima lor sosire acolo, după ce negustorii indieni au fost debarcaţi, căpitanul şi oamenii săi erau foarte bănuitori faţă de oamenii locului, din cauză că englezii nu avuseseră niciun fel de negoţ şi nici altfel de-a face cu ei vreodată; dar după ce au zăbovit acolo douăzeci de zile, ducându-se pe ţărm şi

---

[6] Adică, Dunele – era drumul de ieşire a vaselor engleze în Canal. (n.a.)

întorcându-se înapoi după bunul plac, fără să aibă loc nicio maltratare, au început să lase deoparte orice gânduri bănuitoare în legătură cu sălăşluitorii acelor ţinuturi, care îi primiseră cu atâta bunăvoinţă în schimbul banilor lor.

Între timp, regele ţării primise veste despre sosirea lor şi, necunoscându-le gândurile, trimise la ei un *dissuava,* adică un general cu o armată, iar generalul trimise numaidecât un sol pe bord la căpitan, ca să-i exprime dorinţa de a pofti la ei pe ţărm, pretinzând că ar avea o scrisoare de la rege. Căpitanul saluta mesajul cu salve de tun şi-i porunci fiului său, Robert Knox, şi domnului John Loveland, neguţătorul corăbiei, să meargă pe ţărm şi să-l aştepte acolo. Când au ajuns înaintea sa, generalul a întrebat cine erau şi cât aveau să rămână acolo. I-au răspuns că erau englezi, că nu vor rămâne mai mult de douăzeci sau treizeci de zile şi că doreau să li se îngăduie să facă negoţ în portul majestăţii sale. Răspunsul a fost că regele era bucuros să audă că au venit englezi în ţara sa şi că îi poruncise lui să-i ajute, aşa cum vor dori; şi trimisese o scrisoare care nu trebuia predată decât căpitanului în persoană. Ei se aflau atunci la douăsprezece mile de ţărmul mării, aşa că au răspuns că totuşi căpitanul nu-şi putea părăsi corabia ca să vină atât de departe: dar dacă generalul avea plăcere să vină pe bord, căpitanul o să-l aştepte acolo ca să primească scrisoarea; după ce i-a ascultat, *dissuava* şi-a exprimat dorinţa ca ei să rămână peste noapte acolo, iar a doua zi îi va însoţi şi el, ceea ce au acceptat, ca să nu-l supere pentru un fleac. În seara aceea, *dissuava* i-a trimis căpitanului un dar – nişte vite şi fructe şi alte lucruri, pe care toată noaptea le-a tot cărat mesagerii şi care fură predate a doua zi dimineaţa căpitanului, spunându-i-se, totodată, că solii săi vor veni împreună cu *dissuava,* care doreşte ca şi căpitanul să vină cu oamenii săi pe ţărm, deoarece exista o scrisoare de la rege pe care *dissuava* ţine să i-o predea chiar în mână. Căpitanul, fără a bănui nimic, a venit cu barca pe ţărm şi, aşezându-se sub un arbore de tamarin, l-a aşteptat pe *dissuava.* Între timp, soldaţii băştinaşi l-au înconjurat pe ascuns, pe el şi pe cei şapte oameni care-l însoţeau şi,

luându-i prizonieri, i-au dus să se întâlnească altundeva cu *dissuava,* purtându-l pe căpitan pe umerii lor într-un hamac.

A doua zi, echipajul bărcii mari neştiind ce se întâmplase, a venit pe ţărm şa taie un copac pentru a ciopli falei de gabie pentru arborele gabier, şi au fost şi ei făcuţi prizonieri în acelaşi fel, deşi folosindu-se mai multă violenţă, din pricină că au fost mai brutali şi au opus rezistenţă : totuşi nu au fost duşi la căpitan şi la grupul său, ci au fost încartiruiţi în altă casă din acelaşi oraş.

După ce *dissuava* făcuse rost în acest fel de două bărci şi de optsprezece oameni, grija lui următoare a fost să pună mâna şi pe corabie; în care scop, îndrugându-i căpitanului că el şi oamenii săi erau reţinuţi numai pentru că regele insulei avea de gând să trimită prin el scrisori şi un dar poporului englez, şi-a exprimat dorinţa ca dânsul, căpitanul, să trimită câţiva oameni pe corabie ca să-i dea ordin să rămână în continuare acolo; şi din pricină că vasul era în pericol de a fi incendiat de olandezi dacă întârzia prea multă vreme în golf, să-l aducă în sus pe râu. Căpitanul nu era de acord cu propunerea, însă nu a îndrăznit să-şi exprime dezaprobarea; şi l-a trimis pe fiul său cu porunca dorită, dar cu făgăduieli solemne că se va întoarce înapoi, ceea ce fiul a şi făcut, aducând o scrisoare de la oamenii de pe corabie, precum că ei nu voiau să dea ascultare căpitanului şi nimănui altcuiva în această chestiune, ci erau hotărâţi să se apere singuri. Scrisoarea l-a satisfăcut pe *dissuava,* care i-a dat voie căpitanului să scrie ce anume să i se trimită de pe corabie, pretinzând că el încă nu primise ordin de la rege să-l elibereze, deşi se aştepta să-i sosească ordinul din ceas în ceas.

Căpitanul văzând că era dus cu vorba şi că trecea anotimpul potrivit pentru corabie ca să pornească mai departe în larg şi să poată ajunge în vreun loc mai puţin nefericit, i-a trimis ordin domnului John Burford, secundul vasului, să ia comanda şi să întindă pânzele spre Porta Nova, de unde şi veniseră, iar acolo să urmeze ordinele agentului.

Apoi a început acea lungă şi tristă captivitate de care se

temuseră tot timpul. După ce a plecat corabia, *dissuava* a fost chemat la rege, iar prizonierii au fost ţinuţi o vreme sub pază, până ce a venit de la rege o poruncă anume, să-i despartă şi să-i aşeze pe fiecare în alt oraş, pentru uşurinţa întreţinerii lor, care – aşa cum hotărâse regele – cădea în sarcina ţării. În ziua de 16 septembrie 1660, căpitanul şi fiul său au fost duşi într-un oraş numit Bonder Cooswat, în ţinutul Hotcurly, la vreo treizeci de mile spre nord de oraşul Candi şi la depărtare de o zi de ceilalţi englezi. Acolo li se aducea hrană de două ori pe zi, nu însă şi bani; merinde, cât puteau să mănânce de mult şi cât de bune se puteau găsi în acea ţară. Aşezarea naturală a oraşului era foarte plăcută şi comodă; dar în anul acela, acea parte a ţării a fost bântuită de friguri şi de fierbinţeli care au pricinuit moartea multora. Căpitanul şi hui său au fost şi ei, după cât va timp, atinşi de molimă, iar căpitanul, fiind şi împovărat de mâhnire din pricina întristătoarei sale stări, a zăcut mai bine de trei luni şi s-a stins din viaţă în ziua de 9 februarie 1661.

Robert Knox, fiul său, rămăsese acum deznădăjduit, bolnav şi în captivitate, neavând pe nimeni care să-l mângâie în afară de Dumnezeu. Era singur şi-l păştea prăbuşirea într-o apăsătoare stare de mizerie şi de calamităţi, chinuit de slăbiciunea trupului şi de mâhnirea sufletului, de pierderea tatălui său şi de necazurile fără de leac pe care le avea de îndurat; iar cea dintâi pildă a acestora a fost însăşi înmormântarea tatălui său; căci trimiţând pe sluga sa, un negru, la mai marii oraşului, să-şi exprime dorinţa ca să-i fie de ajutor (căci nu înţelegea limba lor), autorităţile i-au trimis drept răspuns doar o frânghie, ca să tragă cadavrul de gât până în pădure, şi i-au spus că alt ajutor nu aveau să-i dea, decât dacă îi plătea.

Acest răspuns barbar i-a sporit durerea pentru moartea tatălui său, căci ştia acum că, probabil, părintele lui avea să zacă neîngropat şi să fie pradă fiarelor sălbatice din păduri; deoarece pământul era foarte tare, iar ei nu aveau unelte cu care să sape, aşa că era cu neputinţă să-l îngroape; şi fiindcă avea o mică sumă de bani ce i-o lăsaseră, o pagodă

şi un inel de aur, a tocmit un om şi astfel a putut să-şi îngroape tatăl cu mult-puţina cuviincioşenie îngăduită de starea soartei lui.

CAPITOLUL XVIII

Încheierea poveştii căpitanului Knox – Reluarea povestirii – Aventuri la Goa şi la Surat şi relatare despre negoţul nostru cu negustorii de pe meleagurile acelea –

Răposatul său tată fiind astfel îndepărtat de sub ochii lui, iar el continuând să zacă bolnav, în mare parte de mâhnire şi în parte de boală, puterile i-au slăbit din ce în ce mai tare. Singura sa mângâiere era să se ducă în pădure şi pe câmp cu câte o carte în mână, fie *Practica Pietăţii,* fie cele *Şapte tratate ale domnului Roger,* singurele cărţi pe care le avea cu el, şi să mediteze, să citească, iar uneori să se roage; iar suferinţa lui îl făcea adeseori să încurce rugăciunea lui Ilie: „fie-i lui dat să moară mai bine, căci o povară îi este viaţa". Dumnezeu, fiindcă a voit să-i prelungească zilele, a găsit un mijloc de a-i uşura mâhnirea, luându-i frigurile şi îndeplinindu-i o dorinţă, care era pentru el mai presus de orice alt lucru. Citise şi recitise de atâtea ori cele două cărţi ale sale, inert le ştia pe amândouă aproape pe de rost; şi cu toate că erau amândouă scrieri pioase şi bune, totuşi el tânjea după adevărul din fântâna iniţială şi considera drept nefericirea lui cea mai mare faptul că nu avea o Biblie şi credea că nu va mai vedea nici-odată una; însă, contrar aşteptărilor sale, Dumnezeu i-a adus una în următorul chip. Într-o zi, pe când pescuia împreună cu sluga sa, negrul încercând să prindă ceva peşte ca să-şi potolească foamea, trecu pe lângă ei un om bătrân şi-l întrebă pe negru dacă stăpânul lui ştia să citească. După ce acesta i-a răspuns că da, bătrânul i-a spus că făcuse rost de o carte de la portughezi, când plecaseră de la Colombo; şi dacă stăpânul binevoia, putea să i-o vândă. Negrul i-a vorbit stăpânului său, care i-a

poruncit să se ducă să vadă ce carte era. Negrul, care slujise la englezi câtva timp, cunoştea cartea şi de îndată ce a avut-o în mână, veni alergând spre stăpânu-său, strigând înainte de a ajunge la el:

— E Biblia!

Cuvintele acelea l-au făcut să tresară, şi tânărul şi-a aruncat pe jos undiţa ca să-i iasă în întâmpinare slugii şi, descoperind că era adevărat, a fost tare bucuros de ceea ce vedea; însă îi era teamă că nu va avea destui bani ca s-o cumpere deşi era hotărât să se despartă de toţi banii pe care îi mai avea; adică de pagoda ce-i mai rămăsese, numai ca s-o cumpere; atunci negrul l-a învăţat cum s-o obţină pe un preţ cât mai mic, ori să-i lase lui în grijă cumpărarea cărţii, şi, până la urmă, sluga a căpătat-o în schimbul doar al unei cuşme împletite.

Tânărul nu putea privi întâmplarea decât ca pe o mare minune – să reverse Dumnezeu asupră-i o asemenea binecuvântare cerească şi să-i aducă o Biblie în propria sa limbă, într-o atât de îndepărtată parte a lumii, unde numele nu-i era cunoscut şi unde nu se mai auzise că ar mai fi călcat vreodată picior de englez. Bucuria acestei milostiviri a fost o mare mângâiere pentru el, acolo, în captivitate; şi cu toate că nu ducea lipsă de niciunul din bunurile pământeşti pe care i le putea dărui ţara, căci regele, îndată după moartea tatălui său, trimisese straşnică poruncă oamenilor din oraşe să fie binevoitori cu el şi să-i dea mâncare bună; şi cu toate că după ce stătuse câtva timp între ei şi ajunsese a le înţelege limba îşi făcuse şi el rost de toate cele de trebuinţă, ca de pildă casă şi grădină; şi cu toate că, apucându-se de agricultură, Dumnezeu îl ajutase în aşa fel încât nu-i lipsea belşugul, nu numai pentru el, dar şi ca să aibă de unde împrumuta altora (ceea ce, ţinându-se obiceiul ţării, adică împrumutul cu dobândă de cincizeci la sută pe an, îl ajutase să se îmbogăţească mult); şi cu toate că avea capre, care-i ţineau loc de oi, şi cu toate că avea şi porci şi găini, cu toate acestea – zic – neţinând seama de bunurile pomenite, căci trăia la fel de bine ca oricare dintre nobilii locului, nu putea nici pe departe să-şi uite de ţara lui

natală şi să fie mulţumit că sălăşluieşte într-o ţară străină, ceea ce făcea ca toate celelalte lucruri să nu fie de aproape nicio însemnătate pentru el; de aceea, aşa precum îşi făcea rugăciunea zilnică şi fierbinte către Dumnezeu, ca în vremurile cele bune, să-i fie dat a se întoarce la bucuria lor, tot aşa, în cele din urmă, împreună cu un oarecare Stephen Rutland, care locuise împreună cu el timp de doi ani mai înainte, s-au hotărât să fugă şi cant prin anul 1673, meditau la toate căile tainice ca să-şi aducă planul la îndeplinire. Îşi făcuseră mai dinainte obicei de a se ocupa cu negoţul ambulant, umblând de colo-colo prin ţară, cumpărând tutun, piper, usturoi, piepteni şi tot felul de lucruri de fierărie şi ducându-le în acele părţi ale ţării unde era lipsă de aşa ceva; iar acum, pentru a-şi înlesni visul, în vreme ce tot umblau din loc în loc cu mărunţişurile lor, mai stăteau de vorbă cu oamenii de pe la ţara (căci acum puteau vorbi bine în limba ţării) cu privire ba la drumuri şi locuitori, ba că unde era mai puţin locuită insula ori unde era mai populată, ba în ce chip erau aşezate străjile de la un ţinut la altul şi ce mărfuri s-ar fi potrivit să ducă ei în ţinuturile acelea; şi se prefăceau că vor să facă rost de mărfuri dragi pomenitelor ţinuturi, şi nimeni nu punea la îndoială că tot ceea ce osteneau ei era în folosul negoţului, căci nu se putea presupune că el, mister Knox, care trăia în atâta belşug, ar putea părăsi o asemenea avere, călătorind spre miaza-noapte, căci partea aceea de ţară era cel mai puţin locuită. Şi astfel, încărcându-se cu mărfuri din cele care s-ar fi putut vinde pe-acolo, pornit-au la drum şi şi-au îndreptat paşii spre zarea de miază-noapte a insulei, neştiind aproape nimic despre cum sunt drumurile, care erau mai toate încâlcite şi încurcate, căci băştinaşii nu au drumuri publice, ci o mulţime de mici cărări de la un târg la altul şi acelea schimbându-se adesea; iar pentru nişte albi, era foarte primejdios să întrebe de drumuri, căci localnicii le-ar fi bănuit numaidecât gândurile.

De data aceea au călătorit de la Canda Uda până în ţinutul Neurecalava, care se află în părţile cele mai îndepărtate ale stăpânirii regelui, cale cam de trei zile de

sălaşurile lor. Au fost foarte recunoscători proniilor că până acolo biruiseră toate greutăţile, dar nu au îndrăznit totuşi să se încumete mai departe niciun pas, căci nu le mai rămăsese niciun fel de mărfuri cu care să facă negoţ; şi fiind prima oară când lipsiseră de acasă atâta vreme, le era teamă că oamenii oraşului unde locuiau să n-o pornească în căutarea lor aşa că s-au întors acasă şi s-au mai dus de vreo opt-zece ori prin părţile acelea cu mărfurile lor, până când au ajuns a cunoaşte ca lumea atât oamenii cât şi cărările.

Într-un rând, lui mister Knox i-a fost dat să se întâlnească cu negrul său de care se despărţise cu câţiva ani mai înainte. Acum omul avea nevastă şi copii, însă era sărac lipit pământului; totuşi, cunoscând acele locuri, nu numai că a învăţat câte ceva de folos de la el, dar s-a şi înţeles cu el, pentru o hună răsplată, să-l călăuzească pe el şi pe tovarăşul său de drum la olandezi. Negrul s-a învoit cu bucurie şi au hotărât între ei o anumită dată; dar mister Knox, fiind beteag din pricina unei amarnice dureri ce-l apucase în partea dreapta şi care l-a ţinut cinci zile, n-a putut ajunge la timp, aşa că înţelegerea a căzut baltă; căci, deşi el s-a căznit să se ducă, de îndată ce s-a făcut bine, la locul hotărât, călăuza lui plecase într-alt ţinut după alte treburi, şi n-au cutezat să se aventureze atunci a fugi fără călăuză. Încercările lor au durat opt ani sau nouă, din pricină că felurite întâmplări le tot împiedicau planurile, şi mai cu seamă vremea secetoasă; într-adevăr le era frică să nu moară de sete în pădure, întreaga ţară fiind bântuită de acea urgie de aproape patru sau cinci ani.

În ziua de 22 septembrie, 1679, au pornit-o însă din nou la drum, pregătiţi cu cuţite şi cu toporişti, căci aveau îngăduinţa să poarte aşa ceva pentru apărarea lor şi, încotoşmănaţi cu tot felul de mărfuri, ca şi mai înainte, pentru a le vinde, şi cu toate cele de trebuinţă, când luna fu în a douăzeci şi şaptea zi, ei grijindu-se ca să aibă lumină când or să fugă în căutarea libertăţii, îşi încercară norocul ce li-l va da de data aceea Dumnezeu atotputernicul. Primul lor popas a fost la Anarodgburro, în drum spre care se

găsea un vast deşert plin de elefanţi sălbatici, de tigri şi de urşi; aceea era graniţa cea mai îndepărtată a dominioanelor regelui şi acolo se afla totdeauna o strajă.

Pe la mijloc de cale, au auzit un zvon că vameşii guvernatorului de prin acele părţi erau şi ei pe drum, ca să strângă veniturile şi birurile regelui şi să le trimită în capitală; aşa că nu mică le-a fost spaima ca nu cumva aceştia, întâlnindu-i, să-i trimită înapoi; drept care s-au retras către părţile de apus din Ecpoulpot şi s-au apucat pe acolo de împletit, până ce-au auzit că vameşii plecaseră. Şi de îndată ce au aflat că s-au dus, au pornit mai departe în călătoria lor, având asupră-le un pachet mărişor de fir de bumbac, din care să împletească localnicilor cuşme şi păstrându-şi neatinse mărfurile, spre a le da, cum pretindeau ei, pe carne uscată care se vindea numai prin acele ţinuturi îndepărtate. Drumul lor trebuia să treacă neapărat pe la curtea guvernatorului din Collinilla, care sălăşluieşte acolo ca să-i cerceteze pe toţi cei care pleacă şi vin. Asta îi frământa mult, căci guvernatorul putea să-şi dea bine seama că ei cam depăşiseră hotarele, deşi erau prizonieri; totuşi s-au dus amândoi hotărâţi la locuinţa lui şi, întâlnindu-l, i-au dăruit un pacheţel de tutun şi betel[7], iar apoi, arătându-i mărfurile lor, i-au spus că veniseră să capete în schimb carne uscată cu care să se întoarcă înapoi de unde plecaseră. Guvernatorul nu i-a bănuit, ci doar le-a spus că-i părea rău că veniseră pe-o vreme atât de secetoasă când nu se puteau vâna de loc căprioare, dar că dacă va cădea ceva ploaie, avea să-i aprovizioneze în curând. Acest răspuns era pe placul lor şi au părut a fi mulţumiţi să mai rămână; prin urmare, locuind la guvernator două-trei zile şi necăzând strop de ploaie, i-au mai dăruit cinci-şase încărcături de praf de puşcă, ceea ce este o raritate printre ceilonezi; şi, lăsând o desagă la el acasă, şi-au exprimat dorinţa ca guvernatorul să împuşte pentru ei câţiva cerbi şi căprioare în timp ce ei vor da o raită pe la Anarodgburro. Iar acolo au tras o mamă de

---

[7] O specie de piper ale cărui frunze le folosesc populaţiile de prin India, mestecându-le în dinţi pentru aromă.

spaimă din cauza unor soldaţi de-ai regelui, trimişi la guvernator, ca să-i aducă porunci să aşeze o pază sigură la locurile de strajă, ca să nu mai poată trece pe acolo niciun fel de persoane suspecte (ceea ce de fapt nu urmărea decât să împiedice fuga rudelor unor anumiţi nobili, pe care regele îi aruncase în închisoare); totuşi se temuseră că soldaţii regali ar putea fi uimiţi să vadă oameni albi pe acolo şi ar putea astfel să ia măsuri de trimitere a lor înapoi; dar Dumnezeu a vrut în aşa fel, încât s-au arătat foarte binevoitori cu dânşii, lăsându-i să-şi vadă de ale lor, aşa că au ajuns sănătoşi la Anarodgburro. Pretextul lor era carnea uscată, deşi ştiau că nu se putea găsi de loc nicăieri; dar adevărata lor strădanie era să cerceteze drumul dinspre olandezi, treabă pentru care le-a trebuit trei zile până să-l găsească. Aflând însă de faptul că în drumul spre Iasnapatan, care este unul din porturile olandeze, veghează o strajă de care nu se putea trece aproape de loc şi auzind şi de alte greutăţi de nedepăşit, s-au hotărât să se întoarcă înapoi şi să urmeze cursul râului Malwatogah, pe care îl socotiseră încă dinainte că le-ar putea fi o dibace călăuză care să-i conducă până la mare; şi, ca să nu poată fi cumva urmăriţi, au plecat din Anarodgburro tocmai pe înnoptat, când oamenii nu călătoresc niciodată de frica fiarelor sălbatice, în ziua de duminica 12 octombrie, având asupră-le toate cele de trebuinţă pentru călătorie, adică merinde pe zece zile, un blid în care să-şi fiarbă mâncarea, două tigve de cărat apă şi două foi mari de tallipat pentru corturi şi, de asemeni, puţin *jaggory,* ceva fructe zaharisite, nişte tutun, nişte betel, câteva cutii cu iască şi drept încălţăminte o piele de cerb ca să-şi apere picioarele de spini, căci în picioare îşi puneau toată nădejdea. După ce au ajuns la râu, s-au abătut prin păduri, nedepărtându-se însă de malul râului; totuşi nu umblau pe nisip (de frică să nu li se vadă urmele paşilor, decât când n-aveau încotro) şi atunci mergeau de-a-ndăratelea.

După ce făcuseră o bună bucată de drum prin pădure, a început să plouă; drept care şi-au întins corturile, au aprins un foc şi au gustat câte ceva, asta pe la răsăritul lunii, care

era atunci în a optsprezecea zi; şi după ce şi-au înfăşurat labele picioarelor în piei de cerb şi s-au mai uşurat, de mărfurile lor, şi-au urmat drumul. Iar după ce călătoriseră cam trei-patru ore, cu anevoinţă din pricină că luna revărsa prea puţină lumină printre copacii deşi, au dat peste un elefant în calea lor şi fiindcă n-au putut să-i sperie, ca să-l facă să plece, au fost obligaţi să se oprească piua dimineaţa acolo; aşa că şi-au înfiripat un pui de foc şi au fumat câte o lulea de tutun. Când s-a luminat de ziuă, după câte îşi puteau ei da seama, nu părea să mai fi călcat vreodată picior de făptură omenească pe acolo, căci nu se vedea altceva nimic în jur, decât păduri şi păduri; aşa că trăgeau mari speranţe să se afle în afară de orice pericol, deoarece trecuseră de toţi locuitorii; însă greşeau, căci râul, cotind-o spre nord, i-a făcut să se pomenească în mijlocul unei aglomerări de aşezări, cu numele de Tissca Wava, unde – fiind în primejdie de a fi văzuţi – au trecut printr-o spaimă grozavă; căci, dacă ar fi dat de ei oamenii locului, i-ar fi bătut şi i-ar fi trimis înapoi la rege; şi ca să n-ajungă la una ca asta, s-au strecurat în scorbura unui copac şi au stat ghemuiţi acolo în terci de noroi şi umezeală, până ce a prins să se întunece, iar apoi, luând-o la sănătoasa, au călătorit până când i-a oprit iarăşi întunericul nopţii. Auzeau în urma lor voci şi se tot temeau să nu fie cineva care să-i urmărească; dar, în cele din urma, dându-şi seama că erau doar nişte strigăte slobozite din timp în timp de oameni, ca să îndepărteze fiarele sălbatice ce s-ar fi apropiat de lanurile cu grâne, şi-au întins şi ei corturile lângă râu şi, după ce au fiert nişte orez şi au fript ceva carne pentru cină, şi-au potolit foamea, s-au încredinţat pazei lui Dumnezeu şi s-au culcat pe jos ca să doarmă.

A doua zi în zori, spre a se pune la adăpost de orice rău, s-au sculat dis-de-dimineaţă şi s-au grăbit să-şi continue călătoria; şi cu toate că acum erau în afară de orice primejdie din partea Chiangulaylor îmblânziţi, totuşi se găseau în mare pericol din partea celor sălbatici, de care acele păduri forfoteau; şi care, deşi le văzuseră corturile, plecaseră totuşi, o dată cu venirea ploilor, de la marginea râului mai

către interiorul pădurilor; aşa că Dumnezeu i-a ferit şi de primejdia aceea; căci, dacă s-ar fi întâlnit cu sălbaticii, aceştia ar fi tras în ei.

Au călătorit astfel din zori până în seară mai multe zile la rând, printre tufişuri şi mărăcini, care au făcut din braţele şi umerii lor goi, numai cheaguri de sânge. Se întâlneau adeseori cu urşi, mistreţi, cerbi, căprioare şi bivoli sălbatici; dar toate o luau la fugă, de îndată ce-i vedeau. Râul mişuna de crocodili. Seara obişnuiau să-şi întindă corturile şi să facă focuri mari, atât în faţa cât şi în spatele lor, ca să sperie fiarele; şi cu toate că le auzeau glasurile de tot neamul, n-au văzut nicio dihanie.

În ziua de joi, la amiază, au trecut râul Coronda Oya, care desparte ţara Malabarezilor de a regelui, iar vineri, pe la ora nouă sau zece dimineaţa, au ajuns printre locuitori de care le era la fel de teamă ca şi de Chiangulay mai înainte; căci, deşi Wanniounay-ul sau prinţul acestui norod le plăteşte de frică tribut olandezilor, totuşi el este mai legat faţă de regele de la Candi şi, dacă ar fi pus mâna pe dânşii, i-ar fi trimis la curtea vechiului lor stăpân; deci, necunoscând ei altă cale de scăpare, şi-au continuat călătoria pe malul râului, în timpul zilei, căci prin păduri nu se poate călători noaptea, bineînţeles din pricina mărăcinilor şi a fiarelor sălbatice, care coboară la râu să se adape. În toată ţara Malabarului nu s-au întâlnit decât cu doi brahmani, care s-au purtat cuviincios cu ei; şi-n schimbul banilor, unul dintre ei i-a şi călăuzit până ce au ajuns în teritoriile olandezilor şi în afară de orice primejdie din partea regelui de la Candi, ceea ce nu puţin i-a bucurat, fireşte. Dar nu mică le era acum îngrijorarea cum să-şi găsească oare calea de a ieşi din păduri, până ce un malabarez, primind pentru asta în dar un cuţit, i-a călăuzit până la un oraş olandez, unde au găsit călăuze care să-i ducă dintr-un oraş într-altul, până ce au ajuns la fortul numit Arepa, unde au sosit sâmbătă, la 18 octombrie 1679, şi acolo, plini de recunoştinţă, s-au închinat minunatelor pronii cereşti care i-a ajutat astfel să scape dintr-o lungă captivitate de nouăsprezece ani şi şase luni.

Şi acum să mă reîntorc la propria mea poveste, care se apropie de sfârşit, istorisindu-vă călătoriile ce le-am mai făcut în această parte a lumii. Eram deci în largul mării şi am apucat-o drept spre nord o bucată de vreme, ca să încercăm să găsim o piaţă de desfacere pentru mirodeniile noastre; căci ne puteam socoti foarte bogaţi în nucşoară, însă nu prea ştiam ce să facem cu ea; şi nici nu îndrăzneam să pornim pe coasta englezească sau – mai bine zis – printre reprezentanţele englezeşti, ca să facem negoţ; nu că ne-am fi temut să înfruntăm chiar două corăbii de-ale lor, oricare ar fi fost ele; mai ales că, pe deasupra, ştiam că reprezentanţele de care e vorba erau organizaţii comerciale, nu ostăşeşti şi ele nu aveau autorizaţia de a lupta şi nici încuviinţări scrise din partea guvernului pentru confiscarea bunurilor de la un duşman, deci nu era nicidecum treaba lor să acţioneze ofensiv, chiar dacă noi eram piraţi. Ce-i drept, dacă am fi încercat noi să-i fi atacat, ar fi fost îndreptăţiţi să se unească pentru a rezista şi să se ajute unii pe alţii în apărare; dar să iasă ei din rânduiala treburilor lor, ca să atace un vas pirat de aproape cincizeci de tunuri, cum eram noi, asta-i clar că nu-i privea în niciun fel şi, în consecinţă, nu ne îngrijora nicidecum; aşa că nu ne băteam capul cu privire la acest lucru; dar, pe de altă parte, n-aveam niciun interes să fim văzuţi printre ei, ca să se ducă apoi vestea despre noi de la o reprezentanţă la alta, şi astfel, orice plan am fi avut vreodată în viitor să ne fie cu siguranţă împiedicat, iar noi descoperiţi; şi mai puţin ne convenea să fim văzuţi pe la reprezentanţele olandeze, pe coasta Malabarului; căci, fiind încărcaţi din plin cu mirodeniile cu care făceau ei negoţ şi de care noi îi jefuisem, faptul le-ar fi arătat limpede ce eram şi tot ce făcusem; desigur, că ar fi avut olandezii grijă să se năpustească pe toate căile asupra noastră.

Singura cale care ne rămânea aşadar, era să ne îndreptăm spre Goa şi, dacă vom putea, să ne vindem mirodeniile la reprezentanţele portugheze de acolo. Prin urmare, am navigat aproape până acolo, căci cu două zile

mai înainte ancoraserăm şi, aflându-ne la aceeaşi latitudine cu Goa, ne îndreptam direct spre Marmagoon, la capul Salsat şi ne apropiam de Goa, când am strigat oamenilor de la cârmă să schimbe direcţia vasului şi am poruncit cârmaciului să se îndrepte spre nord-nord-vest până ce vom ieşi din raza vizuală a ţărmului; atunci William şi cu mine am ţinut un sfat cu oamenii, aşa cum obişnuiam în cazuri de urgenţă, ca să hotărâm cum să facem negoţ acolo fără a fi descoperiţi; şi, în cele din urmă, am ajuns la concluzia că mai bine să nu mergem acolo de loc; ci doar William, însoţit de oameni de încredere pe care ne puteam bizui, să se repeadă cu goeleta până la Surat, care era undeva mai departe spre nord şi acolo, dându-se drept negustori să încerce a face negoţ, cu acele dintre reprezentanţele engleze pe care le vor găsi potrivite scopului.

Şi ca să înfăptuim asta cu şi mai multă prudenţă, fără a da de bănuit, ne-am înţeles să scoatem toate tunurile de pe goeletă şi să o echipăm numai şi numai cu oameni dintre cei ce ne vor făgădui să nu dorească şi să nu încerce a merge pe ţărm ori a intra în vorbă sau în orice fel de conversaţie cu careva dintre cei care ar putea veni pe bord; şi, ca să desăvârşim deghizarea după gândurile noastre, William a instruit doi oameni, unul chirurg ca şi el, iar celălalt un ins cu mintea ageră, marinar bătrân, fost mai înainte vreme cârmaci pe coasta Noii Anglii, şi care ştia să se prefacă de minune; pe aceştia doi William i-a îmbrăcat în quakeri şi i-a făcut să vorbească aşa cum o cerea straiul. Pe bătrânul cârmaci l-a dat drept căpitan al goeletei, pe chirurg drept doctor aşa cum era, iar el însuşi se dădea drept supercargo, un fel de ofiţer superior în marina comercială; şi astfel, cu o goeletă simplă de tot, fără pic de ornamente de lemn sculptat pe ea (de fapt nu avusese prea multe nici înainte) şi fără niciun tun la vedere, au pornit-o spre Surat.

De fapt, ar fi trebuit să menţionez că, înainte cu câteva zile de a ne despărţi, trăsesem pe o mică insulă nisipoasă, foarte aproape de ţărm, unde era un golfuleţ minunat, ca o

radă, cu apă adâncă, şi cu totul în afara razei vizuale a oricăreia dintre reprezentanţe, care prin acele părţi sunt foarte dese. Acolo schimbasem încărcătura goeletei şi nu luasem în ea decât lucruri de cele de care aveam intenţia să dispunem deocamdată, adică aproape numai nucşoară şi cuişoare, dar mai ales nucşoară; şi de acolo William şi cei doi quakeri ai lui, cu încă vreo optsprezece oameni, porniseră înspre Surat şi au ancorat la o oarecare depărtare de reprezentanţă.

William a lucrat cu atâta prudenţă, încât a găsit cu cale să meargă pe ţărm numai el împreună cu doctorul, într-o barcă venită la ei să le vândă peşte şi care avea ca vâslaşi doar indieni localnici, barcă pe care după aceea a închiriat-o ca să-l ducă înapoi pe bord. N-a trecut multă vreme după ce au ajuns ei pe ţărm, că au şi reuşit a face cunoştinţă cu câţiva englezi care, deşi locuiau acolo şi poate că fuseseră la început în slujba Companiei Indiilor de Est, totuşi păreau a fi neguţători pe cont propriu, îndeosebi în orice trebşoara de coastă ce li se ivea; mai întâi William l-a pus pe doctor să caute să lege cunoştinţă cu oamenii de pe coastă; şi apoi doctorul l-a recomandat pe prietenul său, supercargo-ul, până ce treptat-treptat neguţătorii au ajuns să se arate amatori de târg, după cum şi oamenii noştri îi îndrăgiseră pe neguţători, atâta doar că încărcătura noastră părea puţin cam mare pentru ei.

Totuşi, piedica s-a dovedit a nu fi de lungă durată pentru ei; căci a doua zi au mai venit cu încă doi neguţători tot englezi, intraţi şi ei în afacerea lor; şi, după cum a putut înţelege William din convorbirea purtată de ei, au hotărât că – dacă aveau să cumpere – să le transporte marfa, pe contul lor, până în golful Persiei: William a înţeles aluzia şi, aşa cum mi-a povestit mie mai pe urmă, ajunsese la concluzia că am fi putut la fel de bine să ducem noi marfă acolo; dar deocamdată nu asta era treaba lui William; el avea cu sine nu mai puţin de treizeci şi trei de tone de nucşoară şi optsprezece tone de cuişoare. La nucşoară era şi o mare cantitate de coajă de nucşoară, dar noi n-am ţinut seama de asta; pe scurt, s-au tocmit; iar neguţătorii, care

ar fi cumpărat bucuroşi goeleta cu totul, i-au dat lui William indicaţii şi doi câr maci să meargă cu el până la un golf mic, aflat la vreo şase leghe de reprezentanţă, unde au adus bărci şi au descărcat toată marfa şi i-au plătit-o lui William foarte cinstit; şi cantitatea întreagă a ajuns, în bani, la vreo treizeci şi cinci de mii de taleri, în afară de câteva mărfuri de valoare, pe care William a fost mulţumit să le ia, şi de două mari diamante valorând vreo trei sute de lire sterline.

Când i-au plătit banii, William i-a poftit pe bordul goeletei, unde au venit, iar hâtrul quaker bătrân i-a distrat cât s-a pricepui mai bine cu felul său de a vorbi şi i-a tutuit[8] în fel şi chip, până ce i-a îmbătat în aşa hal că nici nu s-au mai putut duce pe ţărm în noaptea aceea.

Ei ar fi vrut bucuros să afle cine erau ai noştri şi dincotro veneau; dar niciun om de pe goeletă n-a vrut să le răspundă la niciuna din întrebările pe care le-au pus, decât în aşa fel încât să-i facă să se creadă zeflemisiţi şi luaţi în bătaie de joc. Totuşi, judecând după felul cum au vorbit, William spunea că erau oameni cu dare de mână, capabili să cumpere orice încărcătură pe care le-am fi putut oferi şi că ar fi luat şi de două ori mai multe mirodenii, dacă am fi avut. El i-a poruncit veselului căpitan să le spună că mai aveau şi o altă goeletă care se găsea la Marmagoon, încărcată şi ea cu o mare cantitate de mirodenii pe bord şi că, dacă nu va fi fost vândută până se va întoarce el înapoi (căci într-acolo îi era destinaţia), avea să le-o aducă lor.

Noii lor frăţâni de negoţ erau atât de încântaţi, încât ar fi fost în stare să se tocmească dinainte cu bătrânul căpitan.

— Ba nu, prietene, îi răspunse el, cu nu vreau să fac negoţ cu tine pe nevăzutele; nici nu ştiu dacă nu cumva stăpânul goeletei nu şi-o fi vândut încărcătura cine ştie căror neguţători de pe la Salsat; dar dacă totuşi n-a vândut-o până ajung eu, apoi mă gândesc să vin cu el la tine.

În tot acest timp, doctorul avea şi el treburile sale ca şi William şi ca şi căpitanul; căci se repezea la ţărm de mai multe ori pe zi, cu barca indiană, şi aducea provizii

[8] Quakerii tutuiesc pe oricine şi se adresează oricui spunându-i: prietene.

proaspete pentru goeletă, de care oamenii aveau nevoie: a adus, mai ales, şaptesprezece putini de arrack, mari cât nişte butoaie, pe lângă alte cantităţi mai mici, destul de mult orez şi destul de multe fructe, mango, pepeni, şi alte asemenea lucruri, precum şi păsări şi peşte. De câte ori se întorcea pe bord, venea foarte încărcat; căci, pe scurt, cumpăra şi pentru corabie, nu numai pentru ei; şi mai cu seamă au încărcat jumătate din vas cu orez şi arrak, au cumpărat câţiva porci şi vreo şase-şapte vaci vii; şi astfel, straşnic aprovizionaţi şi înţelegându-se să mai revină pe acolo, s-au întors la noi.

William era întotdeauna pentru noi un mesager norocos şi bine-venit, dar n-a fost niciodată mai bine-venit ca atunci; fiindcă în locul unde ancorasem corabia nu puteam face rost de nimic, în afară de câteva fructe de mango şi de unele rădăcini, deoarece ne feream să facem măcar un pas înlăuntrul ţinutului ori să ne arătăm cuiva înainte de a avea veşti de la goeleta noastră; şi, de fapt, răbdarea oamenilor se cam terminase; căci William a petrecut în acea ducă şaptesprezece zile, pe care le-a folosit cu mult folos.

Când s-a întors, am avut o altă consfătuire pe chestii neguţătoreşti, şi anume dacă trebuia să trimitem la Surat restul de mirodenii şi alte mărfuri pe care le mai aveam pe corabie; sau dacă trebuia să mergem noi înşine până în golful Persiei, unde poate că am fi reuşit să le vindem la fel de bine ca şi negustorii englezi de la Surat. William era de părere să mergem noi înşine, ceea ce, fiindcă veni vorba, se datora caracterului chivernisit şi neguţătoresc al acestui om, care era de părere să căutăm a scoate preţul cel mal bun din orice; dar de data aceasta m-am împotrivit lui William, ceea ce mă încumetam foarte rar a face; i-am spus că, având în vedere situaţia noastră, era mult mai bine pentru noi să ne vindem toată încărcătura aici unde ne găseam, chiar dacă n-ar fi să luăm decât pe jumătate din preţ, decât să ne ducem cu ea până în golful Persiei, unde ne-am expune unui risc mai mare şi unde oamenii locului ar fi mai curioşi şi s-ar interesa mai mult de toate cele decât cei de aici, şi unde n-ar fi atât de lesne să te înţelegi cu ei,

având în vedere că pe acolo ei făceau negoţ liber şi deschis, nu într-ascunselea, cum păreau să facă neguţătorii peste care dădusem noi; şi, pe lângă asta, dacă ar fi bănuit ceva, ar fi fost mult mai greu pentru noi să ne retragem altfel decât cu forţa pe când aici, eram de fapt aproape în largul mării şi puteam dispărea oricând aveam chef, fără nicio fereală, şi, de fapt, fără cea mai mică probabilitate de a fi urmăriţi, nimeni neştiind unde să ne caute.

Temerile mele l-au înduplecat pe William, indiferent dacă argumentele mele îl convingeau sau nu, şi s-a supus; ne-am hotărât să mai facem o încercare cu o încărcătură destinata aceloraşi negustori. Bătaia de cap era să ne gândim cum să ieşim din încurcătura care ne dădea de gol faţă de englezi; anume, că era aceeaşi goeletă; dar treaba asta şi-a luat-o asupra lui pe cap bătrânul cârmaci quaker; căci fiind, după cum am spus, el însuşi un actor excelent înzestrat, îi venea cu atât mai uşor să îmbrace goeleta în haine noi; în primul rând, a reîmpodobit tot lemnul sculptat pe care îl avusese prima oară; pupa, care era vopsită într-un alb murdar sau de culoarea nisipului şi care părea cu totul plată mai înainte, fu acum lăcuită peste tot în albastru şi încondeiată cu nu ştiu câte chipuri vesele; cât despre partea dinspre pupă, dulgherii i-au făcut câte o mică balustradă drăguţă de fiecare parte; s-au pus pe ea douăsprezece tunuri şi câteva *„petereroes”* – nişte tunuri mici, pe copastie, de unde prima oară nu existase acolo nimic de acest fel; şi, ca să-i desăvârşească noua înfăţişare şi să o schimbe cu totul, quakerul dădu ordin să i se schimbe pânzele; şi în vreme ce data precedentă navigase cu o jumătate de vergă, asemenea unui yacht, acum naviga cu pânze pătrate şi cu arbore artimon, ca un keci; aşa că, într-un cuvânt, goeleta era perfect deghizată, până-n cele mai mici amănunte ce se putea presupune că le-ar fi băgat în seamă un străin, care n-o văzuse decât o singură dată; căci englezii fuseseră pe bord numai o dată.

Cu o astfel de înfăţişare, goeleta s-a întors înapoi; drept căpitan a fost numit un alt om, unul în care ştiam că ne puteam încrede, iar bătrânul cârmaci apărea doar ca

pasager, doctorul şi William jucând rolul de ofiţeri supercargo, printr-o procură în regulă din partea unui oarecare căpitan Singleton – şi toate acestea ticluite cu şart.

Aveam o încărcătură completă pentru goeletă; căci, în afară de o foarte mare cantitate de nucşoară şi cuişoare, de coajă de nucşoară şi ceva scorţişoară, mai avea pe bord şi unele mărfuri pe care le încărcaserăm în timp ce ne aflam prin părţile Filipinelor, la pândă şi-n aşteptare de prăzi.

Lui William nu i-a fost de loc greu să vândă şi această a doua încărcătură şi după vreo douăzeci de zile s-a întors iarăşi încărcat cu toate proviziile necesare pentru călătoria noastră, ba încă pe timp îndelungat; şi, deoarece, după cum am spus, aveam şi o mulţime de alte mărfuri, el ne-a adus înapoi, în schimb, vreo treizeci şi trei de mii de taleri şi câteva diamante care – deşi William nu pretindea că ar avea prea multă pricepere în privinţa asta – totuşi lăsau să se vadă cât mai mult că s-a purtat în aşa fel încât să nu fie tras pe sfoară; de altfel, înşişi neguţătorii cu care avusese de tratat erau oameni foarte corecţi.

N-au avut niciun fel de greutăţi cu ei; căci perspectiva de câştig ce li se deschidea îi făcea să nu fie câtuşi de puţin indiscreţi; nici n-au arătat că ar fi înţeles din vreun amănunt ceva cu privire la goeletă; cât despre faptul că li se vindeau mirodenii aduse de la o depărtare atât de mare de locul acela, aşa ceva se pare că nu era pentru nimeni o prea uluitoare noutate, cum crezusem noi; căci portughezii se foloseau de multe ori de vase care veneau de la Macao din China, aducând mirodenii cumpărate de la neguţătorii chinezi şi aceştia la rândul lor neguţătoreau adesea printre insulele olandeze ale Mirodeniilor, primind mirodenii în schimb pe mărfurile aduse de ei din China.

Aceasta ar putea fi numită, de fapt, singura noastră călătorie comercială făcută vreodată; însă acum eram cu adevărat foarte bogaţi; aşa că era într-adevăr momentul să hotărâm încotro se cădea să o luăm, fără altă întârziere. Adevăratul nostru port de destinaţie, aşa cum ar fi nimerii a-i spune, era la Madagascar, în golful Mangahelly; dar

William m-a luat deoparte pe mine, într-o zi, în cabina goeletei, şi mi-a spus că dorea să stăm puţin de vorbă în mod serios; aşa că ne-am încuiat amândoi înăuntru şi William a început să mă instruiască.

CAPITOLUL XIX

Convorbirea lui William cu mine – Uneltirile lui, ca să scape de ceilalţi împreună cu mine – asigurându-ne totodată şi averea – Reuşita lor – Stăm două luni la Bassora – Neliniştea din sufletul meu –

— Vrei să-mi dai voie, a început William, să vorbesc sincer cu line despre situaţia ta de acum şi de perspectivele tale viitoare de viaţă; şi vrei să-mi făgăduieşti, pe cuvântul tău, că nu-mi vei lua nimic în nume de rău?

— Din toată inima, William, i-am răspuns eu; am găsit întotdeauna că sfatul tău e bun; iar planurile tale nu numai că au fost bine întocmite, ci povaţa ta ne-a adus întotdeauna noroc; de aceea, poţi spune ce vrei, iar cu îţi promit că nu ţi-o voi lua în nume de rău.

— Dar nu-ţi cer numai asta, a subliniat William; dacă nu-ţi place ceea ce am de gând să-ţi propun, îmi vei făgădui să nu mă divulgi public oamenilor, da?

— N-am s-o fac, William, pe cuvântul meu, i-am spus şi i-am jurat-o din toată inima.

— Atunci, a urmat William, mai am cu tine de pus la punct un singur lucru şi anume, să consimţi că – dacă nu te învoieşti propunerii mele în ceea ce te priveşte – totuşi să mă laşi să pun în practică partea referitoare la persoana mea şi a noului meu tovarăş, doctorul, în aşa fel, încât să nu fie întru nimic spre răul sau pierderea ta.

— William, nu am de gând să mă despart de tine, şi să nu-mi spui că vrei să mă părăseşti.

— Bine, făcu William, eu nu plănuiesc să mă despart de tine, decât dacă tu vei face-o; dar dă-mi asigurări asupra tuturor punctelor pomenite şi eu îţi voi spune pe faţă părerea mea.

Aşa că i-am promis tot ce dorea de la mine, cât mai solemn cu putinţă, dar în acelaşi timp atât de serios şi atât de sincer, încât William n-a mai avut niciun scrupul şi şi-a deschis sufletul în auzul meu.

— Atunci, în primul rând, a spus William, te vei întreba dacă nu te gândeşti că şi tu şi toţi oamenii tăi sunteţi destul de bogaţi şi că într-adevăr aţi adunat destulă avere (pe ce cale a fost adunată, nu despre asta e vorba), încât nici nu mai ştiţi ce să faceţi cu ea?

— Într-adevăr, William, am recunoscut, ai destulă dreptate; cred că ne-a surâs din belşug norocul.

— Bine, atunci, urmă William, te-aş întreba dacă o dată ce-ai adunat destul, ai cumva vreun gând de a te lăsa ori nu de meseria asta; căci oamenii cei mai mulţi se lasă de meseria lor când ajung să fie mulţumiţi cu ceea ce au adunat şi după ce sunt destul de bogaţi; fiindcă nimeni nu face meserie de dragul meseriei; cu atât mai puţin s-ar găsi oameni care să fure de dragul furtului.

— Sigur, William, acum îmi dau seama la ce vrei să ajungi: îţi garantez, am făcut, că tu ai început să tânjeşti după casă.

— Hm, e adevărat îmi mărturisi William, ai spus-o exact şi sper că şi tu la fel gândeşti. Este firesc, pentru cei mai mulţi oameni care se află departe de vatra lor, să dorească să se întoarcă la ei acasă în cele din urmă, cu mai ales după ce s-au îmbogăţit şi când sunt (aşa cum tu singur recunoşti) destul de bogaţi, chiar atât de bogaţi încât n-ar şti ce pot face cu mai mulţi bani, chiar dacă i-ar avea.

— Bine, am zis eu, William, tu crezi că ai pus acum condiţiile preliminare şi că le-ai pus atât de direct încât să nu mai am nimic de spus, decât că – deoarece am strâns destui bani – firesc ar fi să mă gândesc a mă întoarce acasă; uiţi însă că n-ai explicat ce înţelegi tu prin acasă; şi aici poate că ar fi o diferenţă între tine şi mine. Ei bine, omule, păi eu sunt acasă; aici este locuinţa mea; n-am avut niciodată alta, în tot cursul vieţii mele: am fost un fel de şcolar al unei şcoli de copii săraci; aşa că nu am şi nu pot avea nicio dorinţă de a merge nicăieri, ori că aş fi bogat ori

că aş fi sărac, fiindcă n-am unde să mă duc.

— Cum, tresări William, părând puţin zăpăcit, nu eşti englez?

— Ba da, aşa cred; vezi bine că vorbesc englezeşte; însă am plecat din Anglia de mic copil şi n-am mai fost pe acolo decât o singură dată de când sunt, iată-mă, bărbat; iar atunci când m-am dus, am fost înşelat şi tras pe sfoară şi tratat atât de prost, încât nu-mi pasă dacă n-o să mai văd Anglia niciodată.

— Cum, tu nu ai niciun fel de rude sau de prieteni acolo? mă întrebă el; nici măcar o cunoştinţă? N-ai pe nimeni faţă de care să simţi o oarecare blândeţe sau o rămăşiţă de respect?

— Nu, William, nu am pe nimeni sau am tot atâtea cunoştinţe cât şi la curtea Marelui Mogul.

— Şi niciun dram de afecţiune pentru ţara unde te-ai născut? stărui William.

— Nu, nu mai multă afecţiune decât pentru insula Madagascar, ba chiar nici atât; căci Madagascarul a fost insulă norocoasă pentru mine, nu numai o dată, după cum bine ştii şi tu, William.

William a rămas cu totul uluit de vorbele mele şi aproape împietrit. Iar eu l-am îndemnat:

— Dă-i înainte, William, hai, ce mai ai de spus? Căci presupun că ai un plan în capul tău: ei, atunci, dă-i drumul, să-l auzim!

— Ba, oftă William, tu mi-ai îngheţat vorbele pe buze, aşa că tot ce aveam de spus s-a spulberat; toate proiectele mele-s nimicite şi s-au dus naibii.

— Cum asta, William, am spus eu, dar lasă-mă să aud ce proiecte erau acelea; căci deşi este adevărat că ceea ce putea fi ţelul meu nu pare a-ţi fi ţie la îndemână, şi cu toate că nu am nicio rudă, niciun prieten şi nicio cunoştinţă în Anglia, totuşi n-aş putea spune că îmi place atât de mult viaţa pe care o duc, să cutreier şi să patrulez de colo-colo mările, încât să nu vreau să renunţ o dată şi o dată la ea; lasă-mă să aud dacă poţi să-mi propui ceva mai presus de această viaţă.

— Desigur, prietene, rosti William foarte grav, există ceva mai presus de ca; şi, ridicând mâinile în aer, păru foarte mişcat şi mi-a făcut impresia că văd lacrimi în ochii lui; dar eu, care eram un păcătos prea înrăit ca să mă mişte asemenea chestii, am râs de el.

— Ce! am făcut eu, vrei să spui că moartea, desigur; nu-i aşa? Moartea e mai presus de această meserie. Ei, când vine, vine, William! Are ea grijă de noi toţi.

— Da, a răspuns el, asta e adevărat; însă ar fi mai bine să ne gândim totuşi la unele lucruri înainte de venirea ei.

— Să ne gândim! zic eu. Ce înseamnă să ne gândim la ea! Să te gândeşti la moarte, înseamnă să mori; şi să te gândeşti tot timpul la ea, înseamnă să fii toată viaţa unul ce moare încetul cu încetul: e destul timp să te gândeşti la ea, atunci când vine.

Nu vă va fi greu să credeţi că aveam destulă stofă de pirat, de puteam vorbi astfel; dar îngăduiţi-mi totuşi atâta lucru faţă de alţi pungaşi la fel de înrăiţi ca şi mine, anume să vă spun că în clipa aceea conştiinţa m-a făcut să simt un junghi pe care nu-l mai simţisem niciodată; asta a fost în momentul în care spuneam: „Ce înseamnă să ne gândim la ea?” şi mi-a spus aceeaşi conştiinţă că-mi va fi dat într-o hună zi să mă gândesc la cuvintele mele cu inima întristată; dar încă nu venise pentru mine timpul gândurilor, aşa că am continuat.

Parcă-l aud, foarte serios, pe William, spunându-mi:

— Prietene, trebuie să-ţi spun că sunt mâhnit auzindu-te că vorbeşti aşa: cei care nu se gândesc niciodată la moarte, adeseori mor, fără să-şi dea seama.

Am continuat a discuta în felul acesta glumeţ încă un timp, şi, la un moment dat, i-am azvârlit:

— Mă rog ţie, nu vorbi de moarte; de unde ştim că vom muri vreodată? Şi am început să râd.

— La aşa ceva n-am nevoie să-ţi răspund, ini-a întors-o William; nu este chemarea mea să te dojenesc pe tine, care-mi eşti aici comandant; însă aş prefera să vorbesc altfel despre moarte: căci este un lucru aspru.

— Poţi spune orice, William, l-am îndemnat eu, am să

primesc orice de la tine, cu bunăvoinţa.

Acum începeam să fiu foarte mişcat de cuvântarea lui.

— Deoarece, a grăit William (lacrimile curgându-i pe obraz), oamenii trăiesc în aşa chip de parcă n-ar mai şi trebui să moară vreodată; o! de aceea se întâmplă ca atât de mulţi să moară înainte de a şti cum trebuie trăit; dar nu la moarte mă gândeam, când am spus că există ceva la care trebuie să ne gândim, mai presus de acest fel de a trăi.

— Ei, William, am revenit eu, atunci despre ce era vorba?

— Despre pocăinţă, a răspuns el.

— Păi bine, am bravat, cunoscut-ai vreodată un pirat care să se pocăiască?

La asta a tresărit puţin şi a răspuns:

— Sub ştreangul spânzurătorii am cunoscut pe unul care s-a pocăit, şi sper că tu vei fi al doilea.

Vorbea cu multă căldură şi părea foarte preocupat de mine.

— Bine, William, am răspuns cu, îţi mulţumesc, şi nu-s într-atâta de butuc faţă de cele ce-mi înşiri pe cât poate par a fi; dar hai, lasă-mă în sfârşit să-ţi aud propunerea.

— Propunerea mea, zise William, este spre binele tău, ca şi spre al meu însumi. Putem pune capăt acestui fel de viaţă şi să ne pocăim; iar eu cred că ocazia cea mai bună ni se oferă amândurora chiar acum, cea mai bună din câte ni s-au ivit ori se vor mai ivi vreodată, aşa cum nu se mai poate repeta în viaţă.

— Uite ce este, William, arată-mi întâi propunerea ta, pentru a pune capăt felului nostru de viaţă de acum, căci despre asta e vorba, iar despre rest vom vorbi noi după aceea. Nu-s bolovan insensibil, aşa cum ai putea să mă crezi; dar mai întâi să ieşim din situaţia asta drăcească în care ne aflăm.

— Aşa e, recunoscu William, aici ai perfectă dreptate; nici nu trebuie să vorbim despre pocăinţă, atâta vreme cât continuăm a fi piraţi.

— Ei, da! William, asta am vrut să-ţi spun şi eu; căci dacă nu trebuie să ne îndreptăm şi să ne pară rău de ceea ce am făcut, atunci n-am nicio idee de ce-o fi însemnând aia

pocăinţă; de fapt, chiar şi în cel mai bun caz, eu unul ştiu tot mult prea puţin despre chestia asta; însă ceva din firea treburilor pare să-mi spună că întâiul pas pe care-l avem de făcut este s-o rupem cu halul ăsta mizerabil de viaţă; şi asta aş vrea s-o încerc, împreună cu tine, din toată inima.

Am putut vedea, după chipul său, că William era cu desăvârşire împăcat cu propunerea; şi dacă puţin mai înainte avusese lacrimi în ochi, apoi acum avea şi mai multe; dar erau din pricina unui simţământ cu totul diferit; căci într-atâta îl copleşise bucuria, încât nici nu mai putea vorbi.

— Haide, William, i-am dat ghes, tu-mi arăţi destul de clar că ai un gând cinstit. Crezi oare că este cu putinţă să punem capăt nefericitului nostru fel de trai de azi şi să plecăm?

— Da, răspunse el, cred că este foarte cu putinţă pentru mine; însă dacă este şi pentru tine sau nu, asta va depinde de tine.

— Perfect, i-am spus, îţi dau cuvântul că aşa precum ţi-am fost eu comandant tot timpul, de când te-am luat pentru prima dată la noi pe bord, tot astfel îmi vei porunci tu mie, începând din ceasul ăsta, iar eu voi face tot ce mă vei îndrepta tu să fac.

— Vrei să laşi totul pe seama mea? Spui asta de bună voie?

— Bineînţeles, William, l-am asigurat, o spun liber consimţit; şi am s-o aduc la îndeplinire cu credinţă.

— Ei bine, atunci, se descărcă William, iată planul meu: Ne aflăm acum la gura Golfului Persiei; am vândut atât de mult din încărcătura noastră aici, la Surat, încât avem bani berechet; mână-mă la Bassora pe goeleta încărcată cu mărfurile chinezeşti pe care le avem pe bord şi care vor face încă o încărcătură bună, iar eu garantez că am să găsesc mijloace, printre neguţătorii englezi şi olandezi de acolo, să plasez o cantitate de mărfuri şi de bani, tot ca neguţător, în aşa fel încât să putem recurge la ele din nou, în orice ocazie, şi eu – după ce mă întorc – voi aranja şi restul; iar între timp, tu fă-i pe cei din echipajul corăbiei să ia

hotărârea de a pleca în Madagascar, de îndată ce vin eu.

I-am atras atenţia că nu era cazul să se ducă tocmai până la Bassora, ci că ar putea acosta la Gonbareon sau la Ormuz, pretinzând că îl cheamă aceeaşi treabă.

— Nu, mi-a răspuns, nu pot acţiona cu aceeaşi libertate acolo căci există reprezentanţa Companiei Indiilor de Est care ar putea să pună mâna pe mine, sub pretext că mă ţin de contrabandă.

— Bine, dar atunci poţi să te duci la Ormuz, pentru că mi-e foarte urât să mă despart de tine atâta timp cât cere drumul până-n adâncurile Golfului Persic.

Mi-a răspuns că trebuia să las în seama lui să facă totul aşa cum va găsi de cuviinţă.

La Surat luasem o mare sumă de bani, aşa că aveam la dispoziţie aproape o sută de mii de lire bani gheaţă; dar la bord, pe corabia cea mare, aveam cu mult mai mult.

I-am dat ordin de faţă cu toţi să ţină pe bord banii pe care-i avea şi să cumpere cu ei un stoc de muniţii, dacă le putea obţine, ca să ne aprovizioneze pentru noi aventuri; iar între timp, eu m-am hotărât să adun o cantitate de aur şi ceva pietre preţioase pe care le aveam pe corabia cea mare şi să le pregătesc în aşa fel, încât să le pot scoate de acolo, fără să se bage de seamă, de îndată ce se va întoarce el; şi astfel, urmând poveţele lui William, l-am lăsat să plece în călătorie, iar eu am trecut pe corabia cea mare, unde aveam strânsă cu adevărat o comoară uriaşă.

Am aşteptat întoarcerea lui William nu mai puţin de două luni; şi, de fapt, începusem să fiu foarte neliniştit în privinţa lui, uneori închipuindu-mi că mă părăsise şi că poate s-a folosit de acelaşi artificiu ca să-i facă şi pe ceilalţi oameni să-i fie complici, şi plecaseră astfel împreună; cu numai trei zile înainte de întoarcerea lui William, eram chiar pe punctul de a mă hotărî s-o pornesc spre Madagascar şi să renunţ la el; însă bătrânul chirurg, cel care făcea pe quakerul şi care se dăduse drept stăpânul goeletei la Surat, m-a convins de contrariul; iar pentru acel sfat bun şi pentru credincioşia lui faţă de ceea ce i se încredinţase, l-am făcut părtaş la planul meu şi omul s-a dovedit a fi cinstit.

În cele din urmă, spre bucuria noastră de nedescris, William s-a întors şi a adus cu sine o mulţime de lucruri necesare; mai cu seamă şaizeci de butoiaşe de pulbere, ceva gloanţe de fier şi vreo treizeci de tone de plumb; de asemenea, o mulţime de provizii; şi, într-un cuvânt, William mi-a făcut o dare de seamă de faţă cu toţi asupra călătoriei sate, în auzul fiecăruia dintre cei ce se întâmplaseră să fie pe dunetă, ca nu cumva să se nască vreo bănuială în jurul nostru.

După ce totul a fost cum trebuie, William a propus să plece din nou şi să vin şi eu cu el; a înşirat felurite lucruri pe care le aveam pe bord şi pe care el nu le-a putut vinde acolo; şi, mai ales, mi-a adus la cunoştinţă că se văzuse obligat să lase acolo diferite mărfuri, deoarece caravanele încă nu sosiseră; şi că îşi luase angajamentul să se întoarcă din nou cu mărfuri la el.

Era tocmai ce doream şi eu. Oamenii erau şi ei dornici ca William să plece, mai ales din pricină că la întoarcere – le spusese – ar putea încărca din nou goeleta cu orez şi cu provizii; mă arătam că nu doresc să-l însoţesc; atunci s-a ridicat bătrânul chirurg şi m-a convins să mă duc şi a stăruit cu multe argumente; îndeosebi, spunând că dacă nu mă duceam şi eu, apoi nu va fi ordine şi s-ar putea ca mulţi oameni să plece rând pe rând, ba poate chiar să-i şi trădeze pe toţi ceilalţi; şi că echipajul nu credea că ar fi bine pentru goeletă să plece din nou, dacă nu mergeam şi eu; ca să mă hotărască la asta, s-a oferit să mă însoţească şi el.

În urma atâtor argumente, m-am prefăcut că mă las convins anevoie să plec, iar toată lumea s-a arătat cu atât mai mulţumită când am consimţit; şi, prin urmare, am scos toată pulberea, plumbul şi fierul de pe goeletă şi le-am dus pe corabia cea mare, precum şi toate celelalte lucruri care erau în folosul corăbiei, iar în locul lor am încărcat baloturi de mirodenii şi câteva butoiaşe de cuişoare, în total vreo şapte tone, precum şi alte mărfuri, iar printre baloturi, eu îmi dosisem toată comoara mea particulară, care vă asigur că nu era de mică valoare; şi aşa am plecat.

La plecare, am ţinut un sfat al tuturor ofiţerilor de pe

corabie, ca să hotărâm în ce loc trebuiau să mă aştepte şi cât timp; şi ne-am învoit ca timp de 28 de zile corabia să rămână în dreptul unei mici insule, pe partea arabă a golfului: iar dacă în acest timp goeleta nu venea, ei să plutească până la o altă insulă, mai la vest de locul acela, şi să ne aştepte acolo încă cincisprezece zile; iar apoi, dacă goeleta tot nu venea, urmau să tragă concluzia că trebuie să se fi întâmplat vreun accident, şi locul nostru de întâlnire să fie Madagascarul.

După ce ne-am hotărât în felul acesta, am părăsit corabia pe care nici eu, nici William şi nici chirurgul nu mai aveam de gând să o revedem vreodată. Am cârmit direct spre golf şi peste el, către Bassora sau Balsara.

Acest oraş Balsara se găseşte la o oarecare distanţă de locul unde s-a oprit goeleta noastră, iar fluviul nefiind prea sigur şi noi având prea puţine cunoştinţe în legătură cu el, deoarece aveam numai un cârmaci obişnuit, ne-am dus pe ţărm într-un sat în care locuiesc vreo câţiva neguţători şi care era foarte populat, datorită micilor vase care ancorează acolo.

În acel sat am zăbovit şi am făcut negoţ trei sau patru zile, debarcând toate baloturile şi mirodeniile noastre şi, de fapt, toată încărcătura, de o valoare totuşi considerabilă; am preferat să facem aşa, decât să ne ducem numaidecât la Balsara, până ce nu ne puneam în aplicare planul.

După ce am târguit felurite mărfuri şi ne pregăteam să mai cumpărăm şi altele, barca fiind rămasă la ţărm cu doisprezece oameni, eu, William, chirurgul şi un al patrulea om pe care-l alesesem, am reuşit să trimitem un turc la ei, chiar la căderea serii, cu o scrisoare către şeful de echipaj; şi dând poruncă turcului să alerge cu toată iuţeala posibilă, noi am pândit de la oarecare depărtare, să vedem desfăşurarea lucrurilor. Conţinutul scrisorii era astfel întocmit de către bătrânul doctor:

„ŞEFULUI DE ECHIPAJ THOMAS,

Suntem cu toţii trădaţi; pentru numele lui Dumnezeu,

plecaţi cu barca şi urcaţi-vă pe bordul corăbiei sau altminteri veţi fi pierduţi. Căpitanul, William quakerul şi George reformatul au fost arestaţi şi duşi de aici; eu am scăpat şi stau ascuns, dar nu mă pot mişca; dacă o fac, sunt un om mort. De îndată ce vă aflaţi pe bord, ridicaţi ancora sau tăiaţi cablul şi întindeţi pânzele să vă salvaţi viaţa. Adio – R.S.”

Noi am stat – cum ziceam – ascunşi, fiind în amurg, şi l-am văzut pe turc cum a predat scrisoarea; iar în trei minute i-am văzut pe toţi oamenii repezindu-se în barcă şi pornind; şi de îndată ce au fost pe bord, au dat de veste, după cum am bănuit; căci a doua zi dimineaţa nu se mai vedeau în zare şi nici n-am mai auzit poveşti sau veşti despre ei de atunci încolo.

Acum, ne aflam într-un loc prielnic şi într-o situaţie foarte bună; căci eram luaţi drept neguţători din Persia.

Nu e cazul să amintesc aici câtă avere strânsesem împreună, în chip necinstit; scopul meu este mai degrabă să vă spun că începusem să-mi dau seama că felul în care o adunasem era o crimă; că găseam foarte puţină împăcare aflându-mă în stăpânirea acelei averi; şi, după cum i-am şi mărturisit lui William, nici nu-mi venea a crede că o s-o pot păstra, şi nici măcar nu doream prea mult acest lucru; dar, după cum i-am spus lui într-o bună zi, pe când ne plimbam pe câmp, în apropiere de oraşul Bassora, mă bizuiam pe o situaţie de care veţi auzi imediat.

Ne aflam cu totul în siguranţă la Bassora, deoarece îi speriasem şi-i pusesem pe fugă pe pungaşii noştri din echipaj; şi nu aveam nimic de făcut decât să ne gândim cum să ne preschimbăm comoara în lucruri cât mai potrivite ca să ne facă să arătăm ca nişte neguţători, aşa cum urma să fim acum, şi nu ca nişte corsari, aşa cum fusesem de fapt.

Acolo s-a întâmplat că, trimis parcă de noroc, am dat peste un olandez care călătorise din Bengal până la Agra, oraşul capitală a Marelui Mogul, iar de la Agra venise pe coasta Malabar pe uscat şi, într-un fel sau altul, obţinuse

dreptul de navigaţie în golf; şi am aflat că planul lui era să urce pe marele fluviu până la Bagdad sau Babylon, şi apoi, cu o caravană, până la Aleppo şi Scanderoon. Cum William vorbea olandeza şi avea o purtare plăcută şi mult farmec, el făcu în curând cunoştinţă cu olandezul şi, dându-ne pe faţă, unul faţă de altul, am aflat că avea cu el lucruri de o valoare considerabilă şi că făcuse multă vreme neguţătorie în acea ţară, iar acum se îndrepta spre casă, către patria lui; şi că avea cu el servitori; unul din servitori era un armean pe care îl învăţase să vorbească olandeza şi care nu era lipsit de ceva avere, însă îl prinsese cheful de a călători în Europa; iar celălalt servitor era un marinar olandez, pe care îl cursese la întâmplare, şi în care avea mare încredere; acesta era într-adevăr un băiat foarte cinstit.

Olandezul a fost bucuros de cunoştinţă, descoperind în curând că şi noi ne gândeam să ne întoarcem în Europa; şi cum el a găsit că prea ne încărcasem cu mărfuri (în privinţa banilor nu i-am spus nimic) s-a oferit imediat să ne ajute a plasa cât mai multe din ele, atât cât îngăduia locul în care ne aflam, şi ne sfătui ce să facem cu restul.

În acest timp, William şi cu mine am stat şi ne-am sfătuit ce e de făcut cu averea noastră şi cu noi înşine şi am hotărât, înainte de toate, să nu aducem niciodată vorba în mod serios despre careva din masurile pe care le luam, decât afara în câmp deschis, unde eram siguri că nu ne poate auzi nimeni; aşa că în fiecare seară, când soarele începea să apună şi aerul să fie mai răcoros, plecam la plimbare, când pe un drum, când pe altul, ca să ne sfătuim asupra celor ce ne interesau.

Ar fi trebuit să menţionez că purtam acuma haine noi, după moda persană, cu veste lungi de mătase, un fel de anterie, şi o robă stacojie de postav englezesc, foarte fin şi frumos, şi că lăsasem să ne crească bărbile tot după moda persană, aşa că treceam drept negustori persani, dar asta numai la vedere, deşi – fiindcă veni vorba – trebuie să vă spun că nu puteam nici înţelege, nici vorbi un singur cuvânt în limba persană sau în oricare alta, afară de engleză şi

olandeză; iar din această de-a doua limbă eu nu înţelegeam decât foarte puţin.

Oricum, olandezul se ocupa de toate în locul nostru, deoarece noi ne hotărâsem să stăm cât puteam de retraşi, cu toate că erau pe acolo mai mulţi negustori englezi; totuşi, niciodată nu am ajuns a face cunoştinţă cu vreunul dintre ei ori să schimbăm între noi cea mai mică vorbă; în felul acesta ne-am ferit de a le înlesni să se intereseze de noi, ori să dea de veste asupra noastră, dacă s-ar fi întâmplat să sosească vreo ştire în legătură cu debarcarea noastră acolo, ceea ce era destul de posibil, dacă bunăoară careva dintre tovarăşii noştri cădea pe mâini rele, sau ajungea să treacă prin cine ştie ce întâmplări greu de prevăzut.

În timpul şederii mele acolo, care a durai vreo două luni, am început să cuget mai adânc la propria-mi situaţie; nu în ceea ce privea primejdia, căci nu mă aflam în vreo primejdie, eram doar bine ascunşi şi nimeni nu bănuia nimic; dar începusem într-adevăr să fiu frământat de alte gânduri în legătură cu mine şi să gândesc altfel decât înainte asupra lumii.

William ştiuse, cu vorbele lui, să zdruncine puternic necugetatul meu temperament, sugerându-mi că exista ceva mai presus de toate cele trăite până atunci; că prezentul era timpul bucuriei şi acela al profitului, dar că se apropia şi timpul când se va da socoteală; că lucrul ce rămânea de făcut, adică pocăinţa, era mai blând în sine decât munca făcută până atunci, şi că tocmai sosise timpul să gândesc la el; vă mărturisesc, toate acestea şi câte alte gânduri asemănătoare îmi apăsau inima ceas cu ceas şi, într-un cuvânt, am devenit foarte abătut.

Iar în privinţa averii pe care o aveam, şi care era imensă, că îmi părea toată asemenea gunoiului de sub picioare; nu puneam niciun preţ pe ea, nu aveam pace ştiind că o am, nici mare grijă nu-mi da posibilitatea de a o părăsi.

William observase că de câtva timp gândurile mele se tulburaseră, iar sufletul mi-era greu şi umbrit; iar o dată către seară, într-una din plimbările noastre pe răcoare, am început a vorbi cu el despre intenţia ce o aveam de a părăsi

toate cele ale noastre. William era un om înţelept şi prudent; şi de fapt, cu mult înainte, însăşi prudenţa mea se datorase în întregime sfaturilor lui, după cum tot mulţumită lui urmam acum toate acele căi, arătate de el, prin care ne-am fi putut păstra agoniseala şi salva pe noi înşine; iar William tocmai îmi înşirase unele măsuri pe care le luase ca să ne îndreptăm în sfârşit paşii spre casă şi să ne punem averea la adăpost, când deodată cu l-am luat din scurt.

— William, îi zic, socoţi tu oare că vom fi vreodată în stare să ajungem în Europa cu toate aceste calabalâcuri pe care le cărăm cu noi?

— Da, zise William, fără îndoială, aşa cum au ajuns şi alţi negustori cu ale lor, atâta timp cât nu se ştie public ce şi cât au sau care e valoarea încărcăturii transportate.

— Cum, William, fac eu zâmbind, crezi tu că dacă există un Dumnezeu acolo sus, aşa cum mi-ai spus de atâtea ori, şi dacă trebuie să-i dăm socoteală, crezi tu că dacă el este într-adevăr un judecător drept, o să ne lase să scăpăm în felul acesta cu prada? Că doar ceea ce avem este de fapt jefuit de la atâţia şi atâţia nevinovaţi, ba pot spune chiar de la atâtea popoare – şi oare nu ne va sili Dumnezeu să dăm socoteală de asta mai înainte de a ajunge în Europa, unde avem pretenţia să ne bucurăm de toată strânsura?

William a părut izbit şi surprins de întrebare şi multă vreme nu a răspuns nimic, iar eu am repetat-o, adăugând că mai degrabă ne puteam aştepta la altceva.

După o pauză, a încercat să mă liniştească, spunându-mi:

— Tu ai pus o foarte grea întrebare şi nu-ţi pot da un răspuns hotărât, dar iată ce-ţi pot spune: în primul rând, e cazul – dacă luăm în consideraţie dreptatea lui Dumnezeu – să nu avem niciun motiv de a ne aştepta la vreo ocrotire; dar cum căile providenţei sunt mai presus de înţelegerea omenească, dacă ne pocăim, putem totuşi spera la îndurare, căci nu ştim cât de bun poate fi el cu noi, aşa că trebuie să ne purtăm ca şi cum ne-am bizui pe acest lucru, adică pe îndurarea lui – vreau să spun; în orice caz, e mai bine decât să ne temem de judecată şi de răzbunare.

— Dar, m-am încălzit eu, ia aminte William, că pocăinţa,

aşa cum mi-ai dat a înţelege chiar tu cândva, cuprinde în ea şi îndreptarea; şi dacă noi nu ne putem îndrepta niciodată, cum ne-am putea pocăi?

— De ce nu am putea să ne îndreptăm niciodată? m-a întrebat William.

— Din cauză că, i-am răspuns, nu putem înapoia ceea ce am luat prin jafuri şi prădăciuni.

— Este adevărat, a recunoscut William, asta nu o putem face niciodată; pentru că niciodată nu vom ajunge a cunoaşte toţi păgubaşii.

— Dar atunci, l-am întrebat, ce trebuie să facem cu averea noastră care provine din jaf şi prădăciune? Dacă o păstrăm, rămânem mai departe hoţi şi tâlhari; iar dacă renunţăm la ea, dreptate tot nu putem face, căci n-o putem restitui adevăraţilor ei stăpâni.

— Ba, zice William, la problema asta răspunsul este scurt. A părăsi ceea ce avem şi a face lucrul acesta aici, ar însemna să aruncăm averea unor oameni care nu au niciun drept la ea, adică să ne eliberăm de ca, fără însă a săvârşi prin asta dreptate; mai degrabă ar trebui s-o păstrăm cu grijă, căci nu se ştie ce prilej ne-ar putea scoate în cale providenţa, ca să le facem dreptate cel puţin unora din cei cărora le-am făcut rău; aşa că ar trebui măcar să lăsăm totul în voia providenţei şi să mergem înainte. Aşa cum stau deocamdată lucrurile, fără îndoială, grija noastră este aceea de a merge undeva într-un loc sigur, unde să putem aştepta în tihnă voia ei.

Această hotărâre a lui William era, ce-i drept, foarte odihnitoare pentru mine, ca de altfel tot ce spunea el, căci întotdeauna cuvântul său se dovedise într-adevăr bun şi întemeiat; şi dacă William nu mi-ar fi liniştit astfel sufletul, cred că aş fi fost într-adevăr atât de speriat de pricinile drepte pe care le aveam de a aştepta răzbunarea cerului asupră-mi, dat fiind noianul de avere obţinut pe căi ticăloase, încât aş fi fugit de tot ce posedam ca de un bun al diavolului, cu care n-aveam nimic de-a face, care nu-mi aparţinea, asupra căruia n-aveam niciun drept să-l păstrez şi care desigur că mă punea şi în primejdie de moarte.

Totuşi, William mi-a îndreptat mintea pe un drum mai prudent şi am ajuns la concluzia că ar trebui totuşi să mă îndrept spre un loc aflat în siguranţă şi să las întâmplările ce aveau să vină la îndurarea lui Dumnezeu; trebuie să menţionez însă că, începând de atunci, averea pe care o deţineam, nu mi-a mai pricinuit nicio bucurie; o socoteam furată, şi aşa şi era, desigur, cea mai mare parte dintr-însa; priveam la ea ca la un morman de bunuri ale altora, de care-i jefuisem pe nevinovaţii lor stăpâni şi pentru care, într-un cuvânt, meritam a fi spânzurat acolo, pe loc, şi afurisit după aceea; aşa că am început a mă urî sincer, ca pe un câine; un nemernic, care nu fusese decât un hoţ şi ucigaş, un nemernic care a ajuns într-o stare mai ne visată decât oricine; deoarece jefuisem şi cu toate că averea mea era asupră-mi, nu găseam totuşi în niciun chip mijlocul de a o da vreodată înapoi; ori, tot făcând socoteli, îmi umbla prin minte că niciodată nu m-aş putea pocăi, fiindcă pocăinţa n-ar putea fi sinceră fără înapoierea prăzilor, şi de aceea meritam să fiu afurisit; nu aveam cum scăpa; umblam cu inima plină de astfel de gânduri, abia-abia deosebindu-mă de un om cu minţile sărite, mai pe scurt, cuprins de disperarea cea mai groaznică şi premeditând nici mai mult nici mai puţin decât cum să scap de viaţă; şi, de fapt, diavolul – dacă asemenea lucruri sunt fapta nemijlocită a lui – îşi vedea de treabă cu mine foarte sârguincios; aşa încât zile şi zile nu am avut nimic altceva în minte decât ideea de a-mi trage câteva gloanţe în cap, cu pistolul meu.

CAPITOLUL XX

Alte convorbiri cu William, care îmi mai liniştesc într-o măsură conştiinţa – Despre călătoria de la Bassora la Scanderoon şi de acolo la Veneţia – William îi scrie surorii sale din Anglia – Răspunsul ei plin de căldură – În cele din urmă, ne întoarcem foarte bogaţi în Anglia, unde eu mă căsătoresc cu sora lui William – Încheiere –

În tot acest timp, am dus o viaţă de vagabond, printre necredincioşii turci, printre păgâni şi alţi oameni de soiul ăsta; nu exista niciun preot, niciun creştin cu care să stau de vorbă, afară de bietul William; el mi-era părinte spiritual, duhovnic şi singura mângâiere. Cât despre ştiinţa mea în ale religiei, mi-aţi auzit povestea, aşa că puteţi să vă daţi seama că nu ştiam cine ştie ce; iar cât despre cuvântul lui Dumnezeu, nu-mi amintesc să fi citit în toată viaţa mea nici măcar un capitol din Biblie. Parca aş fi fost micul Bob Busselton mergând la şcoală ca să înveţe Testamentul.

Totuşi, aşa a vrut Domnul, ca William quakerul să însemne pentru mine totul. În zilele acelea, l-am luat o dată, într-o seară, la plimbare, ca de obicei, şi l-am zorit mai grabnic decât altă dată să iasă cu mine pe câmp; şi acolo, pe scurt, i am povestit cele ce mă frământau şi cât de groaznic fusesem ispitit de diavol să mă împuşc, fiindcă nu mai puteam îndura greutatea şi groaza ce mă apăsau.

— Să te împuşti? a făcut William. Şi de ce, oare la ce îţi va ajuta asta?

— Ei bine, i-am răspuns, va pune capăt unei vieţi nenorocite.

— Hm, a zis William, şi eşti tu convins că viaţa cealaltă va fi mai bună decât asta?

— Nu, nu, nu! am răspuns, va fi cu mult mai rea, desigur.

— De ce atunci, m-a întrebat William, să te împuşti? Este fără îndoială un îndemn al diavolului, căci ce judecată drăcească mai e şi asta că din cauză că te găseşti într-o situaţie proastă, să ţii să ajungi într-una şi mai proastă!

Vorbele lui au fost ca o adevărată lovitură.

— Bine, am îngânat eu, dar situaţia nenorocită în care mă aflu a devenit de nesuportat.

— Perfect, a replicat William; însă pare-se că eşti dispus să suporţi una şi mai rea; şi vrei, astfel, să te împuşti, ca să nu mai poţi afla niciun leac de scăpare.

— De pe acum nu mai văd niciun leac, i-am răspuns.

— De unde ştii? m-a întrebat.

— Aşa cred!

— Bine, bine, dar nu eşti sigur; aşa că vrei să te împuşti, ca să faci să fie totul absolut sigur; căci, dacă în viaţa aceasta amară nu poţi avea de loc încredinţarea că o să fii afurisit, în schimb, după ce vei păşi de cealaltă parte a vremii, n-o să mai ai nicio îndoială de asta; căci după ce ai să săvârşeşti ceea ce zici că ai de gând, n-o să mai fie cazul să se spună că ai putea fi, ci chiar că şi eşti afurisit. Dar, continuă William, jumătate în glumă, jumătate serios, ce-ai visat, mă rog ţie, noaptea trecută?

— De ce vrei să ştii? l-am întrebat; am avut nişte vise îngrozitoare toată noaptea; şi, mai ales, am visat că diavolul venise după mine şi m-a întrebat cum mă cheamă, iar eu i-am spus. Atunci, m-a întrebat ce meserie am? „Meserie! am exclamat eu: sunt un hoţ, un pungaş îndătinat; sunt pirat şi ucigaş şi ar trebui să spânzur în ştreang”. „Da, da, a zis diavolul, aşa este! Tu eşti omul pe care-l căutam, aşa că, hai, vino cu mine!” Şi atunci am fost groaznic de înspăimântat şi am început să strig, şi strigând, m-am trezit! Şi de atunci încoace am dus-o într-un chin groaznic.

— Foarte bine, a încheiat William; hai, dă-mi mie pistolul despre care vorbeai adineaori.

— De ce, l-am întrebat, ce vrei să faci cu el?

— Ce să fac! s-a mirat William, păi cum, n-ai nevoie să te

împuşti tu; voi fi obligat să te împuşc eu, fiindcă altminteri o să aduci nenorocire tuturora.

— Ce vrei să spui, William? m-am uitat la el.

— Ce vreau să spun?... Ce vrei tu să spui, când te apuci să strigi în gura mare prin somn, „sunt un hoţ, un pirat, un ucigaş şi ar trebui să spânzur în ştreang?” Păi cum, tu vrei să ne nenoroceşti pe toţi? Norocul nostru cel mare a fost că olandezul nu înţelege englezeşte. Pe scurt, trebuie să te împuşc, ca să-mi salvez propria viaţă; haide, haide, îmi strigă, dă pistolul încoace!

Trebuie să vă mărturisesc că asta m-a îngrozit, dar într-alt fel; şi am început să-mi dau seama că dacă ar fi fost pe lângă mine cineva care să înţeleagă englezeşte, aş fi fost distrus. Gândul de a mă împuşca, m-a părăsit, de data aceea; şi m-am întors către William grăindu-i:

— Mă îngrozeşti, William. Vasăzică eu nu mai sunt în siguranţă şi-ţi devine periculoasă tovărăşia mea: ce să mă fac? Vă voi trăda pe toţi.

— Haide, haide, prietene Bob, zice el, pun eu capăt la toate aiurelile astea, dacă vrei să-mi urmezi sfatul,

— Ei, cum?

— Doar prin atâta, mi-a răspuns, că data viitoare când mai stai de vorbă cu diavolul, să faci bine să vorbeşti puţin mai încet, că altfel va fi vai şi amar de capul nostru şi de-al tău bineînţeles!

Vorbele lui m-au înspăimântat, nu v-o ascund, şi au potolit o mare parte din tulburarea minţii mele; dar William, după ce glumise cu mine, a început o convorbire foarte lungă şi serioasă legată de natura împrejurărilor în care mă aflam, şi de gândul pocăinţei; că trebuia, ce-i drept, să-mi fie foarte înspăimântat sufletul de crimele cu care mă încărcasem; dar că a mă îndoi de îndurarea lui Dumnezeu şi a ajunge să deznădăjduiesc – asta nu mai era din pocăinţă, ci venea de la diavol; că trebuia, se cădea, într-adevăr, să-mi mărturisesc sincer şi cu umilinţă fărădelegile, să cer iertare lui Dumnezeu pe care-l îndurerasem şi să mă bizui pe îndurarea lui, luând hotărârea să dau de bună voie îndărăt averea strânsă, dacă va fi vreodată voia Domnului

ca aşa ceva să-mi stea în putinţă, şi să dau înapoi tot, până la ultimul lucru, întreg avutul; căci asta, mi-a spus, era soluţia la care se hotărâse şi pentru el însuşi; într-însa, mă asigura William, îşi găsise şi el consolarea.

Am fost împăcat în mare măsură de convorbirea cu William şi care a avut darul să mă liniştească foarte mult; el era însă mereu îngrijorat, după aceea, cu privire la vorbitul meu prin somn şi avea grijă să doarmă întotdeauna cu mine şi să nu mă lase să poposesc în nicio casă unde se putea înţelege fie măcar şi un cuvânt englezesc.

Totuşi nu s-a mai întâmplat după aceea nimic asemănător, căci peste sufletul meu coborâse mult mai multă linişte şi mă hotărâsem ca în viitor să duc o viaţă cu totul deosebită de aceea trăită până atunci. Cât despre averea pe care o aveam, s-ar fi zis că nu mai însemna aproape nimic pentru mine; m-am hotărât totuşi să o pun deoparte în vederea unei eventuale ocazii de a face dreptate, pe care providenţa mi-ar scoate-o poate în cale; iar miraculosul prilej pe care l-am avut mai târziu, de a folosi o parte din ea ca să salvez o familie ruinată pe care o jefuisem, ar merita să fie cunoscut de cititori, dacă îi voi găsi loc în paginile povestirii mele.

La adăpostul acestei hotărâri, am început să-mi recapăt în oarecare măsură tihna inimii după aproape trei luni de şedere la Bassora, vândusem ceva mărfuri, deşi ne mai rămăsese o mare parte din ele, şi am închiriat bărci, urmând indicaţiile olandezului nostru, şi am urcat în susul apei, până la Bagdad sau Babylon, pe râul Tigru ori mai degrabă Euphrat. Aveam cu noi o însemnată încărcătură de mărfuri şi de aceea am făcut o impresie grozavă acolo, fiind primiţi cu respect: aveam, în deosebi, patruzeci şi două de baloturi de mărfuri indiene, fel de fel de ţesături, mătăsuri, muselinuri şi cretoane fine; aveam cincisprezece baloturi de mătăsuri chinezeşti foarte fine şi şaptezeci de pachete sau baloturi de mirodenii, mai ales cuişoare şi nucşoară, afară de alte mărfuri; cei de aci ne-au oferit bani în schimbul cuişoarelor, însă olandezul ne-a sfătuit să nu ne grăbim, că vom primi un preţ şi mai bun la Aleppe sau în Levant; aşa

că ne-am pregătit să pornim la drum cu caravana.

Ne-am ferit cât am putut de bine a spune că aveam aur sau perle şi de aceea, am vândut vreo trei-patru baloturi de mătăsuri chinezeşti şi de stămburi indiene ca să facem rost de parale, să cumpărăm cămile şi să plătim vămile care se iau în diferite locuri, precum şi să ne procurăm provizii în vederea trecerii deşerturilor.

Am făcut această călătorie fără să-mi pese câtuşi de puţin de bunurile şi averea mea, crezând că – după cum câştigasem totul prin jaf şi violenţă – tot aşa Dumnezeu va porunci să mi se ia îndărăt întregul avut; ba cred că pot spune chiar că aş fi vrut să se întâmple aşa; dar după cum veghea asupră-mi un ocrotitor plin de îndurare, tot aşa veghea lângă mine şi un intendent, sfătuitor, sau partener fidel sau cum oare i-aş putea spune celui care-mi era călăuză, cârmaci, conducător şi de toate la un loc şi care avea grijă şi de mine şi de tot ceea ce aveam eu; şi, cu toate că niciodată el nu fusese prin acele părţi ale lumii, şi-a luat cu toate acestea asupra sa întreaga grijă, iar după o călătorie cam de 59 de zile, am sosit la Bassora, unde se varsă fluviul Tigru sau Euphrat, trecând prin deşert şi pe la Aleppe, până la Alexandria sau, cum spunem noi, Scanderoon, în Levant.

Acolo, eu, William şi ceilalţi doi tovarăşi ai noştri credincioşi, ne-am sfătuit ce trebuie să facem; iar William şi cu mine am hotărât să ne despărţim de ceilalţi doi, ei învoindu-se să plece cu olandezul în ţara lui, folosind vreuna din corăbiile olandeze ce se găseau pe acolo, iar William şi cu mine le-am spus că eram hotărâţi să mergem şi să ne stabilim în Moreea, care aparţinea pe atunci veneţienilor.

Este adevărat că am acţionat foarte înţelept, nelăsându-i să afle încotro aveam s-o apucăm, dacă ţinem cont că ne deciseserăm să ne despărţim; dar am luat indicaţii din partea bătrânului nostru doctor cum îi vom putea scrie în Olanda şi în Anglia, ca să putem avea veşti de la el, dacă va fi cazul, şi i-am făgăduit că-i vom da şi noi indicaţii cum să ne scrie, ceea ce am şi făcut mai apoi, aşa cum o să se

vadă cu timpul.

Am mai rămas acolo câtva timp după plecarea lor, până când, în cele din urmă, noi nefiind încă hotărâţi încotro s-o luăm, o corabie veneţiană a făcut escală la Cipru şi a ancorat la Scanderoon să încarce mărfuri de transportat acasă. Aflând vestea şi tocmindu-ne atât pentru preţul călătoriei cât şi pentru acela al bunurilor noastre, ne-am îmbarcat pentru Veneţia, unde am ajuns sănătoşi după douăzeci şi două de zile, cu întreaga noastră comoară şi cu o încărcătură – dacă punem la un loc mărfurile, banii şi bijuteriile – cum nu mai fusese, cred, adusă în cetate, de numai doi oameni, de când există statul veneţian.

Am zăbovit multă vreme acolo, incognito, dându-ne în continuare drept doi negustori armeni, aşa cum de fapt mai făcusem, mai ales că între timp deprinsesem ceva din jargonul persan şi armenesc vorbit la Bassora şi la Bagdad, oricum destul ca să putem vorbi unul cu altul peste tot unde mergeam prin ţara, în aşa fel încât să nu ne înţeleagă nici dracii, deşi uneori nu ne prea înţelegeam nici noi înşine.

Acolo am prefăcut în bani toate lucrurile, ne-am gospodărit locuinţa de parcă aveam să rămânem pentru cine ştie cât timp, iar William şi cu mine, păstrându-ne o prietenie şi o fidelitate de nezdruncinat unul altuia, trăiam ca doi fraţi; nici nu aveam şi nici nu căutam interese deosebite; stăteam de vorbă serios şi grav, aproape toată vremea, cu privirea la pocăirea noastră; niciodată n-am lepădat, adică nu ne-am schimbat veşmintele armeneşti; la Veneţia ni se spunea „cei doi greci”.

În vreo două sau trei rânduri, am tot vrut să vă descriu în amănunt bogăţia noastră; dar poate că va părea de necrezut; şi ne era peste măsură de greu să o ascundem, temându-ne, pe bună dreptate, că am putea fi ucişi în acea ţară din pricina comorii noastre. În cele din urmă, William mi-a mărturisit că el începea să reflecteze dacă nu cumva ar trebui să nu mai vadă niciodată Anglia, şi că, de fapt, nu-i prea păsa dacă o s-o mai vadă sau nu; având însă în vedere că noi câştigasem o avere atât de mare şi că el avea câteva rude sărace în Anglia, mi-a spus că ar ţine –

dacă eram şi eu de acord – să le scrie ca să afle dacă mai trăiau sau nu şi în ce situaţie se găseau; iar dacă afla că unii dintre ei erau în viaţă, îndeosebi cei la care se gândea el, atunci le va trimite, cu consimţământul meu, câte ceva, ca să le îmbunătăţească soarta.

Am consimţit cu dragă inimă şi, prin urmare, William a scris uneia dintre surorile sale şi unui unchi şi, după vreo cinci săptămâni, am primit răspuns de la amândoi, pe adresa lui William, care se ascundea sub un nume armenesc, ce singur şi-l dăduse, „Seignor Constantino Alexion din Ispahan, la Veneţia.”

De la sora lui a primit o epistolă foarte mişcătoare, în care – după cele mai aprinse cuvinte de bucurie la auzul veştii că era în viaţă, deoarece ea primise de multă vreme veste cum că fusese ucis de piraţi în Indiile de Vest – îl implora să-i spună în ce situaţie se află; îi spunea că nu-i în măsură să facă nimic de seamă pentru el, dar că va fi binevenit oricând sub acoperişul casei sale şi că-l va primi cu toată inima; că rămăsese văduvă şi cu patru copii, dar avea o mică prăvălie lângă mânăstirea călugărilor franciscani, din care reuşea să-şi întreţină familia; şi că-i trimisese cinci lire sterline, dacă avea cumva nevoie de bani, acolo în ţară străină, ca să se poată întoarce acasă.

Am văzut că scrisoarea a făcut să-i dea lacrimile în timp ce o citea; şi, în adevăr, când mi-a arătat-o şi mie, dimpreună cu mica poliţă de cinci lire sterline, aceasta adresată către un negustor englez din Veneţia, atunci şi din ochii mei au prins a picura lacrimile.

După ce fusesem amândoi suficient de mişcaţi de duioşia şi blândeţea răspunsului, William s-a întors către mine, întrebându-mă:

— Spune-mi, ce pot face pentru această biată femeie?

Am stat pe gânduri un timp; în cele din urmă însă, i-am răspuns:

— Iată, am să-ţi spun ce să faci pentru ea: femeia ţi-a trimis cinci lire şi are patru copii, iar cu ea la un loc fac cinci; o asemenea sumă de la o sărmană, în starea în care se găseşte ea, e la fel de importantă cum ar fi pentru noi

cinci mii de lire; ai să-i trimiţi deci o poliţă de cinci mii de lire în bani englezeşti şi ai s-o rogi să-şi ascundă mirarea cu privire la treaba asta, până când o fi să audă iarăşi ceva veşti de la tine; însă roag-o s-o lase baltă cu prăvălia ei şi să se ducă să ia undeva o casă la ţară, nu prea departe de Londra, şi să stea acolo, ducând o viaţă cumpătată, până ce i-or veni din nou ştiri despre tine.

— În clipa asta văd, a observat William, din ceea ce spui, că şi tu ai unele gânduri de a te aventura în Anglia.

— De fapt, William dragă, i-am răspuns eu, nu mă prea înţelegi; dar îmi trece prin cap că de fapt tu ar trebui să te aventurezi până acolo, căci, la urma urmelor, tu ce-ai făcut ca să nu poţi fi văzut pe pământul Angliei? De ce să doresc eu să te depărtez de rudele tale, numai ca să-mi ţii mie tovărăşie?

William m-a privit cu multă afecţiune.

— Ba, a spus el, ne-am îmbarcat împreună de atâta vreme şi am ajuns împreună atât de departe, încât am hotărât să nu mă despart de tine niciodată, cât voi mai trăi, ci să merg încotro vrei tu. Ori să rămân acolo, unde ţi-i voia; cât despre sora mea, a adăugat el, nu-i pot trimite o asemenea sumă de bani; căci oare ai cui sunt toţi banii pe care-i avem? Partea cea mai mare este a ta.

— Nu, William, din tot ce am un penny nu e mai mult al meu decât al tău; nu vreau să am nicio lescaie în plus faţă de tine; şi de aceea ai să-i trimiţi atât cât am vorbit, iar dacă nu, îi voi trimite eu.

— Cum, a făcut William, dar săraca de ea va înnebuni; o să fie atât de uimită, încât o să-şi iasă din minţi.

— Bine, William, i-am spus, atunci o poţi face cu prudenţă: trimite-i o poliţă girată, de o sută de lire, şi roag-o să se aştepte la mai mult data următoare sau pe curând; şi asigur-o că o să-i trimiţi destui bani ca să aibă cu ce trăi fără a mai ţine prăvălia aceea, şi trimite-i apoi tot mai mult.

Aşadar William a întocmit către ea o foarte caldă scrisoare, cu o poliţă către un negustor din Londra pentru o sută şaizeci de lire, şi a rugat-o să se mângâie cu nădejdea că în scurtă vreme va putea să o bucure cu şi mai mult.

După vreo zece zile, i-a trimis o altă poliţă, de cinci sute patruzeci de lire, şi îndată apoi încă una de trei sute de lire, adică la un loc o mie de lire; şi i-a scris că-i va trimite destul ca să poată renunţa la prăvălie şi a povăţuit-o, după cum vă spuneam mai înainte, să-şi ia o casă.

Apoi a aşteptat până a primit răspuns la tustrele scrisorile, cu confirmarea că îi sosiseră banii şi, lucru la care eu nu mă aşteptam, că nu suflase niciunui cunoscut nimic, nici măcar despre un şiling primit de la cineva, ori că William era în viaţă, după cum nici nu avea să sufle, până ce n-o să aibă din nou veşti de la el.

Când mi-a arătat şi această scrisoare, i-am spus lui William:

— Ei! William dragă, femeia asta merită într-adevăr să-i încredinţezi şi viaţa şi orice: trimite-i restul banilor până la cinci mii de lire; şi mă voi aventura şi cu în Anglia împreună cu tine, la casa ei, când ai să vrei tu.

Ce mai încoace şi-ncolo, i-am expediat cinci mii de lire, în poliţe bune, iar ea le-a primit aşa cum trebuie şi, peste câtva timp, i-a trimis răspuns fratelui său că faţă de unchiul ei se prefăcuse că era bolnavă şi că nu mai putea să se ocupe de negoţ şi că luase o casă mare la vreo patru mile de Londra, zicând că va închiria chipurile camere, ca să aibă şi ea din ce trăi şi, pe scurt, femeia lăsa a se înţelege că dedusese intenţia lui William de a se întoarce acolo incognito, asigurându-l că va putea trăi cât o să poftească de retras.

Vorbele acestea însemnau deschiderea acelei uşi pe care noi o crezusem definitiv închisă pentru tot restul vieţii; aşa că, pe scurt, ne-am hotărât a ne aventura, dar fără a ne da numele pe faţă, ci recomandându-ne cât mai multă prudenţă şi în alte împrejurări; prin urmare, William i-a dat de veste surorii sale ce mult preţuise felul ei de a se purta cu chivernisită Judecată, şi că într-adevăr bine ghicise că el ar fi dorit să trăiască retras şi o ruga să aibă cumpănă la cheltuieli şi să ducă o viaţă nerisipitoare până va putea să-l revadă.

Tocmai era gata să i trimită scrisoarea, când eu am in-

tervenit:

— William dragă, i-am spus, doar n-ai să-i trimiţi o scrisoare goală: spune-i că o să vină împreună cu tine şi un prieten al tău, care trebuie să-şi ducă zilele tot aşa de retras ca şi tine; şi am să fac să-i sosească şi din partea mea încă cinci mii de lire.

Aşa că, scurtând vorba, am îmbogăţit familia acestei sărmane femei; şi totuşi, când a fost şi-a fost să plecăm, n-am avut curajul şi n-am îndrăznit a mă aventura; cât despre William, el nici n-a vrut să se mişte fără mine; încât am mai rămas astfel încă vreo doi ani după aceea, tot gândindu-ne ce-ar trebui să facem.

Aţi putea crede poate că eram foarte risipitor cu bunurile mele, strânse pe necinstite căi, şi că încărcăm astfel pe o străină cu prada mea, încununând cu un regesc dar pe cineva care nu avea dreptul la nimic din parte-mi şi care nici măcar nu mă cunoştea; dar, în acest caz, ar trebui să se ţină seama şi de situaţia mea: deşi aveam bani din belşug, eram cu totul şi cu totul lipsit pe lume de prieteni de la care să am cel mai mic ajutor sau bunăvoinţă, şi nici măcar nu ştiam unde aş putea depune ori încredinţa ceva din bunurile mele, câtă vreme eram în viaţă, sau cui să le las dacă muream.

Când stam să gândesc la felul în care le adunasem, îmi venea uneori să dau totul de pomană, ca pe o datorie a mea faţă de omenire, deşi eram romano-catolic şi nu mă împăcăm deloc cu ideea că o asemenea faptă mi-ar asigura odihna sufleteasca; totuşi, îmi ziceam că deoarece averea fusese adunată de la început până la sfârşit numai şi numai prin jaf şi nu aveam prin ce compensa în schimb răul, bunurile mele reveneau comunităţii şi ar fi trebuit să le împart bucuriei tuturora, totuşi, eram încă în încurcătură cum şi unde, precum şi prin cine să pot realiza această operă de milostenie în ţară la mine, acasă neîndrăznind a merge, de teamă ca nu cumva unii dintre tovarăşii mei ajunşi acolo înaintea mea, să dea cu ochii de mine şi să mă descopere, fie ca să mă jefuiască de bani, fie pentru a mă trăda, obţinându-şi astfel propria lor iertare, iar pe mine

sortindu-mă unui prea timpuriu sfârşit.

Fiind lipsit, aşadar, după cum spun, de orice prieten, mi-am agăţat inima de sora lui William. Pasul ei plin de bunătate faţă de fratele său, pe care-l credea în nevoie, era dovada unui suflet generos şi a unei firi milostive; şi după ce m-am hotărât să fac din ea întâiul potir al mărinimiei mele, nu mă îndoiam că aş putea căpăta şi un adăpost pentru mine, anume unul spre care să tind în viitoarele mele fapte; fiindcă într-adevăr cineva cu avere, dar fără nicio reşedinţă, fără nimeni care să-i încălzească drumurile sufletului, se găseşte într-una din cele mai ciudate şi mai neliniştite stări din lume; şi nu-s în măsură toţi banii lui să compenseze astfel de lipsă.

După cum v-am povestit, noi am mai zăbovit la Veneţia şi prin împrejurimi încă vreo doi ani şi ceva, zbătându-ne în cea mai cumplită nehotărâre pe care şi-ar închipui-o o minte omenească, şovăielnici şi nestatornici la culme între un drum şi altul. Sora lui William stăruia zilnic să venim în Anglia şi se mira că nu cutezam a ne încrede cu totul în ea, cea pe care o îndatoraserăm în asemenea măsură să ne fie devotată; într-un fel, femeia se plângea că poate o bănuiam de cine ştie ce.

În cele din urmă, eu am început a înclina spre plecare; şi i-am spus lui William:

— Uite, frate William (căci după convorbirea noastră de la Bassora nu i-am mai spus altfel decât „frate”), dacă tu vrei să cazi de acord cu mine în privinţa a două sau trei lucruri, atunci eu te voi însoţi acasă în Anglia din toată inima.

— Hai să vedem despre ce este vorba, a răspuns William.

— Ei bine, am continuat, în primul rând făgăduieşte-mi că nu ai să te destăinuieşti niciuneia din rudele tale aflate în Anglia, niciuneia afară de sora ta. În al doilea rând, că nu ne vom rade mustăţile şi bărbile (tot timpul purtaserăm bărbi după tipicul grecesc), şi nici n-o să ne schimbăm lungile noastre veste, pentru a continua să trecem drept greci şi drept străini. În al treilea rând, că nu vom vorbi niciodată englezeşte, în public, faţă de nimeni, în afară de sora ta. În

al patrulea rând, că vom trăi totdeauna laolaltă, ca fraţii.

William mi-a răspuns că e de acord cu toate condiţiile şi din toată inima, dar că lucrul cel mai anevoios va fi să nu vorbim englezeşte; însă el îşi va da întreaga osteneală şi pentru asta, aşa că – într-un cuvânt – ne-am învoit să mergem de la Veneţia la Neapole, unde am convertit o mare sumă de bani în baloturi de mătase, am lăsat o altă sumă destul de mare la Veneţia, în mâna unui negustor şi, în sfârşit, o a treia sumă, considerabilă, la Neapole, şi am luat cambii pentru o mulţime de bani; cu toate acestea, am ajuns la Londra cu o încărcătură cum puţini negustori armeni mai aduseseră în ultimul an, căci am încărcat în două corăbii şaptezeci şi trei de baloturi de mătăsuri fine, afară de treisprezece baloturi de mătăsuri din ducatul Milanului, îmbarcate la Genua; şi totuşi, am ajuns cu bine şi, la câtva timp după aceea, m-am căsătorit cu devotata mea ocrotitoare, sora lui William, cu care mă simt mult mai fericit decât o meritam.

Iar acum, după ce v-am istorisit cu atâta limpezime întoarcerea mea în Anglia, după ce v-am făcut – cu atâta îndrăzneală – mărturisiri asupra felului meu de viaţă dus pe străine meleaguri, acum e timpul să vă părăsesc şi să nu vă mai povestesc nimic deocamdată, ca nu cumva vreunii dintre dumneavoastră să fie doritori de a se interesa pe-un plan subţire de

vechiul vostru prieten
CĂPITANUL BOB.